

- 28 Dominium transfertur per feudum, vel emphyteosim.
- 29 Decimarum possessor secularis per tēpus immemoriale, si non constat eas esse translatas, quoad utrumque dominium simpliciter, nec in feudum, vel emphyteosim, censetur eas possidere in feudum ante Concilium Lateranense, & nu. 55.
- 30 Laicus licet, nō possit decimas præscribere, potest tamen se ab illarū solutione per præscriptionē eximere, & n. 55.
- 31 Decima ubicūque per Ecclesias retinetur, vel ad eas reuertitur, debet cōsiderari tāquā spirituales, & ecclesiastica.
- 32 Decimarū concessio ab Urbano facta, quibus, & quare facta fuerit declaratur.
- 33 Potentia, & opera necessaria sunt ad Regni recuperationem.
- 34 Observantia subsequuta, est optima privilegiorum interpret.
- 35 Decimarū concessio ab Urbano facta Regi, & suis successoribus facta est.
- 36 Decimarū concessio facta Regi Petro Sanctij filio, facta fuit, ut Regi Hispania, scilicet Aragonum, & Navarra, nō ut Regi Castella.
- 37 Valētia Regnū, quod simul cū uniuersa Hispania fuerat occupatū à Mauris, fuit per Regē Iacobū primū illius nominis à manibus Sarracenorū ereptum, & in specie oppidum de Gandia.
- 38 Decimas spirituales laicus nō potest donare, poterit tamen, ut ibi.
- 39 Consuetudo antiqua Rota, in pronuntiatione grauiū causarum, traditur.
- 40 Privilegia cōcessa religiosis, de quibus agitur in c. nuper, de decimis, sunt derogata.
- 41 Iura spiritualia, & ecclesiastica differunt, & quomodo de eis cognoscant secularis, & ecclesiasticus.
- 42 Clericus corā seculari opponēs se esse clericum, nō sufficit probare corā ecclesiastico se esse in quasi possessione clericatus, sed debet probare, se ritē, & rectē fuisse ordinatum.
- 43 Iudex ecclesiasticus solus cognoscit de quæstione clericatus, etiam de merito Asto.
- 45 Laicus iudex de nullo possessorio beneficij, potest cognoscere, quod limita, ut num. 46.
- 47 Iudex laicus nullo modo cognoscit de de crimine hæresis, nec in quæstione facti, nec in quæstione iuris.
- 48 Hereticus formalis, nullus esse potest, nisi qui mente, seu animo pertinaciter affirmat aliquid contra fidem.
- 49 Quæstio facti, quando sola operatur, & separatur à quæstione iuris.
- 50 Iudex secularis cognoscit de quæstione facti rei spiritualis, quando non requiritur agere de veritate tituli.
- 51 Iudex secularis cognoscit de quæstione facti iuris patronatus, & de eius possessorio.
- 52 Iudex secularis cognoscit de quæstione facti matrimoni.
- 53 Iudex laicus cognoscit de clericatu ad finem remittendi.
- 54 Iudex laicus, quando cognoscit in causa decimarum, & beneficij, & num. 55.
- 55 Iudex secularis, quando cognoscit de quæstione usurarum.
- 56 Iudex secularis cognoscit de quæstione facti rei spiritualis, seu de illius quasi possessione, si illa cognitio est separata à quæstione iuris.
- 57 Iudex laicus, licet de titulo rei spiritualis nō possit cognoscere, tamē quando se offert quæstio per viā incidentiæ, & quando euidenter constat de titulo rei spiritualis ex actis, vel ex confessione aduersarij, nō impeditur ei cognoscere, qui non cognoscit ex privilegio, sed in vim iuris communis.
- 58 Quæstio facti, est omnino separata ab spirituali, quando partes sunt concordēs, circa ius rei spiritualis, & solum dubitatur circa factum.
- 59 Iudex secularis, pronuntiat super re spirituali, per modū causæ, quando in causam incidit quæstio rei spiritualis, de qua potest constare summarie, sine discussione, veluti, per notorium.

QVÆSTIO. 25.

Utrum iudex ecclesiasticus faciat vim,

Lib 4

197

Secunda pars, tracta. de cognitione.

inhibendo iudici seculari, ut nō procedat de cognitione causæ decimarum, & primitiarum, in quæstionibus facti vel iuris.

IN Hac quæstione decimarū, siue iuris, siue facti quæstio vertatur, corā iudice seculari, solet sæpè controuerti, & contendī, inter iurisdictionē ecclesiasticā, & secularē & tam variè actum reperio, in rebus iudicatis, ut dixi in quæstione. 17. ut abstinere, non potuerim à dicendis, tam pro instructione iuuenum, in foro practificantium (qui quotidie primo vniuersitatum lacte decipiuntur) quā pro amandaveritate, quam semper amplexus sum: omissis mille ambagibus, ac superficialibus doctrinis, quibus etiam doctiores miserè labuntur. Et quoniam ad totam materiam maximè influunt, duo, aut tria præcludia, à quibus harum contentionum pendet decisio. Ideò est aduertendū, quòd ex concessione Pontificia Reges omnes Hispaniæ, scilicet Aragonum Coronæ, & Castellæ, Nauarræ, & alij decimas possident adeo, quòd de hoc dubitatum non sit, quia istas decimas Regibus Hispaniæ concesserunt Alexander Secundus, Gregorius Septimus, & eas confirmavit Urbanus Secundus, & plures deindè Pontifices. Et in primis quantum ad Reges Castellæ, ita testantur multi grauissimi viri, quos longum esset recensere, & nouissimè Ioannes Mariana, de rebus Hispaniæ, capit. 9. à numer. 1310. pag. 717. numer. 20. vbi ait Clementem Quintum concessisse Regi, Castellæ decimas, propter sumptus belli Maurici, idem repetit. cap. 15. à numer. 1316. pag. 730. vbi ait, Regem Castellæ missa legatione ad Ioannē 22. postulasse Sacerdotiorum decimas in vsus Maurici belli, & Pontificem benigne eas concessisse, sed iste confirmationes potius decimarum, ab antiquioribus Pontificibus con-

cessarum, quam nouæ concessiones dici debent. Idem docet Rodericus Suarez, allegatione. 28. Puteus, decis. 319. lib. 3. & hoc iam agnouit Rota, sine hæsitacione, in causā Carien. iurisdictionis, corā bonæ memoriæ Caturio, die, 17. Iunij. 1576. quæ loquitur de decimis Regi Castellæ concessis, & habetur, part. 2. diuersorum decis. 31. de Benedicto, qui anno, 1340. concessit Regi Alfonso. 9. & suis successoribus decimas, quæ vulgo, **tertia,** dicuntur, refert Barbosa, in. l. Titia, numer. 40. solut. matrim. l. 1. tit. 2. lib. 9. ordin. Lafarte, de decim. venditio. capit. 19. numer. 36. Palac. in repetit. rubri. §. 37. numer. 13. Vazquez, controuer. illustr. capit. 89. numer. 6. ad ll. Reg. lib. 1. q. 14.

De concessione decimarum facta Regibus Aragonum, res est lucidior, sicut patet ex Urbani Secundi rescripto, quòd integrum refert Petrus Antonius Chronista Hispanus, capit. 9. in fin. fol. 12. quòd ipsum agnouerunt insignes viri, tam Historiographi, quā Iurisperiti, inter quos sunt sequentes, Hieronymus Zurita, lib. 1. Annalium Arag. capit. 32. circa fin. versic. **Ec confirmo lo que Alexandro, 11.** Idem lib. 1. indicis rerum ab Aragoniæ Regibus gestarum, anno, 1104. vbi cum Urbano Papa, Regi, posterisque Regibus, atque Regni proceribus condonasset, ut inditionibus à dominatu Maurorum vindicandis decimas perciperent, pag. 44. Lucius Marineus Siculus, lib. 5. de rebus Hispan. agens de Petro Sanctij filio, pag. 827. vbi ait, quòd hic Rex impetrauit ab Urbano, II. Romano summo Pontifice primitias, decimas, & omnia beneficia iuris patronatus omnium Ecclesiarum, & ciuitatum, à quibus infideles hostes eiecerat, ut ipse, & sui successores, in perpetuum habere. Franciscus Torraza, de Rep. Hispan. Agens de Alfonso Sexto, versic. Petrus Sanctij filius, & versic. *curas*

cuius rei gratiam. Urbanus Papa Secundus, pag. 720. Martin de Viciana, lib. 3. Chronicorum ciuitatis, & Regni Valentia, agens de Rege don Pedro, Ioan. Mariana, dict. libr. 10. de reb. Hisp. cap. 7. anno. 1102. pag. 4969. numer. ibi: * *Petro posterisque Regibus, atque Regni proceribus, Urbanus Pont. Max. indulget, ut decimas perciperent.* * Bernard. Gometius Miedes, lib. 13. de rebus gestis Iacobi, Regis, eius nomine primi. Pet. Bellug. in Specul. Principum, rubric. 13. decimis, §. tractemus, & alij quos longum esset recensere. & de cōcessione Regibus nostri Hispaniæ facta, * *del subsidio, y escusado*, * agit Cabedo, decis. 63. numer. 4. in. 2. part.

Rescripti huius concessionis veritatem, confirmat temporis conformitas, nam illud concessit Urbanus Secundus Petro Regi Arag. eius nominis primo, anno. 1095. idest, quatuor annos ante quam Urbanus moriretur, constat enim ex Chronicon Panini Alphonsi Canonij, & alijs, Urbanum Secundum, anno. 1088. creatum fuisse Pontificem, eundem verò, anno. 1099. obiisse, Petrum verò Regem Aragoniæ eius nomine primum (cui donatio decimarum ab Urbano Secundo facta est) eodem tempore floruisse, nam Regnum assumpsit anno. 1095. statim post obitum Sanctij ipsius patris, eius nominis Quarti, ut testatur Hieronym. Zurita, libr. 1. Anal. Arag. capit. 31. & 32. & lib. 1. indicum rerum gesta. à Regibus Aragon. anno. 1094. & 1095. & sequenti. Hieronym. Blancas, in Cathalogo Regū Arag. agens, de Petro huius nominis primo, eumquæ decem annos regnasse affirmant, & propterea dubitari, non potest de huius rescripti veritate. Et cum tot historici eandem donationem affirmant, & integrum rescriptum referant, proculdubio continet veritatem, cum historicis de rebus præteritis testificantibus, sit creden-

dum, cap. 1. in fin. ibi: * *Tum propter historiam.* * Vbi glos. de Sac. vñtio- ne, glos. in capit. inter dilectos, §. sed contra, versic. Magis, de fide instum. glos. & Doctores, in capit. venerabilem, in princip. versic. transtulit, de electio, glos. in versic. Urbano, in Clement. 1. in princip. & in. §. ideo, ver. orationes, de reliq. & venerat. Sanct. Bart. in. l. 1. numer. 22. vbi Iason, numer. 25. ff si certum pet. Bellam. decis. 70. incipit adminicula ista, numer. 7. Crauet. in tract. de antiquit. tempo. part. 2. §. quarto limitatur, numer. 14. & consil. 158. & 107. numer. 4. Felin. in capit. ad audientiam, numer. 16. de præscript. Alexand. consil. 187. num. 2. lib. 7. & consil. 138. lib. 1.

Causa cōcessionis tertia rum.

Causa autem concessionis, ea tunc erat vrgentissima: quia Mauri qui Hispaniam occupauerant, in Galliam etiam, & Italiam se transituros minabatur. Ideoque Romani Pontifices assiduis legationibus hortabantur Reges, & Regulos Hispaniæ, ut contra Sarracenos acriter decertarent, ut aliquæ sunt de hac re Epistolæ Greg. Septimi, nuper impressæ, quibus propterea, & decimas, & multa alia concedebant, ut alacrius hoc bellum susciperent, ita testantur omnes supra dicti Historici, & colligitur ex serie rescriptorum Pontificorum. Hæc verò causa, ut Regibus Aragoniæ fieret decimarum donatio, tunc maxime suadebat, quoniam ipsi contra Sarracenos qui illud Regnum occupauerant, tunc acriter decertabant, & Sanctius Rex, Petri Pater, in obsidione Olcenſi, à Sarracenis, sagitta vulneratus interijt, & Petrus filius, idem bellum Olcenſe prosequutus fuit, quod nisi fortiter præstitisset, & Sarracenos debellasset, illi in vallescentes proxima etiā Regna inuassent, hanc autem esse iussu causam concedendi Principibus laicis decimas, docet Hosien. in sum. tit. de decimis, §. Tertio quartum laicus.

Eb 5

Secunda pars, tracta. de cognitione

8 Ex quibus resultat Regem cui facta fuit donatio fuisse Petrum eius nomine primum, Regis Sanctij filium legitimum, in Regno Aragoniæ Regem, à quo per legitimam successionem descendit Iacobus Primus, qui donauit decimas multis Ecclesijs, quinque Regibus interpositis, vt patet ex successionem Regum Aragoniæ quam tradunt prædicti Historici, & magis dilucide Hieronym. Blancas, eiusdem Regni historicus, & probat lex. 1. tit. 29. lib. 9. recopilat. & Auend. in capit. Prætor. 2. part. cap. 4. num. 11. Gutierrez, lib. 1. practicar. quæstione. 14. Suarez, allegat. 21.

10 De potestate autem, & validitate harum concessionum dubitandum non est, cum fiunt à Rom. Pontif. cuius amplissima est potestas Clement. 1. vt litè pendente. Ita Hostien. in sum. tit. de decim. numer. 13. dicit, quod Papa potest concedere decimas sæcularibus, siue in perpetuum, capit. à nobis, de decimis, capit. nobis, iuncta glos. verb. de sua, de iure de patr. cap. Adrianus, capit. in Synodo, 63. distinctio. licet non sine iusta causa cōcedere debeat, secundum Hostiensensem vbi supra.

12 Secundò præmitendum est pro ratione dubitandi, ad hanc, & similes competencias, in quibus agitur de cognitione rerum spiritualium, & Ecclesiasticarum, id quod generalitèr scriuunt omnes: cognitionem rei spiritualis, & ecclesiasticæ ad solum ecclesiasticum iudicem pertinere priuate, capit. 2. de iudic. dicit enim ibi summus Pontifex, quod laici negocia ecclesiastica tractare non præsumant, maximè spiritualia, vt ibi in text. & in capit. clerici, de iudic. cap. si iudex laicus, de sententia ex commun. in 6. & ibi Doctores; idque non solum si principalitèr agatur de re spirituali, & eius titulo, & validitate, velluti ad annullandum, reuocandum vè titulum, quod apud omnes est in

confesso, sed etiam si agatur incidentèr de validitate, & cognitione tituli, vt est expressum, in capit. tuam, de ordine cogn. C. lator, qui filij sint legitimi, capit. causamque, eodem tit. ita Couarruuias, capit. 35. numer. 1. & est communis opinio, secundum Barbosam, in l. Titia, numer. 21. soluto matrimonio, dicentem, quod nec incidentèr de titulo potest cognoscere sæcularis iudex, si validitas tituli examinanda, & determinanda est incidentèr, capit. tuam, de ord. cogn. capit. lator, qui filij sint legit, in quibus incidens causa validitatis matrimonij remittenda est ecclesiastico iudici, nec sæcularis cognoscet de ea, non obstante regula, l. quoties, C. de iudic. vbi ratione incidentiæ cognoscit iudex alias in competens de causa incidenti, de qua principalitèr non poterat cognoscere: nam illa lex procedit, vbi solum iudex est incompetens, qualis est ecclesiasticus respectu causarum temporalium ad forum sæcularem spectantium, nam ratione incidentiæ, si coràm eo incidentèr deducatur, cognoscet de incidentia, capit. de prudentia, de donat. in tit. virt. & vxor. Fontanella, de pactis dotal. claus. 4. glos. 13. part. 2. numer. 23. & 24. vbi assignat rationem differentiæ: secus autè, quando iudex est incapax, vt hic, respectu causæ incidentis, ita Barbosa, numer. 21. prout ita postea inueni legem illam sic declarantem, Ioannem Fontanellam, de pact. nupt. claus. 4. glos. 13. part. 2. numer. 21. vbi alios allegat, & in num. 13. & 19. dicit, quod de validitate tituli rei spiritualis, vel ecclesiasticæ, nec incidentèr cognoscit iudex sæcularis, ex dictis iuribus; dicto capit. si iudex laicus, glos. iudicem, in capit. accusatores, versicul. cuius agendo, 3. quæst. 8. Abbas, in capit. at si clerici, numer. 19. de iudicijs. Alciatus, in cap. perniciosam, de offic. ordin. glos. publicum, numer. 110. Rebuffus. in concordantijs Regni Franciæ,

ciæ, 1. part. in rubric. de protecti. glos. 1. per totam, Couarruias. in 4. secun. part. § 1. 2. capit. 8. numer. 3. Graciam Reg. 253. Azeued. in. l. 10. tit. 4. num. 43. lib. 4. recop. multum bene Bobadilla, in sua Polit. lib. 2. cap. 18. nume. 34. vbi de communi, Vincentius de Franquis, decis. 189. per totam, & 512. dicens, sic seruari in Senaru Neapolitano, Aluar. Vellaf. consultat. 159. 14 per totam, tom. 2. vbi bene, qui omnes dicunt, quod talis causa spiritalis incidens, est ad iudicem ecclesiasticum remittenda, & donec ea finiat, super sedendum in causa principali, dict. cap. tuam, & dict. cap. lator, ita Barbof. vbi supr. numer. 21. Ex quibus resultat, quod falsa est opinio Bart. in l. Titia, numer. 5. soluto matrimonio, dicentis, quod quando incidenter agitur de validitate matrimonij, non ad effectum pronunciandi super ea principaliter, sed ad alium, veluti deferendum bona, vel an filius sit in potestate, poterit iudex secularis cognoscere, quia non principaliter agitur de validitate matrimonij. Hæc enim opinio falsa est, cum enim pronuntiandum necessario sit de validitate tituli rei spiritalis, licet incidenter. semper tamen militat ratio incapacitatis, & ideo secularis, non potest cognoscere, dicto capit. tuam, & capit. lator. & ita Bart. reprobari communiter asserunt, Alexand. in dict. l. Titia, numer. 6. Albert. in assertionibus Catholicis, quæstione, 25. nume. 31. Capicius, decis. 7. numer. 4. Barbofa, dict. numer. 22. & casum competentia refert Sese de inhibitionibus, 2. part. quæstione, 162. in hæc verba.

His suppositis casus præsentis competentia fuit. Quod cum Ludouicus Tucarc conductor decimarum, & primitiarum loci, de Villanueva de la Guera, eas à vicinis petijffet coram ecclesiastico, & illi negassent, se ad illarum solutionem teneri, nulla facta distinctione inter decimas, & primi-

tias, & tanquam laici, iuris firmam præsentassent, de clinando iurisdictione ecclesiastici, formata fuit competentia super contentione iurisdictionis, & secundum supradicta videbatur absolute iudicem ecclesiasticum debere cognoscere de his, causa namque decimarum, & primitiarum, censetur ecclesiastica, siue spiritalis, Clemēt. dispendiosam, & ibi glos. de iudic. ita ut neque actiue cadat in laicum, cap. causam, de præscript. Barbof. vbi supra. numer. 26. & sic solus ecclesiasticus agnoscere possit, ut supr. latè diximus: hoc tamen non obstante sub distinctione iudicata, & terminata fuit competentia illa: nam tres ex dominis Consiliarijs fuerunt voti, quod competentia iudicis ecclesiastici locum habebat respectu decimarum tantum: at verò respectu primitiarum dixerunt, iurisdictionem secularis locum habere, & per consequens supplicata per Ludouicum Tucarc agentem pro Ecclesia locum non habere. Moti fuerunt isti tres domini rationibus sequentibus: nam licet laici, non possunt præscribere decimas, etiam tempore immemoriali, propter incapacitatem possidendi, ut habetur in capit. causam, de præscriptionibus, capit. quamuis, capit. prohibemus, de decimis, & ibi DD. quia cum sint laici incapaces decimarum, immemorialis, non operatur vim priuilegij, ita Abbas, in dict. capit. causam, & ibi Felinus, numer. 2. glos. in capit. à nobis, verbo, iurisdictione in fine, de iure patr. & dixi latè in decis. 113. Felin. in dict. capit. causam, numer. 2. Potest tamen Rom. Pontif. tollere hanc incapacitatem, & laicos capaces reddere rerum spiritalium, secundum Abb. in capit. causam, de præscript. & ibi Felinus, glos. in capit. Imperium, 10. dict. cap. in summa, in fin. 25. quæstione, 7. Ioann. Andr. ad Specul. de legato, §. nunc tractemus, versic. sed nunc quid legatus, nos, dict. decis. 113. ac per

Casus defa-
cto, & decis-
sio Senatus
Regni Ara-
goniæ refe-
rentur.

801 Secunda pars, tracta. de cognitione.

19 per consequens potest decimas con-
cedere simpliciter, & absolutè, trans-
ferendo omne dominium directum,
21 & vtile, in laicum, idque causa iusta
intercedente; aliquando verò in feu-
dam tantum, & emphyteosim, trans-
ferendo vtile dominium tantum: ali-
20 quando verò nō transferēdo aliquod
dominium, sed tantum facultatem le-
uandi fructus nomine Ecclesiæ, veluti
locando, vt in discursu apparebit,
& ita asserit Diuus Thomas, 22. quæ-
stione, 100. art. 4. ad tertium, quod in
dubio, quando Regibus, & militibus
concedit Ecclesia simpliciter decimas,
non censetur illis concessum ius
spirituale percipiendi decimas, quarum
incapaces sunt, dict. capit. causam,
cū alijs, sed tantum facultas percipiendi
suo nomine fructus, qui sub nomine
decimæ includuntur, & tunc illi fructus,
nō censentur res spirituales, vel ecclesiasticæ,
sed potius res temporales, capit. fin. ne
prælat. vices suas, capit. vestra, de locato.
Redoan, de Spoli. clerico, quæstione, 14. à
numer. 14. & illarum decimarum, & primiciarum
laici capaces sunt. Bald. in l. si usufructus, in lect. antiqua de iure
dot. dicens, quod licet ius decimarum,
non cadat in laicum, perceptio tamen
fructum venientium sub nomine decimæ
concedi potest, & hoc modo dicit decimas
concessas Regi Frācorum, & etiam Regibus
Hispaniæ sic fuerunt concessæ. Et in consequen-
tiam istorum dicit Soto, lib. 9. de iust. & iure,
quæstio. 1. art. 1. col. fin. quod tali causa
adiudicat eas Papa, sub seculari titulo
defendendi Ecclesias, idem Ioan. Garc. de expens.
capit. 9. numer. 97. Lasarte, de decima vendi-
tionis, cap. 19. numer. 32. & decimæ
sic simpliciter donatæ, & translatae,
21 quoad omne dominium in laicum, desinunt
esse spirituales, & considerantur tanquam
quid temporale, arg. l. per procuratorem, de
acquiren. hæred. C. vnico. §. fin. de iure patr. in. 6.

in simili Oldrad. consil. 83. numer. 5; Nauarr. in Apologia, de redditibus, quæstione, 1. monit. 58. numer. 2. dicens,
quod Papa potest concedere decimas, vel bona
ecclesiastica laicis ex iusta causa, & omnino ab
Ecclesia expropriare, aliqua causa iusta id
postulante, iuxta can. sine exceptione, 12.
22 quæstione. 2. & Rex, varo, milites, & alij
laici sic accipientes ab Ecclesia decimas, &
primicias simpliciter, quo ad vtrumque
dominium possident eas proprio iure, & titulo,
& possunt eas alienare, transferre, & disponere
ad libitum voluntatis suæ. Ita Lasarte, vbi
supr. numer. 33. Gutierr. lib. 1. ad II. Regni,
quæstione. 14. numer. 2. Azeued. in l. 1. tit. 15.
numer. 72. lib. 4. Soto, vbi supr. quæstione. 7.
artic. 1. concl. fin. Grego. Lopez. in l. 22. tit. 1.
partit. 1. glos. 2. ad fin. Valqui, controuer.
illustr. cap. 89. numer. 2. ad fin. Cū igitur
tali casu decimæ sint temporales, & profanæ,
ex supradictis, prout etiam in Principatu
Cathalonix, & Valentix, decimas profanas,
23 & temporales esse de patrimonio Regio, re-
fert doctissimus Fontanella, de pactis nuptia.
claus. 4. glos. 13. part. 2. numer. 58. & Michael
Ferrer Doctus in suis obseruat. 3. part. capit. 278.
versic. pro materia, sequitur inde, quod cogni-
tio talium decimarum sic translatarum, siue
sit quæstio iuris, siue quæstio facti, pertinet
ad iudices seculares, prout ad ecclesiasticos. Ita
Barbos. in dict. l. Titia, numer. 42. folio
matr. Couarruias, practican. 35. numer. 2.
versic. 3. Gutierrez. lib. 1. ad I. Regni, quæst.
14. numer. 4. Rebuffus. de decimis, quæstione. 10.
numer. 39. in fin. Lasarte, vbi supr. capit. 19.
numer. 30. Enriquez, & alij allegati per
Barbos. dict. numer. 39. 42. 43. & 44. Fontanell.
& Ferrer, vbi supra. Et eo iure quo tales
decimas possident, & alij donatarij, possidebunt
easdem illi, qui à Regibus, & talibus donatarijs
successiue accipient, nam & tempo-
rales

25
 6
 rales erunt, & de eis cognoscet priuatiuè secularis, & ita Belluga, in Specul. rubr. 13. §. restat. numer. 3. & alij defendunt consuetudinem Franciæ, & Aragon. vbi secularis cognoscit de decimis sic translatis, quæ bona tanquam temporalia, & profana, libera sunt ab omni præstatione ecclesiastica, & subsidio charitatiuo, Gracia. de expensis, cap. 9. numer. 99. scilicet autem dicendum si decima esset data in feudum, vel emphyteosim, Barbos. dicto numer. 39. 42. & 43. propter connexionem vtilis dominiij, cum directo, propter, quod cognoscet Ecclesia, Rimin. consil. 344. num. 9. in 2. Catalca. decis. 22. numer. 19. Alexand. consil. 79. numer. lib. 1. Bologni. in additio. ad Annan. consil. 84. numer. 7. Barbos. numer. 43. & 44. cum sequentibus, Ripa, in capit. 2. in fin. de iud. Rota, decis. 1. decis. 2. de decim. in antiquis, & decis. 2. de iud. in nouis, cap. fin. vbi Monach. & Gome. numer. 14. de iudicijs, in 6. Rip. Felin. & alij, allegati per Barbosam, numer. 42. in fin. tunc enim cum directum dominium permaneat pœnes Ecclesiam, propter talem connexionem adhuc dicitur res ecclesiastica, & quamuis dominium vtile sit temporale, tamen quâdo pendet à spirituali, tunc ratione connexionis cœsetur spirituale. Caietan. de Symonia, quæstione, 1. ad fin. Cum igitur decima ex se sit, quid spirituale, capit. tua. 1. de decimis, capit. fin. de rerum permut. glos. in cap. quâuis, de decimis, & in cano. in summa, 11. quæstione. 1. idem dicemus de dominio vtili, dependenti ab spirituali, & idem de fructibus decimæ in feudum concessæ: nam & illi ratione connexionis, & dependentiæ cœsentur quodque ecclesiasticæ, capit. fin. & ibi Monach. post princip. Gomez. numer. 14. de iudicijs, in 6. maxime dum pedet: quia tunc merè ecclesiasticæ sunt, Franchus, in capit. vnico, numer. 2. de eo qui mittitur in possess. in 6. suppo-

nendo tamen, quod hæc concessio in feudum, facta sit ante Concil. Lateran. de quo in cap. prohibemus, de decimis, nam alias, licet fructus possint locari, capit. vestra, de locato, capit. fin. ne prælati vic. suas, non tamen in feudari, dict. capit. prohibemus, & ibi Abbas, & in capit. ad hæc in fin. de decimis. Ratio est, quia per locationem non transfertur dominium, & semper nomine locatoris conductur fructus percipit. l. quod meo, de acquir. poss. bene autem per feudum, vel emphyteosim, ita Barbos. numer. 47. si autem non constaret decimas simpliciter, & absolute datas esse quoad vtrunque dominium, nec etiam constaret de concessione in feudum, vel emphyteosim, sed solum quis possideret eas immemoriali tempore, tunc præsumitur possessor habere eas in feudum ante Concil. Lateran. vt bene resoluit Barbos. numer. 44. Couarruias, lib. 1. variar. capit. 17. numer. 5. ad fin. Gregor. Lopez, lib. 23. tit. 20. part. 1. verbo, tamen. Et sic tunc propter connexionem vtilis cum directo, cognoscet Ecclesia, vt supr. diximus, Barbos. numer. 45. nec poterunt possessores eas in alium transferre, nisi in Ecclesiam, & cum consensu Episcopi, iuxta notata per Abbas, in capit. quâuis, & in cap. prohibemus, de decimis, Barbos. numer. 46. & licet in aliquibus Hispaniæ partibus soleant se debitores decimarum defendere manu Regia, & seculari, quando ab eis petuntur decimæ insolitæ, fundati in sola immemoriali: illam tamen praxim damnat Barbos. numer. 47. per rationes supradictas, vel defendenda est duplici modo, quia licet laicus, non possit decimas præscribere, dict. capit. causam, potest tamē se per præscriptionem ab illarum solutione eximere, capit. in aliquibus, de decimis Couarruias, vbi supr. numer. 10. sed verius, huius cognitio ad ecclesiasticum pertinet, cum sit quæstio iuris, Fedc-

27

28

29

30

Secunda pars, tracta. de cognitione

Feder. consil. 245. numer. 3. Calderi. 15. de iudic. & for. compet. Roman. in di. & l. Titia. numer. 6. Ias. consil. 93. lib. 1. & sic nec videtur locus recursus propter violentiam, ubi dicit Barbof. di. numer. 47. Quare melius defendi debet illa praxis, asserendo has decimas, non possideri in dictis partibus titulo feudi: cum nunquam fuerit recognita Ecclesia. & quotidie vendantur, & permutentur, tanquam quid patrimoniale, Garcia, de expens. cap. 9. numer. 96. maxime accedente fama privilegij, ut nos diximus, in decis. 113. & cum in presenti processu confiterit partis confessione, & aliàs, non solum per immemorabilem præscriptionem, sed etiam per legitimas concessionem Regum Aragonum primicias translatae esse in universitates, cum onere sustentandi Ecclesiam, & sic effectus esse temporales, & profanas: iustissime indicatum fuit per tres dominos Consiliarios, & etiam dominum Cancellarium, quo ad eas iurisdictionem iudicis secularis procedere, cumque, & eodem confiterit decimas pœnes Ecclesias existere, retenta antiqua qualitate, quoad eas fuit pro Ecclesia iudicatum per eodem. Vbi cumque enim decimæ per Ecclesias detinentur, vel ad eas reuertuntur, debent considerari tanquam ecclesiasticæ, vel spirituales, capit. v. nico, §. fin. de iur. patr. in, 6. cap. dilectus, 3. de præbend. Oldrad. consil. 83. à numer. 7. Felinus, in capit. Ecclesia, numer. 7. de constit. Abb. in capit. veniens, numer. 4. de accusat. Motium autem, in quo fundatur sequens est: in processu Ludouici Tucar, seu iudicis ecclesiastici principalium, G. Góngalez, procur. ex vna, & iudicis secularis, seu confratriæ ligalij Ganaterioru, loci de Villanueva de la Guerna, principal. M. 10. Porquet. Procur. di. b. Nouemb. anno. 1609.

Motium.

Fuerunt voti, & opinionis, quod dominus Cancellarius tenetur, & de-

bet pronuntiare competentiam iudicis ecclesiastici locum habere, & de iure procedere, respectu decimarum tantum, quoad primiciæ verò supplicata per Ludouicum Tucar, locum non habere, neutram in expensis condemnando, demptis sex ducatis pro salario Consiliarios, in quibus Ludouicus Tucar, debet condemnari. Ex eo, & aliàs quia ex confessione Ludouici Tucar (in presenti processu emissa) constat à tempore immemoriali, & per concessionem Apostolicam, non solum præsumptam in vim immemorialis, sed confectam ab eodem, fructus præmiales, esse vniuersitatis loci de Villanueva de la Guerna, quo casu, mutatione personarum, mutata etiam fuit antiqua qualitas fructuum primicialium, & spiritualis, effectusque sunt merè temporales. Quod & ex alio constat notoriè, siquidem notorium est apud naturales, & externos scribes, sedem Apostolicam Reg. Hispan. fructus omnes, tam primiciales, quam decimales, elargitam fuisse, dedisseque Reg. Hispan. pro recuperatione Regni à faucibus infidelium, ipsosque Reges varijs respectibus eisdem fructus dedisse dominis, & vniuersitatibus locorum: cum aliquibus oneribus, siue modis expost adimplendis; & per consequens hoc fructus fuisse iam ab omni spiritualitate, & dominio utili, & directo sedis Apostolicæ separatos, & segregatos, tanquam quid merè temporale. Ex quo sequitur, hos fructus alienabiles, & omnimodo de iurisdictione seculari, tam actiue, quam passiue esse, supposita potestate Papæ, quam ad id concedendum omnino habet, & ita optime respectu primiciarum, quas laici possident, merito declaratur competentiam iudicis ecclesiastici, non procedere: bene autem respectu decimarum, quæ pœnes ecclesiasticum, ut ecclesiasticum existunt, retenta antiqua qualitate, quarum respectu merito de-

tò declaratur competentiam iudicis ecclesiastici procedere, nec onus huiusmodi concessionibus addictum, veluti fidem defendendi, dotandiq; & reparandi Ecclesias, facit has concessionem feudales esse, sed solum modales, translato omni dominio, cum post concessionem veniat ad implendum: Maxime, quia adiectio huius honoris, omnem malam recognitionem excludit, & sic, in hunc modum legitur declarata aliæ competentia, & Romana decisum reperitur.

Et licet ab his se separavit vnus ex dominis, vir summæ eruditionis, & bonarum literarum (mihi obseruatifsimus,) iudicans in totum pro Ecclesia, sub prætextu, quod concessio facta à Regibus, non fuerit facta simpliciter, nec tale ius percipiendi decimas, & primicias expropriatum omnino ab Ecclesia, quoad vniuersitates verò cum sola immemoriali fundentur, hæc tantum arguit concessionem in feudum, vel emphyteosim, vt supra diximus, quo casu res de iurisdictione Ecclesiæ est, vt supra, à quo viro in facto discedunt alij, quia constituit per partis confessionem, & alias istas primicias in totum in Ecclesias translatas esse Regali gratia, & quantum ad decimas, etiam ab eo recesserunt in quantum dixit, in dominos Reges, non esse translatas absolute; cum contrarium verius sit ex supradictis auctoritatibus, & historijs. Iudicant tamen quo ad eas in fauorem Ecclesiæ, quia de præsentis pœnes Ecclesias existunt.

Vnus autem ex dominis Doctor de Regio consilio ciuili per dictum dominum Cancellarium (in consultorem similiter nominatus,) fuit voti, & opinionis, quod tenetur, & debet pronuntiare, & declarare dominus Cancellarius, competentiam iudicis ecclesiastici de iure procedere, tam respectu fructuum decimalium, quam primicialium, neutram partem in expen-

sis condemnando, demptis sex ducatis pro salario Consiliariorum, in quibus Ludouicus Tucar debet condemnari. Ex eo, & alijs, etiam respectu fructuum primicialium, debet declarari competentiam iudicis ecclesiastici procedere, sicut respectu decimalium: quia inter concessionem vtrorumque fructuum nulla apparet differentia, & æquæ illarum sunt incapaces laici, nisi ex priuilegijs summorum Pontificis competat ius illas percipiendi, vel à tempore immemoriali ante Conc. Lateran. quod ex diuturnitate temporis præsumitur. Et licet respectu serenissimorum Regum Hispan. & præsertim Aragonum, de concessionibus fructuum decimalium, & primicialium ex priuilegijs summorum Pontificis non sit dubitandum, & pro notorijs habeantur, minimè tamen constat, neque ex tenore illorum, neque ex effectu, aut obseruantia subsequuta, tale ius eis simpliciter donatum fuisse ex mera gratia, sed saltem cum onere dotandi, & sustentandi Ecclesias, ne omnino tale ius abdicatum, & expropriatum à sede Apostolica videatur, nisi expresse illud in priuilegio dicatur, quod nunquam sine legitima causa fieri posse dicendum est. Respectu tamen vniuersitatum, & laicorum, quibus ius percipiendi primicias competere videmus, cum de origine, & titulo istius concessionis, non constat, & signanter de priuilegio aliquo Pontificis, vel Regis, sed solum ex antiqua possessione, & præscriptione temporis immemoralis competere ius percipiendi primicias, id iure feudi, vel emphyteosis competere dicendum videtur, cum de aliquo titulo non constet, iuxta veriore[m] Doct. sententiã, vel saltem cum onere sustentandi Ecclesias, quod obseruantia subsequuta plenè demonstrat, videlicet vniuersitates, quam plures vigore iuris percipiendi primitias, obligatas esse ad reparandas Ecclesias, & sumptus faci-

Secunda pars, tracta. de cognitione.

ciendos in re vestuaria, & ornamentis, & icalibus ad cultum diuinum necessarijs, ad quod faciendum quotidie distringuntur per iudices ecclesiasticos, quod fieri non posse videtur, si primitiæ omninò essent profanæ. Cumque eadem causa, & ratione oneris annexi, sustentandi Ecclesias, (quidquid de feudo, vel emphyteosi præsumptione sit) non possint vniuersitates subterfugere, aut declinare iudicium ecclesiasticum, nulla ratio suadere potest, laicos, qui ad decimarum, & primiciarum solutionem tenentur, super iure soluendi, vel non soluendi illas, iudicium ecclesiasticum declinare posse, cum illarum usus in sustentandis Ecclesijs conuertendus sit, quæ sola qualitas, iurisdictionem iudicis Ecclesiastici circumferre planè constat, quod in præsentia casu concurrit, quia conuenti per Ludouicum Tucar conductorem decimarum, & primiciarum loci de Villanueva de la Guera, simpliciter negarunt se ad illarum solutionem teneri, sine discrimine, & nulla facta distinctione, inter decimas, & primicias, & tanquam laici iuris firmam præsentarunt, vnde orta est cõpetentia vtriusque iudicis, & quis iustius induat arma iurisdictionis. Neque dicendum videtur, potius super iure, quam super facto controuersiam motam fuisse, super competentia, quam in fauorem iudicis ecclesiastici, ex supradictis, & rerum iudicatarum exemplis in huiusmodi causis, etiam primicialibus, in huiusmodi consistorio satis declarandam fore censeo.

Ad præsentem decisionem, & materiam illius, iustificationem que rei iudicatæ, plurimum conducit decisio Rotæ, inter Archiepiscopum, & capitulum sedis Valent. & Ecclesiam Gandienf. ideo hic inferendam decreui, vbi multa notabilia, & pulchra ad decisionem multorum adnotantur.

Decisio facta in causa Valent. decimarum Mercurij, 2. Iunij 1599. coram R. P. D. Hieronymo Pamphilio eiusdem cause iudice.

DVbitaui, an Archiepiscopus, & capitulum Valentin. probent decimas, de quibus agitur, eis debitas, & fuit per dominos vnanimiter resolutum, probari, constat enim ex testibus, in hac causa examinatis terras, ex quibus hæc decimæ colliguntur, sitas esse in diæces. Valentin. & intra suos limites, & sic intra ditionem duarum partium, ex tribus omnium decimarum diæses, Valentin. facta Archiepiscopo, & capitulo pro donatione Ecclesiæ Cathedralis, per dominum Iacobum Regem Aragonum, ad quem spectabant illæ decimæ, ex priuilegio Apostolico Urbani Secundi, concessio Petro Hispaniarum Regi, & suis in Regno successoribus in genere suo.

Et de validitate concessionis Urbani, non videtur amplius ambigendum, quia est facta à Pp. cuius potestas amplissima est, Clement. 1. in fin. vt lit. pendent. & ad recuperationem Regni à manibus Sarracenorum, siue Maurorum, & est facta ex causa, tunc temporis vrgentissima, scilicet alliciendi Regem ad recuperationem Regni à manibus Sarracenorum, qui illud cum tota Hispania occupauerunt, vt notat Hostien. in summa, de decimis, §. tertio quæritur, colum. 1. versic. Sed ratio debet, & de hac concessionem tradit Petr. Bellug. in Spec. Princip. tit. de decim. numer. 34. Rebus. in ius tract. de decim. quæstione, 13. numer. 110. & fuit approbata per Rotam in alijs causis Archiepiscopi, & capituli contra regulares, & contra

Decisio Senat
tus referatur
ad litteram

tra

33

tra Iesuitas, coràm R. P. D. Decano, non obstat, quòd in hoc priuilegio Urbani concessio decimarum dicitur facta proceribus Regni tantum, non autem ipsi Regi, cui solum videtur concessa facultas distribuendi Ecclesias villarum, quas in Sarracenorum terris capere possent, vel in suo Regno ædificare fecerint, quia præter id, quòd dici posset, quòd cum distributione Ecclesiarum transeat, & decimæ debitæ Ecclesijs distributis, dixerunt domini contrarium constare ex lectura priuilegij: postquã enim Urbanus concessit priuilegium Regi, & suis successoribus distribuendi Ecclesias prædictas, & hoc priuilegium communicauit etiam proceribus Regni, & generalitèr subdit, in. §. Sâcim^o, vt Ecclesias, quas in Sarracenorum terris iure belli acquisuerint, vel in eorum proprijs hæreditatibus fundauerint, cum primicijs, & decimis propriarum dumtaxat hæreditatum eis liceat retinere, & sic, tam proceribus Regni, quam ipsi Regi, & suis in Regno successoribus, (de quibus omnibus supra loquutus fuerat). nulla enim adest ratio, cur Pp. cuius intentio erat, vt Regnum à manibus infidelium eriperetur, plus voluerit concedere proceribus, (quibus priuilegium per viam communicationis concessum est) quam Regi, & eius successoribus, quibus principalitèr concessum fuit, & quorum opera, & potentia erat magis necessaria ad Regni recuperationem, l. talis scriptura, §. fin. cum ibi notat. ff. de legat. 1. Abb. Dec. & alij, in cap. secundo requiris, de appellat.

34

35

Quòd etiam fuadet obseruantia subsequuta, optima priuilegiorum interpretes, l. si de interpretatione, ff. de legat. iuxta enim hunc intellectum fuit facta concessio decimarum Archiepiscopo, & capitulo per Regem Iacobum, qui vna cum suis successoribus gaudius est, tertia darte sibi in

donatione reſeruata, & constat etiam de quaſi poſſeſſione vniuerſali Archiepiſcopi, & capituli, percipiendi duas partes, ex tribus omnium decimarum, diœceſ. Valentin. iuxta firmã iſtius donationis.

36

Et quòd iſta concessio decimarum Urbani, ſit principalitèr facta Regi, & ſuis ſucceſſoribus, teſtantur Petr. Belluga, in dicto titulo. de decimis nume. 29. cum pluribus ſequentibus. Rebuff. dict. quaſt. 13. numer. 10. & ex hiſtoricis Petr. Anton. Beut. libr. 2. Chronic. Hiſpan. capit. 9. in fin. Hieronym Zurita, libr. 1. Annal. Arag. capit. 32. circa fin. & in libr. 1. iudicum de reb. à Regib. Aragon. geſtis, anno, 1104. Lucius Marinae Sicul. libr. 8. de reb. Hiſpan. capit. 13. Franciſ. Torral. de Regib. Hiſpan. in vita Alphoñſi Sexti. Martin de Vicianã, libro tertio Chron. ciuit. & Regn. Valentia, Ioannes Marianna Ieſuita, libr. 10. de reb. Hiſpan. capit. 7. Bernard. Gom. Miedes, libr. 13. de reb. geſtis, Don Iacobo primi, & alij, qui hiſtorias illorum Regnorum ſcripſerunt: quibus in hac materia tanquam antiqua, præſertim iuncta obſeruantia, non modicum eſt deferendum, l. 1. ff. de offi. quaſtio. gloſ. verb. ſed contra, in capit. inter dilectos, & ibi Felinus, numer. 12. & alij de fide inſtrum. Doct. communiter, in l. 1. Bartol. numer. 2. Iaſ. 25. Ripa, 72. ff. ſi cert. petat. A Egid. deciſ. 70. Pariſ. conſil. 1. num. 15. libr. 1.

37

Non obſtat, quòd concessio fuit facta Petro Hiſpaniarum Regi, & eius ſucceſſoribus in Regno, & genere ſuo: quia prædictus Petrus huius nominis primus, qui erat filius Sandij Regis Aragon. vt patet, ex inſcriptione, capite dict. inceptis, 31. quaſtione. 2. tunc temporis erat Rex Aragonum, & Nauarra, vbi ipſe præerat, & non vti Regi Caſtellæ, quam tunc obtinebat Alphoñſus Sextus. ita Petr. Bellug. dicto titulo de decim, numer.

Cc 36.8

Secunda pars, tracta. de cognitione.

36. & 39. Rebuffus, vbi suprà, dict. quæstione, 13. numer. 110. & tradunt historici supradicti, & ab hoc Petro quinque Regibus interpositis per legitimam successionem, descendit iste Iacobus huius nominis primus, qui donauit has decimas, de quibus agitur Ecclesiæ Valentinæ, & patet ex successionem Regum Aragonum, quam tradunt prædicti historici, & magis dilucidè Hieronymus de Blancas, in supputatione Regn. Aragon. Non obstat, quòd huiusmodi priuilegium loquatur de decimis Ecclesiarum in terris iure belli recuperatis a Saracenis, vel in eorum proprijs hæreditatibus fundatis, & hoc probandum sit ab Archiepiscopo, & capitulo, qui priuilegio vtuntur, l. 1. vbi Bartolus, ff. nequid in flum. publ. & de simili priuilegio adest decisio Palesti. 313. incipit, Clemens Septimus: quia notissimum est, totum Regnum Valentiniæ, quòd vna simul, cum vniuersa Hispania, fuerat occupatum à Mauris, fuisse per Regem Iacobum illius nominis primum erectum è manibus Saracenorum, & infidelium, & in specie locum, seu oppidum de Gandia, vt tradit Petr. Ant. Beut. libr. 2. Chron. Hisp. cap. 14. & Bernar. Gom. libr. 13. de rebus gestis, Iacobi Regis.

39 Et ijs stantibus, minus est dubitandum de validitate donationis ipsius Regis, & de ipsius potestate donandi has decimas Archiepiscopo, & capitulo, quia licet regularitèr, vt laicus, non posset donare decimas spirituales, capit. dudum, de decimis. Tamen aliud est dicendum in istis, sibi donatis à sede Apostolica, quas postea in bello acquisiuit, & donare potuit, vt tradunt omnes in capit. dudum. Innocentius, in fin. & ibi Hostien. & Ioannes Andræ. column. fin. Antonius de Butr. numer. 15. & Abb. 12. Rebuff. in dict. tractat. de decimis, quæstione. 7. numer. 13. versic. VI

timus, Rodericus Suarez, allegat. 28. & de simili donatione Regis Castellæ factæ Episcopo, fuit dictum in causa Curien. iurisdictionis, & in supradictis alijs causis Archiepiscopi, & capituli Valentin. coràm R. P. D. Decano, & coràm me.

Maximè, cum donatio à sede Apostolica fuerit facta Regi cum clausula, * *Dummodo cum necessariorum administratione diuina in dictis Ecclesijs ministeria, rite à conuenientibus personis celebrare faciant*, * quòd ostendit, datam fuisse Regi facultatem pro administratione cultus diuini, donandi aliquam partem decimarum alia retenta, prout fecit in hoc D. Iacobus (qui liberauit) hoc est, donauit Archiepiscopo, & capitulo pro donatione Ecclesiæ cathedralis Valentin. duas ex tribus partibus omnium decimarum totius diocesis Valentin. retenta sibi tertia, quam etiam in maiorem Ecclesiæ dignitatem voluit recognoscere in feudum ab ipsa Ecclesia, vt tradit Petrus Bellug. in dict. tit. de decimis, numer. 39. cum sequentibus.

Mos est ab antiquissimo tempore in Sacra Rota Romana receptus, in causis grauioribus determinandis, pro maiori litigantium satisfactione, eadem partes litigantes, & resolutionibus semel factis, non acquiescentibus, iterum super eisdem denuo audire, atque secundo eadem causam proponere, & quæ denuo allegantur, & producuntur studiosius intueri, & si releuantia sunt, à semel iam primo resolutis recedere, sin autem minus, in decisio persistere. Cum verò Ecclesia de Gandia, præ insertæ resolutioni, non assentiret, placuit dominis iudicibus, illam secundo super eandem audire, & iterum causam super eisdem (vt vulgari frasi dici solet) repropone, quæ proposita, dicta ecclesia multa denuo in suum fauorè, contra resolutionem factam ex citauit, & multa iam in pri-

prima positione allegata, & discusa iterum repetiuit.

41 Quibus autem minimè obstantibus domini Auditores steterunt in principio resolutis, die veneris, 10. mensis Decembris eiusdè anni. 1599. prout ex sequentibus constabit.

Respectu autem religiosorum, videlicet Dominicanorum, S. Hieronymi, & Iesuit. prætendentium exemptionem à solutione decimarum, vigore suorum privilegiorum, quibus derogatur in capit. nuper, de decim. Iam vis fuit in Rota nemine contradicente resolutum, istis religiosis sua privilegia non suffragari, videlicet die nona Iunii. 1597. coràm R. P. D. Pamphilio, in causa Valent. decimarum, & iterum in eadem coràm R. P. D. Seraphino Rotæ Decano, 5. Iulij, 1598. & ratio est, quia in privilegijs istorum religiosorum, non fuit facta mentio istius donationis Regiæ, seu tituli specialis, quo Episcopi, & capitula Ecclesiarum Hispaniæ, possident decimas ex Regia donatione, seu titulo, & tamen de illis specialem mentionem facere oportebat. Rodericus Suarez, allegat. 28. quæ placuit Rotæ. Nec obstat Casad. decisio. 1. de privileg. quia fuit responsum illam procedere respectu decimarum debitarum de iure communi, secus autem esset respectu decimarum debitarum Episcopis, & capitulis Ecclesiarum, ex titulo speciali, de quo in privilegio religiosorum, non fuit facta mentio. Ocasione supradictæ competentie, fuit quæsitum de ratione differentie, quare aliquando permittitur iudici laico, cognoscere de possessorio, & facto rerum spiritualium, ut in possessorio retinendæ in beneficijs, & aliquando non, ut in quasi possessione clericatus, & similiter in materia decimarum, & similibus conductibus ad supradictam competentiam. Est igitur constituenda differentia inter iura spiritualia, seu ec-

clesiastica, quam etiam facit Nauarrus, in capite nouit, sexto notabili, numer. 44. de iudic. interrogans causam, quare de quæstione facti circa ordines, vtrum scilicet quis sit ordinatus, nec ne, non cognoscit secularis, nec etiam de quæstione facti hæresis, & tamen cognoscit de quæstione facti aliarum rerum ecclesiasticarum, & spiritualium, an iuramentum interuenerit, capit. licet mulieres, de iure iurando, in sexto, vtrum quis contraxerit matrimonium, nec ne? ut ex communi resoluit Barbosa, in l. Titia, numer. 24. versic. Sed his non obstantibus, solut. matrimo. & etiam cognoscit de quæstione facti usurarum, compellendo usurarium restituere, ubi partes fatentur actum esse usurarium, capit. per venerabilem, de usuris, & etiam cognoscit de quæstione facti decimarum, ex Barbosa ubi supra. Excommunicationis, iuris patronatus præsentandi, eligendi, & similium: nam aliquando causa spiritualis de qua agitur talis est, quod in ea non sufficit constare de facto, & quasi possessione, sed veritas, & legitimatio tituli ostendenda est, & tunc secularis non cognoscit, etiam de quæstione facti, quia quæstio facti, & quasi possessio per se nihil facit, ad effectum, de quo agitur, vnde frustra tractabitur per secularem, argumento, l. ad probationem, C. de probat. cap. dilecti filij, de exception. c. fin. d. caus. pos. & prop. Bald. in auth. ei qui iurat, num. 27. C. de bon. autor. iud. possid. l. as. in l. quoties, num. 8. C. de iudicijs. Barbosa. ubi sup. n. 27. cū seqq. exemplum in causa clericatus, in qua si quis oponat se clericum esse: ad effectum ut de eo solus ecclesiasticus cognoscat, iuxta, cap. clerici, de iudic. non sufficit probare coràm ecclesiastico esse in quasi possessione clericatus, sed debet probare se ritè, & rectè fuisse ordinatum, can. legum, 2. q. 1. capit. cum adeo, de rescript. capit.

Secunda pars, tracta. de cognitione.

ex literis de transact. multi enim sunt in quasi possessione clericatus, qui tamen clerici non sunt, neque debent gaudere privilegijs clericorū, c. 2. de clerico non. ord. minist. Domi. Frac. & alij, in c. si iudex laicus. de sentent. excom. in. 6. Ratio est, quia hæc quasi possessio habet ad mixtā causam proprietatis, nos. de inhib. c. 8. §. 3. n. 31. & 35. & sic propter hanc cōmixtionē dicitur res spiritualis. Pacian. confil. 164. n. 111. Fontan. de pact. nupt. cōclu. 4. glos. 13. 2. p. n. 38. vbi declarat. d. c. si iudex laicus. Quòd adeo verum est, vt licet laicus fuerit remissus ad iudicem ecclesiasticus tanquam clericus, nihilominus tenetur probare feritè ordinatum, sic clericum esse, 44 Domin. & Franc. in d. c. si iudex laicus, in fin. vbi glos. præsumptionem, & in vimistorum procedit text. in d. c. si iudex laicus, in princ. vbi quæstio 45 de mero facto, an quis sit clericus debet discuti coram ecclesiastico, secundum communem Iul. Clar. in §. fin. q. 36. vers. regularitè, & sic Couar. pract. c. 35. & alij per nos, d. §. 3. n. 12. tenent, quòd laicus de nullo possessorio beneficij possit cognoscere, quia 46 possessio beneficij, sine titulo non datur, glos. in Clement. vnica, de caus. poss. & propr. Pacianus, vbi sup. n. 111. quòd modificatur procedere, quando verus titulus esset necessarius, veluti in petitorio beneficij, & possessorio adipiscendæ secus autem quando sufficeret coloratus, vt in interdicto retinendo, de quo statim dicam: alia exempla, in quibus quasi possessio, non sufficit, & est necesse veritatem tituli ostendere: quo ad effectum, de quo agitur, vt sic sæcularis de eis non cognoscat, vide per Rotam, decis. 8. n. 2. de caus. poss. & prop. in antiquis, & decis. 7. n. 3. de testamentis, in antiquis, & decis. 2. de probation. in collectis vbi supra, & ad hunc effectum cognoscendi de persona clericis, vel remittendi eum, à pari proce-

dunt esse clericum, vel beneficiatum, Gramat. decis. 81. in fin. Barbosa. in. l. Titia, num. 31. solut. matr. aliud exemplum, in quo de quæstione facti non cognoscit sæcularis est in crimine hæresis, in quo nec de iure, nec defacto cognoscit iudex sæcularis, ad finem iudicandi Barbo. n. 37. vbi suprà, cap. vt inquisitionis, §. prohibemus, de hæreticis, in. 6. quia quæstio facti, non est separabilis à quæstione iuris, si tractatur de puniendo hæreticum, quia non sufficit dixisse verba hæreticalia, nisi scienter, & cum pertinacia dicantur, vt ibi Fontan. vbi sup. claus. 4. gl. 13. p. 2. n. 41. Hæreticus nam que formalis nullus esset potest, nisi qui mente, seu animo pertinaciter affirmat aliquid contra fidem. Doct. in cap. dubius, cap. firmissimè, de hæret. Paramo, de orig. Inquisit. q. 10. n. 64. Can. qui in Ecclesia, 24. q. 3. ca. ad abolendam. §. 1. de hæret. c. excommunicamus, 1. §. adijcimus, vers. si quis, verb. ex eis, eod. tit. & sic requiritur dissensus à fide, qui est actus intellectus, nam si non animo, & intellectu quis discedat, & pertinaciter, sed tantum erroneè, vel practicè, seu materialitè, nõ erit hæreticus, Paramus, vbi sup. n. 8. & 69. cū seqq. & sic intelligit Ajax. c. 1. de hæreticis, in eo loco. Procedunt etiam supradicta, in quolibet possessorio rei spiritualis, in quo esset tractandum per necesse de verò titulo, nam propter illam connexionem, non posset iudex sæcularis cognoscere de quæstione facti in separabili, tunc à quæstione iuris. Aliquando verò causa spiritualis est talis, quòd sufficit constare defacto, vel quasi possessione iuris, nec requiritur veritas tituli, & tunc secularis iudex de causa facti cognoscit, ita Doctores, sup. citati, in casu contrario allegat multos Fontanella, vbi suprà, nu. 25. quia talis causa, non est spiritualis, Barbosa, numer. 28. & 30. etiam si in sententia facti faciat mentionem de legiti-

47

48

49

50

mita-

mitate tituli per modum causæ incidenter, vt suprà dixi, & sic cognoscit iudex sæcularis, de quæstione facti in causa matrimonij, iuris iurandi, decimarum, & in excommunicationis, ca. decernimus, de sententia excommu. in. 6. vbi solum quæritur in facto, an contra aliquem sit prolata sententia excommunicationis, vt excludatur à iudicio: ita Fontanella, d. clau. 4. glos. 13. 2. p. n. 28. cap. significauit, de testibus, vbi de quæstione facti iuris patronatus agit laicus iudex, Fontan. n. 29. & de possessorio iuris patronatus, præsentandi, eligendi, & similibus, vt latè scripsimus, in quæst. 65. per totam, in his enim causis spiritualibus, & ecclesiasticis, sufficit de solo facto constare, siuè de quasi possessione, nec requiritur veritas tituli, Barb. n. 28. vñ de iudex laicus cognoscet de quæstione facti, in matrimonio, veluti an matrimonium fuerit defacto contractum, vel non, vel an quis natus sit ex tali matrimonio, secùs verò de ipsius validitate, secundum Bart. in. l. Titia, n. 6. ff. soluto mat. quādo verò solū dubitatur, vtrum matrimonium sit contractum in facie Ecclesiæ, vel clandestinè, (vt sic constituatur) vtrum filius censeretur legitimus propter ignorantiam parentum, vel vnus ex illis, cap. ex tenore, qui fil. sint. leg. & sic ex matrimonio putatiuo, & non dubitant partes de valore matrimonij, tūc de hac causa, quia solius facti est, cognoscit iudex sæcularis, & facta pronuntiatione super facto, proles erit legitima, vel non, ex dispositione iuris, capit. cum inhibito, §. 1. de clandestina de Spons. cap. 2. cap. peruenit, qui filij sint leg. & sic in his casibus cognoscit iudex laicus. Bartolus, in. l. Titia, numer. 6. Alex. 7. vbi de communi Barbosa, numer. 22. vers. secund. concl. & n. 24. vbi alij. Abb. in c. cum sit, n. 17. de foro comp. Couar. de Spons. 2. p. c. 8. §. 12. n. 3. Est enim hæc cognitio omninò separata à cogni-

tione causæ spiritualis, & pronuntiabit iudex per modum causæ, super legitimitate. Fontan. vbi sup. numer. 30. & 31.

Et sic quando agitur de clericali ad solum finem remittendi: tunc sufficit possessio, circa factum, & tūc cognoscit iudex laicus, & se informat ad eum finem, & constituto de quasi possessione clericali per titulum, vel aliàs, remittit reum, (in possessorio autem clericali ad finem cognoscendi de clericali, quia requiritur veritas tituli, ideò sola Ecclesia cognoscit) & idem est in facto decimarum, & beneficij, quando scilicet ad hoc sufficit quasi possessio, iuxta Rot. decis. 8. de caus. posses. & propr. in antiquis. Nā cognoscit laicus: quia licet in beneficialibus, debeat constare de colore tituli, glos. fin. in Clem. 1. de caus. pos. & prop. tamen hæc cognitio diuersa est à validitate, & veritate tituli; quia licet cognoscat laicus de titulo colorato, postea debet pronuntiari de veritate tituli, c. cum nostris, de concess. præb. Nauar. in c. cum constingat, 1. rem. pag. 145. de rescrip. Barb. vbi sup. n. 31. At vbi in decimis, & beneficio, non sufficeret quasi possessio, sed requireretur veritas tituli, tūc procederetur opinio Couar. vt nec à possessorio aliquo cognosceret laicus, veluti in possessorio adipiscendæ, in quo benè procedit eius opinio, & sic quæstio vtrū debeatur decima, est quæstio iuris, & à solo ecclesiastico terminanda, licet in hispania se intro mittant iudices sæculares, quādo decimæ insolitæ petuntur secūdū Couar. pp. q. 17. n. 8. Vasqui, cōtr. illud, c. 89. Gut. ad ll. Regni. 1. p. q. 14. n. 5. Couar. 1. p. q. 35. n. 1. vers. quarto. hæc enim praxis est iusta, Feder. cōf. 245. Barb. in. l. Titia, n. 48. vbi Rom. n. 6. solu. mat. Ias. cōf. 93. n. 1. & sæpè hæc praxim iustificat per viam violentiæ, quia potest laicus, se præscriptione eximere à solutione decimæ illius, c. in aliquibus, vbi glos.

Cc 3 de de-

Secunda pars, tracta. de cognitione

de decim. Illud tamen debet intelligi extraiudicialiter, non verò cognoscendo, (vt supra dixi,) in alijs autem possessorijs, retin. & recup. cum sufficiat titulus coloratus, ideo cognoscet laicus, nisi esset agendum de proprietate beneficij, quia tunc laicus, non cognoscit, eodem modo in quæstione decimarum, si tantum agatur, utrū decima fuerit soluta, vel in iuste occupata, vel tantum agatur de fructibus, tūc cū sit quæstio facti, cognoscit laicus, & etiam ecclesiasticus, Barb. in d. l. Titia, nu. 48. idē si decima esset facta temporalis donatione Papæ simpliciter in vtrumque dominium directum, & utile, quo casu, tanquam de re tēporali solus laicus cognoscit, siue sit quæstio iuris, siue facti. Barbosa, cum multis, numer. 42. Couarruias, practicar. capit. 35. num. 3. versic. tertio, Lafart. de decim. vend. cap. 19. numer. 30. ita in Cathalonia, & Valentia, decimas profanas, & temporales, de patrimonio Regio esse, refert Fontanel. vbi supr. numer. 58. & Michael Ferrer. Dertusensis, in suis obser. 3. par. cap. 278. versic. pro materia. Secus si esset data in feudum, vel emphyteosim. Barbos. à numer. 39. 42. & 43. propter connexionem vtilis, cum directo. Rimi. confil. 344. n. 9. in 2. Rip. in capit. 2. in fin. de iudic. Rota, decis. 2. de decim. in antiq. & decis. 2. de iudic. in nouis. capit. fin. vbi Monach. & Gom. nu. 14. de iud. in 6. Si verò sola immemoriali quis consideret decimas, tunc præsumitur eas habere in feudum, ante Conc. Later. Couar. & alij allegat. per Barb. nu. 44. & sic propter connexionem vtilis cū directo, erit spiritualis, vt ibi; nisi dixeris, non præsumi in feudum datas: quia nunquam fuerit solutum, & libere permutatum, & venduntur à possidentibus: quo casu in simplicem donationē censentur concessæ, Barb. n. 45. sic defendēs, Couar. p. posset sustineri, si cū immemoriali cōcurreret fa-

ma priuilegij. vt infr. nu. 41. Simili modo cognoscit iudex secularis d. quæstione facti vsuræ, veluti quādo solū dubitatur, an talis celebrauerit talē contractū, & tota quæstio est circa illud factū, & nō dubitāt partes, q. si sic esset celebratus, foret vsurarius, tūc ad cognitionē, & iudiciū facti, nō est necesse examinare ius. Ita Bart. in l. Titia, n. 8. Rom. n. 7. Fōt. de pact. dot. clau. 4. glo. 13. p. 2. n. 50. vbi alij. Clar. §. fin. q. 2. n. 37. Gut. d. iur. cōfir. 1. p. c. 2. n. 55. & probatur in c. post miserabilē, de vsuris. Barb. n. 53. vers. sed nou est recedēdū, vbi de magis cōmuni, ita vt talis quæstio sit mixti fori, & potest actor corā seculari, vel ecl. agere, c. ad nostram 2. de iur. iur. Abb. Fel. in c. cū sit generale, de foro comp. Alci. in c. 1. n. 54. de offi. ord. Paul. confil. 109. n. 2. in 2. & tunc secularis cognoscens super facto, declarat contractum esse vsurarium, non principaliter, sed per modum causæ. Nauarr. in c. cum contingat 2. rem de rescrip. Bald. in auth. ad hanc, n. u2. C. de lat. lib. toll. quia id fit declarando, quòd a iure Cano. est de fsum, & expressum per modum declarationis, quæ nunquam est prohibita iudici seculari. Domin. in c. vni co, n. 5. in fin. de iur. patr. Bellug. rubr. 11. §. de vsuris, n. 19. pag. 54. Pegue. de cis. 30. n. 23. & tunc secularis, dicitur executor iuris canonici, nō determinator, vt in simili, tradit Castr. d. hanc. lib. 1. c. 7. reg. 21. Gut. de iur. cōf. 1. p. c. 2. n. 27. & hoc modo declarat secularis, iudex, quē esse priuilegiū, si id sit in iure clarū, secus si dubiū. Rom. sing. 420. Fel. in c. cū sit. d. for. cōp. Alex. ad Bar. in l. de priuilegio, de crim. stelli. imò sup. quæstione facti, non potest Ecclesia inhibere iudici seculi, ne cognoscat. Cagn. in l. 2. n. 61. C. de pact. int. emp. & ven. & rationem tradit Hippol. singular. 490. & an possit Ecclesia inhibere seculari, postquam sententiam tullit super contractu, ne eam exequatur, vel aliud instrumentum

gua-

guarentigium, dic quod non, ita Barbosa, sup. numer. 54.

57

Redeundo ad propositum, de quo agebamus, numer. 15. habes resolutum, quando iudex secularis possit cognoscere de quasi possessione, seu facto rerum spiritualium, nam si illa cognitio, est separata à quæstione iuris, ita quod sine examine iuris sufficiat quæstio facti, ad rem de qua agitur, tunc secularis cognoscit, ut in casibus supradictis. Secus alias, ut in facto hæresis, clericatus, & petitorio rerum spiritualium, & possessorio adipiscend, ut sup. Unde de possessorio beneficii, ubi coloratus titulus sufficiat, ut in interdicto recup. retinen. cognoscet laicus, & de facto usurarii, decimarum, iuris iurandi, excomm. iuris patr. eligendi, præsentandi, verum hoc procedit, si agatur contra laicum, secus contra clericum. Fontan. num. 26. quia licet illa causa ratione rei, sit temporalis, tamen ratione personæ, est ecclesiastica, ut dixi sup. latè. Patet igitur quando de quæstione facti, seu possessorij rei spiritualis, cognoscit iudex laicus inter laicos.

58

Quinimò à fortiori in casibus, ubi de titulo rei spiritualis per viam incidentiæ, se offert quæstio, licet regulariter, non cognoscat laicus, ut supra latè dixi, tamen quando de titulo cui dentèr constat, velati ex confessione aduersarij, vel alias notoriè ex actis resultaret, tunc non impeditur iudex laicus, de quasi possessione cognoscere, idque non privilegio, sed in vim iuris communis. Fontanel. num. 43. & 44. & hoc sine dubio est, quia cum constet de titulo, & in re notorio, per confessionem partium, vel alias, tunc potest secularis pronuntiare super tali iure legitimatis, vel alterius rei spiritualis: quia hoc fit per modum causæ, & valebit pronuntiatio ista, Specul. Bald. & alij multi allegati per Barbosa in dict. l. Titia, numer. 52. Anch. in Clement. dispendiosam, numer. 8.

de usuris, ubi ita super quæstione iuris usuræ resoluit cum alijs. Item quibus ubi partes sunt concordantes circa ius, & tantum dubitatur circa factum, est mera quæstio facti, abstracta ab omni spiritualitate, secundum Bartol. ubi supra numer. 6. Barb. ubi supra numer. 23. & 34. ubi pulchrè in simili materia, dicens, quod quando in causa incidit quæstio rei spiritualis, de qua potest constare summarie, sine discussione, veluti per notorium, tunc secularis cognoscit, & pronuntiat per modum causæ. Bald. in l. 1. in fin. C. de sent. quæ sine certa quantitate proferuntur, & in l. vni ca, numer. 37. in fin. C. de confes. Alexand. in l. Titia, numer. 8. solut. matr. Corneus, consil. 227. lib. 3. numer. 6. & de hac quæstione cognoscit tunc laicus, quia cum non disputetur de titulo matrimonij, vel rei spiritualis, ex quo quæstio iuris decisa est partium confessione, vel alio notorio, valebit pronuntiatio super tali iure, quantumque, de eo fiat mentio per modum causæ. Vidè Bellug. in Specul. rubr. 1. §. de usur. à numer. 10. & hoc modo cognoscit laicus, vtrum iuramentum fuerit interpositum tantum; non se intromittendo de validitate illius, c. licet mulieres, de iur. iur. in. 6. & etiam compellit usurarium restituere usuram, ubi partes farentur esse usuram, capit. per venerabilem, de usur. Vbi igitur notoriè constat de titulo, cognoscit laicus per modum causæ incidentèr. Barbosa. numer. 23. & 24. quia quando de causa incidenti ecclesiastica: secularis non cognoscit via ordinaria, sed summarie, veluti, quia constat notoriè, per confessionem partium, vel alias, potest super ea pronuntiare per modum causæ, non principaliter. Nauar. in capit. cum contingat. 1. remed. pag. 149. Barbosa. numer. 30. extra casum autem notoriæ cognitionis, distinguendum est, ut supra, data tamen notorietate, cognoscit

59

60

Secunda pars, tracta. de cognitione

laicus per modum causæ.

Quæstio fa-
cti, & iuris, in
quo differat

Ratio autem quare, vbi agatur de facti quæstione, seu quasi possessione rei spiritualis, & nõ requiratur veritas tituli, & hoc casu cognoscat sæcularis, veluti quando est quæstio, an decimæ solutæ sint, nec ne, vel iniuste occupatæ? vel agatur tantum de fructibus, ea est, quia cognitio super facto, omninò sepeata est à cognitione causæ spiritualis, & sic sæcularis contra laicum de ea cognoscit. Abbas, in capit. cum sit, numer. 17. de foro compet. & ibi Felin. numer. 1. Couar. de Spons. 2. part. capit. 8. §. 12. numer. 3. Barbof. in l. Titia. numer. 22. versicul. 2. conclusio. Et hoc casu, vbi sola quasi possessio sufficit, non solum cognoscit sæcularis secūdū. Barb. n. 29. sed etiā compellit clericum, si est quæstio clericatu, vt doceat de illo, aliàs procedet vltra, vt ibi, numer. 20. & est communis, & vera opinio. Et sic hæc quæstio à laico diffiniri potest. (Secūdū Doctores supradictos). Et in hac quæstione facti, nõ tantum laicus cognoscit, vt suprà, sed etiam ecclesiasticus, & sic est mixti fori, & locus præuentioni. Ita Barbof. vbi suprà. numer. 48. vbi allegat multos, & idem, vt ibi, quando de fructibus agitur, nam & erit mixti fori, etiam si clericus agat contra laicum, in quæstione facti: quod si agatur de iure decimarum, & earum exemptione in vim priuilegij, sola Ecclesia cognoscit. Couarr. pract. c. 35. numer. 2. dicens cōmunem Gutierrez, pract. libr. 3. quæstione, 26. numer. 1. & 2. Quod si decimæ sint translatae in laicum à Romano Pontifice, vel habente potestatem, tunc siue de iure, siue de facto agatur, solus laicus iudex cognoscit priuatiuè. Couarr. vbi suprà. versic. 3. dicens, ita in Gallia praticari. Sequitur Ioann. Rupelan. lib. 1. forensium institutionum, capit. 25. licet sint translatae cum onere dotandi Ecclesias, vt ibi Couarruias, conductores tamen, & emptores de-

cimarum, non coràm ecclesiastico, sed coràm laico conueniri debent. Couarruias, vbi suprà. versic. 5. & c. Nisi se submiserint in contractu iurisdictioni ecclesiasticæ, id què, siuè conueniantur à clericis locantibus, vt tenet Couarruias: quia tunc non agitur de recuperandis decimis ab his, qui eas tenentur soluere, sed de exigendo prætio, siuè inter laicos agatur, quia scilicet sint laici, tam qui exigunt, quàm hi à quibus exiguntur fructus. Azeued. lib. 1. tit. 5. lei. 1. uume. 4. versic. & sic quantum. Sequitur Gutierrez, pract. lib. 3. quæstione. 26. numer. 11. Hæc fuerunt dicta in suprà dicta competentia, per dominos illos doctissimos Consiliarios, & per dominum Chancellarium doctissimum virum, ac sanctissimi Prætorij contra hæreticam prauitatem Consultorem dignissimum, à 26. annis, vsque. Secundum quæ ferè omnes competentia metiri, ac decidi poterunt. Nam cum in supra dicta competentia primitia translatae reperiantur ad pos. vniuersitatum, meritò illarum respectu, pro iudice sæculari priuatiuè iudicatum fuit. Quam quæstionem refert Sese de inhibitionibus Arag. 2. part. quæstione. 162. per totam, cui nihil addimus, neque detrahimus, quia benè, & eruditè scripta est, & in his cognitionibus valdè utilis, & necessaria.

SUMMARIUM.

- 1 **I**ndex conseruator proferenda sententiam nullam, potest de nullitate tractare.
- 2 Cappella Tholosana decisio reprobat.
- 3 Lex. iudex postea quam, ff. de re iudic. declaratur.
- 4 Index delegatus siuè benè iudicauerit, siuè malè, functus est officio suo.
- 5 Cap. cum in literis, de officio, & potest. iudicis delegati, declaratur.
- 6 Index delegatus ad vniuersitatem causarum

- sarum, habet vices ordinarij.*
 7 *Consensus partium nihil operatur, quãdo prohibitio consistit in resistantia iuris.*
 8 *Sententia nulla, non validatur per partium consensum, nisi in vim pacti.*
 9 *Conseruatoria litera, non dantur, transacto quinquennio.*
 10 *Pontifex solus concedit literas conseruatorias.*
 11 *Pontifex solus potest prorogare quinquennium conseruatoribus.*

QVAESTIO. 26.

Vtrum iudex ecclesiasticus conseruator faciat vim, cognoscendo de nullitate suæ sententia.

Solet dubitari, an si conseruatores proferant sententiam nullã, ex aliqua causa: possint illi de sententiæ nullitate cognoscere. Et in partem negatiuam fuit resolutum in capella Tolosana. 38. per text. in l. iudex postea quam. ff. de re iudic. vbi iudex, siuè benè, siuè malè functus est officio suo, l. si vt proponis, C. quomodo, & quando iudex Innocentius, in capit. cum in literis, de officio, & potest. iud. deleg. vbi additionator, intendit probare contrarium, ex similitudine iudicis delegati, ad vniuersitatem causarum, quod est diuersum, cū ipse habeat vices ordinarij, quod secus est in iudicibus conseruatoribus, qui sunt dati ad causas violentiæ & sic siuè benè, siuè malè, proferendo sententiã funtisunt officio suo, vt in d. l. iudex postea quam, l. qui arbiter, ff. de arbitris, quod in tantum verum est, quod consensus partium, nihil operabitur, cum cōsistat in iure, l. quos prohibet, ff. de postulando, vbi dicitur, quod quos prohibet Prætor apud

se postulare, omnimodò prohibet, etiam si aduersarius eos patiat postulare, quia consensus partium non validat sententiam nullam ex defectu iurisdictionis, glos. in capit. significasti, de foro compet. capit. cum dilecta, de concessione vtili, vel inutili, verb. agi, Bald. in l. si diuersa, C. de trans actionibus, & in l. etiam, C. communia vtriusque iudicij. Potest tamen talis sententia in vim pacti esse valida, l. si conuenerit, ff. de re iudicata, Bar. in l. si expressim, quæstione. 2. de appellat. & in l. 1. §. 1. in fin. ff. de ferijs. Transacto verò quinquennio, non dantur literæ conseruatoriæ, vt constat, ex dicto capit. 5. fef. 13. ibi: **Nemo etiam similium literarum beneficio, ultra quinquennium gaudere possit.** Et tradit Fuscus, supr. numer. 11. & probatur in dict. cap. fin. de officio de legat. lib. 6. Et cum solus Pontifex concedat has conseruatorias, vt in dict. 1. & fin. & tradit Florentinus, in summa, 3. p. tit. 9. capit. 4. & tit. 34. numer. 37. ipse solus potest prorogare quinquennium, & si prorogatio facta non fuerit, cum iurisdictione fuit concessa ad tempus: finito tempore censetur prohibita: maximè, quia hæc iurisdictione est odiosa, & per consequens restringenda, ita Bellam. consil. 20. Bertrando, consil. 24. numer. 8. volum. 1. Crauet. consil. 132. numer. 2. quos, & alios sequitur Flaminus, de resignat. benef. lib. 3. quæst. 17. numer. 2. Et sic iste erit alius casus per viam violentiæ, quando conseruator transacto quinquennio, vellit adulteriora procedere: quæ omnia sunt menti tenenda tanquam noua, & defacto sapè contingentia.

SUMMARIVM.

- 1 **A**ppellatio admittenda est a sententia executoris, quando excedit modum.
- 2 *Sententia in causa visitationis mandatur executioni.*

Ct 5

3 Vi-

Secunda pars, tracta. de cognitione.

- 3 *Visitationis sententia exequenda est appellatione remota.*
- 4 *Appellatio legitima est in casu excessus quando executor excedit modum.*
- 5 *Appellatio, quando remouetur admittitur in casu excessus.*
- 6 *Sententia in causa executiua, non meretur executionem in excessu.*
- 7 *Excessus in sententia debet constare euidenter, non presumptiue.*
- 8 *Appellans habet contra se presumptionem.*
- 9 *Clausula, *appellatione remota, *intelligitur in causa principali, & incidenti.*
- 10 *Appellatio, non admittitur à liquidatione sententia executiua, sicut nec ab ipsa sententia.*
- 11 *Appellatio in via executiua habet effectum suspensuum, & non deuolutiuum.*
- 12 *Appellare, non licet à declaratione qualitatium: comprehensarum in re iudicata.*
- 13 *Appellatio suspendit sententiam, quæ continet grauamen, & solutionem pensionis.*
- 14 *Appellatio, non admittitur in causa commissa Cardinali, * appellatione remota, * etiam si sit infra.*

QVÆSTIO. 27.

Utrum iudex ecclesiasticus executor Bullarum Apostolicarum, faciat vim, procedendo appellatione remota.

Solet iudex executor excedere modum in exequendo, & tunc ratione excessus admittenda est appellatio, vt consuluit Thomæ Doctus, consil. 71. numer. 19. Et Simon de Prædis, consil. 116. numer. 3. Capi-
cius, decis. 24. numer. 1. quod potest contingere in visitatoribus huius Archiepiscopatus, deputatis ad visitan-

dum diocesim, & beneficia curata, & non curata, quia licet à sententia visitationis, non sit locus appellationi, vt nouitèr est dispositum in capit. 1. sessione, 13. & in capit. 8. sessione, 21. Concilij Tridentini, tamen si visitator excedat modum, (vt sæpè faciunt visitatores Theologi ignorantes iuris principia) tunc appellatio ad utrūque effectum admittenda est, quia in casu excessus, appellatio est legitima, & non friuola, vt in terminis Concilij Tridentini tradit Nauarrus, consil. 2. tit. de appellationibus. Et doctissime declarat illum tex. Acosta, de iudicijs, in capit. 1. numer. 211. & generaliter loquendo, illud tradit Imola, in capit. vt debitus, numer. 9. de appellat. Lancelotus, supr. de attentat. lite pendente, limitatione. 8. numer. 40. Parisius, consil. 82. numer. 12. vbi dicit, quod quoties remouetur appellatio, conceditur ratio excessus, vt docent Doctores, in l. ab executore, C. quorum appellationes, non admittantur. Et tradit Lancelotus, sup. limitatione, 53. à numer. 23. cum sequentibus, Mena, supr. numer. 78. Pro qua sententia est elegans decisio Rotæ Romanæ, 100. numer. 8. in prima parte, vbi resoluitur, quod etiam in summarijs, & executiuis, vbi datur excessus, ibi etiam licet appellare. Et sic quando executor excedit modum executionis, licita est appellatio. Rota, decis. 45. alias 346. tit. de appellatio. in nouis, quia in excessu grauatur pars, & non est iudex, vt in dict. decisione. 100. numer. 17. vbi dicit, quod debet constare euidentèr de excessu, & grauamine, & non probabiliter, & verisimiliter, vt tradit Innocen. in capit. in nostra, numer. 5. & 6. de procuratoribus. Bellamera, in capit. constitutis, el. 1. numer. 31. de appellationibus, libr. 6. Imola, in capit. bonæ, nume. 15. Decius, à numer. 9. & 24. de appellationibus, & ratio est, quia appellans habet contra se presumptionem, & sic tene-
tur

- 9 tur exprimere causam, sed data identitate rationis, & negotij principalis, & incidentis, clausula, * *appellatione remota*, * operatur in omnibus, vt tradit Baldus, in l. incerti, in fin. C. de interdictis, & in l. 1. num. 4. C. si de momentanea possessione, vt tradit Surdus, decis. 27. numer. 10. cum sequentibus, quidquid teneat Albanus, consil. 238. numer. 11. contra quem nouitè, tam doctè, quàm eruditè, tenet Magnus Iurisconsultus Ioannes Baptista Costa, in tractatu, de ratione ratæ, quæstione, 153. numer. 8. quia sicut ab executione, non datur appellatio suspensiuæ, vt in dict. l. ab executione, & in l. ab executore, C. & ff. quorum appellationes, non recipiantur, ita nec à pronuntiatione de exequendo rem iudicatam, aut aliam dispositionem executiuam, & hæc est communis opinio, quæ obseruatur in palatijs, vt finis litibus imponatur, vt tradit Geminianus, consil. 99. & Guido Papæ, consil. 574. Corneus, cōsil. 71. numer. 21. volum. 1. & 22. in fin. volum. 4. Alexand. consil. 95. volum. 2. Socin. regul. 26. Ruinus, consil. 78. num. 1. volum. 5. Socinus Iunior. consil. 138 numer. 6. volum. 3. Gratus, respons. 13. volum. 2. Rolandus, consil. 43. num. 5. volum. 1. Antonius Gabriel, de appellationibus, conclus. 4. & sic non licet appellare à declaratione comprehensa virtualitè, in via executiuæ, & sine qua sententia, vel cōtractus, executioni mandari, non potest, & sic si appellatio in via executiuæ est deuolutiuæ, & non suspensiuæ, similiter appellatio liquidationis erit deuolutiuæ, & non suspensiuæ, nisi detur excessus, vel grauamen, vt fuit resolutum in dict. decisio. 100. numer. 29. & 30. vbi numer. 32. annectit optimum verbum, quod non liceat appellare à declaratione qualitatum, & circumstantiarum, in re iudicata comprehensarum, & sic non admittitur, appellatio suspensiuæ, à sententia quæ non au-
- 10
- 11
- 12

get, nec minuit circumstantiam, nec qualitatem sententiæ principalis, vt tradit Romanus, consil. 41. numer. 2. vbi bona additio, & decisio Rotæ Romanæ, 271. numer. 2. in. 1. parte, quæ loquitur in sententia liquidatoria Idem dicendum est, in sententia solutionis pensionis, ita Gigans, de pensionibus, quæstione. 45. numer. 3. Ruginelus, in tractatu de appellationibus, cap. 3. §. 2. nu. 277. & Sigismundus Scacia, in eod. tractat. quæstione, 17. limit. 7. nu. 4. vbi idem dicunt in solutione subsidij. Si verò sententia contineat grauamen, suspendit negotium appellatio, vt in decreto executorialium tradit Rota Romana, 208 part. 3. numer. 2. & in decis. 197. lib. 2. numer. 1. & 218. lib. 3. numer. 5. & 2084. eodem libr. 3. numer. 2. & vidè Antonium Chuchū, lib. 2. institut. mai. tit. 4. numer. 103. vbi hoc limitat, quando causa committitur Cardinali, appellatione remota, quia etiam iusta appellatio, ratione excessus, non admittitur, quod magis ex privilegio illorum, quam de iure procedit.

SVMMARIVM.

- 1 *Appellatio, non admittitur in interdicto retinendæ possessionis.*
- 2 *Casus defacto refertur, & quid in Regali Chancellaria terminatum fuit.*
- 3 *Opinio Gutierrez, refertur, & approbatur.*

QVÆSTIO. 28.

Vtrum iudex ecclesiasticus faciat vim, procedendo in interdicto retinendæ possessionis, appellatione remota.

PRO Declaratione huius quæstionis animaduertendum est, quod in interdicto retinendæ possessionis, appellatio remota, pot-

Secunda pars, tracta. de cognitione

possessionis, si notoriè confiterit de possessione actoris, & reus nihil peremptorium allegauerit, appellatio-
ni locus non erit, à prima sententia, ita tradit additio ad decisionem capellæ Tolosanæ, finalis, versic. Quòd intellige, & Puteus, decis. 278. in secūda parte, numer. 1. & per consequens, licet causa deferatur ad Curiam Regis, per viam violentiæ, remitteretur processus ad iudicem executorem, vt in casu defacto contingenti resoluit Gutierrez, canonicarum quæstionū, cap. 34. numer. 88. qui loquitur in debitore annui census, ex quo fundata erat quædam capellania, & cum prima sententia fuisset executioni mandata, ab ea appellatum fuit, & processus ad Chancellariam Pincianam remissus, vbi iterum visa causa, ad iudicem executorem ecclesiasticum remissa fuit, vt constat ex verbis ipsius, ibi: * *Suam protulit diffinitiuam ad versus reos, possessorio, seruatō iure super petitorio, camque, non obstante appellatione, reum executioni tradendam iussit, à quo, & ab executione prædictæ sententiæ, quia una tantum erat, & quia lata à iudice ecclesiastico contra laicos, opposita prius declinatoria, cum appellatum fuisset, & causa ad Regiam Chancellariam Pincianā, per modum violentiæ delata, ad eundem iudicem ecclesiasticum, non semel decretis Curie remissa fuit, quia postea ad vltiorem executionem processit, prout vidi in actis processus eiusdem causæ.* * Et pro confirmatione illius opinionis est optima decisio Iosephi Ludouici, 69. numer. 7. vbi dicit, quòd attentata non cadunt in remedio retinendæ possessionis, quòd dicit notandum, cum sæpè contingat defacto, & est vtile in cognitionibus, per viam violentiæ.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata in articulo, * del interim, * exequitur non obstante appellatione.*

2 *Sententia, * del interim, * iuxta, exsequitur in vtroque foro civili, & canonico, appellatione remota.*

3 *Supplicatio, non suspendit sententiam super articulo, * del interim, * & nu. 949.*

4 *Sententia interlocutoria, * del interim, * durat vsque quo sententia fuerit prolata in causa principali.*

5 *Iudicium, * del interim, est præparatorium iudicij ordinarij.*

6 *Interim conceditur, sine præiudicio possessionis, nec proprietatis.*

7 *Citari debet pars in sententia, * del interim, **

8 *Appellatio, nō admittitur in rebus quæ celeritatem requirunt, neque supplicatio.*

QVAESTIO. 29.

*Vtrum iudex ecclesiasticus, faciat vim, procedendo * appellatione remota * in remedio. quod vocāt, * del interim, **

POtest iudex ecclesiasticus vim facere, proferendo sententiam in remedio, quòd Hispani, * *del interim, ** vocant, admittendo appellationem, quia illud iudicium est summarissimum, vt in. l. vnica, C. si de momentanea possessione fuerit appellatum, quòd verum est in vtroque iure, quando constat de euidenti iustitia, & possessione illius, pro quo sententia, * *del interim, ** lata fuit, vt colliges ex traditis per Couarruiam, practic. quæstione, capit. 17. Sarmiento, lib. 2. selectarum, capit. 13. numer. 9. Antonius Gomez. in. l. fin. Tauri, num. fin. Menoch. de retinenda posses. remedio vltimo, Molin. de primog. libr. 3. capit. 13. numer. 70. & 71. Gutier. can. capit. 34. à numer. 103. cum sequentibus. Lancel. de attentatis, cap. 2. part. cap.

3 capit. 12. limit. 25. numer. 26. & dicit
Gutierrez, suprà, num. 112. quòd nec
4 supplicatio admittetur, in hoc sum-
marissimo interdicto, ex Couarru.
& Menochio, suprà. Et sic, duravit
fentetia interlocutoria, *del interim,*
donec prima sententia lata fuerit, su-
per possessorio ordinario, vt docet
Menochius, suprà, folio mihi, 241. n.
5 58. quia illud iudicium est solū est præ-
paratorium iudicij ordinarij, & sine
præiudicio ipsius in causa possessio-
nis, nec proprietatis, & ita pluries ob-
tinui tanquam aduocatus, & iudica-
ui tanquam iudex.

6 Ex quo deducitur, quòd si in iudi-
cio ecclesiastico, super hoc articulo,
del interim, interponatur appella-
tio, & protestetur Regium auxilium,
quòd processus debet remitti ad iudi-
cem causæ, vt procedatur in ea ad vl-
teriora, vt tradit decisio Rotæ Bono-
7 nienfis, 79. numer. 2. dummodo in eo
iudicio fuerit pars citata, adhibita
causæ cognitione, ex qua constat de
possessione auctoris, & de intrusione
rei, vt docet Alciatus, consil. 37. num.
8 8. lib. 6. quia cum res celeritatem re-
quirat, non est admittenda appella-
tio, vt probat text. in l. quisquis, ff.
quorum appellationes, non recipian-
tur. Menochius, suprà, numer. 49. Pau-
lus Parisius, consil. 39. numer. 3. vbi di-
cit, quòd appellatione pendente po-
test quis continuare suam possessio-
nem, nec ex hoc dicitur attetare, vel
innouare, Rodriguez, de annuis red-
ditibus, libr. 1. quæst. 17. numer. 51. vbi
refert practicam Senatus Vallisoleta-
ni, & dicit, quòd appellatio ab inter-
dicto, *del interim,* non suspendit,
sed deuoluit causam ad superiorem,
quòd limitat in supplicatione. Ego
verò, non reperiò rationem differen-
tiæ, & sic in appellatione, & supplica-
tione admittenda est nostra senten-
tia, vt tradit Gutierrez, suprà, quan-
do iustitia actoris fuerit notoria in iu-
dicio possessionis, & de intrusione

rei constet euidentè, & pro hac mea
sententia est optimum consilium Al-
bani, 641. numer. 7. vbi dicit, quòd pro-
hibita appellatione propter naturam
causæ, est prohibita supplicatio, nisi
sententia fuerit iniusta, & iniqua, idè
tenet Nauarr. consil. 608. numer. 9. vo-
lum. 3. per text. in authent. quæ suppli-
catio. C. de præcibus imperat. offe-
rend. Si verò iudicium fuerit ordina-
rium, admittenda est appellatio ad v-
trumque effectum de iure canonico,
& ciuili, vt docet Magistralitèr, Co-
sta, in rubr. de iudicijs, 1. part. numer.
105. vbi alios refert, & videnda est,
cum casus contingat, decisio, 20. a-
pud Marcum Antonium de Amatis,
vbi declarat istam materiam, & ibi,
numer. 16. in fin. allegat dictas do-
ctrinas.

SVMMARI VM.

- 1 Iudex ecclesiasticus, non potest cog-
noscere de damnis, & interesse.
- 2 Quando alter ex contrahentibus ma-
trimonium de presenti contraxit, fide
non seruata.
- 3 Iudex aliàs in competens, ratione inci-
dentia efficitur competens.
- 4 Capit. de prudentia, de donationibus in
ter virum, & uxorem declaratur.
- 5 Iudex ordinarius, non potest cognosce-
re de causâ nobilitatis principaliter,
secus incidentèr.
- 6 Iudex secularis cognoscit incidentèr de
iure patronatus, qui venit in vniuersi-
tate bonorum.
- 7 Lex. 4. § si dicantur, ff. finium regundo-
rum declaratur.
- 8 Lex. nullum. C. de testibus, declara-
tur.
- 9 *Inez de decimales, conoce, inci-
dentèr,* de omnibus casibus emergè-
tibus.
- 10 Iudex arbiter cognoscit ratione inci-
dentia.
- 11 Cap. tuam, de ordine cognitionum de-
claratur.

Secunda pars, trêta. de cognitione

- 12 *Iudex ecclesiasticus, non cognoscit de hereditatis successione, qua incidenter contingit: in causa status.*
- 13 *Capit. de prudentia, de donationibus, inter virum, & uxorem, intelligitur.*
- 14 *Dotis causa, non potest tractari corâ iudice ecclesiastico.*
- 15 *Opinio Barbosa, non practicatur.*
- 16 *Capit. ex tenore, in fine, de foro competenti, declaratur.*
- 17 *Capit. significantibus, de officio, de leg. declaratur.*
- 18 *Lex. in contrahibus, §. fin. in fin. C. de de non numerata pecunia declaratur.*
- 19 *Cap. ex tenore, de foro competenti, declaratur.*
- 20 *Cap. de prudentia, de donat. inter. vir. & uxor. ponderatur.*
- 21 *Casus defacto refertur super articulo violentia, in dotis restitutione, diuortio facto.*
- 27 *Dotis restitutio incidenter peti potest corâ ecclesiastico iudice.*

QVÆSTIO. 30.

Verum iudex ecclesiasticus faciat vim cognoscendo de damno, & interesse, quando alter ex contrahentibus contraxit matrimonium, fide violata de contrahendo.

PRO Declaratione huius quæstionis, videnda sunt ea, quæ tradimus, libr. 4. commun. quæstione, 1. numer. 165. & hæc quæstio est multum notabilis, & practicabilis, de qua semper dubium vertitur apud iudices ecclesiasticos, & sæculares, quam pluries habui defacto, videlicet vtrum sicut iudex sæcularis, ratione incidentiæ, nō potest cognoscere inter personas ecclesiasticas, vt suprâ resolvimus, similiter etiam, nec iudex ecclesiasticus possit cognoscere, finita & extinta

causa principali, inter personas sæculares, vt contingit sæpè in promissione de contrahendo matrimonio, cuius causa ad iudicem ecclesiasticum pertinet. Si verò contingat, quod nō obstante litē super matrimonio, cū Maria, ipsa cum alio contrahat de præfenti, vel ipse cum alia, in tantum, q̃ ipsa causa matrimonialis sit finita: dubium vertitur, an ipse iudex ecclesiasticus sit competens ad cognoscendū inter personas sæculares, super damnis, & interesse, ex eo, quod promissio matrimonialis, non fuit adimpleta: an verò ad iudicem sæcularem, causa damnorum remittenda sit, quod habui defacto in alia causa matrimoniali Petri de la Canal, oppidi Sæcti Martini de Valdeiglesias, aduersus quem, & suam uxorem, cum qua legitime contraxit per verba de præfenti, alter ex collitigantibus, cui ipsa uxor verbum de contrahendo dederat, petebat certa damna, & interesse, corâ ipso Vicario, cuius iurisdictio fuit declinata, ex eo, quia iam causa matrimonialis erat finita, & quod petitio damnorum, & interesse, erat noua petitio, intentata à laico contra laicum, & per consequens iudicem ecclesiasticum esse in competentem, & remittendam esse ad iudicem sæcularem. Et quia iste casus est valde controuersus, & ad hos articulos per viam violentiæ necessarius, examinandum putavi, & quid iudicandū sit in vtroque foro. Et in primis pro iudice ecclesiastico satis vrget regula textus in. l. quoties, C. de iudicijs, vbi ratione incidentiæ, iudex in competens efficitur competens, vt tradit Barbosa, in l. Titia, 35. numer. 21. ff. soluto matrimonio, quia alias causæ continentia diuideretur, contra legem, nulli, C. de iudicijs. Pro qua sententia videtur prima facie textus expressus, in capit. de prudentia, de donationibus int. vir. & uxor, vbi cui committitur causa matrimonialis, si differat sententiam de diuor-

diuortio, potest super restitutione dotis pronuntiare, ibi: * *Quia igitur vos qui de matrimonio principaliter cognouistis, & de dote (Quæ est causa incidens) accessorie cognoscere valuistis.* Ergo similiter etiam super damnis, & interesse iudex ecclesiasticus, ratione incidentiæ erit competens, capit. præterea, de officio de legati, capit. de prudentia, §. sexta, in fin. capit. suspitionis, de iurisdictione omnium iud. l. fin. C. vbi, & apud quos, l. fin. ff. de integ. restit.

Facit etiam, quia licet nullus iudex ordinarius, possit cognoscere de causa nobilitatis, vt disponitur in, l. Regni, poterit tamen procedere ratione incidentiæ, vt tradit Ioannes Gutierrez, de iuramento confirmatorio, l. parte, capit. 16. numer. 7. per dictam legem, quoties, C. de iudicijs. Otalora, de nobilit. 3. part. capit. 2. numer. 8. Auendaño, de exequendis mandatis, capit. 1. numer. 33. versiculo. 20. causa. Padilla, in l. si ædibus numer. 7. C. de seruitutibus. Et Ioannes Garcia, de nobilitate, glos. 1. numer. 28. & 33. & similiter etiam iudex laicus, qui cognoscit de vniuersitate bonorum, poterit cognoscere de iure patronatus ibi inuoluto, & comprehendendo, vt tradit Abb. in cap. quanto, numer. 9. de iudicijs. Quæ opinio corroboratur ex traditis per Palacios Rubeus, in capit. per vestras, de donationibus inter. notab. 2. num. 4. Anton. Gom. in l. 10. Tauri, numer. 53. vbi dicunt iudicem sæcularem cognoscere quando principaliter causa restitutionis dotis, vel alimentorum agitur; & sequitur Molina, de primog, lib. 2. capit. 15. numer. 76. & Barbosa, in l. 1. parte, numer. 46. soluto matrim. Et hanc dicit communem & veriozem Sanchez, de matrimonio, lib. 3. disput. 8. numer. 15. in fine. Et sic postquam alter ex contrahentibus, in nostri facti specie fidem violauit, & simul ipsam iudicis ecclesia-

stici prohibitionem neglexit, quid aliud nunc superest, nisi vt in damna, & interesse, litis quæ expensas, solito iudiciorum, ordine seuato, condemnatur. Vnde vidimus, quod iudex, qui de causis criminalibus tantum cognoscit, possit causam ciuilem diredere, si incidenter in iudicium emergeret, lex. 4. §. si dicatur, ff. finium regundorum, ibi: * *Si dicantur termini detecti, vel exarati, iudex qui de crimine cognoscit, & iam de finibus cognoscere potest.* * Et similiter in casu conuerso. Iudex ciuiliu causarum, si criminalis ciuili incidenter accedat, poterit de ea iudicare, vt in l. nullum, C. de testibus, l. fin. tit. 16. partit. 3. vbi Gregor. Afflictis, decis. 230. Roland. consil. 12. volum. 2. Couarruias, practic. cap. 18. numer. 8. & similiter iudices fraternitatis, qui solum cognoscunt de certis criminibus, incidenter cognoscunt de damnis, & interesse ratione illorum criminum: quod etiam id contigit iudici, * *de las rentas decimales deste Arcobispado,* * & iudicibus, * *del subsidio, y escusado,* * qui licet habeant iurisdictionem limitatam, in certis casibus, cognoscunt de reliquis ratione incidentiæ. Sic licet iudices arbitri, nequeant in liberali causa assummi, tamen per arbitri sententiam, status controuersus decidi poterit, si ea quæstio in aliam causam incadat, de qua principaliter, & ordinario iure cognoscebat, l. non distinguemus, §. de liberali, ff. de receptis arbitris, capit. causa, de integ. restit. In his enim controuersijs potest is iudex, qui competens erat causæ principalis, super incidenti, & accessoria quæstione, pronuntiare, maximè ad tuendam, & vendicandam suam auctoritatem, eumquæ multandum, qui spreto magistratus auctoritate nuptias contraxerit.

Sed his non obstantibus, contraria opinio verior, & magis iuri consona videtur, pro qua facit textus, expressus,

Secunda pars, tracta. de cognitione

11

fus, in capit. tuam, de ordin. cognitio num, vbi iudex ecclesiasticus, qui de causa matrimonij cognoscit, non potest de hæreditate pronuntiare, quia diuersi fori cognitio est, etiam si incidenter causa bonorum agitur, quæ text. declarat Mieres, de maiorat. 3. p. cap. 15. numer. 14. Ioannes Garcia, de nobilitat. glos. 1. à numer. 27. & nouissimè doctissimus Ioannes Costa, sup. in rubr. de iudicijs, numer. 309. & est etiam text. pro hac sententia, in cap. lator, qui filij sint legitim. vbi quæstio natiuitatis opposita petenti hæreditatem coràm iudice sæculari, est ad iudicem ecclesiasticum transmittenda, donec causa natalium, intra duos menses fuerit terminata, & sic quilibet iudex debet cognoscere de articulo pertinenti ad eius iurisdictionem, in tantum, quod nec ecclesiasticus euidenter potest cognoscere de causa successione, neque sæcularis de causa natalium, etiam si incidenter superueniat.

12

13
Cap. prudentia, de donationibus de claratur.

Nec huic resolutioni obstat text. capitalis in dict. capit. de prudentia, quia ibi, non tantum incidenter venit dotis restitutio, quantum virtualiter in ipsa matrimonij separatione, cuius natura est, dotem restituere, & sic causa dotis, non venit incidenter, sed æquè principaliter, vel saltem accessorie, & sic sequitur naturam sui principalis, vt in regula iuris. At verò in casu nostræ quæstionis, nec principaliter, nequè accessorie, iudex ecclesiasticus potest cognoscere de causa dānorum, inter personas laicas, nequè ratione causæ, nequè ratione personæ, & sic nimirum si ad iudicem sæcularem cognitio sit remittenda, cum causa principalis matrimonij, sit iam in totum, finita, & in illis qui sunt diuersi fori, etiam is qui competens est causæ principalis iudex, non potest de causa incidenti cognoscere. Et sic licet Vicarius Generalis de fœdere matrimonij cognoscat, non potest

de damnis, & expensis litis pronuntiare, cum hæc controuersia merè ciuilis, & laica sit, & non ecclesiastica, sed non alienum, aut absurdum erit, controuersam quæstionis huius disputationem, generali distinctione dirimere, vt dicamus, quod in his omnibus, quæ sunt eiusdem fori, iudicem illum, cui principalis causæ cognitio competit, posse de incidenti, & accessorio simul etiam cognoscere. Et ita est intelligendus text. in capit. 1. de mutuis petitionibus lex. 4. tit. 10. part. 3. secus in his casibus, & causis quæ sunt diuersi fori. Quæ distinctio, exemplo, & auctoritate Iurisconsulti comprobatur, in l. solemus, §. latrunculator, ff. de iudicijs, vbi non poterat latrunculator de causa ciuili, ac ne quidem connexæ quæstionis ratione iudicare: inde fit, vt eius iurisdictione, nequè principaliter, nequè accessorie prorogari quæat, vt in l. testamento. C. de testamentis. Quæ opinio verissima est, & sic per Arestum, fuit iudicatum. 17. de Iulio. anno. 1544. vt tradit Anei. Robertus, libr. 3. rerum iudicatarum, capit. 5. in fin. vbi dicit, quod Senatus iudicauit ecclesiasticum iudicem: de dictis damnis iudicare non posse, & quod causam ad iudicem laicum remisserunt, qui Regius ordinarius erat. Et iterum in alia causa idem fuit iudicatum. 27. Maij, anno, 1595. Quod est summè notandum, cum quotidiè contingat defecto, & erit vtile ad dirimendam controuersias per viam violentiæ in Regio Senatu, vt tradit Menochius, de arbitr. cas. 167. & cum causus iste defecto mihi contingisse, in quadam causa, oppidi de Almorox, ita fuit iudicatum per iudicem ecclesiasticum.

Et pro perfecta declaratione, text. in dict. capit. de prudentia, de donationibus, animaduertendum est, quod aut dos principaliter petitur, ab uxore, vel incidenter, & in quandam consequentiam. Si principaliter, tunc in

14

de x

15 iudex ecclesiasticus non est compe-
tens, secus si incidenter: quia in pri-
mo casu, per se subsistit causa dotis,
in secundo, dependet à causa matri-
moniali, & sic dicit text. quod finita
causa matrimonij per sententiam, po-
test agi ad dotis restitutionem, quia
iudicis commissio non erat finita. Ita
docet Ancharranus, consil. 21. nume.
20. Andræas de Ifernica, in cap. 1. ver-
ficulo, contrahentium incestas nup-
tias, numer. 36. quæ sint Regalia, quos
sequitur Barbosa, in l. 1. nu. 48. soluto
matrimonio, in prima parte, vbi num.
49. refert tres casus in quibus iudex
ecclesiasticus potest cognoscere ad-
uersus laicos circa dotis restitutio-
nem. Primus est, quando iudex sæcu-
laris fuit negligens in administranda
iustitia viduis, vt in capit. ex tenore,
in fine, de foro competenti. Secun-
dus, quando vidua est pauper, vt in c.
significantibus, de officio de leg. Ter-
tius, quando ad iudicem sæcularem
de facili non datur recursus, vt in l.
19 in contractibus, §. fin. in fin. C. de non
numerata pecun. Sed verius existimo,
quod neque in istis casibus, possit
se intromittere ecclesiasticus, pro qua
sententia est expressus tex. in d. c. de
prudencia, vbi probatur posse iudi-
cem ecclesiasticum, cognoscere de
causa dotis, quando venit inciden-
ter ad causam matrimonij: ergo sequi-
tur extra prædictum casum, non cog-
noscere, idem videtur probare text.
in c. ex tenore, de foro competenti, vbi
Ecclesia, nec iudicat de causis vidua-
rum, & si generaliter ecclesiasticus iu-
dex, cognosceret de dictis causis dota-
libus, inutilis esset illa distinctio, an
causa dotis principaliter, vel inciden-
ter tractetur, in quo fundatur princi-
palis decisio illius text. ibi: * Quia igitur
vos, qui de matrimonio principaliter
cognouistis, & de dote accessorie cognosce-
re valuistis, & sententialiter diffiniri. * Et
sic practica communis est, quod di-
cta causæ aguntur, coram iudicibus

sæcularibus, etiam inter viduas, & mi-
serabiles personas, & si defacto iudex
ecclesiasticus intendat cognoscere
inter laicos poterit reus appellare, &
inuocare Regis Auxilium, & omnia
per viam violentiæ reponentur, &
causa ad iudicem sæcularem re-
mitteretur, quia extra causam di-
cti capit. de prudentia, non potest
iudex ecclesiasticus, inter personas
sæculares super rebus sæcularibus se
intromittere. Et cum similis causa su-
per restitutione dotis, post latam sen-
tentiam diffinitiuam de diuortio, in-
ter Iacobum de Chaues notarium
huius Audientiæ ecclesiasticæ, & eius
uxorem, apud iudicem ecclesiasti-
cum ageretur, opposita exceptione
fori, & inuocato Regis auxilio, ita
fuit in Regali Chancellaria Pinciana
iudicatum, & causa remissa ad iudi-
cem sæcularem super exceptionibus
dictæ constitutionis dotis. Quod te-
ne menti: quia sæpè defacto contin-
git. Si verò incidenter agatur coram
iudice ecclesiastico, de restitutione
dotis in causa diuortij, tunc ecclesi-
sticus, est iudex competens, vt fuit re-
solutum, apud Quæuedum, decisione
Lusitana, 128. nu. 3.

SUMMARIVM.

- 1 **C**ausa matrimonialis incidenter
tractari potest eoràm iudice lai-
co, si exceptio filiationis opponatur in-
cidenter.
- 2 **C**ausa matrimonialis est spiritualis, &
solum ad iudicem ecclesiasticum per-
tinet.
- 3 **C**ausa continentia, non est diuidenda.
- 4 **I**udex in causa præparante, est iudex
in causa præparata.
- 5 **C**ognitio spiritualis, non dicitur, quan-
do non præiudicatur essentia matrimo-
nij.
- 6 **I**udex secularis potest cognoscere de pos-
sessorio causæ matrimonialis, vt
Da de

Secunda pars, tracta. de cognitione

de uxore exhibenda.

7 *Præventioni, quando locus sit in causa mixti fori.*

8 *Periurij crimen est mixti fori.*

9 *Clericus Sodomita à quo sit puniendus*

QVÆSTIO. 31.

Vtrum iudex ecclesiasticus faciat vim, inhibendo iudici seculari, qui incidenter cognoscit de causa matrimonij.

I **D** Vbiū est, an iam, quod principaliter, nō potest iudex laicus causam matrimonij decidere, an sit competens ratione incidentiæ, & negatiuam partem probat text. in cap. de prudentia, de donationibus int. vir. & vxor. qui loquitur expresse in causa incidentiæ, & est text. in capit. tuam, de ordine cognitionū, cap. lator, qui filij sint legitimi, quod in tantum est verum, quod etiam coram arbitro, non possunt tractari, ca. penultimo, de in integrum restitutione, glos. in capit. 1. de consanguinitate, & affinit. Romanus, cons. 299. neque coram arbitratore, Couarr. sup. capit. 8. §. 2. numer. 2. & tenet Ripa, in capit. 2. numer. 13. de iudicijs. Si verò principaliter tractetur coram iudice laico de petitione hæreditatis, & excipiat, tu non es filius illius, cuius hæreditatem petis, tunc iste articulus filiationis, & matrimonij, debet tractari coram iudice laico: quia cum causa principalis petitionis hæreditatis agitur coram ipso, similiter debet tractari articulus incidens, ita docet Archidiaconus, in capite bene quidem, numer. 10. distinctione 96. apostilat. ad Abbatem, in dict. capit. lator, numer. 8. versic. instancia iudicis. Idem tenet Bobadilla, in sua politica, lib. 2. capit. 18. numer. 125. casu. 120. & si iudex ecclesiasticus inhibeat

seculari, vt se absteineat à tali cognitione, intendens, quod dicta causa sit coram eo tractanda, vt tradit Ierardus à Petra, singulari, 96. poterit iudex laicus interponere appellationem, ad Pontificem Maximum, & implorare Regis auxilium, & per viam violentiæ reponetur dicta inhibitiō iudicis ecclesiastici, quidquid in oppositum teneat Marta, de iurisdictione. 2. par. cap. 8. n. 12. versic. Non tamen, quia causæ continentia, non est diuidentia, l. nulli, C. de iudicijs. Et qui est iudex in causa præparata principali, est etiam iudex in causa præparante, Baldus, in l. in ordinarij, 2. notab. C. de rei vendicat. Paulus de Castro, in l. 2. n. 3. C. vbi, & apud quem, Alexander, consil. 58. num. 7. volum. 1. & 197. vol. 2. & 63. volumine 3. & hanc esse communem opinionem testatur Decius, in rubr. de iudicijs, numer. 2. Maxime: quia hæc cognitio, non est inter ipsos coniuges, sed inter alias personas, per quam non præiudicatur essentia matrimonij, cum possit iterum tractari in iudicio Ecclesiæ, principaliter, & sic interim non est suspendenda causa hæreditatis in iudicio possessorio, vt tenet alijs citatis Morla, tit. 2. de de iurisdic. numer. 164. in fin. Mieres, de maioratu, 2. part. quæst. 15. à numer. 19. Ioan Garcia, de nobilitate, glos. 1. numer. 25 & 26. & sic nō potest dici cognitio spiritualis, quam opinionem tenet Farinacius, quæst. 8. n. 150. in fin. vers. qui ni fallor, & est optima decisio de Francchis, 312. numer. 6. Ex quibus resolutiue tenendum est iudicem laicum posse cognoscere, an filius sit natus in figura matrimonij, quæ est quæstio facti. Crescensis, in decisio. Rotæ. 7. tit. qui filij sint legitimi. Et etiā poterit cognoscere de possessorio causa matrimonialis, vt si tractetur de uxore exhibenda. l. fin. vbi Baldus, C. de lib. homine exhibendo, & tenet Ancha in capit. ea que, numero vndecimo,

q. 4. de regul. iur. lib. 6. & ita fuit decisum per Franciscum Marcum, decis. 511. secun. par. Thesar. decis. 117. vbi dicit, sic sæpius fuisse iudicatum in illo prætorio. Quam opinionem nouissimè sequitur Marta, libr. 2. de iurisdic. cap. 9. num. 38. vbi dicit, quòd erit locus præuentioni, vt etiam tradit Franciscus Marcus, supr. qua si dicat, quòd illa causa est mixti fori, & sic debet agitari, coràm eo iudice, coràm quo prius præuenta fuit, idem etiam est dicendum in crimine periurij, quia huius delicti punitio, est etiam mixti fori, vt docet Abbas, in capite, cum sit generale, numer. 21. de foro competent. Guido Papæ, consil. 29. Romanus, consil. 512. numer. 4. idem Guido Papæ, quæstione. 118. vbi dicit, non ob stare textum, in capit. venerabilis, de electione, & text. in capit. cum sit generale; quia iura loquuntur de clerico puniendo, non de laico, & sequitur Marta, sup. capit. 9. numer. 25. & in his casibus, non poterit iudex ecclesiasticus inhibere iudici sæculari, vt nō procedat in causa, & si fecerit, erit articulus notoriæ violentiæ. Idemque est dicendum in omnibus delictis mixti fori, vt vsura, sacrilegium, vt tradit Boerius, decis. 254. Iulius Clarus, §. sacrilegium, Marta, supr. capit. vndecimo, numer. 21. Menoch. de arbitrar. casu. 387. idem dic in crimine blasphemæ, vt tradit ipse Marta, capite. 13. & in crimine sodomix, vt in capite. 15. licet in nostra Hispania est seruanda lex Regni, contra sodomitas laicos, qui puniendi sunt à iudice sæculari. Si verò clericus fuerit sodomita puniri potest à iudice laico præcedente declaratione ecclesiastici, vt dicimus de clerico Affasino, & dixit Marta, 4. part. casu. 129. & in 2. parte. capite. 27. vbi sic declarat Bullam Pij. V. idem tenet in crimine concubinatus, Chuchus, libr. 2. inffit. 6. de Episcopis, numer. 100.

- 1 **C**onfraternitates laicorum, coram quo iudice sint conueniendæ.
- 2 **V**isitatio non est prohibita ecclesiastico, etiam si confraternitates sint laicorum.
- 3 **Cap. 8. & 9. ses. 24. Concil. Trident. declaratur.**
- 4 **Confraternitates quæ sunt immediate sub protectione Regis, non visitantur ab ecclesiastico.**
- 5 **Iudex ecclesiasticus, non potest visitare hospitalia, contra præceptum testatoris.**

QVÆSTIO. 32.

Vtrum iudex ecclesiasticus faciat vim, cognoscendo de causis confratrum laicorū, vel inhibendo iudici laico, vt nō cognoscat.

Dubium est in iure, an confraternitates laicorum, & hospitalia, sint de foro laicorum, ita vt iudex laicus, & non ecclesiasticus debeat de his causis cognoscere, quòd sæpè contingit in hac ciuitate Toletana defacto, * *en las cofradias de S. Pedro, y S. Miguel desta ciudad de Toledo*, * quæ sunt confraternitates laicorum. Et Petrus de Vualdis, in tractatu, de canonica portione, q. 14. n. 7. hoc tradit, & Bobadil. in sua Politica, lib. 2. c. 18. nu. 228. & in ca. 17. n. 141. & Baldus, in authentica, ingressi, versic. tertio quæro, C. de sacrosanctis Eccl. vbi tenet, quòd iudex laicus est cōpetens, idem est decisum in capella Tolosana, decis. 8. & ibi Aufredus, in additionibus, Afflict, in tractatu de iure protomiseos, in principio legis, n. 12. sed non ex hoc est prohibitum ecclesiasticis visitare confraternitates, & hospitalia, nisi fuerint sub protectione immediata Regum, vt est dispositum in sacro Concilio tridentino, capite, 8. & 9. sessione, 24. quòd verissimum ed, quidquid in contrarium teneat Franciscus Marcus, decisione

Secunda pars, tracta. de cognitione

108. in prima parte, & ita vidi obseruatum in hac ciuitate, in omnibus confraternitatibus laicorum exceptis. * *El hospital del Rey, y de la Misericordia, y el de san Lazaro, que estan debaxo de la proteccion Real.* * Et sic ordinarius, non se intromittit in dicta visitatione, nec correctione, nisi in fundatione aliud dispositum esset, quia tunc suprema hominum iudicia seruanda sunt, l. i. C. de sacrosanctis Eccles. authentic. de nuptijs, §. disponat testator, collat. 4. vt declarat Marta, suprà, capite. 18. numer. 6. in fin. vbi numer. 8. resoluit, quòd si opponatur exceptio, aduersus ecclesiasticum, quòd hospitale sit sub immediata protectione Regis, quòd hæc cognitio apud ecclesiasticum, & non apud sæcularem est tractanda, & posse procedere ecclesiasticum, donec constiterit de immediata protectione, vel ordinatione prohibentis, quòd ecclesiasticus, non se intromittat, sed si aliquam vim in hoc intulerit visitator ecclesiasticus, erit recursus per viam violentiæ ad Regis Curiam. Quòd nuper contingit defacto, & ita obtentum fuit.

Si verò confraternitates laicorum congreguentur in loco religioso, & habeant hospitalia, cum campanilibus, & ibi celebrentur Missæ, tunc dicuntur locapia, & sunt subiecta Episcopo. Ita Abbas, consil. 31. Paul. de Castro, consil. 5. volum. 2. secus si non habeant hospitalia, vt docet Bartol. in l. fin. ff. de collegijs illicitis, Alex. consil. 130. volum. 1. & consil. 102. volumine septimo, numer. 2. & sequitur Marta, de iurisdictione, 4. part. centu. 2. casu. 113. numer. 7. & 9. & 18. quòd licet procedat de iure, vsus forensis viget in contrarium.

SVMMARIVM.

- 1 **E** Remitarum causa, coram quo iudice sint agiande.
- 2 **B**eatæ mulieres, coram iudice sæculari

sunt conueniendæ.

- 3 **T**ertiarij sancti Francisci, coram iudice sæculari sunt conueniendi.
- 4 **I**udex sæcularis cognoscit de rationibus publici horrei.
- 5 **C**asus defacto refertur, circa iurisdictionis competentiam, cum quodam visitatore ecclesiastico.
- 6 **G**utierrez opinio reprobat.
- 7 **P**arladorus laudatur.

QVAESTIO. 33.

Vtrum iudex ecclesiasticus, faciat vim, procedendo civiliter, vel criminaliter, contra beatas, & hermitanos.

VLtra per nos tradita in quaestione. 61. vbi agimus de tertiæ ordinis sancti Francisci profitentibus, illud non est prætermittendum, quòd causæ eremitarum, civiliter, & criminaliter intentatæ, pertinent ad iudicem sæcularem, & non ecclesiasticum, nisi aliquem ordinem approbatione Ordinarij professi fuerint. Ita tradit Aufredus, de potestate sæculari, reg. 2. n. 37. Couar. pp. cap. 34. nu. 4. Didacus Perez, in l. 19. tit. 4. lib. 4. ordinam. Greg. in l. 17. tit. 1. partit. 6. verbo, * *hermitano*, * & Parladorus, lib. 3. rerum quotidianarum, different. 9. §. 1. n. 4. & 5. vbi dicit, idem esse iudicandum de eo genere mulierum, quæ beatæ appellantur, vt tradit Prosperus Farinacius, sup. tit. de inquisit. q. 8. n. 46. Franciscus Viuius, consil. 49. n. 10. lib. Marcus Ant. Eug. consil. 26. numer. 15. qui loquuntur de istis beatæ, idem tenet Bobadilla, in sua politica, lib. 2. cap. 18. n. 199. vbi latè hoc declarat, & refert pro hac sententia plures Doctores, lit. C. & idè dicendū est de istis hominibus, quorū numerus hodie infinitus est, qui * *terceros vocatur*, * ex eo quia licet vxarati sint, obseruat tertium

tiū ordinē sancti Francisci & eius habitum deferunt, quorum causæ civiles, & criminales agitari debent coram iudicibus sæcularibus, in tantum, quod non erit locus præventioni, ut tradit etiam Bobadilla, supra, nu. 202. & ita cōmunitèr practicatur.

Similiter enim, non cognoscit iudex ecclesiasticus, neque visitatores Episcopi de ratiocinijs positi publici, hoc est, * *del pan de las albondigas, aunque sean de pobres.* * Ut defendi in quadam causa villæ de san Martin de Valdepusa, ubi quidam visitator, ecclesiasticus volebat visitare dicta horrea, & quia illud impugnabant iudices sæculares illius villæ, fuerunt excommunicati, & quia illi, & suis officialibus, non præstabantur alimenta à qua censura, & mandato, interposita fuit appellatio, cum inuocatione Regalis auxilij, & processus fuit devolutus ad Regalem Chancellariam Pincianam, ubi declaratum fuit iudicem ecclesiasticum vim facere, & causa ad sæcularem fuit remissa, & ita est tenendum, quidquid doctissimus Gutierrez, contrarium scripserit, libr. 1. canon. quæstione. capit. 33. nume. 38. cuius opinionem nouissimè impugnat Parladorus, ingenio, & eruditione plenus, lib. 3. quotidianarum differentiarum, dif. 9. §. 3. numer. 7. & illam opinionem Gutierrez, declarat Scobar, de ratiocinijs, 1. part. cap. 7. num. 51. & cap. 9. ses. 22. Concil. Trident. & nos dicemus, in quæstione. 71. nume. 21. ubi nostra opinio moderatur. Et in quibus negotijs cognoscat, iudex ecclesiasticus, tradit Antonius Chuchus, lib. 2. instit. tit. 6. de Episcopis, à numer. 81. cum seqq.

QVÆSTIO. 34.

Vtrum iudex ecclesiasticus faciat vim, inhibendo iudici sæculari, ut non cognoscat super fructibus beneficijs.

VNVM Tamen non omitam, quod si succedat quæstio de fructibus beneficij, poterit hæc quæstio tractari coram iudice laico, neque iudex ecclesiasticus potest illi inhibere à tali cognitione, cum dicti fructus consistant in quadam temporalitate, etiam si locantur, & vendantur, capit. nostra, de locato, capit. fin. ne prælati vices suas, & tenet Ancharanus, in regul. eaque, numer. 12. verficulo, contrarium, de regul. iur. libr. 6. & sic si Colonus qui locavit tales fructus beneficiorum, ab alio conveniatur coram iudice sæculari: opponat declinatoriam, & dicat esse conveniendum coram iudice ecclesiastico, non est audiendus, ut tradit Cacheranus, decis. 32. Thesaurus, decis. 22. Couarruias, practican. capit. 35. numer. 2. Gutierrez, Canoniarum quæst. capit. 34. prim. part. numer. 49. Azeved in l. 10. tit. 10. libr. 4. numer. 59. & quæstione, 822. numer. 76. & 81. Guido Pap. decisione. 1. Franciscus Marcus, decis. 45. in. 2. part. in causis verò decimarum, ecclesiasticus potest inhiberi iudici sæculari, ne se intromittat super dictis causis, ut explicat Marta, sup. 2. part. capit. 43. num. 1. & in capit. 45. disputat aliam, quæstionem, an iudex ecclesiasticus possit inhibere sæculari, ad impediendā executionem instrumenti guarentigij, quando coram ecclesiastico fuit opposita vsuræ exceptio, quod latissimè sup. declarauimus, & an iudex ecclesiasticus, quando scribit, ad iudicē sæcularem debeat uti literis requisitorijs, vel præceptorijs, & quid è contra, vide Marta, sup. 2. p. c. 22. n. 5. ubi tenet, q. literis requisitorijs, & aliter potest iudex sæcularis interponere appellationē, & remittere causam ad curiā Regis, per viā violentiæ, ut debitus honor iudicibus deferatur, ut in cap. ut debitus, de appellationibus.

Dd 3 SVM.

Secunda pars, tracta. de cognitione.

SVMMARIVM.

- 1 **E**xcommunicatio trahit secum paratam executionem.
- 2 Appellatio de iure Canonico, etiam à futuro grauamine interponi potest.
- 3 Appellari potest ab actu, per quem designatur futurum grauamen.
- 4 Declaratoria conditionalis, non ligat pendente conditione, & si appelletur ab ea remanet suspensa.

QVÆSTIO. 35.

Vtrum iudex ecclesiasticus faciat vim, declarando aliquē esse excommunicatum post appellationem interpositā.

- 1 **P**RO Declaratione huius materie animaduertendum est, quod licet appellatio à censuris, non permitatur, ad finem, vt appellans releuetur, quia excommunicatio trahit secum paratam executionem, vt in capit. pastoralis, §. verum, de appellatione. tamen operabitur, vt causa transferatur ad superiorem, vel in gradu appellationis, vel per viam violentiæ ad Regalem Curiam, capit. reuera. 3. quæstione. 9. capit. per tuas de sententia excommunicationis. Et cum appellatio fundetur super grauamine, vt in dict. capit. vt debitus honor, potest interponi à quolibet actu, tam inhibitionis, quam alterius grauaminis, imò, & à futuro grauamine interponi potest, vt tradit Socinus, in cap. Sacro, de sentent. excommunicationis, Romanus, consilio. 304. & consil. 18. & 390. & tunc tempus, non currit à die appellationis, sed à die illati grauamine, Miles, in suo reportorio, verbo, appellari potest, nisi fiat aliquis actus, per quem designetur futurum grauamen, vt docet Abbas, in capite. 1.
- 2

per illum textum, de dilationibus, vbi Butrius, Felinus, in capit. significauerunt, numer. 9. versic. fallit de testibus. Et sic si concedatur monitoria, vbi non est de iure concedenda, appellari potest: quia fit actus per quem designatur futurum grauamen, vt tradit Felinus, in dict. capit. significauerunt. Sed quia non omnis actus iudicis habet vim sententiæ, nec omnis vox iudicis est sententia, cautela est, vt non appellet grauatus ab illo actu, tanquam ab illato grauamine, sed petat illud reuocari, & si non reuocetur, tunc poterit à non reuocatione appellare, ita docet Lancelotus, de attemptatis, 2. parte. capit. 12. limitation. 50. numer. 71. Et licet in his per agendis labantur decem dies tamen non excluditur grauatus quo minus possit appellare: ita fuit decisum in Rota, decisione. 5. tit. de appellationibus. in nouis. Paulus de Castro, consilio. 334. nu. 6. volum. 1.

SVMMARIVM.

- 1 **C**ausa defacto circa declaratoriam latam contra capitulum Toletanum refertur.
- 2 Appellatio à declaratoria, non habet effectum suspensiuum.
- 3 Declaratus, in dubio debet se pro excommunicato gerere.
- 5 Excommunicatio lata pro executione prima sententia erit nulla, appellatione remota.
- 6 Censura fulminata post appellationem, est nulla.
- 7 Sententia excommunicationis lata post appellationem, quando liget appellantem.
- 8 Excommunicatio conditionalis, non ligat pendente conditione.
- 9 Excommunicatus absolutus à iudice, non obstante appellatione aduersarij remanet, & remanebit absolutus.
- 10 Excommunicatio facta à iudice recusato, est nulla.
- 11 Recusatio suspendit exercitium iuris dictionis.

QVAESTIO. 36.

Vtrum iudex ecclesiasticus, faciat vim, procedendo per declaratoriam in causa executorialium, appellatione remota.

PRO Perfecta declaratione præcedentis quæstionis, animaduertendum est, quod si non obstante appellatione ad Pontificem, in causa executorialium iudex procedat, denuntiando partem, vel ponendo in portis Ecclesiæ, * *cedulones*, * prout nuper vidimus contra Canonicos huius Almæ Ecclesiæ Toletanæ, ad instantiâ Licenciati Benauente, tunc dubium est, an appellatione pendente in causa principali, possit denuntiatio fieri, & in his terminis resoluit Capicius, decis. 1. numer. 19. quod à declaratoria excommunicationis incurse datur appellatio, sed non datur ab ipsa excommunicatione, ita Ancharran. consil. 240. in fin. Antonius Gabriel, in suis communibus, tit. de regul. iur. conclus. 3. num. 59. & sic dicit decisio Rotæ, 2. tit. de dolo, & contumacia, in nouis, quod is, qui à declaratoria appellauit, debet vitari, quia appellatio à declaratoria, non suspendit illius effectum, cum sit actus consequutius causæ principalis, & est actus irretractabilis, nam quæ omnibus publicè sunt publicata, non potest fieri, vt sint occulta, ergo vt attentata, pendente appellatione frustra tractatur reuocari: & indubio si appellatio est iusta, vel iniusta, debet denuntiatus pro excommunicato segerere, & ab ecclesiasticis Sacramentis se abstinere, vt tenet Hostiensis, in sua sum. tit. de sententia excommunicationis, §. qualiter

proferatur, versic. Vnde in dubio, & cum tutiora, & securiora sint eligenda, hæc est via tutior, quæ respectu animarum est eligenda, capit. iuuenis, de Sponsalibus, capit. significasti, el 2. de homicidio, capit. penult. capit. ad Audientiam, cod. tit. Et in terminis similis declaratoriæ, per * *cedulones*, * tradit Marta, de iurisdic. 3. part. cap. 13. numer. 9. & 10. vbi dicit, quod existens in dubitatione absolutionis, debet potius iudicare absolutionem, non valere, vt tradit Socinus, in cap. Perpendimus, numer. 227. de sententia excommunicationis, & in capit. Venerabilis, ed. tit. & cum super hoc dubio esset contentio inter Canonicos Doctores huius sanctæ Ecclesiæ, & suffragia essent diuersa, vocatus fuit tanquam aduocatus dicti capituli. Et considerans rationes pro vtraque parte adductas, sequutus fui, hanc sententiam, & opinionem, quod transacto tempore dictæ denuntiationis, essent Canonicos inobedientes excommunicatos, & quod appellatio, non operabatur effectum suspensiuum, & sic in fine termini, obtemperatum fuit dictæ declaratoriæ, postquam dominus Nuntius declarauit non esse locum appellationi interpositæ, & sic dictus Licenciatus Benauente fuit admissus, tanquam capellanus chori huius sanctæ Ecclesiæ Toletanæ, cui procuratori fuit data possessio dictæ capellaniæ. In quo casu, nec appellatio, per viam violentiæ: aliquem operaretur effectum, quia illa causa erat executiua, expeditis iam executorialibus in Curia, & declaratoria, & erat actus consequutius ad executionem dictorum executorialium, & sic nulla est vis, nec violentia in executione per declaratoriam, appellatione remota, & tene mēti, quia sæpè potest de facto contingere, & tenet Seraphin. vol. 1. decis. in decis. 8. 8.

Si verò causa non fuerit finita per executoriales, excommunicatio lata

Dd 4 pro

Secunda pars, tract. de cognitione

6 pro executione primæ, vel secundæ
sententiæ à qua appellatum fuit, erit
nulla, capit. ad presentiam, vbi Fran-
cus, de appellat. & in capit. sæpè, vbi
glos. verbo, rata, numer. 8. & in capit.
peruenit, in 3. notab. eod. tit. Lopus, al
legat. 1. numer. 2. Angelus, consil. 188.
Franchis, in capit. solet de sententia
excommunicationis, lib. 6. Rota, de
7 appellat. in nouis, quòd procedit et-
tiam si appellatio fuerit extraiudicia-
liter interposita, quia interim excom-
municatio fulminata nulla est ipso iu-
re, Franchus, in capit. bonæ, conclus.
2. numer. 35. de appellat. idemque est
dicendum si appellatio fuerit interpo-
sita ab interlocutoria, nam censuræ
postea fulminatæ, non ligant, & velut
attentatæ reuocantur, tam coram iu-
dice ordinario appellationis, quam
per viam violentiæ, cum iudex eccle-
siasticus faciat vim exequendo appel-
latione remota, vt pluries fuit iudica-
tum in Rota, vt tradit Lancelotus, de
attentatis, 2. part. capit. 12. ampliat. 8.
numer. 3. sed pendente appellatione
excommunicatio manet in suo robo-
re, vt docet Franchus, in dict. capit. ad
hæc, & in capit. sæpè, numer. 32. de ap-
pellationibus, & in rubrica, eod. tit.
numer. 3. Guido Papæ, in tractatu de
8 appellat. quæstio. 110. quòd intelligas
in appellatione à sententia excom-
municationis purè lata, secus si sub cõ-
ditione lata fuerit, quia in hoc casu,
si ante aduentum conditionis inter-
ponatur appellatio, interim non ligat
excommunicatio, imò est suspensa,
per appellationem, ita docet Fran-
chus, in dict. capit. prætereà, numer.
4. de appellationibus, post Ioannem
Andræam, in capite. 15. numer. 4.
de sententia excommunicationis, li-
br. 6. quia illa dictio, * nisi feceris, * nisi
comparueris intra tres dies, est condi-
tionalis, Decius, in capit. Prætereà. in
1. notab. (p. illum text.) de appella-
tionibus. Lopus, allegatione. 73. numer.
4. Rota, de cis. 9. in fin. de dolo, & con-

tumacia, in nouis. Quæ conclusio, nō
procedit in absolute, nam inte-
rim appellatus remanet absolutus, nō
obstante aduersarij appellatione. Ita
9 Franch. in capit. qua fronte, quæstio.
4. numer. 35. de appellationibus, & in
capit. pastoralis, §. verum, in vltima
quæstione, per illum textum, de ap-
pellationibus. Nec à tali sententia ab-
solutionis debet admitti appellatio,
vt tradit Guido Papæ, supra, quæstio-
ne 100. versic. Sed an à sententia, post
Innocentium, in capit. ab excommu-
nicato, de rescriptis, Antonius Ni-
cel. de sententia excommunicationis:
quia semper iura sunt favorabi-
lora ad absoluendum, quam ad con-
demnandum, & per consequens, ne-
que per viam violentiæ, appellans est
audiendus, cum nullum damnum pa-
tiatur in causa principali, propter ab-
solutionem. Similiter etiam erit nul-
la excommunicatio facta à iudice re-
cusato, pendente causa recusationis,
vt docet Lopus, allegat. 1. per text. in
capit. per tuas, de sententia excom-
municationis, Ioannes Andræas, in
dict. capit. legitima, nume. 3. de appel-
lationibus, lib. 6. Miles, in suo repor-
torio, verbo, iurisdicção, vbi dicit, q
pendente suspicione cessat omne e-
xercitium iurisdictionis, & si iudex re-
cusatus ad vltiora procedat, erit ar-
ticulus violentiæ, & in Curia Princi-
pis, omnia acta reponentur, vt pars
grauata sequatur appellationem in-
terpositam ad superiorem.

SUMMARIUM.

- 1 **L**icet effectus religiosus, vel cleri-
cus conuenitur coram iudice ec-
clesiastico.
- 2 Ordo superueniens tollit munus publi-
cum.
- 3 In delictis inspicitur tempus delicti.
- 4 Iudicij natura, non mutatur in tempo-
ralibus.
- 5 Persona cleri, vel religiosi, non potest

- conueniri coram iudice seculari, etiam si habitus fuerit susceptus in fraudem iudicis secularis.*
- 6 *Novicius gaudet priuilegio fori ecclesiastici.*
- 7 *Monachus in dubio nemò præsumitur factus in fraudem.*
- 8 *Laicus effectus clericus post peremptam instantiam iudicij, quando possit coram iudice laico conueniri.*
- 9 *Clericus etiam si fuerit ordinatus ab Episcopo non suo, imprimatur character.*
- 10 *Capit. 10. ses. 7. Concil. Trident. declaratur.*
- 11 *Capit. 13. ses. 23. Concil. Triden. declaratur.*
- 13 *Laicus est de iurisdictione temporalis.*
- 14 *Suspensus remanet qui ordinatur à non suo Episcopo.*

QVÆSTIO. 37.

- 1 **S**olet sæpissimè defacto dubitari an laicus factus religiosus mutet forum, tam respectu contractus initi cum secularibus, tempore habili, quàm ratione delicti. Ex qua resolutione potest contingere casus violentiæ, nam si iudex secularis sit iudex competens ratione delicti, & contractus, non potest inhiberi à iudice ecclesiastico, si verò cognitio pertinet ad iudicem ecclesiasticum, rectè potest ipse in causa procedere, inhibendo iudici seculari, qui licèt interponat appellationem, & imploretur Regis auxilium per viam violentiæ, non erit audiendus. Et pro iurisdictione iudicis ecclesiastici facit; quia
- 2 ordo superueniens tollit munus publicum impositum, l. Prætor, ff. de excusationibus munerum, & sic si paganus accusetur de aliquo crimine, & efficiatur miles, non conuenitur sub primo iudice, sed sub secundo, l. qui cum vno, §. reus, ff. de re militari, l.

hos accusare, §. 1. ff. de accusationibus, & tradit Ancharranus in capit. eaque, de regul. iur. lib. 6. in quæst. 13. versic. Secunda est opinio.

Sed contrariam opinionem tenet Bellamera, in capit. proposuisti, quæstione. 2. de foro compet. vbi tenet clericum effectum post delictum commissum, debere à iudice seculari puniri, quam opinionem sequitur Antonius Gomez, 1. tom. variar. capit. 10. tit. de immunitate Ecclesiæ, num. 5. Quia in delictis puniendis inspicitur tempus delicti, & non sententiæ, l. 1. vbi Doctores, ff. de pœnis, l. iniuriarum æstimatio, ff. de iniurijs, l. doli, §. fin. ff. de seruo corrupto, l. si quis de curio, in fin. C. ad leg. Corneliam. de falsis. In qua re, plures casus sunt distinguendi, pro declaratione huius quæstionis quæ sæpè contingit defacto. Primus casus est, quando laicus est effectus clericus, sine frude, & dolo, qui in foro seculari fuit obligatus ad ratiocinia, per contractum, vel obligationem, per quam se summissit iurisdictioni iudicis secularis, & adhuc, in hoc casu est conueniendus pro eius executione coram iudice ecclesiastico. Ita tenet Iacobus Butricarius, in l. quisquis, C. de Episcopis, & clericis, quem refert, & sequitur, Hippolitus, in rubrica, de fide iussoribus, in fin. Albericus, in l. nam magistratus, numer. 13. ff. de arbitris. Alexander, in l. cum quadam puella, in Clementina. 1. quæstione. 9. de censibus, & in Clementina, qui in agro, §. quia verò, numer. 7. de statu Monachorum, Felinus, in capit. extenore, num. 19. de rescriptis, Lopus allegatione, 118. numer. 4. Federicus de Senis, consil. 97. Franchis, decisione Neapolitana; 400. Plaça, de delictis, lib. 1. capit. 35. qui loquitur de eo, qui post delictum factus est religiosus, Gutierrez, libr. 1. practicarum, quæstione. 5. numer. 2. vbi sic declarat legem. 1. tit. 4. libr. 2. recopilationis. Quòd intelligo, quæ-

Secunda pars, tracta. de cognitione

do iudicium, non fuit captum, & lis
 5 contestata, coram iudice seculari:
 quia tunc in temporalibus, & patri-
 monialibus, non mutatur iudicij na-
 tura, licet executio sententiæ contra
 clericum, vel religiosum debeat fieri
 coram iudice ecclesiastico, vt supra
 diximus de clerico depositario, & te-
 net Bobadilla, in sua Politica, lib. 2. ca-
 pit. decimo octauo, numer. 77. casu
 16. & istam opinionem firmarunt Ioã-
 nes Andræas, in capit. vltimo, de obli-
 gatis ad ratiocinia, Speculator tit. de
 po, §. 1. versiculo, sed quid si est crimi-
 nalis. Aufredus, in additionibus ad ca-
 pella Tolosanam, decisione. 147. So-
 cinus, in capit. proposuisti, numer. 46.
 de foro compet. Causalcanus, decis.
 10. numer. 32. in 5. part. titulo de de-
 lictis, & sentit Gutierrez, supra num.
 6 3. ibi: * *Remanebit igitur hoc casu cleri-*
cus subdiuis iudici seculari, ratione cau-
sa, & bonorum, non autem respectu perso-
na, & hac est communis opinio, * vt tra-
 dit Couarruias, practicarum, capit.
 32. Iulius Clarus, in sua practica cri-
 minali, §. finali, quæstione. 36. Bellu-
 ga, in Speculo Principum, rubrica,
 11. §. videndum. Quam opinionem te-
 net nouissimè Marta, de iurisdictione.
 4. parte, centuria. 2. casu. 131. num.
 8. vbi declarat per quinque articulos,
 & conclusiones. Et sic resolutiue te-
 neo, quod secularis factus Monachus
 post delictum, & inquisitionem for-
 matam, debet iudicari per iudicem ec-
 clesiasticum, Abbas, in capit. in qui-
 busdam, numer. 1. & 4. de poenis, vbi
 7 Socinus, numer. 11. Maiolus, de irre-
 gularitate, lib. 2. numer. 6. Quod am-
 plia, etiam si Monachus, non fuerit
 professus, sed nouitius, quia efficitur
 de foro Ecclesiæ, & debet coram iudi-
 ce ecclesiastico conueniri, ita Hosti-
 sis, in capit. statuimus, versiculo, pos-
 se, de regularibus, Doctores, in capit.
 religioso, de regularibus, lib. 6. Tira-
 quelus, de retract. lign. §. 1. glos. 8. nu.
 21. Angelus, in l. 1. ff. de poenis, per

textum, in l. statu liber. ff. de quæstio-
 nibus.

Et sic siue vocatione Dei, siue in-
 frandem iurisdictionis secularis effi-
 ciatur quis Monachus, respectu suæ
 personæ efficitur de foro Ecclesiæ,
 respectu verò bonorum, potest co-
 ram seculari conueniri, vt est deci-
 sum, per Vincentium de Franchis, de
 cisione. 192. & 384. & 656. Et in du-
 bio nunquam præsumitur quis factus
 Monachus in fraudem, argumento
 textus, in lege finali. §. finali. ff. de bo-
 nis eorum, qui sibi mortem consciue-
 runt. Et tenet Aluericus, in tractatu
 de statutis, 3. parte, quæstione. 47. in fi-
 ne, Prosperus Farinacius, de delictis,
 quæstione. 8. numer. 110. & quando
 laicus effectus clericus, post peremp-
 tam instantiam iudicij coram seculari,
 possit à iudice laico iudicari, expli-
 cat Marta, supr. cas. 141. & casu. 176.
 num. 17.

Sed quid si laicus factus clericus,
 fuerit ordinatus à non suo Episcopo,
 absque literis dimissorijs, an gaudeat
 priuilegio fori ecclesiastici, & non
 gaudere, tenet Cassaneus, in consue-
 tudinibus Burgundiæ, rubrica. 1. §. 5.
 in fine, Rebuffus, in tractatu, nomi-
 nat. quæstione. 14. numer. 42. Salce-
 do, in additionibus ad Bernardum
 Diaz, capitulo. 26. per glosam in cap.
 eos, verbo, ordinare, de temporibus
 ordinationum, libr. 6. Partem verò af-
 firmatiuam tenet Guido Papæ, decis.
 449. Hieronymus Gabriel, consil. 181.
 volumine. 2. quam opinionem sequi-
 tur Marta, de iurisdictione. 4. parte,
 centuria. 2. casu. 149. numer. 8. & 9. &
 ratio euidens est, quia clericus, etiam
 si fuerit ordinatus ab Episcopo, non
 suo, absque literis dimissorijs impri-
 mit characterem, capit. fin. vbi Archi-
 diaconus, & Geminianus, & Præpo-
 situs. 9. quæstione. 1. Guido, supr. dict.
 decisione. 449. quos sequitur Gabriel
 dicto consilio. 181. numer. 4. volumi-
 ne. 2.

Nec

11 Nec prædictæ resolutioni obstat
textus, Concilij Tridentini, capit. 10.
sessione, 7. de reformatione, in versiculo,
Et sic ordinati, ibi: * *Et sic ordinati, si in minoribus ordinibus constituti fuerint, nullo privilegio clericali, præsertim, in criminalibus gaudeant.* * Quia ille
12 textus loquitur de ordinato ab Episcopo alieno, cum literis inferiorum Prælatorum, per quem est sublata potestas capituli, & Prælatorum inferiorum, etiam si prætenderent legitimam consuetudinem, ut tradit Stephanus Aufredus, in additionibus ad capellam Tolosanam, decisione. 450. Nec militat eadem ratio in casu, quo sine literis dimissorijs ordines collati fuerint: quia sine his literis solus Episcopus est in culpa, qui debet scrutari, quem ordinat, vel eligit, capit. qui Episcopus, distinctione. 23. capit. unico, de scrutinio in ordin. faciend. Sed quando ordinatur mediantibus literis capituli, vel Prælati inferioris Episcopi, tunc uterque est in culpa, quia etiam ordinatus præsumitur scire prohibitionem Concilij, & sic non debet ex sua malitia commodum reportare, & per consequens, non gaudeat fori privilegio, ut resoluit textus, ibi. Quam interpretationem assignat Marta, de iurisdictione, 4. part. ceterura. 2. casu. 149. numer. 13. Mandosius, in regul. Chancelleriæ. 24. quæst. 14. numer. 12. Gabriel, supra, dicto consilio. 287. volum. 2. & adde textum, in capit. 8. les. 23. Concil. Tridentin. de cuius textus Concilij interpretatione, videtur motum proprium Pij V. 37. fol. mihi, 51. & Fr. Manuel Rodriguez 1. tom. regularium, quæstione. 18. art. 4. fol. 63. Gutierrez, in suis canon. capit. 36. numer. 24. & est text. in capit. eos, capit. nullus, de temporibus ordinat. lib. 6. quia illæ prohibitiones diriguntur solum ad Episcopum, ratione præiudicii alterius Episcopi, ut intelligit Gabriel, dict. consil. 181. numer. 11. & assignat rationem diuersi-

tatis Guido Papæ, in dict. decis. 449. versic. Et potest esse ratio diuersitatis, putat enim illa iura: ideo procedere in clerico alterius diocesis, propter præiudicium iurisdictionis Episcopi proprii, quæ ratio non militat in laico, qui est de iurisdictione temporali, & sic potest, sine literis dimissorijs recipere primam tonsuram ab Episcopo non suo, quod quidem intelligo verum respectu ordinis suscepti, & privilegij fori ecclesiastici, secus vero, quo ad ordinis executionem, quia collatio erit irrita, ita Rota, ut tradit Caputaquensis lib. 1. decis. 106. & docet Gabriel, dict. consil. 181. in. 1. dubio, & Marta, dict. casu. 149. unmer. fin. Quod tene menti, quia sæpè defecto contingunt, & hæc omnia exempla proposita in hac quæstione sufficiant ad formandos casus per viam violentiæ, ut ad similia iudex procedat, & ita ius dicere debet, ut in l. non possunt, ff. de legibus.

SUMMARIVM.

- 1 *Speculatoris distinctio refertur.*
- 2 *Alimenta peti possunt officio iudicis, vel iure actionis.*
- 3 *Appellatio est permessa, quando alimenta petuntur iure actionis.*
- 4 *Appellatio est permessa, quo ad effectum devolutivum, à sententia alimentorum.*
- 5 *Appellatio est omnibus casibus permessa.*
- 6 *Lex, fin. ff. de appellationibus recipiens declaratur.*
- 7 *Venter, non patitur dilationem.*
- 8 *Alimenta etiam diebus feriatis possunt præstari.*
- 9 *Appellatio non suspendit præstationem alimentorum.*
- 10 *Alimenta sunt præstanda secundum qualitatem uxoris, & viri.*
- 11 *Alimentorum taxatio est facienda arbitrio boni viri.*
- 12 *Quatuor sunt consideranda in præ-*

Secunda pars, tract. de cognitione

statione alimentorum.

- 13 *Quarta pars fructuum est praestanda pro alimentis.*
- 14 *Alimenta sunt praestanda etiam post delictum commissum appellatione pendente.*
- 15 *Appellatione pendente, ea omnia fieri possunt, quae lite pendente.*
- 16 *Inhibitio superioris, non suspendit praestationem alimentorum.*

QV AESTIO. 38.

*Utrum iudex ecclesiasticus faciat vim exequendo sententiam alimentorum, appellatione remota, in causis diuor-
tij.*

Solent sapissimè causae diuortij ventilari coram, iudice ecclesiastico, & in limine iudicij petuntur, & decernuntur alimenta, à qua sententia interponitur appellatio, dubium vertitur, an iudex faciat vim, exequendo interlocutoriam alimentorum, remota appellatione. In qua re Speculator, tit. de appellationibus, in rubrica, versicul. 8. constituit hanc distinctionem. Quod aut alimenta petuntur officio iudicis, aut iure actionis: primo casu, quod appellatio prohibetur: quia incidenter, & summarie cognoscitur, lex si iudex, ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris, l. si quis à liberis, §. solent, ff. de liberis agnoscen. capit. penultimo, de accusationibus. Et ista dicuntur alimenta prouisionalia à quibus non appellatur, ita Scaccia, de appellat. quaestione. 17. limit. 7. à numer. 3. ubi numer. 17. declarat hanc quaestionem. In secundò verò casu, quando alimenta principaliter, & iure actionis petuntur, (vt fit in iudicijs ordinarijs) tunc appellatio est permessa. Quam distinctionem sequitur Bartolus, in l. fin. ff. de appellationibus

recipiendis, vltra Laram, in d. §. solent. Sed Ioannes Andræas, in additionibus ad Speculatorum, loco citato, aliter distinguit, quia aut appellatio interponitur, quo ad effectum suspensiuum, vel deuolutiuum: in primo casu iudex, non facit vim, exequendo appellatione remota, secus verò si impediatur progressum appellationis, quo ad effectum deuolutiuum, quia tunc licita est appellatio, cum possint per iudicem appellationis alimenta moderari. Idem tenet Baldus Nouellus, de dote, parte. 8. priuileg. 7. Lancelotus, de attentatis lite pendente, limitat. 24. numer. 7. Et ista vltima distinctio placet Faquinetto, libr. 1. controuersiarum iuris, capit. 77. versicul. Altera est. Quia in omnibus casibus appellatio est permessa, quoad effectum deuolutiuum, lex, & in maioribus, C. de appellat. cap. de appellationibus extra eod. tit. Et est textus, qui loquitur in causa alimentorum, in l. fin. ff. de appellationibus recipiend. & cum venter, non permittat dilationem, ne fame pereat, vt in l. necare, ff. de liberis agnoscendis. Sic appellatio non debet suspendere alimentorum praestationem, cum etiam diebus feriatis praestari possint, l. 2. ff. de ferijs. Bartolus, & Doctores, in l. Mella. ff. de alimentis, & cibarijs legatis. Et quod appellatio, non suspendat praestationem alimentorum, tenet Baldus, in l. 2. ff. soluto matrimonio, Baldus Nouellus, de dote, parte. 9. speciali, 7. in fin. Palacius Rubens, in capit. per vestras, §. 39. Ripa, in l. 2. numer. 4. de re iudicata, quos, & alios sequitur Petrus Surdus, de alimentis, tit. 1. quaestione. 120. numer. 13. Et haec alimenta sunt praestanda secundum qualitatem vxoris, & viri, vt est glos. in cap. ex parte, de accusationibus, quam sequitur Surdus, ubi suprà, tit. 4. quaestione. 23. numer. 37. & haec taxatio est facienda arbitrio iudicis, pro modo facultatum, l. fin. C. de alendis liberis, l. cum alimentis

menta, ff. de alimentis, & cibarijs legis, Couarruias, practicar. quæstionu capit. 6. numer. 7. Surdus, supr. num. 41. Molina, de Hispanorum primo genijs, lib. 2. capit. 16. numer. 47. vbi dicit quatuor esse considerata à iudice, qualitatem personarum, quantitatem fructuum, dubium euentum litis, valorem rei, in iudicium deductæ. Et quòd ita obseruatur tradit Menoch. de præsumptionibus, libr. 1. præsumptione, 36. numer. 35. & dicit Mansuerius, in sua practica, tit. de posses. numer. 27. quòd quarta pars fructuum sit taxanda, & sequitur Boerius, decis. 324. & Surdus, supr. numer. 41. in fin. Aluarus Velascus, consultat. 1. libr. 1.

Quæ opinio in tantum est vera, & procedit, quòd etiam si ille cui præstatur alimenta committat crimen grauissimum, per quem omnia bona illi sunt confiscanda, & fisco aplicanda, lite pendente, & interposita appellatione, sunt illi alimenta præstanda, vt latè, pluribus citatis, confirmat Surdus, vbi supr. tit. 9. quæstione. 32. à numer. 61. quia appellatione pendente, ea omnia fieri possunt, quæ lite pendente erant permessa, capit. 1. & 2. vt lite non contestata, capit. non solum de appellationibus, libr. 6. neque inhibitio superioris suspendit præstationem, vt tradit Mandosius, de inhibitionibus, quæst. 110.

SVMMARIVM.

- 1 Liquidatio, facit rem, non liquidam executiuam.
- 2 Executio est faciendapost liquidationem.
- 3 Practica procedendi ad executionem instrumenti non liquidi.
- 4 Instrumentum conditionale, exequitur ad impleta conditione.
- 5 Appellatio non est permessa contra instrumentum, quòd habet paratam executionem.
- 6 Appellari non potest, à pronuntiatione de exequendo.

- 7 Si contractus principalis exequitur, & accessoria illius.
- 8 Si causa principalis est summaria, idè dicendum est de omnibus articulis.
- 9 Appellatio quoties est prohibita respectu cause principalis, est etiam prohibita respectu accessorij.
- 10 Contraria opinio proponitur.
- 11 Appellatio in dubio est admittenda.
- 12 Instrumentum non liquidum, non meretur executionem.
- 13 Statutum, quòd tribuit instrumentis executionem, intelligitur de liquidis.
- 14 Exceptio, quòd instrumentum, non est liquidum, impedit viam executiuam.
- 15 Instrumentum, non liquidum, non est probatio probata.
- 16 Causa censetur ordinaria, vbi datur libellus.
- 17 Liquidatio est res diuersa à causa principali.
- 18 Via executiua est odiosa, & sic restringenda.
- 19 Statuta prohibentia appellationem, restringantur ad decisoria litis.
- 20 Accessorium, non sequitur naturam sui principalis, vbi diuersa ratio militat.
- 21 Diuersum est, aliquid esse liquidum per per instrumentum, vel per probationes.
- 22 Appellatio licet, non detur in iudicio possessorio, admittitur tamen in emergentibus.
- 23 Accessorium, non sequitur principale, in odiosis.
- 24 Statutum appellationem, prohibens strictè est declarandum.
- 25 Concordia opinionum refertur in quæstione proposita.
- 26 Sententia interlocutoria, non est proferenda super liquidatione: quia efficitur causa ordinaria, & admittetur appellatio.
- 27 Decisio Surdi, 26. declaratur.
- 28 Opinio, & doctrina Paz, declaratur.
- 29 Resolutio in quæstione proposita traditur.

QVAE-

Secunda pars, tracta. de cognitione.

QVAESTIO. 39.

Utrum iudex ecclesiasticus faciat vim, exequendo sententiam liquidationis instrumenti publici, appellatione remota.

SAEpè contingit, quòd in iudicio producat instrumentum, non liquidum, vel còditionale, & actor petit liquidationem fieri summarie, citato reo, & iudex profert sententiam interlocutoriam, super liquidatione, à qua reus interponit appellationem: iudex verò ea non obstante, procedit in causa executiue, & tunc protestatur auxilium regale, & remittitur processus per viam violentiæ ad Regalem Curiam. Dubitatio est, an iudex faciat vim exequendo interlocutoriam liquidationis, appellatione remota. Et pro iudice facit, quia paria sunt, quòd quid sit liquidum per se, vel per liquidationem summariam virtute instrumenti publici factam, vel per executoriam, vt sapè vidim⁹ ita Ias. in l. certi conditio, numer. 20. ff. de rebus creditis, & Parladorus, libr. 2. rerum quotidianarum, capit. 6. §. 2. numer. 11. vbi resoluit, quòd facta liquidatione, sit facienda executio. Idem resoluit Paz, in sua praxi. 4. partis, 1. tomo. capite. 1. numer. 15. vbi dicit, quòd habens instrumentum incertum, & non liquidum, producat illud coràm iudice petens executionem, recepta summaria informatione super liquidatione, citato reo, & tunc iudex debet mandari executioni prædictum instrumentum. Quam practicam docet Rodericus Suarez, in l. post rem iudicatam, ad leg. Regni, limitatione. 4. Auiles, in capit. practicar. capite. 10. glos. verbo, * *execution*, * numer. 53. Couarruiar, libr. 2.

variarum, capite, 11. numer. 1. versiculo. In summa. Quam resolutionem esse seruandam circa executionem instrumenti conditionalis, vel in diem: cuius conditio verificata fuit summarie, tenet Pax, vbi supr. numer. 18. & in capit. 2. numer. 16. Ex quibus videtur dicendum, quòd iudex ecclesiasticus, non faciat vim, exequendo liquidationem appellatione remota. Secundo pro hac sententia fauore iudicis ecclesiastici facit, quia quoties instrumentum habet paratam executionem, appellatio non est permessa, saltem, quo ad effectum suspensiuum, vt habemus in l. 64. Tauri, & tradit Antonius de Canario, in tractatu. de executione instrumenti, quæstione. 46. quia à pronuntiatione de exequendo, non appellatur, vt tradit Oldrad. & plures quos ipse refert, & nouissime Casalmaneti, consil. 98. numer. 5. & Antonius Massa, de form. can. oblig. in tit. de quæstione, post proœmi. numer. 7. fol. 134. & cum contractus principalis mereatur executionem, idem iudicandum est de accessorij, vt in Reg. accessorium: de reg. iuris, libr. 6. Tertiò facit pro iudice, quia quando in causa principali proceditur summarie, similiter erit summarie procedendum, in quocumque articulo dependenti à causa principali, ita Bartol. in l. solent, numer. 16. ff. de aliment. & Cibariis legatis. Paulus de Castro, consil. 91. numer. 14. volumine. 1. Ripa, in l. damnum, numer. 4. ff. de damno infecto. Quarto confirmatur ista sententia, quia vbi appellatio est prohibita respectu causæ principalis, censetur etiam prohibita respectu accessorij. Ita Imola, in cap. constitutis, el fin. de appellationibus, Bosius, in tit. de appellationibus, numer. 10. Et est ratio, quia causa incidens assummit naturam principalis, Clementina. dispendiosam, de iudicijs.

Sed pro appellante faciunt etiam for-

10 fortissima fundamenta iuris, & per consequens, quod iudex faciat vim, exequendo interlocutoriam liquidationis, appellatioue remota, ex sequētib. Primò; quia regula generalis est, quod in dubio sit admittenda appellatio, vt consuluit Neuiganis, consil. 44. numer. 9. Crotus, consil. 124. numer. 11. Rolandus, consil. 34. numer. 2. volumine. 3. quia omni casu est permessa, nisi expresse, reperiatur prohibita, lex. & in maioribus, C. de appellat. glos. in l. restituere, in fin. vbi Angelus, ff. de rei vindicatione, Sardus, consil. 271. numer. 17. Et sic licet instrumentum principale liquidum sit exequendum, tamen non potest, id locū habere, quādo instrumentū nō est liquidum, vt docet Bartol. in l. proinde, §. notandum, ff. ad l. Aquiliam, vbi dicit statutum, quod tribuit instrumentis executionem, intelligitur de liquidis, non verò de non liquidis, cuius liquidatio requirit altiorē indagationem, & sic dixit Baldus in l. 2. C. de executio. rei, iudic. quod si nulla exceptio potest opponi contra instrumentum, ea tamen admitte-
12 tur, qua dicitur illud, non esse liquidum. Ita Corneus, consil. 296. nume. 11. volumine. 3. Alexander, consil. 115. numer. 10. volum. 7. Decius, consilio, 322. numer. 3. Asinus, de executione, 1. part. capit. 29. numer. 4. & 18. Becius, consil. 5. numer. 6. Rursus instrumentum, non liquidum non est probatio probata, cum requiratur extrinseca probatio pro liquidatione, ita Deci⁹,
4 consil. 424. Nata, consil. 221. numer. 14. Conradus, in l. vnica, si de momentanea posses. limitat. 12. nume. 9. & 10. Ergò cum debeat proferri libellus, & hinc inde sint faciendæ probationes: perindè est ac si via ordinaria ageretur, vt docet Bartolus, in l. 3. numer. 15. C. de pignoribus, Baldus, in l. 2. n. 7. C. de executione rei iudicatæ, & Antonius de Canario, quæstione, 14. numer. 33. Socinus, consil. 51. volum.

1. Massa, tit. de liquidatione, numer. 2. vbi dicit, quod liquidationis negotium, est diuersum à principale, & nō habet executiuum priuilegium, & sic locus erit appellationi, maximè: quia via executiua est odiosa, l. minor. 25. annis cui fideicommissum, ff. de minoribus, & sic est restringenda secundū Baldum, in l. si ex causis, §. nunc videndum, ff. de minoribus, vbi dicit, quod statuta prohibentia appellationem restringuntur ad decisorialitatis, non autem ad emergentia, & incidentia, ita Perusinus, in capit. pastoralis, in principio d. appellationibus, Decius, in l. penultima, numer. 35. de pactis, Bosius, in sua praxi criminali, titul. de appellationibus, numer. 10. Conradus, in dict. l. vnica, limitatione, 1. numer. 4. C. si de momentanea, possessio-
16 ne: quia vbi diuersa militat ratio, nunquam accessorium sequitur naturam sui principalis, vt declarat Iass in l. fin. §. fin. numer. 9. ff. de condit. indebiti, cum alijs ab eo citatis, à numer. 43. diuersa autem ratio est, inter id, quod est liquidè probatum, per instrumentum, & illud, quod extra instrumentum, probatione eget, quia executio dabitur instrumento, non verò alijs probationibus. Vltimo confirmatur hæc opinio, quia etiam si in iudicio possessorio, non detur appellatio, vt in dict. l. vnica, si de momentanea posses. fuerit appellatum, tamen in emergentibus licet appellare, vt docet Baldus, in l. post sententiam, numer. 8. C. de sentent. & alij quos refert Conradus, vbi supr. limitat. 4. nu. 1. vbi dicit generalitèr verum esse, qd in materia odiosa, nunquam accessorium sequitur naturam sui principalis: quia statutum appellationem prohibens, strictè est interpretandum, vt docet Decius, consil. 49. numer. 2. Cephalus, consil. 209. numer. 13. volum. 2. Surdus, consil. 271. numer. 17. & in decisione, 26. numer. 4. versicul. detulit, vbi resoluit, quod Senatus Mantua-

16

17

19

20

21

22

23

24

Secunda pars, tract. de cognitione

tuanus, detulit appellationi, in quadam liquidatione, & sic dubium est, quid sit tenendum, & iudicandum in nostro casu, si processus remittatur ad Curiam Regis, per viam violentiæ, ex eo, quod talis sententia fuit executioni mandata, non obstante appellatione.

- 25 In qua re proferam mean sententiam, quæ talis est. Quod aut iudex profert sententiam interlocutoriam super liquidatione fructuum, vel conditionis, & tunc admittenda est appellatio, ad utrumque effectum, & si non admittatur, iudex ecclesiasticus facit vim, & sic potest praticari hæc ultima opinio. Vel iudex non profert sententiam super liquidatione, sed factis probationibus decernit mandatū
- 26 executorium, pro quantitate liquidata, & tunc appellatio à tali mandato, non suspendit executionem, nec iudex facit vim exequendo appellatione remota, ut constat ex fundamentis primæ opinionis: quæ distinctio verissima est, & ita praticatur, & deducitur ex dicta decisione. 26. Petri Surdi, numer. 8. in fin. ibi: * Sed postquam pronuntiatum est ea esse liquida, & sic in pronuntiatione consistit damnum, & tollitur vis, ac potestas executionis, ut etiam videtur sentire Paz, ubi supr. 4. partis. 1.
- 27 *tomo, cap. 1. num. 17. ibi, * Caueat tamen actor, ne super tali liquidatione sententiā interlocutoriam pronuntiet. * Et sic sentit, & denotat, quod in ista sententia consistit damnum, ex quo liquidatio, non meretur executionem. Et sic tamen iudex, quam actor debent in hoc esse circumspetti, ne tollatur vis, & potestas executionis, cum ex declaratione dependeat, an iudex faciat vim, vel non, exequendo appellatione remota. Quod tene menti, quia sæpè cōtingit de facto, tam in foro ecclesiastico, quam in sæculari, tam in executione instrumenti, non liquidi, quam rei iudicatæ, in qua veniunt fructuū liquidationes ab utraque parte, per le-*

gitimas probationes. Et ne tollatur vis executionis, non debet sententia interlocutoria proferri super liquidatione, sed statim factis probationibus, decernere mandatū executiuū pro quantitate liquida, cuius executio, non impeditur per appellationem.

SVMMARIVM.

- 1 **L** Ex. venditor, ff. de iudicijs, declaratur.
- 2 Qui tenetur de evictione, non potest declinare forum.
- 3 Vbi capium est iudicium semel, ibi finem accipere debet.
- 4 Contraria communis opinio in questione principali proponitur.
- 5 Laicus, & clericus heredes laici, debent coram iudice ecclesiastico conveniri.
- 6 Ecclesia succedens privato, non utitur iure privati.
- 7 Bona clericorum, & Ecclesia, eodem gaudent privilegio.
- 8 Privatus habens aliquod ius commune, cum Ecclesia Romana, & utitur privilegio, & prescriptione Ecclesie competent.
- 9 Lex. 57. tit. 7. par. 1. declaratur.
- 10 Olanus reprobatur opinio Gregorij, & Couarr. circa intellectum legis paritæ.
- 11 Clericus in pluribus casibus, potest coram iudice laico conveniri, remissionem.
- 12 Opinio Olani reprobatur ab Ahumada, qui dicit, quod somniauit.
- 13 Verba dictæ legis. 57. ponderantur, & declarantur.
- 14 Executio potest fieri per iudicem sæcularem in prædio à laico hypothecato, licet à clerico possideatur, contra Rodriguez, & Martam.
- 15 Opinio Parladorij descenditur, & fundatur auctoritate, & ratione, utrumcum.
- 16 Lex. si creditor, §. fin. ff. de distractio-

- ne pignorum, declaratur.
- 17 Prohibitio alienationis cum expressa rei hypothecata, impedit dominij translationem.
- 18 Res vendita, non obstante pacto, de non alienando, præsumitur adhuc durare in dominio venditoris.
- 19 Clericus censuarius si laico succedat, potest coram iudice laico conveniri.
- 20 Clericus succedit cum onere in re hypotheca.
- 21 Successor in re vendita, tenetur ad honera realia, & ad pensiones præteritas & decursas, & decimam.
- 22 Iudex secularis contra personam clerici mittere mandatum de exequendo, non potest.
- 23 Clericus si succedat in censu à laico constituto, non potest per censuras contra laicum procedere.
- 24 Fendatarius, non potest alienare seu dūm in Ecclesiam.
- 25 Alienatio in potentiores est prohibita.
- 26 Statutum populi valet, quod laicus non possit alienare in Ecclesiam res tributarias, licet alij teneant contrarium.
- 27 Capit. 3. sess. 25. Concil. Trident. declaratur.

QVÆSTIO. 40.

Vtrum iudex ecclesiasticus favim, inhibendo iudici seculari, ut non procedat contra clericum heredem laici, cū quo lis fuit capta.

Satis anceps, & dubia est quæstio illa, in iure, coram quo iudice sit conveniendus clericus, qui laico successit (contra quem lis erat mota,) & in hac quæstione clericum laici successorem teneri, & debere persequi, & continuare instantiam

captam coram iudice seculari à suo prædecessore (coram ipso iudice laico) tenet Imola, in. l. si cum hominem, ff. de fidei iussoribus (aliàs de fideicommiss. Angelus, & Paulus, in. l. hæres absens, §. 1. ff. de iudicijs, & dicit passum esse ambiguum Barbac. in capit. quia, colum. 8. de iudicijs, tenere alij plures relati per Cagnolum, in. l. 2. C. de pactis inter emptor. & venditorem, numer. 175. ultra quos hanc tenet Boerius, decisione, 69. numer. 32. Alexand. ad Bartol. in. l. in authentica, & consequenter, numer. 19. de sentent. & interlocut. Guillelmus Benedictus, in capit. Rainuntius, verbo, & uxorem, el. 2. numer. 124. de testamento. & hanc dicit communem Rogerius de Nuta, in. l. 1. numer. 61. ff. de iudicijs, & ratio desumitur ex, l. venditor, ff. de iudicijs, l. 1. C. ubi in rem actio exerceri debeat, ubi qui tenetur de evictione, non potest declinare forum, sed causam defendere coram iudice seculari, ut notat Guillelmus Benedictus, ubi supra, numero, 417. & ex alia ratione, quia ubi captum fuit semel iudicium, ibi debet finem accipere, l. ubi captum, ff. de iudicijs, l. 56. tit. 6. partit. 1. l. 33. tit. 5. partit. 5. Couarruias, practicarum, quæstione, capit. 8. Antonius Gomez, 2. tomo, variarum, capit. 2. numer. 39. Matthæus de Afflictis, decis. 227.

Sed his non obstantibus, contrariam opinionem (imo, quod hoc casu non teneatur clericus persequi instantiam coram iudice seculari) tenent Antonius, & Abbas, in dict. capit. quia verò, ubi Felinus, colum. 3. & Decius, colum. fin. & hæc opinio fuit servata in praxi secundum Lancelotum, Politum, & Iacob, in d. l. hæres absens, in principio, & hæc est verior opinio secundum Cagnolum, ubi sup. nu. 186. ubi latè pro utraq; parte, & hanc opinionem dicit magis communem Maranta, de ordin. iudic. fol. 121. numero, 13. Et hanc tenet Ripa,

Ec in

Secunda pars, tracta. de cognitione.

5 in capit. decernimus, numer. 22. de iudic. vbi innuit esse communem, & dicit Iass. in l. emancipati, numer. 3. C. de collation. quod laicus, & clericus hæredes laici, debent conueniri coram iudice ecclesiastico, Menchaca, de successionum creatione, §. 22. numer. 70. Spino, in Speculo testamentorum, glos. 33. numer. 72. Et ultra omnes pro hac opinione facit, quia quando Ecclesia succedit priuato contra quem erat inchoata præscriptio. 10. vel. 20. annorum, non sufficit præscriptio priuati contra eam, sed secundum priuilegium, quod habet Ecclesia in suis rebus præscribendis, debet præscribi. Hæc est communis opinio secundum Iass. in authentic. quas actiones, numer. 36. capit. Eccles. Ergo idem est dicendum de rebus clerici, quia res clericorum, Ecclesiæ eodem gaudent priuilegio, glosa. in capite. quamquam, de censibus, in 6. glos. in capit. Ecclesiæ sanctæ Mariæ, de constitutionib. cum similibus: quas intellige in casibus à iure expressis, (nam in his gaudent res clericorum, priuilegio rerum ecclesiasticarum) commun. est secundum Decium, in dict. capite, Ecclesiæ sanctæ Mariæ, num. 21. vbi Catelinus, numer. 10. & latius Barbac. numer. 4. cum sequentibus. Pro quo etiam facit, quod tradit Innocent. in capit. Audientiam, de præscriptionibus, quod si priuatus habeat aliquodius commune cum Ecclesia, non currit contra eum minor præscriptio centum annorum, vt in authentica, quas actiones, C. de sacros. sanct. Eccles. tradit Marsilius, in l. de minore, §. tormenta, numer. 16. de quæstion. & Gracianus, regul. 67. numer. 5. Nec omitiam, quod dixit Barbosa. consil. 1. eolum. 23. volum. 3. (& est communis opinio) quod res clericorum, non gaudent eodem priuilegio, quod res Ecclesiæ, quod intelligerem in casibus à iure non expressis.

quibus sic præhabitis, verior semper mihi visa fuit prima opinio, tam de iure communi, quam hodiè Regio, ex l. 57. tit. 6. partit. 1. quam in hunc sensum intellexerunt Gregor. ibi, verbo, * *demanda*, * & latissimè de illius textus, intellectu agit Couarruias, practicar. quæstion. capit. 8. Auendañus, de exequendis mandatis, capit. 1. numer. 33. Didacus Perez, in l. 3. tit. 13. libr. 3. ordinam. quam sequitur Rodriguez, de annuis redditibus, libr. 2. quæstione, 9. numer. 58. Marta, de iurisdictione, 4. part. centur. 1. casu. 33. & nouissimè Gracianus, discepta 1. foren. libr. 1. capit. 16. numer. 31. vbi hanc dicit veriore, & magis communem, & contra omnes, tenet Olanus, in antinomia iuris, litera, C. numer. 26. qui tenet (& neruose defendit contra Gregor. & Couarruias,) quod licet lis sit capta cum defuncto, vel non, in quocumque casu, clericus hæres laici est conueniendus coram iudice sæculari, & illud nouissimè declarat Parladorus, lib. 2. quotidianar. capit. fin. §. numer. 10. & Suarez, in l. post rem iudicatam, extensione. 1. à numer. 4. & in tractatu communium, numer. 13. & Quesada, in suis quæstionibus, capit. 4. numer. 7. qui assignat intellectum ad dict. l. 32. tit. 2. partit. 3. & ad dict. l. 7. tit. 31. partit. 2. l. 6. tit. 1. part. 1. in quibus iuribus potest clericus à iudice sæculari conueniri: ita Guillelmus Benedictus, vbi supr. verbo. & uxorem, numer. 127. & Paz, in sua praxi, 2. tom. præludio. 2. numer. 41. vbi resoluit, quod illa lex non seruatur in praxi, & Ahumada, in d. l. 57. glos. 5. qui tenet contra Olanum, & dicit quod somnauit, Auiles, in capit. Prætorum, verbo, * *la execucion*, * numer. 66. Spino, supra, numer. 75. Quod quidem verius mihi videtur, prout quotidie practicatur, intelligendo legem illam, quando lis fuit capta, & cōtestata cum defuncto laico, vt denotât verba illi⁹ legis, ibi:

* *Oiro* -

** Otrofi, quando el clerigo hereda los bienes del home lego. * Et ibi: * Tenudo es el clerigo de fazer derecho ante aquel juzgador seglar, do le farin aquel de quien hereda el auer si fuera viuo, * & ibi: * Ha demanda. * Et vidè circa istam legem Bobadilla, in sua Politica, libr. 2. capite, 18. numer. 165. & ita tenet Menchaca, de successionum creatione, §. 22. numer. 70. & 72. qui refert in hac controuersia duas communes opiniones contrarias, quæ possunt reddici ad concordiam, si prima opinio intelligatur lite, capta, & contestata, coram iudice laico, secunda verò re integra, contra Olanum, qui in utroque casu voluit directè contrarium, p. illū textū, in dict. l. partitæ, & vide Rubeum, de donationibus, §. 39. n. 8.*

- ¹⁴ Vnum tamen, non omitam in præfenti, (quòd sæpius, & sæpissimè in praxi contingit,) an executio fieri possit per iudicem sæcularem, in prædio, & possessione specialitè obligata, & hypothecata à laico, cum pacto de non alienando, quæ ex aliquo titulo transibit in ecclesiasticam personam, & semper fuimus huius opinionis, vt rectè executio fieri posset: & illud tenet nouissimè Parladorus, libr. 2. rerum quotidianarum, capite, fin. §. 1. numero, 12. vbi dicit, audientum non esse clericum prædij possessorem, si allegauerit fori præscriptionem, qui nihil allegat pro sua sententia. Pro cuius intelligentia, est supponenda dispositio textus, in l. si creditor, §. fin. ff. de distract. pign. ibi: ** Et magis est nullam esse venditionem, vt pactioni stetur. ** Et sic cum venditio, & alienatio rei hypothecata sit nulla, propter pactum, quòd præcessit de non alienando, sequitur, quòd alienatio postea facta est nullius momenti, & contractus ipso iure nullus, & sic clericus nullo iure potest se defendere, cum executio à iudice laico rectè procedat in re specialitè hypothecata, (etiam si à
- ¹⁵
- ¹⁶
- ¹⁷

clerico possideatur) quia talis executio potest rectè, & directè fieri contra tertium rei possessorem (nulla facta excussione) ex eo, quia res vendita, semper præsumitur esse in dominio principalis debitoris. Ita Rodericus Suarez, in l. post rem iudicatam, limitatione. 1. numer. 5. & Gutierrez, libr. 2. practicarum quæstionum, quæstione. 132. numer. 9. qui benè hoc declarat, in l. nemopo test, numer. 30. & 31. ff. de legatis. 1. Parladorus, libr. 2. rerum quotidianarum, capite, fin. 4. part. §. 5. numer. 19. Matthæus de Afflictis, de censione. 95. & Felicianus de Solis, de censibus, libr. 3. capite, 6. per totum. Et in clerico censuario, qui succedit laico, idem tenet Guillelmus de Cuneo, in l. de his, C. de Episcopis, & clericis, & expressè tenet idem Olanus, in suis antinomijis, littera. C. numer. 31. qui resoluit, quòd ratione census potest clericus conueniri coram iudice, sæculari, cum succedat in re cum suo onere, l. fin. C. sine censu, vel reliquis fundum comp. non posse, l. Imperatores, ff. de publica. Idem què resoluit Guillelmus Benedictus, in capit. Rainuntius, verbo, & uxorem nomine Adelasiam, numer. 34. de testament. vbi dicit, quòd ita seruatur in practica, & sic tenetur talis successor ad pensiones, & tributa præterita, & etiam ad decimam, vt tradit Abbas, in capite, cum homines, numer. 6. de decimis. Et Federicus de Senis, consil. 81. & Tiraquellus, de retractu lignagier, §. 29. glos. 2. numer. 7. & Gigas. de pensionibus, quæstione, 44. Auedanus, in capit. Prætorum, capit. 1. numer. 33. qui dicit, quòd ratione hypothecæ, potest clericus conueniri, coram iudice sæculari, & ratio est, quia hæc omnia sunt onera realia, vt tradit Afflictis, supra, numer. 4. & sequitur possessorem, tanquam lepra leprosum, & vmbra hominem, §. item

18

19

20

21

Ec 2 Ser-

Secunda pars, tract. de cognitione

Seruiana, vbi Ias. institutis de actionibus, quod declarat Guido Papæ, quæstio. 79. quæ opinio est tenenda, licet contrariam teneat Rodriguez, de annuis redditibus, libr. 2. quæst. 9. num. 58. & Marta, de iurisdic. 4. part. centuria. 1. casu. 33. Est tamen aduertendum, quod iudex secularis, non potest aliquid facere in personam clerci, nec contra eum mittere mandatum de exequendo, sed solum contra bona obnoxia tributo: ita Baldus, in authent. sed & si periculum, C. sine censu, vel reliquis, quod sequitur Gregor. in l. 5. tit. 6. part. 1. verbo, * *por razón de sus personas*, * & in l. 24. tit. 15. par. 7. verbo, * *el ganado*, * Auendaño, in capit. Præto. 2. part. capit. 14. num. 31. Quod sequitur Gutierrez, practica. quæstione, libr. 1. quæstione. 4. num. 2. Azeuedo, in l. 1. tit. 3. lib. 1. recop. numer. 12. Idem Gutierrez, libr. 2. practica. quæst. 132. numer. 9. vbi sequitur dictum Baldi, in l. his, C. de Episcopis, & clericis, tenentis, quod pro talibus censibus, & tributis, clerici in rebus ipsis possunt conueniri, secus autem contra personam, vt in authentica, statuimus, C. illo titulo.

Sed dubium est, quod in facti contingentia pluries mihi contingit) an constituto censo inter personas laicas, possit dominus censum illum alienare in Ecclesiam, vel ecclesiasticam personam, vt debitor census conueniatur per censuras coram iudice ecclesiastico, ad solutionum reddituum, & tributorum: & non recordor aliquem in terminis quæstionem istam tetigisse: Ego verò semper fui in ea sententia, (vt licet valeat alienatio, vel donatio census in Ecclesiam) non poterit Ecclesia per censuras procedere contra census debitorem; neque coram iudice ecclesiastico, & ratio est, quia Ecclesia que successit laico priuato, debet illius iure vtī, quando agitur de præiudicio tertij, maxime, quia regula iuris est, q̄ nemo

plus iuris in alium transferre potest, quam ipse habet.

Rursus, debitor census, sine facto suo esset obligatus induriorem causam, si per censuras ecclesiasticas contra illius personam ageretur. Et est alia ratio, quia actor prout est Ecclesia, in hoc casu debet sequi forum rei, cui ipse à principio se submisit, alias multis sumptibus grauaretur, comparando coram iudice ecclesiastico extra patriam, & domicilium, absque aliqua sui fori renuntiatione. Et ultra rationes supradictas, pro hac sententia facit text. in authent. de alienatione emphyteosi, §. 1. vbi feudatarius, non potest alienare in Ecclesiam, ex eo, quia alienaret in potentio rem, facit etiam ratio text. in capit. fin. de alienatione iudicij mutandi causa facta, ibi: * *Vt aduersarius ad ecclesiasticum forum trahat*, * text. in l. 1. ff. eod. titu. l. 30. tit. 2. partit. 3. l. 15. & 16. tit. 7. partit. 3. Dueñas, regul. 88. Socinus 48. Facit etiam, quod tradit Baldus, in capit. quæ in Ecclesiarum, numer. 8. de constitutio. quod valet statutum populi, quod laici non possint alienare in clericos, vel Ecclesias, res tributarias, vel collectarias, & si vendantur, licitum erit laicis defendere suas iurisdictiones. Idemque tenet Bartolus, in l. rescripto, §. fin. numer. 5. ff. de muneribus, & honor. Et de veritate huius dicti Baldi, videndus est Didacus Perez, in l. 1. titulo. 3. lib. 1. ordin. colum. nona, & Gutierrez, supra, quæstione, 132. numer. 5. Præterea facit, quod pro hac sententia dicitur in l. 57. titu. 6. partit. 1. & capite, 3. sessione, 25. Concilij Tridentini, ibi: * *In causis civilibus ad forum ecclesiasticum quomodolibet pertinentibus, contra quoscunque, etiam laicos, per censuras, non procedatur tam in procedendo, quam definiendo*. * Et sic mihi tutius videtur, quod Ecclesia, non possit procedere contra laicum censualistam, virtute cessionis, seu dona-

donationis, aut venditionis factæ à laico per censuras foro laici, per requisitoriam, & aliter erit articulus violentiæ, quòd tene menti, quia sæpè contingit defacto, & ita obtinui.

SVMMARIVM.

- 1 **G**ratia Pontificis solo verbo perficitur.
- 2 Papa solo verbo creat Episcopum, vel beneficiatum.
- 3 Contractus solo consensu perficitur.
- 4 Scriptura magis ad probationem, quam ad substantiam contractus adhibetur.
- 5 Mortuo Pontifice literis non expeditis, expediuntur Bullæ in forma, rationi congruit.
- 6 Dispensatio Pontificis expeditur per verbum fiat.
- 7 Gratia est perfecta per verbum fiat.
- 8 Beneficium collatum per signaturam ante expeditionem bullarum potest cum alio commutari.
- 9 Beneficium dicitur vacare per mortem literis non expeditis.
- 10 Licitum est in foro conscientie uti gratia Apostolica literis non expeditis.
- 11 Capellania honoris, non requirit scripturam.
- 12 Stylus Curie circa gratias Apostolicas refertur.
- 13 Contraria opinio in questione principalis proponitur.
- 14 Supplicatio sola, non perficit gratiam donec litera expediantur.
- 15 Gratia beneficalis requirit expeditionem literarum.
- 16 Gratia Pontificis continet conditionem tacitam, si litera expediantur.
- 17 Iudicandum, non est secundum formam supplicationis.
- 18 Gratia dicitur in formis donec litera non expediantur.
- 19 Beneficiarius dicitur intrusus si literis non expeditis capiat possessionem beneficii.

20 Regressus, non valet literis non expeditis.

21 Sequestum, non valet literis non expeditis.

22 Collatio beneficii, non probatur testibus.

23 Dispensatio, non valet literis non expeditis.

24 Collationis literæ sunt necessariae.

25 Capellania collatio, non probatur testibus.

QVÆSTIO. 41.

Utrum iudex ecclesiasticus faciat vim, procedendo contra clericum, ad solutionem pensionis, literis non expeditis, & appellatione remota.

Gratia Pontificis solo verbo perficitur, cum dependeat à verbo, fiat. Ita Calderinus, in capite, quisquis, de electione, Barbacia, in capite, nostra, numer. 19. de rescriptis. Riminaldus Iunior, in rubric, de constit. num. 131. Rebuffus, in reg. 34. Chancel. Casador. decis. 4. numer. 2. in tit. de causa possel. & propr. Et hanc dicit communem opinionem Flaminus Parisius, de resignatione benef. 2. tomo. libr. 10. quæstione, à. n. 3 ubi dicit, quòd est communis opinio, quòd statim, quando Papa pronuntiat aliquem Episcopum alicuius civitatis, vel beneficiatum alicuius beneficii, vel præbendæ, quòd eo ipso perficitur gratia, & hæc est communis opinio, ut tradit Bursatus, consil. 392. n. 4. vol. 4. & Mascardus, de probationibus, concl. 845. nu. 20. vol. 2. ubi n. 14. allegat pro ista opinione, cap. in institutionis, 25. quæstio. 2. cap. dudum, §. fin. de sepulturis. Et sic in reliquis contractibus, solo consensu contractus est perfectus: quia scri-

Ee 3 p tura

Secunda pars, tracta. de cognitione

3 ptura magis ad probationem, quam ad essentiam ipsius adhibetur, ut in l. contrahitur, ff. de pignoribus, Geminianus, consil. 103. numer. 6. vbi dicit. quod de stylo Curiae requiritur scriptura solum ad solemnitatem probatoriam, sed quo ad substantiam gratiae, scripturam non esse necessariam, cum sufficiat solum verbum Papae, qui solo verbo potest alicui priuilegium concedere, ut in dict. Clementin. dudum, idem tenet Staphilæus, de literis gratiae, & iustitiae, tit. quibus modis expir. liter. numer. 9. las. consil. 146. numer. 3. volum. 2. Gomecius, in reg. Chancellariae, de non iud. extra form. supp. quaestione. 1. numer. 2. & pro hac opinione est decisio Rotae, tit. de rescriptis, 87. alias, 182. numer. 3. in antiquis Gigans, de pensionibus, quaestione, 34. numer. 1. & sic si literis gratiae, non expeditis, Pontifex moriatur, expediuntur Bullae in forma, **rationi congruis,** ut in reg. Chancellariae. vbi Gomecius, & Mandos. & sic valet dispensatio concessa à pontifice inter consanguineos, licet Bulla dispensationis, non reperiatur, quia sufficit, quod dixerit, fiat, ut sit gratia perfecta, ut dicitur Genes. capite. 1. fiat lux, & facta est lux. Ita Rebuffus, in concordant. rubrica, de mand. Apost. verbo, literas, Ripa, lib. 2. responsorum, Canon. 11. de iure patronat. Et est ratio, quia verbum, fiat, ut petitur, licet possit de futuro colligi, tamen frequentius accipitur de praesenti, ut docet Felinus, in capit. quisquis, de election. in capite, eam te, de rescriptis, Afflictis, decisione, 253. numero sexto, Decius, consil. 175. numer. 6. Quae opinio in tantum vera est, quod beneficium collatum per signaturam, ante leuationem, seu expeditionem Bullarum, potest cum alio commutari, ita docet Rebuffus, sup. & Imola, in Clementina, vnica, numer. 22. de rerum permutatione. Probis, in additionibus ad Menachum,

in capite licet Episcopus, de praebendis, & dignitatibus, lib. 6. & probatur in dict. decisione, 882. vbi beneficium dicitur vacare per mortem illius, cui solo verbo fuit collatum, etiam si haberet tantum signaturam: & si ille cui facta fuit collatio moriatur extra Curiam, dicitur etiam beneficium extra Curiam vacare: & nostram principalem opinionem tenet Vitalin. in dict. Clement. dudum, & Silva, in tractatu, de benefic. 3. part. quaestione, 22. Quae opinio in tantum vera est, quod procedat etiam in foro conscientiae: nam in eo potest quis gratia vti, licet Bullae, non sint expeditae, ut docet Abbas, in dict. Clementina, dudum, de sepult. in §. per illum, & sequitur Felinus, in rubric. de constit. numer. 6. versiculo, limita, quos sequitur Rebuffus, in rubric. 4. de mandat. Apost. §. 1. versiculo, quarto infero. Et sic resoluit Mascardus, volum. 1. de probationib. conclus. 246. numer. 11. quod capellania honoris, non requirit scripturam, nec Bullam Pontificis, quia haec priuilegia viuæ vocis oraculo concessa, solent in publicas tabullas referri, cuius exemplum facile haberi potest, cum in archiuo ad perpetuam rei memoriam custodiantur, ut tradit Mascardus, supra numer. 8. Ex quibus videtur dicendum in quaestione principali proposita, quod literae non sint necessariae, sed quod sufficiat sola supplicatio.

Sed hijs non obstantibus, contraria opinio verior, & receptior est, & magis communis, de stylo notorio, & vulgari, ut affirmat Flaminus Parisius, lib. 10. de resignatio. beneficiorum, in secund. part. quaestione. 1. numer. 6. quam sequitur Geminianus, consilio, 106. Oldradus, consil. 320. numer. 8. Mandosius, in rub. de constit. numer. 50. & ita fuit resolutum, & practicum in Rota, decisione. 20. numer. 5. de praebendis. in nouis. & decis. 27. de rescriptis, Bellamera, decisione

- 14 cisione. 746. Felinus, in capit. eam re,
de rescript. colum. 3. Gigans. respon.
42. numer. 11. Casaneus, consil. 11. nu-
mer. 27. Bursatus. 393. numer. 21. vbi
dicit, quod sola supplicatio dicitur
existere in vtero, donec per literarum
expeditionem in mundum produca-
tur, vt dicimus de posthumo, qui ni-
hil est, dum est in vtero, Mascardus,
15 de probationib. volumin. 1. conclus.
845. qui omnes resoluunt requiri in
gratia beneficii expeditionem lite-
rarum, & attentâ gratiam dici infor-
mem, & imperfectam: quia semper in
gratiæ concessione censetur in esse
quædam tacita conditio, si literæ ex-
pediantur, vt tradit Bellamera, decis.
34. versic. & puto, Rota decis. 27. tit.
de rescriptis, in nouis. Miles, in repor-
to. verbo, gratia Apostolica, & ob
17 hanc rationem fuit facta regula Cha-
cellariæ, qua cauetur, & disponitur,
vt non iudicetur iuxta formam sup-
plicationis, quæ regula emanauit ob
duas causas, vt tradit Parisius, supr.
prima fuit, ad obuiandas falsitates,
quæ in supplicationibus facilius
committebantur, quam in Bullis.
18 Secunda, ne fiat præiudicium of-
ficialibus Romanæ Curia, qui op-
ponunt manus super literas in Chan-
cellaria, & inde consequuntur quæ-
dam emolumenta consueta præstari
ratione officiorum emptorum. Et ob
19 hanc causam donec literæ sint expe-
ditæ, gratia dicitur informis, & non
potest exequi.

20 Ex qua resolutione verissima,
& tenenda in iudicando, & con-
sultando infero, quod si aliquis ca-
piat possessionem beneficii, & sola
supplicatione signata, literis non ex-
peditis in forma consueta, dicitur in-
trusus, & perdit omne ius, quod ha-
beat ad beneficium, & de cætero ad il-
lud obtinendū inhabilis redditur, vt
fuit sancitum in quadam constitu-
tione Iulij. III. constit. 33. anno. 1553.
de qua mentione facit Gigas, de pætio-

nib°, in epitome de instructionibus,
num. 38. Bursatus, consil. 393. sub. nu-
mer. 21. Mandosius, in dict. regul. de
21 non iudic. extra form. suppl. quæstio-
ne. 4. numer. 2. Similiter non valet re-
gressus, literis non expeditis, nec Epif-
copus, vigore alternatiue, potest pro-
uidere ex sola supplicatione, vt Man-
dosius, supr. quæstione. 17. nec dispen-
satio suffragatur, nisi literis expeditis,
22 vt tradit Oldradus, consil. 335. Flami-
nius, supr. numer. 25. & 26. vbi nume-
28. resoluit, quod non relaxatur se-
questrum resignatario, habenti solani
supplicationem, vigore sententiæ la-
tæ fauore resignantis, nisi expedie-
rit literas, referens pluries in Rota sic
fuisse iudicatum, quia secundum re-
gulam Chancellariæ, literæ non solūt
requiruntur quoad probationem, &
executionem gratiæ, sed etiam quo
ad validitatem, vt tradit Mandosius,
rubric. de constit. numer. 49. & 50. &
23 Geminianus, supr. consil. 106. Quæ o-
pinio in tantum vera est, & tenenda,
quod collatio beneficii non potest
24 probari testibus, cum literæ collatio-
nis sint necessariae, quam dicit esse
magis communem opinionem Fla-
minius, supr. numer. 33. & quod ita
practicatur de stylo Curia: & sic sæ-
pi° allegauit in causis capellaniarum,
quæ tractantur in hoc consilio illus-
trissimi Archiepiscopi. Quod si du-
bitetur an capellania sit collatiua, & a
25 aliquis ex oppositoribus velit proba-
re collationem per testes, quod non
sit audiendus, quia est necessarius ti-
tulus collationis, aliàs non debet iu-
dicari beneficium ecclesiasticum, li-
cèt contrarium teneat Mascardus, vo-
lum. 1. de probat. conclus. 313. name-
21. quia iura ab eo allegata illud non
probāt. Quod est summè notandum,
quia sæpè in praxi contingit, & ita
fuit resolutum in Rota, vt tradit Pos-
perus Farinac. decis. 24. vbi resoluit
nostram quæstionem.

Secunda pars, tracta. de cognitione.

SUMMARY M.

1 **C**onfugientes ad statum Principis sunt securi.

2 Si Cardinalis sit obuius reo, qui ad supplicium ducitur, non potest in eo poena executioni mandari.

3 Ecclesia dicitur Corpus Christi.

4 Executio sententia, quando differenda sit.

5 Damnatis ad mortem est concedenda Eucharistia.

QVAESTIO. 42.

Utrum iudex ecclesiasticus faciat vim, procedendo per censuras contra iudicem secularem, ut remittat reum ad Ecclesiam, qui confugit ad Corpus Christi.

Confugiens ad Corpus Christi, gaudet immunitate Ecclesiae, ita tenet Archidiaconus, in capit. questionum. 13. questione. 2. & hanc partem tenet Hostiensis, in capit. sanè, column. 2. de celebrat. Missarum, §. in quantum, numer. 12. & eadem latè, tenet Marianus Socinus, in tractatu, de citatione, argum. 17. numer. 45. & ex Theologis, idem tenet Angelus, verb. immunitas, questione 28. Syluester, in eodem verbo, 3. questione, 1. & Montaluis, in l. 7. tit. 5. lib. 1. fori, & in l. 15. tit. 20. libr. 3. & Gom. Arias, in l. 2. Tauri, numer. 68. Rodericus Suarez, allegat. 25. Segura, in l. quæmadmodum, numer. 70. ff. de acquirend. posses. Et est communis opinio secundum Corsetum, in singulari, verbo, Cardinalis, & secundum additionem ad Romanum, singulari, 335. & secundum Gomecium, in §. poenales, numer. 50. instit. de actioni Co

uarruias, lib. 2. variar. capit. 20. numer. 6. & tenet Faber. in §. 1. numer. 3. institut. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris, Gomecius, 1. tomo, variarum, capit. 10. numer. 1. Plaça, de delictis, lib. 1. capit. 34. numer. 16. Menchaca, lib. 3. de testam. §. 22. numer. 55. & Paz, in sua praxi, 5. partis, 1. tomo. capit. 3. §. 3. numer. 36. vbi limitat, quando detentus in carcere cõfugeret ad Corpus Christi, & Eucharistiam, quæ ad eum ducitur, in quo omnes consentiunt, secundum opinionem glossæ, in capit. quæsitum, 13. q. 2.

Sed contrariam opinionem tenet glossa in dict. capit. quæsitum, (vt à quibusdā aleg.) & præcedens opinio reputatur dubia, à Couarruia, supr. numer. 6. & hanc secundam opinionem asserit communem Hostiensis, in dicto capit. sanè, & Bonifacius, in col. 1. numer. 39. de poenitentijs, & remissionibus, qui tamen sequitur primam, quæ est communior, verior, & tenenda, quam tenent Fuscus, singul. 156. littera. E. Pechius, de iure sustendi, capit. 6. numer. 2. Didacus Perez, in l. 1. tit. 1. lib. ordin. pagin. 17. Thomas Cerdà, * en la visita de carcel, * capit. 11. §. 4. pagin. 161. Belluga, in Speculo Principum, rubricat. §. sed quia, numer. 29. & sequitur Alexand. in rubric. numer. 10. ff. de noui operis nuntiatione. Et pro hac sententia facit textus, in authentica, multo magis, C. de sacrosanctis Eccles. quia si immunitas conceditur Ecclesijs, propter Deum, multo magis erit securus reus, confugiens ad ipsum Deum. Facit etiam, quia confugientes ad statum Principis sunt securi, (prout asserit esse communem opinionem Remigii, in tractatu, de immunitate Ecclesiarum) colum. 8. Ergò a fortiori illud procedit in confugiente ad Corpus Christi. Secundo, facit etiam, quia confugiens ad personam Principis, est tutus, secundum eundem, qui dicit communem opinionem, & tenet Casan.

in con-

in consuetudinibus Burgundiæ, rub. 1. §. 5. versic. signagrace, numer. 119. vbi ipse hoc argum. tenet fugientem ad Corpus Christi, hac immunitat. gaudere, tenet etiam Sylua Nuptialis, libr. 1. numer. 62. Facit etiam, & tertio pro hac sententia, quia si Cardinalis sit obius reo, qui ad supplicium ducitur, non potest in eo poenâ executioni mandari, iuxta consuetudinē, quæ refert Baldus, in l. addictos, C. de appellat. Et Corsetus, verb. Cardinalis, Hipolytus, in rubr. numer. 13. ff. ad legem Corneliam de falsis, & in singul. 272. colum. fin. Guillermus Benedictus, in capit. Raynuncius, verb. mortuo itaque testatore, el 1. numer. 182. & 269. & Sylua Nuptialis, vbi sup. Gomez Arias, in l. 2. Tauri, Dueñas, reg. 81. vbi posuit remissionē sex limitationes. Idem tenent, & alij relati per Romigium, supr. colum. 84. Est tamen verum, quod hoc de Cardinali non placeat Gomercio, neque alijs per eum relatis, in dict. §. poenales, nu. 50.

Quarto facit pro hac opinione, & sententia principali, quod Ecclesia dicitur Corpus Christi, vt in cap. Ecclesia. 1. quæstione. 1. & in capite. fed & illud. 26. quæstione. 2. & in capit. vbi sana, 24. quæstione. 1. & traditur per glos. singularem in capit. fin. ne Prælati vices suas, & per glos. magnā, in principio, in capit. si quem, de sentent. excommun. Ex quibus hac pars verior videtur, neque obstat glos. in dict. capit. quæsitum: quoniam non loquitur in hoc nostro casu, sed in casu quo delinquens summeret Corpus Christi, quo casu videtur vera, & in hoc saluat eam (post Archidiaconū) Segura, in dict. l. Quæmadmodum, numer. 70. Et Gomez Arias, in dict. l. 2. Tauri, numer. 78. & tenet Bonifacius, in dict. Clementina. 1. numer. 35. (post Hostiensensem, in locis suprā citatis) secundum quem in hoc casu est dilatanda, & differenda executio sententiæ, in tres, vel quatuor dies, quod se-

quitur Hipolytus, in practica criminali, §. opportune, numer. 30. Et licet hoc sit honestius, contrarium tamen fieri poterit, secundum Bonifacium, vbi supr. numer. 28. vbi refert contrariam in quibusdam partibus esse consuetudinem, & sane est credendum, quod propter illud dictum Hostiensis, non practicatur, opinio celebris glosæ, dicta Clementina. 1. de poenitent. & remissionibus, quæ vult damnatis ad mortem concedendam esse Eucharistiam. Quam sententiam probat text. in l. Archigerontes, C. de Episcopali Audientia, l. 7. tit. 13. par. 1. licet nunquam sit practicata, vt testatur Boteus, de Synodo. 3. par. art. 1. numer. 169. Et nouissimè hanc opinionem defendit Zenedo, in suis quæstionibus, quæst. 42.

SYMMARIVM.

- 1 Delictum enorme, quod dicatur.
- 2 Crimen sodomia, dicitur delictum enorme.
- 3 Sodomita est degradandus, & Curia seculari tradendus.
- 4 Doctor Nauarrus increpatur circa intellectum motus proprii Pij Quinti.
- 5 Salcedi, opinio reprobat a fatre Manuel Rodriguez.
- 6 Casus defacto, de clerico alienigena refertur.
- 7 Nefandum crimen, quare sic dicatur.
- 8 Diabolus fugit, quando nefandum crimen committitur.
- 9 Sodomita mortuus fuerunt ea nocte, qua natus est Christus.
- 10 Virgilius fuit Sodomita, & Plato, & Solon.
- 11 Inuentor Sodomia fuit Orpheus, qui fuit Princeps Tracia, secundum aliquos, alij dicunt ortum habuisse a mulieribus.
- 12 Itali sciunt practicam delicti Sodomia.
- 13 Hispania abhorrens crimen Sodomia.

Secunda pars, tract. de cognitione

QVAESTIO. 43.

Vtrum index ecclesiasticus faciat vim, tradendo clericum Curiae seculari pro delicto enormi, non data incorrigibilitate.

Clericus pro delicto enormi, etiam non data incorrigibilitate, potest tradi Curiae seculari, ut est communis opinio, secundum Guillelmum Benedictum, in quaestione de homicidio, columna penultima, & tradit Bernardus Diaz, in sua practica, capit. 139. & refert duas communes, Didacus Perez, in l. 3. tit. 4. lib. 4. ordinamenti, fol. 90. column. 4. Et istam opinionem sequitur Abbas, in capit. at si clerici, numer. 39. de iudicijs, & in capit. 1. de parentibus, qui filios suos distraxerunt, & in capit. tuar, de poenis, & in capit. cum non ab homine, de iudicijs, Felinus, in capit. 1. de constitut. numer. 49. Guidon Papae, quaestione. 121. Ancharranus, consil. 158. & Menchaca, de successione creatione, lib. 3. §. 22. numer. 52. ubi refert duas communes contrarias. Et pro hac sententia adducitur textus, in capit. inter alia, de immunitate Ecclesiarum, capit. 1. de homicidio, & in dict. cap. cum non ab homine, capit. sunt quaedam. 23. quaestione. 5. capit. si quis laicus, 22. quaestione. 5. in quibus iuribus, pro delictis chalificatis, veluti in parricidio, in adulterio, in incesto, in homicidio perpetrato per insidias, & in alijs grauissimis delictis, quos conguessit Bernardus Diaz, sup. numer. 138. clericus non data incorrigibilitate, traditur Curiae seculari, quod quidem etiam procedit in crimine nefando, & detestabili, & horrendo sodomiae, ut tradit Bernar-

4
dus Diaz, supr. capit. 86. ubi doctissimus Salcedo, qui plura tradit, contra illius criminis nequitiam, referens motum proprium Pij, V. qui statuit sodomitam degradandum esse, & Curiae seculari tradendum, quod fuit publicatum, anno. 1568. quem declarat Nauarrus, in manuali, capit. 27. num. 249. qui tenet illam constitutionem, non comprehendere quemcumque clericum sodomitam, & quod viuis lapsus in illo crimine, non sufficiat, nisi detur continuatio, quod increpat (& bene) Salcedo, ubi supra, quia illud, q. differ secundum plus, & minus non differt subst. l. fin. ff. de fundo instructo, instrumentoque legato. Quae opinionem contra Nauarr. (post haec scripta) tenet Dominus don Ioan. Vela, de punitione delictorum, capit. 33. versiculo, hodie tamen Nauarr. contra Salcedo, sequitur frater Manuel Rodriguez, in sua summa, verb. luxuria, capit. 208. numer. 2. sed contra eum tenet Marta, de iurisdictione, 2. parte, capit. 16. numer. 4. Et dicam in hoc tractat. per viam violentiae, quaestione. 87. Vnde nimirum, si propter atrocitatem tanti sceleris, clericus ipso iure amittat priuilegium clericale, ita ut absque degradatione tradatur Curiae seculari, ut tenet gloss. in c. ex parte, de priuilegijs. Quam opinionem, communem esse faceret Aufredus, in Clementina, 1. de offic. ordin. regul. 1. falenc. 19. & Couarruu. pract. quaestione. capit. 32. num. 2. Cassanetus, in consuetudinibus Burgundiae, rub. 1. §. 5. Capicius, decis. 161. Iulius Clarus, in pract. criminali, §. fin. quaest. 36. qui affirmat, communem, & ab ea non esse recedendum, in iudicando, & consulendo, & Boerius, decis. 60. numer. 16. & alios refert Salcedo, supra litera. B.

5
Sed contrariam opinionem dicit communem, (vltra Menchacam, & Didacum Perez, supr.) Aretinus, in dict. capit. cum non ab homine, col. 9. &

9. & Arnaldus, in capit. quoniam, colum. 22. de hæreticis, in. 6. & dicit cōmunem Couarruias, libr. 2. variar. capite. 20. numero. 7. Albertinus, in capit. 1. de hæreticis, in quæstione. 11. numer. 55. & fatetur cōmunem Rolandus, consil. 4. num. 31. lib. 1. & istam opinionem sequitur cōtra alios Salcedo, suprà, quæ vera est, & tenenda, & secundum eam articulus violentiæ est terminandus, & nuper vidim⁹ in facti cōtingētia, in quodā clerico alienigena, qui in Mantua Carpentana, diabolica suusus per suafione, non solum committebat tanquam agens, & paciens illud nefandum sodomix crimen, sed etiam contrahebat matrimonia inter masculos, mutato ordine naturæ, vt optimè dixit textus, in. l. cum vir. C. de adulterijs, ibi: ** Vbi sexus mutat formam, vbi amor queritur, & non reperitur.* Et licet illud delictum fuisset grauissimum, & nunquam auditum, clericus ille post degradationem fuit traditus Curix sæculari, & tōt complices quotidie illius delicti perpetratores manifestantur, vt adhuc non sit vltimo supplicio traditus, donec veritas elucescat, & omnes æqua lance iustum supplicium reportent, maxime, viuēte nostro Philippo, III. qui non admittit acceptationem personarum, vt probatur expresse, in. l. 1. tit. 21. lib. 4. recopil. ibi: ** De qualquier estado, condicion, preeminencia, ó dignidad que sean.* * Et ibi illud notat, & ponderat Azevedo, numer. 53. & Gregor. in. l. 4. tit. 30. partit. 7. verbo, ** Cauallero,* * vbi assignat rationem. Et dicitur illud crimen nefandum, quia offendit aures honestas, & fas non est, de illo loqui, & in tantum hoc verum est, quod diabolus fugit, quando tale nefandum crimen committitur, vt scribit Mathæus de Affictis, in constitut. Neapol. libr. 3. Rubr. 42. numer. 11. & memorabile est illud, quod scribit diuus Hieronymus, super Isaiam, & Iob, quod in illa nocte,

qua Christus Redemptor noster natus est ex Virgine Maria, omnes sodomix mortui sunt, & cum illis Virgilius, celebratissimus Poeta, qui illo morbo laborabat, vt refert Bermondus, de publicis concubinarijs, num. 40. fol. 127. & Hipolytus Bonacosa, in suis quæstionibus criminalibus, verbo, sodomia, & Salcedo, suprà, & nouissimè Azevedo, in. l. 1. num. 12. tit. 21. libr. 8. recopilat. Et Guillelmus Benedictus, in capit. Rainuntius, verbo, cuidam Petro, numer. 52. de testam. & idem refert, de Platone, & Solone, Menochius, de arbitrar. casu, 286. numer. 24. Et si aliquis cupiat scire, quis fuerit primus inuentor huius scelestis, legat Coelium Rodiginium, in libr. lectionum antiquarum, libr. 8. par. 30. quia dicit fuisse Orpheum, Principem Traciæ, sed Augustinus, in sermone de Sodomitis, & Gomorreis, dicit hortum habuisse à mulieribus, & homines postea ipsæ docuere, prout eum refert Bosius, in practica criminali, tit. de strupo detestabili inter masculos, numer. 4. & Bursatus, consil. 66. numer. 28. in fin. & plura tradit Cassaneus, in consuetud. Burg. pag. 234. numer. 4. & dicit Salcedo, vbi suprà, quod quanto Hispania purior est ab hæresibus, (plusquam aliæ nationes,) tanto magis hoc nefandum crimen odit, & seuerissimè punit, eisdē nempe pœnis, quibus hæretici pertinaces. Hæcquē sufficiant de hoc horrendo crimine, vt omnes illud abhorreant, cum ijs temporibus, ex hoc delicto summopere Respublica Christiana sit in conflictu, & scandalicata, ex illo successu nouitè contingenti, in Curia Matrici.

SVMMARIVM.

- 1 **H**abitus honestus qualis dicatur.
- 2 **C**ap. 6 sess. 23. Concilii Trident. declaratur.
- 3 **C**lericus habens beneficium Ecclesiæ

Secunda pars, tracta. de cognitione.

ticum, gaudet fori privilegio, etiam si non deferat habitum, & tonsuram.

4 *Lex. 1. tit. 4. lib. 1. recopilat. declaratur.*

5 *Clericus effectus post delictum commissum, gaudet fori privilegio.*

6 *Ordo ecclesiasticus liberat à iurisdictione iudicis secularis.*

7 *Fraus praesumitur in clerico, quando intra sex menses à die commissi delicti, tonsura & vestibus clericalibus usus est.*

QV AESTIO. 44.

*Vtrum iudex ecclesiasticus faciat vim, inhibendo iudici seculari, qui procedit contra clericum prima tonsura, re-
pertum sine habitu clericali.*

Clericus primæ tonsuræ incedens, sine habitu, & tonsura, non gaudet privilegio fori, textus, est in capit. cum non ab homine, de iudic. Est tamen advertendum, quod dicitur habitus honestus, quando est clericis conueniens, cum in iure non sit determinatum, ut docet glos. verb. secularis, in fin. in Clementina, 1. de elect. idem quæ tenet Alexand. consil. 8. in fin. volum. 1. & consil. 149. volum. 6. & Rolandus, consil. 4. numer. 26. volum. 1. & probatur in capit. 6. ses. 14. Concil. Tridentin. ibi: ** Vestes congruentes ordini semper deferantur.* Et ita est intelligendus textus, in capit. 17. in fin. ses. 23. Concil. Tridentin. & declarat Iulius Clarus, receptarum sent. §. fin. quæstione. 36. numer. 4. ubi resoluit, quod cognitio huius causæ pertinet ad iudicem Ecclesiasticum, & quod ita fuit iudicatum. Hodie verò ex constitutione, 38. Sixti, V. habitus ad obtinendam pensionem, debet clerico, conueniri, quod decla-

rat Nicolas Garcia, de beneficijs, 7. part. capite. 1. à numer. 15. & 21. & 23.

** adonde dize, que ha de ser habito largo, sin lechugilla, que se llaman vestes largas.* Et tradit Sanchez, de matrimonio, lib. 7. disputatione. 46. numer. 6. Dubium tamen est, si post perpetratum delictum reassumat habitum, & tonsuram, gaudeat prædicto privilegio? & non gaudere tenet capella Tolosana, decisione, 144. dicens, sic fuisse pronuntiatum, & eolum. 2. asserit, quod ita tenent omnes legistæ communiter.

Sed contrariam opinionem (imò, quod in tali casu gaudeat privilegio fori) dixit communem Alexand. consil. 149. volum. 6. numer. 7. & eandem dixit communem Hipolytus, singul. 480. Quam quæstionem explicat Covarruias, practicar. quæstione. capit. 32. numer. fin. ubi plures Doctores antiquos refert, & Anton. Gomez, 3. tomo, variar. capit. 10. numer. 50. Dida-cus Perez, lib. 3. ordin. columna. 744. Auendañus, in capit. Prætorum, libr. 1. capit. 12. numer. 12. & Iulius Clari⁹. receptarum sent. §. fin. quæstione. 36. numer. 16. ubi dicit communem opinionem, & sic tenere legistas, & fuisse pro hac sententia iudicatum, cessante fraude, quæ opinio verissima est, & apud omnes ita practicatur. Hodie verò ex capit. 6. ses. 23. Concil. Trid. ut clericus gaudeat fori privilegio, requiritur, quod habeat beneficium ecclesiasticum, aut deferat habitum clericalem, & tonsuram, inferuiens de mandato Episcopi, alicui Ecclesiæ. Et sic ex illo, capite colligitur, quod licet clericus, non deferat habitum, nec tonsuram, si tamen habeat beneficium ecclesiasticum, gaudebit fori privilegio, cum alternatiue loquatur textus ille, & in hunc sensum est intelligenda, l. 1. tit. 4. libr. 1. recopilat. in cuius interpretatione, sic notat Guierrez, practicar. quæstione, libr. 1. quæstione. 7. & Salcedo, in practica
ad

5 ad Bernard. Diaz, capit. 62. & Auend.
in capit. practic. 1. parte, capit. 22. nu-
mer. 11. Ex quibus infero, quod si ali-
quis post delictum commissum ordi-
nem ecclesiasticum suscepit, vt se
eximeret à iurisdictione sæculari, li-
beratur ab ea, & non potest à iudice
laico puniri, quod est de mente Baldi,
in l. affinitatis, C. communia de suc-
cessionibus, quem sequitur Hipoly-
tus, sup. dict. singul. 480. in fin. quod
dicit esse menti tenendum, cum mil-
lies contingat defacto, quod non cē-
setur exclusum ex determinatione sa-
cri Concilij Trident. in dict. capit. 6.
6 Et ratio est, quia ecclesiasticus ordo,
omnino liberat à iurisdictione iudi-
cis sæcularis, argument. text. in l. hos
accusare, §. hoc beneficio, in versic.
Item magistratum, ff. de accusationi-
bus, vbi Angelus, & Albericus, in l.
qui cum vno, §. reus, ff. de re militari.
Ita Oldradus, consil. 4. Et hæc est cō-
munis opinio secundum Aufredum,
in Clementin. 1. de officio ordin. re-
gul. 1. fallencia, 11. & Auendañus, lib.
1. de exequendis mandatis, capit. 22.
numer. 12. Plaça, de delictis, libr. 1. ca-
pite, 35. numer. 5. Iulius Clarus, §. fin.
7 quæstione, 36. quod tamen est intelli-
gendum secundum motum propriū
Alexandri. 6. anno, 1492. quem refert
Gutierrez, practicar. quæstion. lib. 1.
quæstione, 5. cessante fraude, quæ cē-
setur cessare, quando tempore com-
missi criminis, & sex proximis ante
mensibus clerici tonsura, & vestibus
clericalibus vti fuerint. Et vidè Go-
mecium, 3. tomo, variar. capit. 10. nu-
5. de eo qui post delictum capit pri-
mam tonsuram.

QVAESTIO. 45.

*Vtrum iudex ecclesiasticus, fa-
ciat vim, inhibendo iudici sæ-
culari, vt non procedat con-*

*tra clericum, qui tenetur de
euictione in foro emptoris.*

DVbium esse solet, an clericus,
qui tenetur de euictione, sor-
tiatur forum emptoris laici,
quem tenetur defendere? Et non Sor-
tiri tenet glosa, in capit. clericus nul-
lus, el. 2. 11. quæstione. 1. quam com-
mendat Firmianus, de euictione, ver-
bo, venditor, versicul. 39. vbi citat plu-
res, & illam sequuntur Angelus, & Pau-
lus, in l. venditor, num. 3. ff. de iudic.
quam opinionem dicit communem
idem Firmianus, verbo, euictio, versic-
ulo; 13. & vidè Fachinetum, contro-
uers. iuris, qui disputat istam quæ-
stionem, lib. 2. capit. 37. versicu. illud
etiam.

Sed contrariam opinionem (imò,
quod clericus sortiatur forum empto-
ris laici) tenent Abbas, numer. 8. Bar-
bacia, numer. 16. & Ant. Burgenfis, nu-
mer. 16. & 20. in capit. fin. de empt. &
vendit. & hanc dicit communem Flo-
rianus, in l. fin. numer. 4. ff. de noxali-
bus actionibus. Dixit etiam commu-
nem Socinus, consil. 1. colum. 8. & 9.
volum. 3. dixit etiam communem Lā-
celotus Decius, in dict. l. venditor, co-
lum. penultima, Antonius Capicius,
decis. 197. numer. 7. Et pro hac senten-
tia est hodiè textus, de iure Regio, in
l. 57. in fin. tit. 6. part. 1. ibi: * *Esso mesmo
seria quando algun clerigo vendiesse al-
guna cosa à lego, mueble, oratez, ca si otro
alguno le mouiesse pleyto sobre ella, ante
aquei juzgador seglar, se deve responder,
è redrar, è sanar aquella cosa, ante quien
face la demanda el lego.* * Et ibi notat
Gregor. verbo, ante, & Couarruias,
practicar. quæstione, capit. 3. in prin-
cip & vidè Abb. num. 28. & Marian.
numer. 127. in capit. quoniam frequē-
ter, §. in alijs, vt lite non contestata.
qui tradunt concordiam de iure com-
muni, in illa Doctorum varietate, &
pro hac vltima opinione vidi iudica-
tum

Secunda pars, tracta. de cognitione

tum, per Vicarium Generalem Tole-
ti, contra, dict. canonicum, D. Petro
Ocon.

SVMMARIVM.

- 1 **T**ertius annus, qui datur ei, qui in-
tra biennium, non prosequitur ap-
pellationem iusto impedimento venit
per viam restitutionis.
- 2 Impedimentum secundi anni, non impe-
dit transitum in rem iudicatam, licet
impedito succurratur, per in integrum
restitutionem.
- 3 Per lapsum dierum fatalium, non dici-
tur causa deserta, dato impedimento
iusto, & legitimo.
- 4 Appellans si dolo, & facto tertij, non
fuit prosequutus intra primum fatale,
si tertius non est soluendo, debet resti-
tui ad tempus impedimenti dumtaxat.
- 5 Tertium fatale datur per viam restitu-
tionis in casibus, in quibus secundum
fatale datur per viam etiam restitu-
tionis.
- 6 Anni duo si lapsi fuerunt à die appel-
lationis, usque ad diem impetrationis
rescripti, necessaria est restitutio Pa-
pæ, vel delegati, & traditur ratio dicto-
rum, & n. 7.
- 8 Refertur aliorum opinio dicentium, nō
dari tertium annum, sed tantum resti-
tui, quantum fuit impeditus.
- 9 Fatale secundum an detur ipso iure,
vel ope restitutionis.
- 10 Fatale secundum si detur ipso iure, ex
quo Papa dat facultatem in rescripto
restituendi aduersus fatale, intelligi-
tur etiam, sine impedimento, & tradi-
tur ratio, & nu. 11.
- 12 Impedimento dato in duobus fatali-
bus, & concessa restitutione, incipiunt
currere duo fatalia à tempore commis-
sionis.
- 13 Applicantur supradicta casui istius de-
cisionis.
- 14 Traditur differentia inter secundum,
& tertium fatale.
- 15 Traditur limitatio in duobus fatali-

bus, qui dantur ipso iure.

- 16 Delegatus quando possit aduersus lap-
sum fatalis restituere, si Papa faculta-
tem restituendi, non dedit.
- 17 Expressio eorum, qua tacite insunt.
- 18 Verba, prout iuris fuerit, conditionē
important.
- 19 Delegatus, non potest amplius resti-
tuere, quam de iure potest.
- 20 Restitutio si detur aduersus fatale cū
hac clausula, prout de iure, debet adhi-
beri causa cognitio.
- 21 Causa debet esse impedimenti.
- 22 Restitutio ad quos dies restituat.
- 23 Restitutio, non datur in plus temporis,
quam durabit impedimentum.
- 24 Differentia qua sit inter restitutionē,
datam à iure, & inter datam ab homi-
ne.
- 25 Traditur decisio, & rationes in casu
huius decisionis.
- 26 Iudices supremi, non curat de fatali-
bus, sed iudicant inspecta veritate.

QVAESTIO. 46.

*Utrum iudex ecclesiasticus fa-
ciat vim, exequendo suam
sententiam appellatione re-
mota, contra lapsum fata-
lium, sprata restitutione in
tegrum.*

Resolutio est cōmunis, quod
tempus, vel tertius annus,
quod datur illi, qui iusto im-
pedimento, non potuit prosequi in
primis duobus annis, seu fatalibus,
suam appellationem, veniat per viam
restitutionis in integrum, non obstā-
te, quod adfuit impedimentum: quia
impedimentum secundi anni, non im-
pedit transitum in rem iudicatam: li-
cet impedito succurratur per benefi-
cium restitutionis in integrum, text.
in ca-

in capit. ex ratione, 8. de appellatio-
nibus, & dixi in libr. 3. communium
contra communes, quæstione, 837. &
latè prosequitur hanc materiam Sfor-
cia, de restit. 2. part. ex quæstione. 69.
& 70. per plures articulos, ita Maran-
ta, de ordine iudiciorum, 6. part. tit.
& quando què appellatur, numer. 28.
vbi dicit, quòd istud tempus, quòd
datur post secundum fatale impedi-
to, datur solum per viam restitutionis
in integrum, & non ipso iure, ita
Abbas, in capit. ex ratione, numer. 9.
de appellatio. agēs de his, dicit, quòd
licèt in secundo fatali ad sit impedi-
mentum, ob quòd non fuerit prose-
quta appellatio intra duos annos,
non obid dici poterit, tempus non
currisse, & quòd sententia, non tran-
sit in rem iudicatā, & per consequens
non requiratur restitutio in integrū,
imò expresse dicit, quòd requiritur re-
stitutio aduersus lapsum fatalem.
Idem tenet Innocentius, in capit. in
dict. cap. ex ratione, vbi etiam glosa,
idem tenent, & alij relati per Abbas,
per l. fin. & authent. ei qui, C. de tem-
poribus appellationum. Idem Abbas
vbi supr. numer. 3. ponderando ver-
bum, * *nolumus*, * de quo in eo text.
glos. in dict. authent. ei qui, vbi Bart.
& Angel. eandem tenent dicentes,
quòd per lapsum fatalem, non est
causa deserta, dato impedimento le-
gitimo, & iusto, qui decipiuntur, vt
colliges ex decisi. Moadani, 36. num.
I. nec obstat, quòd adducitur ex Lan-
celoto, secund. part. capit. 12. de attē-
tat. appellat. pendente, in præfat. nu-
mer. 45. & 46. quia debet intelligi pe-
riam restitutionis in integrum, salte
in casibus, in quibus secundum fata-
le, datur per viam restitutionis, veluti
quando appellans dolo, & factor ter-
tij, non fuit prosequutus intra primum
fatale, nam tunc, si ille tertius non est
soluendo, debet restitui appellans ad
tempus impedimenti dumtaxat, quia
primum fatale currit, & appellatio

fuit deserta, & sic requiritur restitu-
tio, textus, & glos. in l. arbitro, §. dolo
ff. de dolo, l. fin. ff. de eo per quem fa-
ctum erit, glos. in dict. capit. ex ratio-
ne, vbi Franchus, colum. 8. in. 4. im-
pedimento, Abbas, ibi numer. 78. in
fin. & hoc colligitur ex Lancelloto,
ex quo allegat Franchum, Butrium,
Imolam, qui dicunt, quòd tertium fa-
tale datur per viam restitutionis, si-
cut fatale, de quo supra: & sic Lancel-
lotus loquitur in vno ex his duobus
modis.

Ex quo infertur, quòd licèt conce-
datur, quòd à die appellationis, vsquē
ad diē impetrationis rescripti, essent
lapsi duo anni, in quibus non fuisset
prosequuta appellatio, ob aliquòd iu-
stissimum impedimentum, adhuc in
tali casu foret necessaria restitutio
Papæ, vel de legati, per superiora,
quòd sequitur cōmunis opinio, pau-
cis exceptis, qui etiam id concedunt,
quando esset impedimentum tertij:
ergò in casu præsentis mala esset hæc
consequentia, Papa mandat restitui
aduersus fatalia, prout iuris sit, at qui
in hoc casu dato impedimento, non
est necessaria restitutio, ergò non de-
bet intelligi hæc commissio, dato im-
pedimento, ratio est, quia præsuppo-
nit, non esse necessariam restitutio-
nem in tertio fatali, contra id, quòd
est de iure, saltem in casu recto, &
possibile est, quòd appellatio non
fuerit prosequuta, ob istud impedimē-
tum, & in dubio, non debet magis
præsumi de alio, quam isto, & sic in
hoc casu, in quo est necessaria restitu-
tio, rescriptum non operaretur effe-
ctum contrarium his, imò haberet eā-
dem naturam, quam de iure habet ta-
lis restitutio, quæ est, vt ad sit impedi-
mentum, præcipue: quia in tertio fata-
li solum fit restitutio, ad tempus im-
pedimenti tantum, Maranta, vbi sup.
Abbas, numer. 9. in fin. Franchus, col.
16. in vbi allegat alios dicentes, quòd
non datur tertius annus, sed tantum
reli-

Secunda pars, tract. de cognitione

restituitur quantum fuit impeditus.

9 Cōtraria opinio haberet fortè locum, in concessione secundi fatalis, præcedente impedimento in primo: quia tunc secundum fatale datur ipso iure, non beneficio restitutionis in integrum, Maranta, vbi suprà, Abbas. vbi suprà, numer. 4. cum sequentibus, Franchus, vbi suprà, colum. 4. circa medium, & sic cum detur ipso iure, non beneficio restitutionis, videtur, 10 quòd ex quo Papa dat in rescripto facultatem restituendi, aduersus fatale, quòd debet intelligi, etiam sine impedimento: quia aliàs, non erat necessaria restitutio, attento, quòd appellans respectu primi fatalis seruatur 11 ilæsus ipso iure, hoc modo, quòd in aliquibus impedimentis non concurrat ei tempus, in alijs sic, & ideo habet ipso iure alium annum, qui est secundum fatale. Et cum hic appellans habuerit recursum ad Papam ante lapsum duorum fatalium, quia non fuerat lapsum, nisi primum fatale, & ex secundo parum plus duorum mensium, & adhuc supererant ex secundo fatali decem menses, & ad proseguendum in his decem mensibus, nō erat necessaria clausula restitutionis: 12 ex quo ipso iure habebat appellans dictum tempus, debemus fateri necessario, quòd debet operari illa clausula amplius, quam habebat antea, & sic absquē probatione impedimenti debet fieri restitutio. Et sicut dato impedimento in duobus fatalibus, & concessa deinde restitutione, incipiunt currere duo fatale, à tempore commissionis, iuxta casum Lancelotti. Ita eodem modo, cum hic fuerit obtentum rescriptum quatuor mensibus post appellationem, quibus est restitutus, sine impedimento, debemus dicere, quòd à tempore commissionis current ei fatale: & quòd sic potest adhuc proseguere, ex quo à tempore concessionis rescripti, vsque huc, non fuerunt lapsi, nisi decem menses,

qui non faciunt vnum fatale, & à quo tempore currat fatale, & an sit necessaria declaratoria sententia, tradit copiose Gratian. disceptat. forens. 1. p. cap. 61.

Nam est aduertendum, quòd licet in fatalibus detur hæc differentia, quia tertium datur ope restitutionis, & duo priora ipso iure, siuè quia non currat tempus ipso iure, siuè quia licet, accipitur tamen secundum fatale ipso iure, sine restitutione, sed in omnibus est necessarium impedimentum, vt per supradictos Doctores, & Franchum adducentem sex impedimenta. Verum in his duobus fatalibus, qui dantur ipso iure, est etiam limitatio aliquorum, qui dantur ope restitutionis, quale est supradictum veluti, quando factio tertij, non fuit in primo fatali prosecuta appellatio: quia tunc currit primum fatale, & secundum conceditur ope restitutionis: ergò iam respectu huius potuit verificari, & potuit multum operari clausula restitutionis. Et hoc sufficit ad id, vt non dicatur, quòd sine restitutione haberet secundum fatale: ergo si potuit in hoc operari, non procedet consideratio de qua suprà.

Deinde licet Papa non dedisset facultatem restituendi, potuisset delegatus restituere aduersus lapsum fatalis suo casu, vt per Philippum Franchum, in dict. capit. extratione, colum. 11. in fin. eo modo, quo potest cognoscere de causa desertionis, Franc. colum. 17. ergo non debet operari, dicta clausula, saltem non operabitur amplius, quam de iure operaretur: quia expressio eorum, &c. capit. significasti, & ibi DD. & Abb. de electione. l. 3. cum ibi notatis, ff. de legat. l. 1. rectè. C. de fidei ius. quia, quòd illa verba, prout iuris fuerit tollunt ambiguitatem, quia vltra, quòd non possunt aliter intelligi iam de iure per Doctores est de clarata, ita vt importet conditionem, id est, si de iure fuerit

fuerit, ita Bartolus super constitutio-
ne ad reprimendam, verbo, prout, v-
bi pulchra additio, vbi ita in facto se
vidisse dicit, quia in rescriptis ponun-
tur conditionaliter, vt late tenet Fe-
linus, in cap. 2. de rescriptis. Et sic de
legatus, non potest amplius restituere,
quam de iure possit; tandem adest
decisio Rotæ, in qua habetur, quòd
quando datur similis restitutio aduer-
sus fatale, cum hac clausula, prout de
iure, debet tunc adhiberi causæ cog-
nitio, ad iustificandam causam resti-
tutionis. Et hæc causa debet esse im-
pedimenti: nam alias superflua esset
causæ cognitio, hanc decisionem al-
legat Lancelotus, secund. part. capit.
18. de attent. restit. in integ. pend. nu-
mer. 23. Ergò non debet concedi res-
titutio absolutè: & hæc est veritas.
Concludendo dico, quòd facultas
restituendi fuit obtenta lapso primo
fatali, & duobus mensibus secundi.
Modo quæro, si victus vult in vim
clausulæ restitui, solum ad decem
menses computandos à die commissi-
onis, qui decem menses adhuc su-
pererant de secundo fatali: & tunc
iam est causa de nouo deserta: ex quò
nec in primo fatali, nec in duobus
mensibus secundi, nec intra reli-
quum tempus secundi fatalis in vim
restitutionis concessi, est prosecu-
ta, nec finita causa appellationis. Cle-
ment. sicut, de appellat. aut vult res-
titui ad alios duos annos, & hoc non
potest prætendi, quia restitutio, non
datur, nec dari potest, implus tempo-
ris, quam durauit impedimentum,
Maranta, vbi supr. numer. 228. Abbas
vbi supr., numer. 9. in fin. Franc. co-
lum. 16. in principio, dicens: quòd
hæc est differentia inter restitutio-
nem datam à iure, qualis est primi: &
secundi fatalis, & restitutionem da-
tam ab homine, qualis est ob impedi-
mentum, tertij, quia illa datur in to-
tum tempus, taliter quòd si quis fuit
impeditus in primo fatali minori tem-

pore anno, habebit secundum an-
num integrum, secùs in secundo ca-
su, quia restituitur solum ad tempus
impedimenti, declarat Panormitan.
in dict. capit. ex ratione, numer. 12.
& etiam Innocentius ibi. Et sic etiam
probato impedimento, non potest
dari restitutio, nisi ad tempus impe-
dimenti, eo autem non probato, nul-
lo modo. In vim istorum obtinuit
quidam Vicarius Vallis de Bastan,
provincia Cantabriæ, cuius aduer-
sarius post quatuor decim menses, à
lata sententia, obtinuit rescriptum à
Papa, cum clausula restituendi in in-
tegrum, & petebat se restitui, non
probando impedimentum ad tem-
pus effluxum, & decursum. Vicarius
totum impugnauit, vt scilicet, nò pro-
bando impedimentum, non restitue-
retur, imò licet probaretur, solum de-
bebat restitui ad tempus impedi-
ti tantum, circa annum. 1588. Et sic non
fuit restitutus per officialem Casar-
augustanum delegatum causæ. Quam
quæstionem, & decisionem, refert Se-
se, in decisio, Regni Arag. decisio.
132. per totam. in secund. part. & vi-
de per me tradita circa practicam Re-
galis Audientiæ, lib. 3. pract. quæstio-
ne, 1. numer. 24. vbi tradimus, quòd
supremi iudices non curant de fata-
libus appellationum, neque de appel-
tionis desertione, si constiterit de ini-
quitate sententiæ, & ita fuit iudica-
tum per viam violentiæ in Regali
Chancelleria Pinciana, vt diximus,
dict. libr. 3. pp. quæstione. 337. nu. 9.
Idemque, obseruatur, in Rota Rom.
vt tradit Gutierrez, libr. practic. 1. quæ-
stione, 10. numer. 4. Et sic tam in fo-
ro sæculari, quàm in ecclesiastico,
non est curandum de fatalibus, sed
in spicienda est, iustitia causæ princi-
palis, vt nemò cum iactura aliena lo-
cupletetur, contra, l. nam hoc
natura, ff. de præscrip-
tis verbis.

(§)

Ff

quæst-

Secunda pars, tracta. de cognitione

QVÆSTIO. 47.

Utrum iudex ecclesiasticus faciat vim, non admittendo appellationem ad superiorem delegantis, sed delegati.

I Stam quæstionem videtur resolvere Iur. Consult. in l. 1. §. 1. ff. qui, & aqu. appellat. licet, ibi: * *Ab eo cui quis mandat iurisdictionem, non ipse prouocabitur, * hoc est, à delegato, non appellatur ad delegantem, quia generaliter erit prouocandum ab eo cui mandata est iurisdicção, qui prouocaretur ab eo, qui mandat iurisdictionem. Et sic à delegato appellandum est ad superiorem ipsius delegantis. Et videtur pro confirmatione huius quæstionis, tradita per Amatis, decisione. 47. per totam. Sed pro contraria opinione facit text. in l. 1. C. qui pro sua iurisdictione, ibi: * *Hæc teneant, nisi iudices à nobis specialiter delegantibus dati, alijs causas delegauerint iudicandas, nam is delegantibus nullo personarum causarum vè huius tractatu, appellationum ad eos iure iudiciale habent.* * Et si à delegantis iudicibus, non ad Pontificem, vel Principem qui delegauit appellabitur. In qua re Bartolus, in dict. l. §. 1. distinguit inter delegatum Principis, & alterius inferioris, & resoluit, quod si Principis, & alterius inferioris, delegatus alijs vices suas commiserit, ad ipsum delegantem appellandum erit, vt in dict. l. 1. C. qui pro sua iurisdictione. Si verò alius inferior id fecerit, non ad delegatum appellandum est, sed ad superiorem delegantis, vt in dict. l. 1. §. 3. ff. qui, & à quibus. Alij verò existimant illud procedere de iure ciuili, secus de iure canonico. In quo ser-*

uanda est dispositio textus, in capitulo super quæstionum, §. porro, de officio delegati. Videlicet, quod si delegatus totam causam subdelegeret, nihil sibi reseruando, tunc ad superiorem ipsius subdelegantis appellatur. Si verò aliquid sibi reseruauit ad ipsum subdelegantem appellandum esse, vt in capitulo si delegatus, de officio delegati, lib. 6. Ita declarat in dicto capitulo super quæstionum, §. porro, vbi Abbas, & Imola Franchus, in capite, dilecti, el. 3. numer. 30. de appellationibus. Longobalus, in l. imperium, 2. part. numer. 9. de iurisdictione omnium iudicum. Faquinetus, libro 1. controuersiarum iuris, capitulo 78. litera, E. Et sic in foro ciuili, seruanda est dispositio ciuilis, & similiter de iure canonico, dispositio iuris canonici, vt in capitulo si delegatus, & in §. porro, ibi: * *Pontifex Maximus, cum delegatus à nobis iurisdictionem suam in alium transferret totam, si fuerit appellandum, non ad eum, sed ad nos appellari debet, cum autem sibi aliquid de iurisdictione reseruaret, si causa sit et appellatione remota commissa, non ad nos, sed ad eum poterit de iure appellari.* * Et sic secundum decisionem illius textus, considerari debet vis, in his cognitionibus per vim violentiæ.

SVMMARIVM.

- 1 **C** Ap. 2. de consuetudine, lib. 6. declaratur.
- 2 Appellatio non valet de eodem apud eundem.
- 3 Appellatio est de minori, ad maiorem iudicem prouocatio.
- 4 Episcopus, & eius Vicarius est idem tribunal, & eadem persona.
- 5 Lex. fin. C. vbi, & apud quem ponderatur.
- 6 A Vicario Domini ad ipsum dominum, non appellatur.
- 7 Appellatio non est valida à iudice ordinario, ad ipsum dominum, qui cum consi-

- constituit iudicem.
- 8 Iudices consilij gubernationis domini Archiepiscopi Toletani, cognoscunt in gradu appellationis, a sententia lata, a Vicario ipsius, & traditur ratio.
- 9 Primates Hispania habent iudices appellationis ratione Primatiae.
- 10 Primates Hispania habent ius disputandi iudices appellationis.
- 11 Primates dant iudices appellationis, licet non sint Archiepiscopi.
- 12 Archiepiscopus Toletanus habet primatiam Hispania, & quare.
- 13 Plura sunt privilegia, primatis Hispania concessa.
- 14 Appellatio ad Pontificem, omisso medio, est valida, & similiter ad Patriarcham.
- 15 Primates sunt iudices ordinarij, omnium ordinariorum.
- 16 A sententijs omnium suffraganeorum appellatur ad primates.
- 17 Sententia consiliorum domini Archiepiscopi Toletani, facit secundam instantiam, quando confirmat sententiam ordinarij.
- 18 Iudex appellationis, non facit vim exsequendo tres sententias conformes, quarum una, est sententia consiliorum Archiepiscopi.
- 19 Possessio cognoscendi in gradu appellationis per dictos consiliarios est sufficiens, ut fuit iudicatum in Rota a. apud Moed. decis. 133.
- 20 Opinio Nicolai Gartie reprobat, dum tenet, non esse appellatum, de Vicario Archiepiscopi, ad eius consiliarios in hac civitate Toletana.
- 21 Vicarius Toletanus, dicitur generalis, & Complutensis.
- 22 Bulla Apostolica, quæ diriguntur officiali Toletano, verificantur, in Vicario generali.
- 23 Tribunal Archiepiscopi facit instantiam.
- 24 Lata sententia consiliorum Archiepiscopi, non licet tertio provocare, si sunt tres conformes.

Q V AESTIO. 48.

Vtrum iudex ecclesiasticus ab Episcopo nominatus, faciat vim, admittendo appellationem, ad eum, a sententia Vicarij ipsius Episcopi, & quid de sententia consilij Archiepiscopi Toletani.

PRo parte affirmativa huius questionis, est text. de iure canonico, in c. non putamus, el. 2. de consuetudine lib. 6. ibi: * Non putamus illam consuetudinem quantocumq; tempore defacto servatam consonam rationi, quod ab officiali Episcopi, ad eundem Episcopum valeat appellari, neque ab eodem ad se ipsum, cum sit idem auditorium, utriusque appellatio interposita videtur. * Et sic neque ad Episcopum, neque ad delegatum Episcopi, admittenda erit appellatio, sed ad superiorem Episcopum, & si aliter fiat, potest per viam violentiæ reformari: ita intelligit Barboza, de iudicijs, in l. cum Prætor, §. 1. n. 226. quia appellatio est, de minori ad maiorem iudicem, facta provocatio. text. de iure Regio, in l. 2. tit. 13. partit. 3. Et quod Episcopus, & eius Vicarius, sit una eademq; persona, est bonus text. in l. fin. C. vbi & apud quem, ibi: * Et videatur ipse qui iudicem destinaveris, ut pro te pro tribunali cognoscens, in integrum dare restitutionem. * Quam legem ad hoc ponderat Angelus, ibi, quod a Vicario domini, ad ipsum dominum, non possit appellari, ita tenet Oldrandus, consil. 161. Brunus, consil. 102. Burgos de Paz, in l. 3. Tauri, primæ partis, cōclusionem. 3. n. 4. 9. vbi ex hoc infert, n. 441. ad iudices appellatio-

Secunda pars, tracta. de cognitione.

lationis dominorum, ad quos, neque ad ipsum dominum, non potest appellari à sententia iudicis ordinarij, vt docet Bart. in l. 1. ad fin. ff. qui & à quibus, Curcius Iunior, consil. 2. Couar. pract. cap. 4. num. 6. Auend. de exequendis mandatis, cap. 5. & in terminis idem tenet Farinacius, decis. 555. num. 1. vbi loquitur de consilio domini Archiepiscopi Toletani in quadam causa decimali opidi de Brunete, & Salcedon. Vnum tamen, non omittam, quia licet conclusio, cap. 2. de consuetudine vera sit in omnibus tribunalibus Episcoporum, fallit in hoc tribunali domini Archiepiscopi Toletani, qui tanquam primas Hispaniarum habet iudices appellationis ad quos appellatur, in ciuilibus, & criminalibus in rebus ecclesiasticis, & temporalis, à sententijs ordinariorum, qui non cognoscunt in gradu appellationis, tanquam iudices appellationis Archiepiscopi, prout est Archiepiscopus, sed tanquam primas Hispaniarum, qui habet illud ius cognoscendi, & deputandi iudices appellationis, & sic erunt duæ sententiæ, Vicarij, & consiliariorum, qui nominantur Gubernatores Archiepiscopatus, ita Antonius Augustinus, tit. 15. cap. 1. & 2. & tit. 18. cap. 1. & quod primates dent iudices, & quod appellatur ad Patriarchas, & Primates, est text. in cap. 4. 11. quæst. 1. cap. 2. 16. q. 6. cap. 3. de foro competenti. Quod est peculiare in Archiepiscopo Toletano, qui habet primatiâ Hispaniæ, vt tradit vir ille doctissimus alter Seneca, Pater Mariana in sua historia Latina, rerum Hispaniæ, lib. 9. cap. 12. n. 30 vbi dicit, quod fides Christiana, fuit prius accepta à ciuibz Toletanis, & primum Episcopum habuerunt, & sic primas fuit dictus, & illud colligitur, ex Concilio Toletano. 12. c. 6. de quo fit mētio in c. cū longe, 63. distinct. & docet Specul. tit. de dispensat. 1. p. §. sunt quoq, nonnullæ, n. 7. Lancel. Cō-

radus, in templo omnium iudicū, lib. 3. n. 4. Pet. Greg. in Syntagma iuris lib. 5. c. 10. Anast. Germonius, de sacrorū immunitate, lib. 3. c. 7. n. 2. & 7. Cardinalis Iacobancius, de concilio lib. 1. art. 1. n. 260. Lelius Cecus, in Republica ecclesiast. de statu reuerend. Patriarcharum, n. 3. Greg. Lop. in l. 9. tit. 3. p. 1. Azor. lib. 3. inst. moralium, c. 35. vers. fin. Garcia de Loyfa, in collectione conciliorum, fol. 263. & sic cū ratione huius tituli Primatiæ, habeat plura priuilegia, nimirū, si illud, quod denegatur in d. c. 2. tanquam ordinario Archiepiscopo, concedatur tanquam primato Hispaniæ: quia ipsi, nō recognoscentibus superiorem, equiparantur, vt docet Baldus, in l. 1. §. His cunabulis, nu. 2. de offic. præfecti prætoris, Barbacia, in tractatu, de Primatiâ Cardinalis, q. 9. n. 43. Iacobus, de Concilio, lib. 1. n. 137. Casaneus, in Cathalogo gloriæ mundi, consideratione. 9. vers. & Gillermus Durandus, in rationali diuinorum, in prohemio, lib. 2. n. 15. vers. Primates, Sebastian decimis, in tractatu de legibus, 1. p. q. 12. n. 9. Lancelotus Conradus, vbi sup. lib. 2. c. 3. n. 21. Ganbarus, de potestate legati, in principio, n. 15. & est bonus tex. in c. renouante, 22. distinct. & sic sicut appellatur ad Pontificē omisso medio, c. omnis, c. si quis, 2. q. 6. similiter etiā ad Patriarchā, & Primatū. Petr. Greg. & Lancel. vbi sup. Gābarus, de potestate legati, lib. 2. c. 1. de varijs ordinibus, n. 2. Maximè, quia Primates sunt ordinarij iudices omnium ordinariorum, vt habetur in c. in illis, 80. distinctione, c. si clericus 11. q. 1. ibi: * *Contrarius ipsius Prouintie Metropolitani Episcopum, ad ipsius diocesis Primatem,* * capit. 1. 20. distinctione capit. de persona, 65. distinctione, capit. prouintie, 99. distinctione, l. 10. tit. 5. part. 5. vbi Gregorius, Hugonius, in tractatu de præstantia Patriarcharum, colum. 24. versicul. ita quandoq, Redoanus, de Simonia, 1. p. c. 16. num.

numer. 10. Azor. vbi suprâ. libr. 3. in principio. Et diximus in quæstione, 15. numer. 10. & Doctor Ioan. Narbona, in tractatu de appellat. Vicarij ad consilium Archiepiscopi. 2. part. vbi doctè. & eleganter illud declarat.

16 Ex qua ratione procedit, vt à sententijs omnium suffragancorum, omnium Archiepiscoporum, ad primates, tanquam ad superiores iudices, appellatio deferatur. capit. prouintia, 99. distinct. capit. si quis, 2. quæst. 6. ca. antiquam. de priuileg. ibi: * *Ad eos cum necesse fuerit prouocetur*, * cap. duo simul, de officio ordinarij, cap. conquisitus, 9. quæst. 3. vbi glosa verbo, prouocauerit, lex. 1. tit. 1. par. 1. vbi Gregorius, glos. 2. Sebastianus de Medicis, vbi suprâ. part. quæstione. 12. n. 8. Polidorus, virg. lib. 4. rerum iuuent. cap. 12. Et hæc est ratio potissima in qua fundatur tribunal iudicum appellationis nostri Archiepiscopi Toletani, ad quos appellatur à sententia Vicariorum generalium, cuius sententia facit secundâ instantiâ, & cum sententia Nuntij tertia, & si sint conformes, mandantur executioni, & nō licet tertio prouocare, & si per viam violentiæ causa deferatur, ad tribuna-
lia Regia declaratur, quod non fit vis, in executione, vt nouissimè post hæc scripta tradit Narbona, in suo tractatu de appellatione Vicarij ad consilium Archiepiscopi. 2. p. fundamento 5. à n. 16. quod est menti tenendum in his cognitionibus per viam violentiæ, quia sæpè de facto contingit, & licet non haberet hoc priuilegium sufficeret possessio in qua versatur, vt tradit Moedanus, decis. 133.

18 Ex quibus venit reijcienda opinio Nicolai Garciae, de beneficijs, 1. to. 5. par. cap. 8. num. 16. dum resoluit de Vicarijs nostri Archiepiscopi, ad ei⁹ consilium, in hac ciuitate appellari posse. quia Vicarius Toletanus, & cō-
19 putentis generales non sunt, quod
20 quidem verum non est: quia si Vica-

rius Toletanus, non est generalis, vbi & quo loco residet Vicarius generalis huius Archiepiscopatus, & qualiter ipsi expediunt Bullas Apostolicas dispensationis, quæ diriguntur ad officialem Toletanum: & hæc sufficiunt vt dicatur Vicarius generalis Archiepiscopi, & non foraneus, vt tradit Maranta, de ordine iudiciorum, 4. parte, distinctione. quinta princip. numer. 8. Antonius Chucus, libr. 2. instit. tit. 8. numer. 131. Sbrocius, lib. de Vicario Episcopi, quæstione, 28. num. 7. Thomas Sanchez, de matrimonio, disputatione, 29. quæst. 1. numer. 11. Et sic ex supradictis, non erit articulus violentiæ appellationem interponere, à sententia Vicarij, ad consilium Archiepiscopi: quia non appellatur ad ipsum Archiepiscopum, prout est ordinarius Toletanus, sed prout est primas Hispaniarum, quia ex hac ratione obtinet illud tribunal, in quo datur instantia, sicut in sententia ipsius Vicarij, & si fuerunt tres conformes, non licebit tertio prouocare, imò finis litibus erit impositus, vt iam non semel vidi iudicatum, vt testatur Narbona, vbi suprâ.

SUMMARIVM.

- 1 *Sententia interlocutoria, quæ non continet grauamen irreparabile, nō meretur appellationem.*
- 2 *Cap. 20. ses. 24. Consilij Tridentini declaratur.*
- 3 *A sententia interlocutoria de iure canonico admittitur appellatio.*
- 4 *Iudex à quo qui admittit appellationem ab interlocutoria, non potest amplius procedere in causa.*
- 5 *Iurisdictio continuatur, non obstante appellatione ab interlocutoria, donec deur inhibito.*
- 6 *Cap. vt debitus, de appellat. declaratur*
- 7 *Causa legitima, est exprimenda in appellatione ab interlocutoria.*
- 8 *c. cordi. de appell. lib. 5. declaratur.*

Secunda pars, tract. de cognitione

- 9 *Appellatio ex causa legitima est admit-
tenda, alias secus.*
- 10 *Capit. Romana. §. quod si obijciatur,
de appellationibus, lib. 6. declara-
tur.*
- 11 *Appellationibus friuolis, non est defe-
rendum.*
- 12 *Prima opinio defenditur contra Fa-
quinctum.*
- 13 *Appellatio etiam ab interlocutoria,
quæ non habet grauamen irreparabi-
le habet effectum deuolutiuum.*
- 14 *Iudex ordinarius potest procedere in
causa, non obstante appellatione do-
nec inuicetur inhibito.*
- 15 *Appellans tenetur se iuste appellasse
probare.*
- 16 *Lex. hi qui ad ciuilia, C. de appellat.
declaratur.*
- 17 *Authentico de ijs, qui ingreduntur ad
appellandum, §. illud, declaratur.*
- 18 *Bartoli distinctio traditur in quæstio-
ne propo sita.*
- 19 *Probandi onus pertinet ad appellan-
tem.*
- 20 *Resolutio authoris traditur, contra
Bartolum, & alios.*
- 21 *Appellatio admittitur, quando iudex
declarat se competentem, vel procedit
ad ulteriora.*

QVÆSTIO. 49.

*Utrum iudex ecclesiasticus fa-
ciat vim, non admittendo
appellationem ab omni sen-
tentia interlocutoria.*

IN Glofa. 6. huius primæ partis, à
num. 1. 4. aliqua prænotauimus
circa declarationem illius glofæ,
quando iudex faciat vim, non admit-
tendo appellationem à sententia in-
terlocutoria: maximè, quando habet
vim diffinitiuæ. Nunc verò agendum

est absolute de omni sententia inter-
locutoria, quæ legitimè fuit interpo-
sita in foro ecclesiastico, licet eius
damnum potuerit per diffinitiuam
reparari. Quod profectò est maximi
effectus in his cognitionibus, per viâ
violentiæ. Maximè extante decisio-
ne Concilij Tridentini, capite. 20.
sessione, 24. vbi non-admittitur ap-
pellatio ab omni sententia interlocu-
toria, sed ab ea solum, quæ habet vim
diffinitiuæ, ibi: ** Nisi à diffinitiuâ, vel
diffinitiuâ vim habente, & cuius grau-
men per appellationem à diffinitiuâ re-
parari nequeat. ** Et pro iudice facit:
quia de iure canonico ab interlocu-
toria admittitur appellatio, vt docet
glofa, & Franchus, in capit. de priore,
de appellationibus, Angelus, in. l.
quoniam iudices, C. eodem tit. Idem
que hodiè probatur, ex verbis sancti
Concilij supra. Et sic iudex, non fa-
cit vim, non deferendo appellationi
ab ea interlocutoria, quæ non habet
vim diffinitiuæ. Et ratio est, quia si ad-
mitteretur appellatio, non posset iu-
dex ulterius de causa cognoscere, a-
cum appellationibus, de appellatio-
nibus, lib. 6. & sic priuaretur sua iu-
risdictione, qua vti potest, non obstā-
te appellatione ab interlocutoria, vt
in capit. Romana, §. si verò, & §. non
solum de appellationibus, quia do-
nec datur inhibito à iudice ad quem
nunquam est suspensa iurisdictio iu-
dicis à quo, & si ipse ab omni interlocu-
toria admitteret appellationem,
esset priuatus, & quali spoliatus sua
iurisdictione, & potestate: & sic ad
obiandum hoc damnum, conse-
quens est dicere, non facere vim, non
admittendo appellationem, maximè,
post nouam legem sancti Concilij
Tridentini.

Sed his non obstantibus, contra-
ria opinio probatur ex textu in ca-
pite, vt debitus honor. 59. de ap-
pellationibus, vbi summus Ponti-
fex monet appellantem, vt cau-
sam

7
 8
 9
 10
 sam probabilem appellationis exponat, quæ si fuerit probata, deberet legitima reputari, & tunc superior de appellatione cognoscit: & si minus rationabiliter, eum appellasse constituerit, illum ad inferiorem remittat. Ex quibus verbis manifestè constat, & deducitur appellationem esse admittendam, si appellans causam probabilem adferat, aliàs secus. Secundo comprobatur hæc sententia, ex, c. cordi, de appellationibus, lib. 6. ibi: ** Sancimus igitur, ut si quis in iudicio, vel extra super interlocutoria, vel gravamine aliquo ad nos duxerit appellandum, causam appellationis in scriptis assignare de properet, petat Apostolos, quos ei precipimus exhiberi, in quibus appellationis causam iudex exprimat, & an appellatio, non sit admissa, vel si appellationi forsam, ex superioris reuerentia sit delatum.* * Ex quibus verbis Pontifex manifestè declarat appellationem esse admittendam si iustam causam appellans allegauerit, & sic magis inspicenda est iusta, vel iniusta causa appellationis, quam gravaminis irreparabilis, vel non. Rursus cõprobatur ista opinio, & sententia, ex capite, Romana, §. quod si obijciatur, de appellationibus, lib. 6. ibi: ** Quod si obijciatur ex iniusta causa, seu minus legitima ante sententiam appellationem interpositam existisse, & ex eo non esse appellationem huiusmodi admittendam, nequeunt prædicti, &c.* * Ex quibus verbis colligitur appellationem, non esse admittendam quoties ex causa legitima, non est interposita: ergo si fuerit legitima admittenda est. Ultimo pro appellante, & contra iudicem facit: quia appellationibus friuolis, non est deferendum, capit. cum appellationibus, de appellat. lib. 6. ergo cum ab interlocutoria de iure canonico liceat appellare, sequitur, quod iudex faciet vim, non admittendo appellationem, quando appellatio est legitima, & non friuola, & sic ex causa minus pro-

babili interposita. Quam sententiam, post Concilium, tenet, & defendit Fachinetus, lib. 7. controuersiarum iuris, capit. 80. qui allegat Decium, in d. cap. de priore, & in consil. 501.

12
 13
 14
 Sed his non obstantibus, prima opinio pro iudice, non deferente appellationi, est tenenda, ex decreto Concilij Tridentini. Fundamenta verò secundæ opinionis procedunt quoad effectum deuolutiuum, & sic de iure canonico licita est appellatio ab omni interlocutoria, licet non habeat grauamen irreparabile, quoad effectum deuolutiuum, secus quo ad suspensiuum. Et sic si dentur inhibitoriæ contra iudicem ad quem, non sunt obediendæ, ut in dict. capit. 20. sessione, 24. ibi: ** Aut inhibitiio fiat, nisi ad infinitum, vel diffinitum vim habente.* *

15
 16
 17
 18
 Sed in terminis prioris opinionis, quando causa legitima, requirebatur in appellatione, ab interlocutoria dubitationis erat, an appellans teneatur probare se iustè appellasse, & perperam fuisse iudicatum, an verò appellatus, iustè pronuntiatum, & perperam appellatum. Et quod ille, qui appellauit teneatur probare iustè appellasse, probat textus, in l. hi qui ad ciuilia, C. de appellationibus, ibi: ** Cum igitur ad munus vocatus appellaueris apud præsidem prouintia, iustè te appellasse ostende.* * Quod procedit ex ratione text. in l. 2. ff. de appellationibus, sed contrariam opinionem probat text. in authentico de his qui ingrediuntur ad appellandum, §. illud, ibi: ** Ita potiùs victores sententijs, si eas rectè habere monstrauerint.* * In qua re Bartolus, in dict. l. hi. qui motus hac difficultate distinguit tres casus, an dubitetur, an legitimo tempore fuerit appellatum, & tunc appellanti incumbit onus probandi: secundus cum quaeritur an iustè fuerit appellatum, tunc appellans ex negatione habeat fundatam suam intentionem, sufficit

Secunda pars, tracta. de cognitione

se dicere iniuste condemnatum, & acta exhibere: si verò ex testibus, vel instrumentis pendeat probatio, tunc probandi onus ad eum pertinet in causa appellationis, ad quem pertinet in causa principali. l. per hanc, C. de temp. appellat. l. eos, §. i. C. de appellationibus. Tertius casus est, quando vnus ex litigatoribus tantum prosequitur appellationem, altero absente, tunc is probare debet, qui prosequitur, & ita procedat textus, in dict. §. illud in authentico. de his qui ingredi: ad appellan. Et hanc Bartoli, distinctionem sequitur decisio capellæ Tolosanæ, 341. Sed aduersus primum membrum distinctionis tenet Franchus, in capit. 1. numer. 11. de appellationibus, & in capit. bonæ, vers. 8. eodem. tit. distinctionem verò Bartoli, defendit Fachinetus, lib. 1. controuersiarum iuris, capit. 81. versic. Quòd verò. Ego verò, sine aliqua distinctione teneo, quòd ille, qui appellat, sicut tenetur causam iustam appellationis proponere, ita & eodem modo, tenebitur iustam causam probare, tum quia est actor, tum quia se fundat in grauamine sententiæ, tum quia præsumptio est pro sententia, l. ingenuum, ff. de statu hominum. Vltimo, quia quæmadmodum actor in prima instantia tenetur probare fundamenta suæ intentionis, vt in l. qui accusare, C. de edendo, ita & in causa appellationis tenebitur idem probare, vt tradit Menochius, de præsumptionibus, lib. 2. capit. 95. & ita communiter practicatur. Si verò appelletur ab interlocutoria, per quam iudex se declarat competentem, vel procedit ad vltiora, neglecta declinatoria fori, tunc licita est appellatio, ita Baldus in authent. numer. 38. C. ne filius pro pr. Nata, consil. 172. numer. 1. Becius, consil. 31. Gracianus, discepti forensium, l. part. capite, 76.

SVMMARIVM.

- 1 **E**mphtyeota, non tenetur soluere collectam domino temporali secū dum aliquos.
- 2 Emphtyeota fisci, non tenetur soluere collectas.
- 3 Qui possidet rem immunem, non tenetur ad collectas.
- 4 Bona Ecclesiarum sunt libera à collectis.
- 5 Solutio collectarum, non est pro fructibus, sed pro prædijs.
- 6 Vna eademque res, non debet diuerso iure censeri.
- 7 Coloni Ecclesie, non debent duplici onere grauari.
- 8 Contraria opinio defenditur.
- 9 Mutatione persona, mutatur qualitas rei, & bonorum.
- 10 Dominium rei quòd habet emphyteota est mere laicum, & subiectum legibus principis.
- 11 Præscriptio licet, non currat contra Ecclesiam, currit contra emphyteotam ipsius.
- 12 Ius retractus habet locum contra emphyteotam Ecclesie.
- 13 Decimam tenetur soluere Ecclesia, emphyteota, & monasterij.
- 14 Quando causa contributionis est publica, tenetur emphyteota Ecclesie soluere tributum.
- 15 Emphtyeota debet viuere suis expensis, & de per se, vt teneatur soluere collectas.
- 16 Domestici, & familiares quæ dicantur.
- 17 L. i. C. de Episcopis, & clericis declaratur.
- 18 Privilegium concessum scholasticis, extenditur ad suos famulos.
- 19 Famuli Episcopi gaudent privilegio Episcopi.
- 20 Vassallij Ecclesiarum possunt collectari per Principem secularem.
- 21 Resolutio in questione principali traditur.

- 22 *Casus defacto traditur*, * en los Estados de Milan, en tiempo del Condestable, y lo que se resolvió.
- 23 Carta del Rey, al Condestable.
- 24 Cargo que se hizo al Senado sobre el edicto de los arroses.
- 25 Respuesta, y resolución de su Santidad, a las quejas, auiedo oydo a entrambas partes.
- 27 Los labradores que tienen tierras a tributo perpetuo de las Iglesias, estan obligados a las contribuciones de los Concejos.
- 28 Los labradores tienen obligació a pagar los diezmos de las tierras.
- 29 Los labradores, y ecclesiasticos, que tienen tierras a doçabo, estan obligados a pagar el diezmo, y doçabo.
- 30 Los religiosos no pueden cobrar los diezmos de los bienes que dieron a tributo perpetuo, porque pertenecen a las Iglesias adonde dezmauam los tales bienes.
- 31 *Clementina, 1. de decimis, declaratur.*
- 32 Los priuilegios de los Teatinos, para lo tocante a diezmos, se declararán.
- 33 *Coloni Ecclesia, tenentur soluere decimas.*
- 34 *Coloni religiosorum quando teneantur, & quibus personis soluere decimas.*
- 35 *Emphyteota religiosorum, non habent priuilegium de non soluendis decimis.*
- 36 *Forma priuilegij societatis Iesu, circa solutionem decimarum.*
- 37 De los bienes donados, no deuen diezmos, los Teatinos, de las tierras que heredaron, pero de los comprados, deuen la veintena, conforme al nueuo priuilegio, y concordia.
- 38 Limitacion, y declaracion del priuilegio, en quanto a los diezmos de los huertos.

QVAESTIO. 50.

Vtrum index ecclesiasticus, faciat vim, inhibendo iudici seculari, ut non procedat contra laicos Ecclesia emphyteotas, pro solutione tributorum debitorum domino temporalis.

Multi sunt præstantissimi iuris consulti, qui docuerunt emphyteotam Ecclesiæ, non teneri soluere collectas, & onera fiscalia, sicut neque ipsa Ecclesia tenetur. Ita Bartolus, in l. priuata, C. de excusatione munerum, lib. 10. & sequitur Ias. in l. 1. numer. 31. C. de iure emphyteotico. Et hanc opinionem dicit tutiorem Bosius, tit. de Principe, & priuileg. eius, numer. 128. Abbas, consil. 9. libr. 1. Gratus, consil. 130. lib. 1. qui consuluit pro hac opinione, & Nata, consil. 409. Bursatus, consil. 25. num. 6. lib. 1. & sequitur Marcus Antonius Eugenius, consil. 96. numer. 21. libr. 1. & Fachinetus, lib. 1. controuersiarum iuris, capit. 91. litera, C. versicul. Ego puto. vbi dicit, quod est bona regula, quod si dominus, non tenetur, non teneatur emphyteota, ex dict. l. priuata, vbi emphyteota fisci non tenetur, quia fiscus non tenetur, & est immunis, ergo similiter Ecclesia, non tenetur ad collectas, vt in l. 2. C. de Episcopis, & clericis, capit. 1. de immunitate Ecclesiarum, libr. 6. secunda ratio est, quia vbi aliquis possidet rem immunem a collectis, & tributis, is non tenetur collectas soluere, vt in l. 1. C. de imponenda lucrat discrept. lib. 10. sed Ecclesiæ emphyteota, possidet rem immunem, ex eo, quia bona sunt Ecclesiarum, vt in l. placet, C. de sacrosanct. Ecclesiis: * Neque pradia vltus

Ff 5 cule-

Secunda pars, tracta. de cognitione.

4 *caelestium secretorum dedicata, sordido-
rum munerum vexentur.* * Textus etiā
in capit. non minus de immunitate
Ecclesiarum, capit. Ecclesiarum ser-
uos. 12. quæstione. 2. cap. generaliter.
5. nouarum, 16. quæstione. 1. Ex qui-
bus sequitur, quod non teneantur ad
collectas, ne duplici onere grauen-
tur, Ecclesiæ pensionem, & fisco tri-
butum: quia solutio collectarum, nō
est pro fructibus, sed pro prædijs, vt
tradit Alexand. consil. 37. lib. 4. & cō-
sil. 4. lib. 5. Curtius Senior, consil. 36.
Bellonus, consil. 27. numer. 8. & 10.
Nata, consil. 409. numer. 5. Ofascus,
decis. 83. vbi dicit, quod ita Senatus
6 censuit: quia regulariter impositio
collectarum solet fieri personis pro
rebus, l. rescripto, §. fin. ff. de muneribus,
& honoribus, & vna eadem res,
non debet diuerso iure cēseri, l. eum,
qui ædes, ff. de vsucapionibus. Quam
opinionem ex nostratibus sequendo
Bartolum, tenet Felicianus de Solis,
de censibus, in additionibus ad libr.
primū, num. 2. vbi dicit ita fuisse iudi-
catum pro collegio diui Illesonsi, &
sanctæ Claræ, & aliorum. Et sic his ra-
tionibus consideratis, iudex ecclesia-
sticus conseruator, non facit vim, pro-
cedendo contra iudicem sæcularem
per censuras, vt colliges ex traditis,
per Cacheranum, decis. 32. Thesaurο,
decis. 22. Et ita dicit fuisse iudicatum
in Prætorio Pinciano, Felicianus, su-
pra, n. 15. & Doctores pro hac opinio-
ne refert Menochius, libr. 2. de arb.
centuria, 6. casu. 562. numer. 16.

8 Sed his non obstantibus, pro iudi-
ce sæculari facit opinio Andræ de
Ifernina, tit. quæ sint Regalia, verbo,
plaustrorum, dicens inspiciendam esse
personam emphyteotæ, & non bona
feudalia Ecclesiæ, quia cum ipsa per-
sona sit sæcularis, & obnoxia colle-
ctis, non est mirum si teneatur eas sol-
uere, etiam pro re emphyteotæ Ec-
clesiæ: quia mutatione personæ mu-
tatur qualitas rei, l. fin. C. de imponē-

da lucrat. discrept. lib. 10. l. fiscus, ff.
de iure fisci, pro qua opinione est lex
Partitæ. 55. tit. 6. par. 16. * *Mas si por
auentura la Iglesia comprase algunas
heredades, dē se las diessen homes que fues-
sen pecheros, al Rey, tenudos son los cleri-
gos de le facer aquellos pechos, & aquellos
derechos, que auian de cumplir por ellos,
aquellos de quien los haueron.* * Et quia
rei emphyteotæ augmētū, vel dimi-
nutio, pertinet ad personam emphy-
teotæ, & Ecclesia neque in proprie-
tate, neque in redditibus soluendis
præiudicatur, & sic nullo modo po-
test dici, illud fieri contra Ecclesiæ li-
bertatem, quam sententiam contra
Bartoli opinionem tenent Alexand.
consil. 101. lib. 1. Nata, consil. 114. nu-
mea. 18. Boerius, decis. 215. numer. 19.
Rolandus, consil. 61. numer. 14. & 15.
lib. 4. Pinelus, de bonis maternis, 2. p.
numer. 72. Carrocius, de locato, quæ-
stione. 25. numer. 34. & 35. & 43. Rui-
nus Senior, consil. 747. lib. 4. Et hanc
dicit communissimam sententiā ad-
ditio at Thesaurum, in decis. 116. vbi
consideratis fundamentis pro vtraq;
parte, ita Senatus pro hac opinione
iudicauit, & sequitur nouissimè Me-
nochius, de arbitrarijs, 1. centuria. 6.
cas. 562. numer. 36. vbi refert. 26. au-
thores sequentes istam opinionem,
& nos diximus in quæstione. 726. in
practicis, quæstioni commun. contra
commun. Et hanc opinionem is non
citatis tenet Ioannes Garcia, de ex-
pensis, capit. 12. numer. 89. Auendaño
de exequendis mandatis, lib. 2. capit.
14. numer. 33. vbi dicit, quod ita ob-
seruatur in practica. Lucas de Penna,
in l. 1. column 2. versic. Vnde si res, C.
de imponend lucrat. discrept. lib. 10.
Felinus, in capit. Ecclesiæ sanctæ Ma-
riæ, numer. 99. in principio, de consti-
tutionibus. Dueñas, regula 10. limit.
3. Federicus de Senis, consil. 711. Al-
bertus Brunus, in tractatu, de statuto,
exclusiuo foeminarum, quæstione 22.
numer. 110. & alios refert, & sequitur
Octa-

10

11

Ostianus Vulpellus, in tractatu de libert. ecclesiastica, 3. part. numer. 22. Velascus, de iure emphyteotico, quæstione, 17. num. 11. cum sequentibus. Vbi dicit Bartoli opinionem esse communiter reprobam, & quod aduersus eum est practica, & obseruantia, vt resoluit, illis non citatis, Marta, de iurisdictione, 4. part. centuria. 1. casu 13. numer. 5. versic. Nec obstat. Et vltra ratione in principio allegatas facit: quia dominium vile, quod habet emphyteota, in re sibi ab Ecclesia concessa, est merè laicum, & profanum: & ideo subiectum legibus principum, seu laicorum generaliter loquentibus, vt tradit Ancharranus, consil. 443. numer. 3. Barbacia, consil. 14. numer. 5. volumine. 1. Paulus de Castro, consil. 194. volumine. 1. Cumanus, consil. 84. Alexand. consil. 9. volumine. 5. Festianus, in tractatu de collectis, 2. part. capit. 4. numer. 24. & 4. part. capite. 2. numer. 43. Et sic cum persona à qua sumit originem collecta, reperiatur subiecta Principi sæculari, & ipsa persona sit matriculata, in æstimo, nimirum si teneatur ad onera, sicut omnes alij sæculares: quia mutatione personæ mutatur qualitas bonorum, vt tradit Segura, in l. 3. §. fin. ff. de libert. & post. Peralta, in l. cum patronus, ff. de legatis, 2. Et ita sæpè iudicatum affirmat Ioannes Garcia, vbi supra, numer. 69. in fin. vbi dicit, quod hæc pars est verior, ex Clementina. 1. & fin. de decimis, vbi Doctores: quia non debet ista persona regulari à iuribus, & privilegijs quibus ipsa Ecclesia gaudet: & sic licet præscriptio non currat contra Ecclesiam in proprietate rei, currit contra ipsos ratione vtilis domini, sicut contra alios priuatos, ita Bartolus, in l. si Publicanus, §. inuestigalibus, ff. de publicanis, Balbus, in tractatu de præscriptionibus, 1. part. 5. part. in principio, numer. 19. & 20.

Rursus confirmatur ista sententia,

quia ius retractus habet locum contra emphyteotam Ecclesiæ, respectu vtilis domini, vt tradit Tiraquellus, de retract. libr. 1. §. 1. glof. 3. & §. 1. glof. 13. numer. 8. & 9. & tradit Velascus, vbi supr. quæst. 17. num. 14.

Præterea emptores fructuum rerum ecclesiasticarum, pro illis tenentur soluere gauellas, vt tradit Archidiaconus, in capit. vltimo, de censibus, libr. 6. Bertachinus, de gabellis, 7. part. quæstione. 7. Ergo similiter tenebuntur coloni Ecclesiæ pro rata fructuum tributum soluere, & etiam decimas pro fructibus emphyteosis quæ antea Ecclesijs debebantur, vt in Clementina. 1. de decimis, ibi: ** seu de terris quæ traduntur alijs excolendas, decimas solui Ecclesiæ. ** Maximè, quia privilegium immunitatis est stricti iuris, & privilegia, & capit. Odia, de regulis iuris, libr. 6. & ideo strictè debet interpretari, vt concernat beneficium, & utilitatem ecclesiasticorum, non tantum laicorum colonorum: quia si illi eximerentur, illorum esset principale commodum. Et hæc opinio est verior, maximè si cautela contributionis sit publica, quæ concernat, tam laicos quam clericos. Et ita sapius iudicauit Senatus, vt tradit Olascus, dicta decisione, 32. Antanius Thesaurus, dict. decis. 116. quæ opinio est intelligenda, quando emphyteota stat in domino suo, de per se, & non deservit Ecclesiæ, quia si esset famulus Ecclesiæ, & esset in perpetuo seruitio ipsius, & Ecclesia daret illi certam terram in emphyteosi, pro solutione seruitutorum, vt sæpè contingit, ** quando se vesda vn pegujar a los criados, ** quia istæ personæ dicuntur domesticæ, & familiares, l. præsentis, §. penultimo, de his, qui ad Ecclesias confugiunt. Ita Alexand. consil. 114. numer. 1. volumine. 4. Decius, consil. 100. numer. 8. quia si utuntur privilegijs concessis dominis. Paulus de Castro, in l. 1. numer. 8. C. de Episcopis, & clericis, Ripa, in l. tra-

12

13

14

15

16

Secunda pars, tracta. de cognitione

tractatu, de pte, tit. de præservatione, §. de uenio nunc. numer. 124. Capicius de cessione. 12. in fin. & est textus, pro hac sententia, in l. 1. circa medium. C. de Episcopis, & clericis, ibi: ** Verum etiam hominibus eorundem ** & ibi: ** Et eorum quoque ministeria ** Et sic exempta persona, ab alicuius foro, videtur etiam exempta tota domus, & eius familia, lex non aliter. de iudicijs, l. 1. C. §. quia præditus potestas. Et sic priuilegiū concessum scholaribus, illorum, nuntijs, & famulis, Baldus, in authentica habita, C. ne filius pro patre, & pro hac opinione est bonus textus, in capit. continua, 11. quæstione. 1. capit. fin. de officio Archidiaconi, glos. in capit. eos. 32. distinctione, & in capit. 1. & capit. clericum. 11. quæstione. 1. capit. generaliter, §. nouarum, 16. quæstione, 1. capit. Ecclesiarum seruos. 12. quæst. 2. & sequitur Abbas, consil. 53. lib. Grammaticus, consil. 120. numer. 15. & 16. & famuli Episcopi gaudent priuilegio Episcoporum, vt tradit Bursatus, consil. 25. numer. 13. lib. 1. & in notario Episcopi tradit Gracianus discept. forens. lib. 2. capit. 340. Capicius, decis. 12. numer. 1. Et hoc est sine dubio, quando talis famulus habet generalem Ecclesie administrationem, vt tradit Abbas, in dict. capit. 2. numer. 6. de foro comperenti, glos. in capit. iudicatum, 89. distinctione, maxime si isti famuli habitarent in loco, & villa ipsius Ecclesie, cuius iurisdicção temporalis pertinet ad ipsam Ecclesiam. ** Como se pueden practicar en los criados, y emphyteotas de la villa de Axofrin, que es de la Santa Iglesia de Toledo, y en otros lugares, que tienen las Iglesias, y otros que tienen tierras de ellas en emphyteoti. ** Quia isti non possunt collectari pro bonis Ecclesie, vt tradit, Præpositus, in dict. capit. 1. vnde 11. quæstione. nam maxime, si non ipsa persona conueniatur, sed pro rebus ab Ecclesia possedis, ita Speculator, vbi supr.

dict. numer. 27. in fin. quem sequitur Antonius Thesaurus, dicta decis. 22. in fin. vbi posuit ad nostram principalem conclusionem, octo limitationes, & melius in dict. decis. 116. vbi ad ditionator Thesaurus inuehit, & merito, contra quemdam consulentem, qui sequutus fuit contrariam opinionem aduersus dictam decisionem, dicens verba, sequentia. ** Caterum circa veritatem huius opinionis, au coloni Ecclesie possint collectari, moderni quidam hodie non tendunt, & conati sunt impugnare scripta per dominum meum, quem satis imprudenter in fine consilij redarguit, quod hac decisione magis inferuiret causa, quam veritati: cuius rei magis redarguendus est ipse, qui premio allectus causam suorum clientum defendit, quam qui decisiones conscribit vti index suam iuxta sua conscientia dictamen sententiam profert. ** Et certe magis credendum est semper Doctoribus in lecturis, quam in consilijs, vt ego dixi, lib. 1. commun. in præfatione, & magis in decisionibus: quia ibi omnia vident, & cuncta rimantur, & eos place, vel præcio flectere nemo valet.

Ex quibus retolendum est ad nostrum propositum, iudicem ecclesiasticum vim facere, si procedat contra sæcularem, vt se inhibeat à cognitione causæ, vt non exigit tributum contra Ecclesie emphyteotam, quando tributum non est impositum personis, ratione bonorum, sed ratione fructuum, vt consuluit Decianus, dict. consil. 51. numer. 14. volumine. 3. Anguisola, consil. 52. numer. 100. volumine. 3. Riminaldus Iunior, consilio, 353. numer. 178. volumine, 4. & ita est tenendum, & iudicandum, vt in dict. l. 55. tit. 5. part. 1. ibi: ** Mas si por auentura. **

¶ Aduertase, que el caso desta question succedio en los Estados de Milan, siendo Virrey el Condestable de Castilla, Juan Fernandez de Velasco, sobre lo qual huuo grandes reuolu-

Sucesos de
los Estados
de Milan, so-
bre lo conte-
nido en nue-
stra questio.

Resoluciones en aquellos Estados, sién-
do Presidente el Doctor Menochio,
que tanto ha ilustrado nuestra facul-
tad. Y para mejor resolucion desta
question, ponderare lo que refiere el
coronista maior Antonio de Herre-
ra, en el libro que hizo sobre las cõ-
petencias de la iurisdiccion en aque-
llos Estados, entre la iurisdiccion ec-
clesiastica, y seglar, y lo que el Ponti-
fice determinò despues de auer oïdo
las partes, y enterandose de la verdad
del caso, y de lo que hizo el Conde-
stable, y lo que respondió su Mage-
stad, aprouando su resolucion. De lo
qual constará, que se pudo muy bien
echar tributo a los emphyteotas de
las Iglesias, sin quebrantar en esto la
libertad ecclesiastica, ni su iurisdic-
cion: lo qual se verá en el capit. 18. que es
del tenor siguiente la carta del Rey.
Fecha en el Campillo, a 12. de Nouiẽ
bre, de 1596.

Carta del
Rey, al Con-
destable de
Castilla.

23

Que despues de lo que se auia ef-
crito en las materias de iurisdiccion,
se auia entendido, que continuando
en las nouedades que auian intenta-
do, particularmẽte el Cardenal, auia
hecho vn edito, en materia de armas,
y descomulgado al Presidente Meno-
quio, y a otros oficiales Reales, por
auer querido, que se procediesse a ex-
ecucion de la pena del vando de lo
sembrado de los arrozcs, contra al-
gunos labradores legos, de bienes
ecclesiasticos, y que auian contraue-
nido, pensando con este exemplo ate-
morizar a otros, para que no se atre-
uiessem a defender la iurisdiccion Real.
Y que auiendo se resuelto el Conde-
stable con parecer del Consejo secre-
to, y del Senado, de hazer otro van-
do contra los que la perturbassen, tra-
taua de descomulgar al gran Chanci-
ller, y Presidente del Senado, y pen-
saba hazer lo mismo con el Conde-
stable, quæ lo vno, y lo otro auia pa-
recido excesso demasiadamente, y
digno de gran remedio. Y aunque su

Magestad estaua bien cierto, y confia-
do del valor, y constancia con que
por su parte se aurian resistido, y re-
sistirian estos impetus, como tan in-
iustos, y mal fundados. Todauia por
las malas consecuencias, que para lo
de adelante se podian causar destas
nouedades, si el Cardenal saliesse cõ-
ellas, y con su intencion, aduertia, y
encargaua de nuevo al Condestable,
que pues de la iusticia de su Mage-
stad se tenia tanta satisfacion, y era cono-
cida la fin razon con que se preten-
dia perturbar, vsase de todos los me-
dios, y remedios que le pareciessem
necessarios, y conuenientes para de-
fenderla, y sustentarla, sin afloxar pun-
to esto, por temor de ninguna fuerça
ò fin iusticia, que se quisiessse hazer, ò
intentar, pues en tales casos seria siẽ-
pre iusta la defensa, y que lo mismo
ordenasse a todos los ministros, y ofi-
ciales de aquel Estado, para que ca-
da vno acudiesse a lo que le tocaba a
cumplir, y tenia obligacion. Y luego
refiere la segunda carta, que contie-
ne la misma sustancia, y añade, aunq
sea contra los feudales, no hazien-
dolos en este caso de peor condiccion,
el ser mafarios de bienes ecclesiasti-
cos, que si lo fuessem de seglares. Dan-
do a entender, que el repartimiento
sea ygual, y con justificacion, y su fe-
cha de la carta es en Madrid, a 12. de
Henero, de 1599. con acuerdo del sa-
cro Consejo supremo de Italia, sien-
do Presidente el Conde de Miranda.

Y despues en el cap. 21. se refiere
las aduertencias que publicò el Vi-
cario Seneca, sobre quebrantar la ju-
risdiccion ecclesiastica, y lo que a ellas
respondio el Presidente Menoquio.
Y el segundo capitulo que se opone,
y responde, es tocante a nuestra que-
stion, que habla de los Inquilinos de
las Iglesias, que siembran arrozcs en
las tierras de las proprias Iglesias, y
el cargo de los vandos, y respuesta,
es del tenor siguiente.

Carga

Secunda pars, tract. de cognitione

Cargo segundo.

¶ Y que lo referido sea verdad, se conoce, de que aunque es cosa notoria, que los bienes de la Iglesia, como patrimonio de Christo, no estan sujetos al dominio temporal, y que es vana qualquiera disposicion hecha tocante a ellos por legos, porque no pueden determinar nada, ni en ellos, ni dependiente dellos, por defecto de poder, por tener los eclesiasticos dividida la jurisdiccion de los legos. Cō todo esso el dicho magistrado, estos años passados sin tener atencion a esto, ha hecho prender, y molestar a los labradores, y arrendadores, por causa de sembrar arrozes en las tierras de las Iglesias, fō color del vando publicado por su Excelencia del Excelentissimo señor Gouernador.

RESPUESTA.

¶ Los terminos son diferentes, y no se deue passar de las tierras, y bienes eclesiasticos, a las personas de los labradores, y arrendadores legos que en todo son sujetos a la jurisdiccion seglar: y por tanto, ni podia, ni deuia ser reprehendido el Magistrado, porque ha procedido conforme a derecho.

RESPUESTA. II.

¶ La ley del Principe seglar establecida con euidente razon, para la publica vtilidad, obliga, no solamente a los bienes de los eclesiasticos exemptos por priuilegio de Principes (porque concediendo generalmente tal exencion, no se presume, que los dichos Principes pensassen derogar el caso de necesidad, ò de la vtilidad publica, y euidente) sino tambien a las personas de los dichos eclesiasticos, que son ciudadanos de la

misma ciudad, y gozan tambien del beneficio de la ley, como los mismos legos.

¶ Y despues en el capitulo, 32. refiere todos los articulos, y puntos de las queexas, que dio el Cardenal Borromeo a su Santidad, representando le los agrauios, que padecia la jurisdiccion eclesiastica. Y en el capitulo, 32. se refiere, la forma como se satisfizo a su Santidad, por parte del Senado, contra las queexas del Carnal. Y en el capitulo final se pone la resolucion de su Santidad sobre todas las diferencias: y en particular dize, que su Santidad respondio, que se ordenaria a los ministros eclesiasticos, q̄ no se entremetiesen mas en las semeteras de los arrozes contra los labradores, y arrendadores de las tierras de las Iglesias, y que en lo demas se tomara algun buen despidiente. De fuerte, que en quanto a la resolucio de nuestra principal question, ya cōsta por las cartas de su Magestad, que tienen fuerza de ley, pues confirmò por ellas los vandos, que no se yua contra la jurisdiccion eclesiastica, ni contra su libertad, en proceder contra los Inquilinos de las Iglesias, para la cobrança de los derechos devidos a su Magestad, ò a la Republica, por ser los bienes, respecto del vtil dominio temporales, y los poseedores legos, y sujetos a las leyes temporales de los Principes, y por ser este negocio tan llano, lo confirmò su Santidad, y mandò que se guardasse. Et in hoc casu idem resoluit Menochius, consil. 1000. numer. 10. volum. 10. qui de hoc casu fuit consultus, & Geronymus Gabriel, consil. 37. num. 3. & 4. lib. 2. & Octavianus Valpelus, in tractatu de libertate eclesiastica, 3. p. numer. 58. licet contrarium resoluat Surdus, consil. 361. 394. libr. 3. in 3. dubio, numer. 69. quem sequitur Petrus de Zecuallos, in suis resolutionibus criminalibus, casu, 12. numer. 4. vbi fauo-

* fauore Ecclesiæ sequitur opinionem contra Menochium, sed salua pace mei cognominis à Menochij opinio ne recedendum non est. * De suerte, que aya esta question no tiene dificultad, ni controuersia, por estar resuelta por entrambas potestades, y ser esta la mas comun, y recibida opinio en terminos del derecho comun, como va prouado.

27 ¶ De lo qual infero, que todos los labradores que tienen tierras a censo perpetuo de la santa Iglesia de Toledo, y de la dignidad Arçobispal, estan obligados a pagar el repartimiento que se les haze, como peche-ros, respecto de sus haziendas, por los Consejos en que se considera la renta que gozan, y aprouechamientos que tienen, y no la propiedad.

28 ¶ Lo segundo, que estan tambien obligados sus diezmos de las tales tierras à las Iglesias, saluo si fueren horas de diezmos, como ay algunas que lo son: y assi lo he visto, y juzgado, siendo assessor de la dignidad Arçobispal en las causas decimales.

29 ¶ Lo tercero, que los labradores, que tienen tierras de la ciudad, y de señores a quien pagà el doçauo, que no se escusan de pagar el diezmo a sus parrochias, porque estas prestaciones tienen diferentes fines, porque el doçauo se paga al señor del directo dominio, como por reconocimiento, y tributo perpetuo del señor, con cuya carga dio las tierras, y el diezmo se deue a Dios, por razon de sembrar los prädios, como le deniera, y pagara el señor del directo dominio, si las sembrara, ni tienen en esto mas los clérigos, que los legos, porque todos deuen el diezmo, y el doçauo, cada cosa a su señor. Y aunque se han querido subtraer algunos clérigos de los lugares de los montes, han sido condenados.

30 ¶ Lo quarto, que a los religiosos no estan obligados sus emphyteotas

a pagar sus diezmos, sino a las Iglesias de las tierras que eran dezmeras, antes que los religiosos entrassen en ellas, como las ayan dado a labradores legos a tributo perpetuo, porque estos tales labradores han de pagar sus diezmos a las Iglesias, y no al señor del directo dominio: porque sus priuilegios de no pagar diezmos, son sembrando ellos por si, ò por sus criados las tierras, y lleuando el prouecho, ò daño de los sembrados, ò arrendandolas, porq el arrendamiento no muda dominio, vt in l. non solet. ff locati. Pero no siendo por eneta de los labradores emphyteotas, el daño, ò prouecho, como lo refiere el Papa Clemente Quinto, en la Clementina primera de decimis, en el. §. seu qui de terris, ibi: * *Seu qui de terris quas tradunt alijs excollendas, decimas solut Ecclesijs, non permisserint, aut prohibuerint,* vbi glosa verbo, excollendas, & Doctores ibi docent. * Y auindose ofrecido duda sobre este caso, sobre si los labradores de casas buenas, que tienen a tributo tierras, y viñas del Collegio de la Compania de Iesus, que fueron de don Pedro de Castilla fui consultado deste negocio, por el doctissimo, y religiosissimo padre Bernardino de Vega Reçtor del Collegio desta santa casa, pretendiendo, que ellos auian de cobrar los diezmos de sus emphyteotas, y no la Iglesia a quien siempre se auian pagado, y queriendome mouer a esta opinio, como assessor de la dignidad Arçobispal, me representò dos fundamentos. El vno, la doctrina de Bartol. in l. priuata, C. de excusatione muneru, lib. 10. y lo que sobre ella trae Feliciano de Solis, en el. 2. tomo, de cõsibus, en las adiciones al libro. prim. cap. 1. numer. 3. adonde haze mencion que se librò executoria por el Collegio de san Ildefonso. Y que los priuilegios de los religiosos, se estienden, ad bona emphyteota, vt tradit Bellamera,

Diezmo se paga a las Iglesias, y no a los señores de los tributos perpetuos, adonde se declara su priuilegio de los religiosos.

31

Declarase la opinion del Doctor Feliciano de Solis, en que se fundan los religiosos de la Compania

in

Secunda pars, tracta. de cognitione.

in Clement. 1. religiosi, de decimis, n. 239. porque respondo, q̄ demas de q̄ la opinion de Bart. es comunmente reprouada. y que la practica comun está contra ella, como va latissimamente comprouado. Quando estuuiamos en los propios terminos, no habla en materia de diezmos, sino de otras prestaciones temporales: y teniendo en materia de diezmos el texto llano de derecho canonico, por el se ha de juzgar la causa, mientras los religiosos no tuuieren especial priuilegio del Pontifice, que les aplique los diezmos de los emphyteotas que labran sus tierras, y se los quiten a las Iglesias adonde se acostumbra pagar, lo qual no dispone su priuilegio, y para su comprobación me entregó vn traslado del, y no hallo, que ponga este caso, antes le dexa en los terminos del derecho comun. Porque haziendose distincion de los bienes heredados, y de los comprados, dize, que de los heredados no paguen diezmo, sino la vigesima, y de los comprobados le pague, como se pagaua de las tierras antes que entrassen en el dominio de la Cōpañia, ibi: * *Integram decimam Ecclesijs, quibus, & prout ante quam ipsi religiosi teneant debebantur, pariter soluere teneantur, & obligati existant.* *

Y tratando de los colonos de la religion, quiere el Pontifice que sean los que en su nombre labran las tierras, y no dispone de los emphyteotas, ibi: * *Ex largitionibus, donationibus, legatis, testamentis, codicillis, seu ultimis voluntatibus dumtaxat acquirant, & non solum eorum qua locare, & arrendare solent, sed etiam eorum, qua per proprios colonos, ac proprijs quoque manibus excolant, loco decima, vigesima scilicet ex singulis viginti, unum eorum fructuum cuiuscunque generis, & speciei, quos in illis colligunt, necnon pecorum, & aliorum animalium, quae in illis enutrient, piscationum, auium, aliarum quae rerum, & spe*

cierum, de quibus de iure, vel consuetudine decimari solent. * De suerte, que la exempcion, ò limitacion, ò moderacion de pagar diezmos, procede cō los propios colonos, y no de los emphyteotas, suorum bonorum: quia isti tenentur soluere decimas suae parochiae, vbi soluebantur antequam bona intrarent in dominio religiosorum: qui retinent praedictum priuilegium quando ipsi colunt terras per se, vel per proprios colonos, vt in terminis alterius priuilegij, concessi dictis religiosi tradit Gutierrez, consil. 5. & est textus, in capit. penult. de decimis, & tradit Oldrad. consil. 268. Gregor. in l. 4. rit. 5. part. 5. in verbo *otrofi*, in fin. & disputat Gutierrez, lib. 2. canon. cap. 2. ex numer. 133. & 136. vbi etiam loquitur de dictis religiosi, societatis Iesus, & est ratio, qui priuilegium, non se extendit, vbi non fit specialis mentio, cap. 2. de decimis, libr. 6. & de terris datis in feudum a religiosi, vt decimas non recipiant probat text. in dict. cap. 2. §. *sanè*, ibi: * *De manibus laicorum ipsorum acquirere, vel recipere.* * Idemque est dicendum, quando bona fuerunt alienata in emphyteosim. quia tunc nec religiosi, nec emphyteota, nec feudatarij habent priuilegium de non soluendis decimis, Ecclesiae parochiali, vel de soluendis decimis dictis religiosi, imò totum contrarium est dispositum de iure, ex dict. Clementin. 1. de decimis, capit. licet, eodem tit. capit. 2. §. *sanè* extra eodem lib. 6. qui est text. expressus Rebuffus, de decimis, quaest. 14. numer. 47. & in proprijs terminis idem tenet Imola, in dict. Clementina, 1. Et Franciscus Viuius, decis. 4. numer. 19. lib. 1. & dicam in quaestione. 5. numer. 55. vbi alios referam, & Ioannes Garcia, meritisimus quondam fisci patronus, in tractatu de expensis, & meliorationibus, capit. 12. numer. 71. in fin. dum allegat dictam Clementinam. primam. de decimis, quia

33

34

35

quia priuilegium de non soluendis decimis, intelligitur de prædijs in quibus suis manibus, vel proprijs sumptibus laborant. Vt tradit Rebuffus, dict. quæstione, 14. numero 44. quod secus est quando terræ, & vineæ dantur in emphyteosim, vel feudum: quia iam est translatum dominium vtile, & ipsi religiosi solum retinent pensionem annuam, sine damno an colligantur fructus, vel non, & sic damnum, & utilitas pertinet ad colonos, & non ad dictos religiosos. Nec tale priuilegium, debet extēdi, nec illud intelligitur in præiudicio Ecclesiæ, vt tradit Oldrandus, consilio, 268. Rebuffus, supra quæstione, 13. numer. 114. Et ita vidimus, quod communiter practicatur, quod est menti tenendum circa casus occurrentes, in cognitionibus per viam violentiæ. Et vt omnibus constet, ad formandos articulos violentiæ, de contentis in priuilegio super decimis soluendis, concessio religiosi Societatis Iesu, decreui eius seriem referre, vt tam aduocati sciant quid debeant hodiè defendere, & iudices iudicare in prima instantia, coram ordinarijs locorum, & per viam recursus in regali Senatu.

Leo Papa Vndecimo, ad perpetuam rei memoriam. Impositi nobis Apostolici muneris debitum exposcit, vt in his nostræ authoritatis partes libenter interponamus, per quæ differentijs, & controuersijs inter ecclesiasticas personas vigentibus è medio sublatis earum quieti opportunè consulamus. Cum itaque aliàs felic. record. Paulus Papa Tertio, prædecessor noster Societati Iesu ab ipso institutæ, & approbatæ eiusque focij inter alia concesserit: vt de ijs quæ in ornamentis, aut pro eis, aut libris, fabrica, luminaribus, seu pro victu, & indumentis eorum,

necnon pro annuis censibus redimendis, ad quorum solutionem aliqua domus Societatis prædictæ obligatæ forsam existerent, ac de domibus, & Collegijs, & eorum prædijs, hortis, alijsque locis eisdem locijs haberi concessis, aut de his, quæ sibi pro huiusmodi rebus, domibus, collegijs, locis, & hortis emendis per quascumque personas quo tempore legati, ac relinqui contigisset, & alijs bonis quibuscumque per dictam Societatem, & ipsius Collegia possessis, & obtentis, aliquam decimam etiam Papalem soluere, seu canonicam portionem exhibere, seu ad præstationem procuratorum legatorum prædictæ sedis, vel Nuntiorum ipsius, aut ordinariorum locorum, & exactionem collectarum, seu subsidiorum, vel prouisionum quorumcumque minimè tenerentur, nec ad id per literas eiusdem sedis, aut legatorum, vel Nuntiorum, seu diocessarum prædictorum cuiuscumque tenoris forent, vlllo vnquam tempore compelli possent, nisi ipsæ literæ Apostolicæ plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto, & concessione huiusmodi, ac de eorum ordine mentionem fecissent. Et si fortè per ipsum Paulum prædecessorem, vel dictam sedem de pijs legatis, dispositis, & relictis in genere, vel specie decima, vel alia portio, seu quarta alteri piæ, vel non piæ causæ quomodolibet eatenus concessæ fuissent, vel illam in posterum concedi, seu solui, aut dari, mandari contigisset Socios dictæ Societatis, ac illorum domos, & bona quæcumque, & eis legata, & relictæ, aut aliàs in eorum fauorem dispositam concessionibus, & mandatis huius modo minimè comprehendendi decreuerit, & voluerit: nisi de ipsis, ac prædicto decreto, &

Gg. volun-

36
Forma priuilegij Societatis Iesu, super solutione decimarum

Secunda pars, tract. de cognitione

voluntate, non per clausulas generales idem importantes, sed vera, & expressa, atque specifica merito fieret in eisdem, & alias prout in literis Apostolicis eiusdem Pauli prædecessoris subdata anno incarnationis Dominicæ, 1549. decimo quinto Kalendas Nouembris Pontificatus sui, anno, decimo quinto expeditis. Cumquæ deinde re. me. Pio Papæ Tertio, pro parte Præpositi generalis, & vniuersæ Societatis prædictæ exposito, quod quamuis dictus Paulus prædecessor eandem Societatem, eiusquæ personas à decimarum, & aliarum quarumcumque impositionum solutione exemisset: quia tamen id differtis verbis, non videbatur explicatum, necnon in exemptione illis concessa huiusmodi de domibus probationis, & Collegijs eiusdem Societatis, non tamen professorum domibus, quæ iuxta regulæ illius instituta bona stabilia habent, aut habere possunt, specialis mentio facta fuerat, molestiam ipsis inferri, ac domos probationis, & Collegia ipsius Societatis super exemptione huiusmodi perturbari posse tempore procedente timebant. Id circò supplicationibus Præpositi generalis, & Societatis prædictorum inclinatus, priuilegia, & exemptionem, & cum omnibus, & singulis in eis contentis clausulis, literas Pauli prædecessoris prædictas, & illarum vigore domos, & Collegia eiusdem Societatis vbilibet constituta, & inde sequuta quæcumque, iuxta tenorem literarum earundem Apostolica auctoritate ex certa scientia confirmauerit, & approbauerit, ac etiam plenariè innouauerit, & de nouo, quatenus opus esset, concesserit, necnon illis perpetuæ, & inuiolabilis firmitatis robur adiecerit, omnesquæ, & singulos iuris, &

facti defectus, si qui forsam interuenissent in eisdem, suppleuerit. Et nihilominus propotiori cautela vniuersam Societatem, omniaque, & singula illius, domos probationis, & Collegia vbilibet existentia præsentia, & futura, eorumque personas fructus, redditus, prouentus, etiam bonorum ecclesiasticorum, sæcularium, & regularium quorumcumque illis pro tempore vniturum, aliaque res, & bona quæcumque à quibusuis decimis etiam Papalibus, prædialibus, personalibus, quartis, medietatibus, & alijs ordinarijs oneribus, etiam pro expeditione contra infideles, defensione patriæ, & alijs quomodolibet, etiam ad Imperatorum, Regum, Ducum, & aliorum Principum instantiam pro tempore impositis, etiam si in illorum impositione caueretur, quod nulla prorsus exemptio cuique aduersus illa suffragetur. Ita, quod Societas, eiusque domus, collegia, fructus, res, & bona prædicta, semper ab illis, absque declaratione desuper facienda exempta essent, & esse censerentur, perpetuo deliberauerit, & exemerit, & alia fecerit, prout in eiusdem Pij prædecessoris in forma breuis, subdata die decimo nono Augusti, 1561. Pontificatus sui, anno secundo. Et cum demum piæ me. Gregorio Papæ Decimotertio, & iam prædecessori nostro, pro parte tunc existentis Præpositi Generalis eiusdem Societatis Iesu pariter exposito, quod licet prædictus Paulus Tertio, prædecessor volens dictam Societatem per eum Apostolica auctoritate institutam, & approbatam, illiusque socios fauore prosequi gratiæ specialis, inter alia eisdem Societati, & socios supra memoratam exemptionem à decimis concessisset, & indulgisset: & successiue Pius III. literas, ipsius Pauli, III.

ut supra dictum est confirmasset, & approbasset, & alia concessisset, prout in singulis supradictis Pauli, & Pij prædecessorum literis plenius continebatur: nihilominus, quia in illis nulla de constitutione re. me. Innocentij Papæ Tertij, similiter prædecessoris nostri in Concilio generali super decimis edita, quæ incipit: Nuper, expressa, & specifica mentio facta, nec ei specialiter, & expressè derogatum fuerat. Idem Præpositus dubitabat, singulas literas prædictas, de subreptionis, seu nullitatis vitio notari, & Societati, illiusque domibus, Collegijs, & personis prædictis minus utiles reddi, aut illa super exemptione huiusmodi molestari, vel perturbari posse, tempore procedente: Idem Gregorius, prædecessor quantumcunque litium, & causarum super præmissis iam forsam motarum statum, & merita, ac nomina, & cognomina iudicum, & colligantium, ac titulos, & iura eorum pro expressis habens, & ipsius Præpositi generalis supplicationibus ad in parte inclinatus voluerit, ac Societati, illiusque domibus etiam probationum, collegijs, & personis prædicta auctoritate Apostolica concesserit, quod singula litera prædicta cum exemptionibus, cæterisque omnibus, & singulis in eis contentis clausulis, & decretis, processusque habiti per eosdem, & inde secuta quæcumque valerent, plenamque roboris firmitatem obtinerent, ac eis, quia concessa existebant, perpetuo suffragarentur in omnibus, & per omnia, perinde ac si in illis de constitutione Innocentij prædecessoris, & seu Concilij generalis huiusmodi specifica, & expressa mentio facta, eique specialiter, & expressè derogatum fuisset prout idem Gregorius præde-

cessor dictæ constitutioni ad effectum præmissum, specialiter, & expressè derogavit, decernens ita in quibuscumque causis pendentibus, & futuris per quoscumque iudices, & commissarios quavis auctoritate, fungentes iudicari, & diffiniri debere, irritum quoque, & inane quidquid secus super his à quocumque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, & alias prout eiusdem quoque Gregorij prædecessoris in forma brevis subdata die prima Ianuarij 1578. Pontificatus sui anno sexto expressis literis plenius continetur. * Cumque sicut accepimus ex eo, quod occasione prædictorum privilegiorum religiosi dictæ Societatis, le eorumque domos, etiam probationum, collegia, & loca, ac prædia, res, & bona quæcumque, a solutione etiam decimarum, quæ parochialibus, & alijs Ecclesijs de iure, vel consuetudine, seu quouis alio titulo, vel causa debentur exemptos esse. * Contra verò Metropolitanarum, & cathedralium, ac aliarum Ecclesiarum Archiepiscopi, & Episcopi, & alij Præsules venerabiles fratres, & capitula, & parochialium Ecclesiarum Rectores Regnorum Castellæ, & legionis dilecti filij, ipsos religiosos Societatis Iesu tali exemptione in maximum illorum præiudicium abuti prætendunt, inter illos dudum super hoc diuersæ lites, seu controversiæ ortæ, & in causa, seu causis huiusmodi, ad aliquos actus deuentum fuerit. Et licet demum de ineanda inter ipsas partes aliqua concordia tractatum, & in congregationi generali capitulorum & totius clerici dictorum Regnorum Vallisoletana, anno. 1602. habita diuersæ præpositiones hinc inde inter ipsas partes ad effectum huiusmodi

* Diezmos a
ias Iglesias

Secunda pars, tracta. de cognitione

concordiam in eundi factæ fuissent: nihilominus aliquid conclusum, non extiterit: sed vtraque pars negotium ad Romanum Pontificem remissit. Nos qui inter ecclesiasticas personas pacem, & quietem perpetuò vigere, & conseruari sincero desideramus affectu, remissionem huiusmodi acceptantes, negotium huiusmodi iussu feli. record. Clementis Papæ Octauo prædecessoris nostri maturè discusum, & examinatum, pro æquitate terminare, à communem vltioris controuersiæ, & discordiæ inter dictas partes occasionem præcidere statuimus. Id circò singularum Pauli, Pij, & Gregorij prædecessorum, & aliarum quarumcumque in fauorem prædictæ Societatis, semper huiusmodi exemptione, expeditarum litterarum veriores, ac totos tenores, & datas præsentibus pro plenè, & sufficienter expressis, & ad verbum insertis habentes. Necnon quascumque lites, & causas præmissorum occasione hætenus inter venerabiles fratres Archiepiscopos, Episcopos, & alios præsules fratres nostros, & quasuis Metropolitanas, Cathedrales, Collegiatas, Parrochiales, & alias Ecclesias, earumque capitula, Collegia, rectores, & alias ecclesiasticas personas dictorum Regnorum ex vna, & dictam Societatem, & quasuis illius domos, etiam professorum, necnon Collegia, domos probationis, & alia loca quæcumque ex altera partibus, coràm quibuscumque iudicibus, etiam nostri sacri Palatii Apostolici Roræ Auditoribus, ac etiam sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, & in quacumque instantia, tam coniunctim, quam diuisim pendentes, quorum statum, & merita, ac nomina, & cognomina iudicium, & colligantium, præsentibus similiter pro expressis habere

ri volumus, in eisdem statu, & terminis, in quibus reperiuntur, ad nos harum seriem auocantes, illas penitus extinguentes, ac quascumque sententias, literas executoriales ad fauorem Societatis, seu illius domorum, seu Collegiorum, aut alicuius illorum quomodolibet latas, & relaxatas, & etiam forsam executas, & alias quascumque prouisiones, quomodolibet, & quandocumque ad eorum fauorem expeditas reuocantes, & ad præsentium præscriptum reducentes, ac perpetuum partibus ipsis super præmissis omnibus, & singulis silentium imponentes: saluis tamen quibuscumque concordijs, seu transactionibus inter partes innotis, quas in suo robore remanere volumus motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, de quæ Apostolicæ potestatis plenitudine harum seriè perpetuò statuimus, decernimus, & ordinamus, ut ex nunc deinceps perpetuis temporibus prædicta Societas, & illius domos, etiam probationum, atque Collegia, & loca quæcumque, vbi vis locorum in prædictis Regnis Castellæ, & legionis existentia ratione prædiorum, possessionum, vinearum, oliuetorum, terrarum, hortorum, & bonorum quorumcunque quæ nunc possident quomodocumque ad eos peruenta, aut per eos acquisita fuerint, & etiam eorum, quæ in posterum perpetuis futuris temporibus, ex nouis domorum, seu collegiorum foundationibus, aut alijs largitionibus, donationibus, legatis, testamentis, codicillis, seu vltimis voluntatibus dumtaxat acquirant, & non solum eorum, quæ locare, & arrendare solent: sed etiam eorumque per proprios colonos, ac proprijs quoque manibus excolant, loco decimæ vigesima, scilicet ex singulis viginti, vnum eorum fructuum, cuius-

Decisio, &
resolutio.

cuiuscumque generis, & specieis, quos in illis colligunt: necnon pecorum, & aliorum animalium quæ in illis enutrient piscationum, auium aliarumque rerum, & specierum, de quibus de iure, vel consuetudine decimari solet Ecclesijs, quibus alioquin, circumscriptionis dictis privilegij decima persolui deberet, per soluere teneantur, & obligati existant. Et quia evenire poterit, ut religiosi dictæ Societatis alia prædia, possessiones, terras, & bona, emptionis titulo in posterum acquirant, aut prædia, terras, & bona extraneorum excolant, vel per eorum colonos excoli faciant. Nos ne super bonis in posterum acquirendis, aut excolendis huiusmodi, & alijs supra deductis nova controuersia deinceps oriatur, * declaramus, & pariter statuimus, & ordinamus, quod ratione eorum prædiorum, possessionum, terrarum, & bonorum, quæ emptionis titulo acquirant, aut quæ titulo locationis, ab alijs conduxerint, ipsi colant, aut excoli faciant, non vigesimam, sed integram decimam ijs Ecclesijs, quibus, & prout antequam ipsi religiosi illa tenerent, debebatur, pariter soluere teneantur, & obligati existant. * Ab huiusmodi autem vigesimæ, seu decimæ solutione, hortos, seu viridaria, quæ apud eorum domos, seu collegia intra ciuitates, & opida habuerint, necnon etiam vnum tantum prædium in agro pro vnaquaque domo, seu Collegio (quod tamen muris circumdatum sit, & quatuor fanegarum illarum partium mensuram, non excedat) exempta esse volumus, & ordinamus. Decernentes ipsos Societatis Iesu religiosos ad mediæ, decimæ, seu vigesimæ, & integræ decimæ huiusmodi respectiue solutionem faciendam, de

cætero omnino teneri, & ad id censuris, & pœnis ecclesiasticis alijsque opportunis iuris, & facti remedijs, æquæ ac non exemptos cogi, & compelli posse: neque ab huiusmodi mediæ decimæ, seu vigesimæ, vel integræ decimæ solutione, prædictarum Pauli. Pij, & Gregorij, aut aliorum Pontificum prædecessorum causa literarum, aut alio quouis prætextu, vel occasione resiliire, vel deficere vllatenus posse. Ipsos verò Archiepiscopos, Episcopos, ac præbiteros, & capitula, & Rectores Ecclesiarum prædictarum, & alias personas ecclesiasticas, quibus huiusmodi mediæ, & integræ respectiue debebuntur, earum solutione, prout à nobis, ut perfertur statutum est, contentos esse debere. Præsentibus quoque litteras, ex eo, quod partes ipsæ præmissis, non concesserint, aut alio, quouis prætextu de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, seu intentionis nostræ, vel alio quocumque defectu impugnari, notari, redargui, aut infringi, suspendi, limitari, retractari, reuocari, aut in ius, vel controuersiam, vocari, seu ad terminos iuris reduci, aut aduersus illas quodcumque gratiæ, vel iustitiæ remedium impetrari, nullatenus posse: sed semper, ac perpetuò validas, ac efficaces existere, ac fore, ac illis omnibus, & singulis, quos concernunt plenissime suffragari, ac ab illis respectiue obseruari debere. Sicque, & non aliter per quoscumque iudices ordinarios, & delegatos, & iam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, & iam delatere legatos, ac sedis Apostolicæ Nuntios: sublata eis, & eorum cuilibet quouis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & autoritate iu-

Gg 3 dica-

Nominando
jueros para
la obseruan
cia.

Secunda pars, tracta. de cognitione.

dicari, & definiri debere: ac irritum & innane quidquid secus super his à quoquam, quamvis authoritate, scienter, vel ignorantèr contigerit attentari. Quo circa venerabili fratri Archiepiscopo Toletano, ad dilectis filijs causarum Curiae Camerae Apostolicae generali Auditori, ac nostro, & Apostolicae sedis in Regnis Hispaniarum Nuntio per praesentes committimus, & mandamus, quatenus ipsi vel duo, aut vnus eorum per se, vel alium, seu alios praesentes literas, & in eis contenta quaecumque vbi, & quando opus fuerit, & quoties pro parte, tam societatis, quam capitulorum, & aliorum praedictorum, seu alicuius eorum fuerint requisiti solemniter publicantes, illisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant authoritate nostra illos, & eorum singulos, eorundem praemissorum effectu pacifice frui, & gaudere. Non permittentes illos, aut aliquos eorum, desuper à quoquam quamvis authoritate indebitè molestari. Contraditores quoscumque, ac praemissis, non parentes, eiusque auxilium, consilium, vel fauorem publicè, vel occultè, directè, seu indirectè, quomodolibet praestantes, per censuras, & poenas ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris, & facti remedia appellatione posposita compescendo, inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit auxilio brachij saecularis. Non obstantibus praedictis Pauli, Pij, Gregorij, & aliorum Pontificum praedecessorum literis, ac similis memor. Bonifacij Papae Octauo, etiam praedecessoris nostri, de vna, & in consilio generali edita de duabus dietis, dummodo vltra tres dietas aliquis authoritate praesentium ad iudicium non trahatur, alijque Apostolicis, ac in vniuersalibus, provincialibusque, & Synodalibus,

Concilijs editis generalibus, vel specialibus constitutionibus, & ordinationibus, ac regulis Chancelleriae nostrae, & praesertim de iure quaesito, non tollendo, nec non tam ipsius Societatis, quam quaruncumque Ecclesiarum Metropolitanarum, Cathedralium, Collegiatarum, & parochialium, & aliarum etiam, iuramento, confirmatione Apostolica, vel quamvis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoque, indultis, & literis Apostolicis, illis, eorumque superioribus, & personis in genere, vel in specie sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriis, derogatorijs, alijsque efficacioribus, & insolitis clausulis, ac irritantibus, & alijs decretis, etiam in forma breuis, tam per nos, quam praedecessores nostros, ac etiam dictae sedis legatos, & iam ad quorumvis Imperatorum, Regum, Ducum instantiam, aut etiam motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolica potestatis plenitudine, autem consistorialiter, etiam per viam generalis legis, & statuti perpetui quomodolibet concessis, ac etiam iteratis vicibus approbatis, & innovatis etiam mari magno, Bulla aurea, aut alias nuncupatis. Quibus omnibus, & singulis, etiam si pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & indiuidua, non autem per clausulas generales, idem importantes, mentio, seu quamvis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma, ad hoc seruanda esset: tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum in sererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore per mansuris, hac vice dumtaxat, speciali-
ter

tèr, & expressè derogamus, contrarijs quibuscumque, seu si aliquibus communiter, vel diuissim, ab eadem sit sede, indultum, quòd in interdici, suspendi, vel excommunicari, non possint per literas Apostolicas, non facientes plenam, & expressam, ac de verbo, ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Volumus autem, ut præsentium transumptis, etiam impressis, manu alicuius notarij, publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud sanctum Marcum, sub annulo piscatoris, die 23. Aprilis, 1605. Pontificatus nostri anno, I. M. Vestrius Barbianus.

QVAESTIO. 51.

Vtrum iudex ecclesiasticus faciat vim, inhibendo iudici seculari, ut non procedat in causa, super nullitate excommunicationis prolatæ defacto contra laicum.

I Stam quæstionem latè explicuimus, in. 1. part. huius operis, gloss. 6. num. 235. vbi per plures numeros aliqua retulimus pro enucleatione huius quæstionis, cuius explicatio, & resolutio est valde necessaria in hac materia cognitionis, per viam violentiæ, cum supremus Senatus, & Chancelleriæ Pincianæ, & Granatensis, quando tollunt vim in causis ecclesiasticis, & in omnibus alijs, quæ deferuntur ad dicta tribunalia, per viam violentiæ, * dicen, que otorgue, y reponga, y rogamos, que alcen las censuras, * Et sic videntur cognoscere de nullitate censurarum, quando ali-

quis iniuste, & defacto fuit excommunicatus. Vidè per me ibi tradita, vbi reperies resolutionem.

SVMMARIVM.

- 1 **C**oloni ecclesiarum gaudent privilegio fori secundum aliquos.
- 2 Capite, cum su generale, de foro competenti ponderatur.
- 3 Lex. 1. C. de Episcopis, & clericis ponderatur.
- 4 Privilegium fori, transit ad familiares.
- 5 Exempta persona ab alicuius foro, censetur exempta tota domus, & familia.
- 6 Ecclesiastici quæ ratione fuerunt exempti à foro seculari.
- 7 Concubina clerici, gaudet fori privilegio.
- 8 Familia clerici gaudet fori privilegio.
- 9 Contraria opinio defenditur.
- 10 Coloni Ecclesiæ sortiuntur forum laicale.
- 11 Coloni Monachorum, & Ecclesiarum, non sunt immunes à collectis.
- 12 Privilegium Pontificis, non liberat laicos à solutione tributorum.
- 13 Privilegium Leonis. II. traditur.
- 14 Conservatoria Pontificis, non eximunt laicos à iurisdictione Regis.
- 15 Iurisdictiones sunt distinctæ, & separata.
- 16 Privilegium Pontificis, circa temporalia, ultra terras Ecclesiæ, non valent.
- 17 Prædictum procedendi refertur per viam violentiæ, in quæstione propositæ.
- 18 Conservatoria Venerabilis Toletanæ, non procedit contra laicos.

QVAESTIO. 52.

Vtrum iudex ecclesiasticus faciat vim, inhibendo iudici

Gg 4 secu

Secunda pars, tract. de cognitione

seculari, per censuras, ut non procedat in causis civilibus, vel criminalibus contra colonum Ecclesie.

Questio præfens venit explicanda, pro ampliacione eorū que diximus in quæstione, 50. & pro iudice ecclesiastico multi tenuerunt, quod ipse coloni dicantur personæ domesticæ, & familiares, lex. præfenti, §. penultimo, de ijs qui ad Ecclesias confugiunt, capit. cum sit generale, de foro competenti, ibi: ** Nisi essent serui, mancipia, & famuli perpeui.* Et sic sunt comprehensi sub priuilegijs ecclesiasticis concessis, ut vidimus, & legimus in pluribus bullis Apostolicis, & concessionibus Pontificum. Et sic nimirum si debeant conueniri coram suis iudicibus ecclesiasticis, seu conseruatoribus, argumento text. in l. 1. circa medium, C. de Episcopis, & clericis, ibi: ** Verum etiam hominibus eorundem,** & ibi: ** Eorumque ministerio.* Et quod hoc priuilegium fori transeat ad familiares, tradit in l. 1. numer. 8. C. de Episcopis, & clericis, Ripa, in tractatu de peste, tit. de præseruat. remedio, 5. num. 124. & pro hac opinione consuluit Surdus, consil. 301. & 304. volum. 3. & alij quos refero, in quæstione. 50. numer. 26. Capicius, decis. 12. in fin. Marta, de iurisdictione, 4. part. ceteria, 2. casu. 102. & casu 102. vbi disputat istum articulum.

Secundò pro iudice ecclesiastico, ut non faciat vim, facit, quia exempta persona ab alicuius foro, videtur exempta tota domus, & eius familia, l. non aliter. ff. de iudicijs, l. 1. C. si qua prædicta potestate: quia sicut iudex præsumitur infestus domino, ita etiam familia, & ob hanc causam dicit Iass. in l. cum quædam. puella de iurisdictione omnium iudicum, quod ecclesia-

fici fuerunt exempti à foro seculari, & ob hanc rationem illud tenet Felinus, in capit. cum sit generalr de foro competenti. Pro qua sententia est text. in capit. continua, 11. quæstione, 1. capit. fin. de officio Archidiaconi, glos. in capit. eos. 32. distinctione, capit. 1. & capit. clericum, 11. quæst. 1. capit. generaliter, §. nouarum. 16. quæst. 1. capit. Ecclesiarum seruos. 12. quæst. 2. & istam opinionem sequitur Archidiaconus, in dict. capit. clericum, 11. quæstione. 1. quem sequitur Abbas, si bi contrarius, consil. 53. lib. 1. Aluericus, & Paulus, in l. si quis, C. vbi causæ fiscales, Geminianus, in dict. capit. eos, 32. distinctione Romanus, & Iass. in dict. l. cum quædam puella, qui dicit idem procedere in concubina clerici, Marianus, in capit. 1. de foro cōpetenti, Cagnolus, in dict. l. cum quædam puella, vbi tenet, quod familia clerici, gaudet priuilegio fori, maxime si conueniantur pro rebus quas ab Ecclesia tenent, ut dicunt Doctores suprā. Et sic iudex ecclesiasticus videtur fundatam habere suam intentionem; procedendo contra iudicem secularem, ut non procedat contra colonum Ecclesie.

Sed pro indice seculari, est verior resolutio, & practica communis, ut diximus in dicta, quæstione. 50. quia ipsi coloni cum sint laici, non gaudēt priuilegio fori, ut tenet Federicus de Senis, consil. 3. alias, consil. 13. num. 9. Speculator, tit. de competentia, §. 1. numer. 27. vbi licet conueniantur ex delicto, vel contractu, fortiuntur forum laicale, idem tenet Abbas, Felinus, Aretinus, in dict. capit. 2. de foro competenti. Præpositus, in ca. eos 32. distinctione, Nata, consil. 576. numer. 3. Iulius Clarus, §. fin. quæstione; 35. Decianus, in tractatu criminali, libr. 4. cap. 9. numer. 58. & istam opinionem sequitur, Marta, vbi supr. casu 112. numer. 1. vbi hoc declarat, & fundat. & vidē Gutierrez, libr. 4. ad nouā recopi-

- recopilat. quæstione, 39. numer. 8. & hanc opinionem esse verio-
torem, & in practica obseruatam te-
net Aufredus, in tractatu, de potesta-
te seculari super ecclesiasticas perso-
nas, regul. 2. cap. 35. numer. 2. versic. 5.
& dicit magis communem opinionem.
Capicius, decis. 12. numer. 2. Couarr.
practicar. quæst. cap. 35. numer. 2. ver-
sic. Quinto non video. Pro qua senten-
tia facit, quia coloni, & familiares mo-
nachorum, & clericorum, non sunt
immunes à collectis, licet domini non
reneantur, vt tradit Gramaticus, con-
sil. ciuil. 32. numer. 16. vbi dicit com-
munem opinio, & pro ea iudicauit Se-
natus, vt tradit Olascus, decis. 32. Ge-
ronymus Gabriel, consil. 37. numer.
4. lib. 2. idem iudicauit Senatus in alia
causa contra alios colonos, & massar-
ios Ecclesiæ, vt tradit Antonius The-
saur. decis. 116. & 22. per totam. Vbi am-
pliat, numer. 7. etiam si dicti coloni
haberent priuilegium Pontificis. Et
quod ita fuit iudicatum in Senatu Sa-
bundie contra Bullam Leonis Vnde
cimi: Quia Pontifex, laicis ultra terras
sue Ecclesiæ, in rebus temporalibus,
quæ non concernunt peccatum, non
potest disponere, concedendo priui-
legia exemptionis, & libertatis laicis,
vt tradit Belarminus, libr. 3. cap. 9. &
10. tit. de laicis. Et sic ob hanc cau-
sam non valent conseruatoriæ Ponti-
ficis circa personas laicas, vt conue-
niantur coram iudice ecclesiastico,
vel rectore vniuersitatis, quia non ob-
stante dictæ conseruatoriæ, & priui-
legia fori, debent conueniri, in ciuili-
bus, & criminalibus coram suis iudi-
cibus laicis, cum iurisdictiones sint
distinctæ, & separatæ, & nemo potest
alterius iurisdictionem perturbare, vt
docet Couarr. pract. quæst. capit. 31.
nec Pontifex potest se intronittere
liberando laicos à iurisdictione Re-
gali, capit. nouit vbi Doctores de iudi-
cijs. Et sic non obstante, quod plu-
rima monasteria, habeant priuilegia

Pontificis, vt sui coloni sint liberi, &
exempti à iurisdictione seculari, &
quod debeat conueniri coram iudice
ecclesiastico conseruatore, adhuc iudex
laicus poterit cognoscere, ad-
uersus eos ciuilitè, & criminalitè, &
si inhibeatur per censuras per iudicem
conseruatorem, potest iudex secularis,
appellare ad pontificem, & prote-
stare Regale auxilium per viam vio-
lentiæ, vbi omnia acta, & executioni
tradita, reponentur, & causa, vel re-
mittetur ad iudicem secularem, vel
retinebitur in Curia Regis, vt sapius
vidi iudicatū, non obstantibus dictis
conseruatorijs, vt iudicauit Senatus
in dicta decis. 22. quod nota, * *para la
conseruatoria d- sta vniuersidad de To-
ledo, que tienen los graduados de la vniuer-
sidad, la qual no està confirmada por su
Magesstad, y ansi no ha lugar contra le-
gos.*

QVAESTIO. 53.

*Vtrum iudex ecclesiasticus fa-
ciat vim cognoscendo inter
laicos de alimentis spurio de-
bitis, ex æquitate canonica.*

Alimentorum causa pia est, l.
Mela, ff. de alimentis & cib. leg.
Surdus, de alimentis, tit. 8. pri-
uilegio, 1. numer. 1. & sic coram iudi-
ce ecclesiastico videtur tractanda, ex
æquitate, capit. cum haberet. de eo,
qui duxit in matrimonium quam pol-
luit per adulterium. Et pro iudice ec-
clesiastico facit doctrina Bartoli, in l.
solent, ff. de alimentis, & cibarijs lega-
tis, & sequitur Palacius Rubeus, in c.
per vestras, 2. notabili, numer. 15. Et
hanc opinionem sequitur noster præ-
ses Couarruias, de Sponsalibus, 2. p.
capit. 8. §. 6. numer. 6. Lara, de alimen-
tis, in l. si quis à liberis, in princip. nu-
mer.

Gg 5

Secunda pars, tracta. de cognitione

mer. 39. Molina, lib. 2. de primogenijs capit. 15. numer. 76. Aretinus, consil. 48. numer. 5. Ex quibus authoritatibus videtur dicendum, iudicem ecclesiasticum, non facere vim, etiam si causa ventiletur inter laicos.

Sed pro iudice seculari facit regula iuris, quod actor sequitur forum rei, & cum causa sit temporalis, & inter personas iurisdictioni Regali subiectas, sequitur quod sit tractanda coram iudice seculari. Ita Paulus de Montepico, consil. 22. numer. 6. Menoch. consil. 461. numer. 22. Et sic contra Couarrun. teuet Antonius Thesaurus, decis. 271. numer. 4. & quod ita iudicauit Senatus, & dicit, quod ita vidit seruari, & inhiberi poenaliter laicis, pro qua opinione plures auctores refert Surdus, de alimentis, tit. 8. priuilegio, 9. numer. 6. licet ipse dicat, quod sit causa mixti fori, & sic erit locus praeventioni secundum eum.

Sed ego sequor contrariam opinionem, imo quod sit causa merè temporalis, licet non condemnarem, actorem in poena legis Regni, petentem alimenta coram iudice ecclesiastico, quia quaelibet probabilis opinio excusat à poena. Et ita video semper practicum, quia dicta alimenta petuntur coram iudice seculari, & non ecclesiastico, & si defacto ecclesiasticus cognosceret inter laicos, per viam recursus, omnia reuocantur, in supremo Regis Senatu, ut tenet Galiaula, in rubrica, de verborum, numer. 22. Capicius, decis. 164. numer. 2. ubi dicit, quod ita consulerunt defacto, Marianus Socinus, & Tome Decius.

SUMMARIVM.

- 1 **R**econuentio, non habet locum in via executiua.
- 2 Azeuedi opinio reprobat, qui admittit reconuentionem in via executiua.
- 3 Distinctio Paz, circa reconuentionem reprobat.

- 4 Reconuentio, non habet locum in criminalibus.
- 5 Reconuentio debet esse eiusdem naturae.
- 6 Confusio iurisdictionis, non est facienda.
- 7 Reconuentio admittitur contra clericum in foro seculari, & num. 8. declaratur.
- 8 Doctores pro secunda opinione referuntur.
- 9 Quod quisque iuris in alterum statuit eo iure ipse utatur.
- 10 Reconuentio clerici debet esse ratione eiusdem negotij, ut in foro seculari seruetur.
- 11 Practica procedendi refertur, per viam violentiae, & quod fuit iudicatum.
- 12 Executio est facienda per requisitoriam per iudicem secularem contra clericum reconuentum.
- 13 Clericus pro quo fideiussit laicus, potest in foro seculari conueniri, facta solutione pro eo.

QV AESTIO. 54.

Vtrum index ecclesiasticus faciat viam, procedendo per censuras contra laicum, qui coram iudice seculari reconuenit clericum, non obstante declinatoria fori.

PRO declaratione huius quaestionis, animaduertendum est, quod non loquimur de reconuentione in via executiua, quia tunc siue à laico in foro seculari fuerit opposita, siue in ecclesiastico, non est admittenda, ut docet Baldus, in authentica, & consequenter, C. quomodo, & quando iudex. Decius, consil. 682. Menochius, de adipiscenda possessione, remedio, 4. numer. 649. quos sequitur Parla-

Parladorus, libr. 2. rerum quotidiana-
rum, capit. fin. 5. part. 5. 11. numer. 31.
Auendañus, in capit. practicar. 2. p.
capit. 30. numer. 6. Et ultra eum, istam
opinionem sequitur Marta, de iurif-
dictione, 4. part. centuria, 1. casu. 61.
numer. 11. vbi dicit, quod reconuen-
tio, non habet locum in executiis,
quod verum est, & ita practicatur,
quidquid contrarium defendat Aze-
uedo, in l. 1. tit. 5. lib. 4. recopilacionis
à num. 67. & 71. in fin. vbi dicit, quod
ista sua opinio est verior, licet iudici-
bus difficilis, & illud sufficit, vt non
sit tenenda, cum non sit obtinenda a-
pud iudices. Nec placet distinctio
Paz, in sua praxi, 4. part. 1. tomo. cap.
3. numer. 7. qui distinguit, an sit liqui-
da, vel non liquida, quia si est recon-
uentio liquida, erit compensatio, &
non reconuentio, quæ semper requi-
rit altiore indagine, vt diximus
in quæstione, 1. numer. 30. Secundo
supponendum est, quod reconuentio
non habet locum in causis crimina-
libus, vt notat Marta, vbi supra, num.
9. maximè contra clericum, capit. ac
si clerici, c. si diligenti. de foro com-
petenti.

Tertiò animaduertendum est, quod
reconuentio debet esse eiusdem na-
turæ, & non rei separatæ, quia tunc
causæ sunt separandæ, vt quælibet a-
gitetur coràm suo iudice: quia si cle-
ricus peteret à laico centum ratione
mutui, non potest clericus reconue-
niri ratione commodati, & si peteret
quantitatem, non posset reconuen-
tionem proponere alicuius speciei, l.
3. C. de compensationibus, vbi Docto-
res: quia tunc causaretur confusio
causarum, & iurisdictionis, vt docet
Baldus, in l. ordinarij, C. de iudicijs:
quia vnio causarum: tunc demum est
facienda, quando habent aliquam co-
nexitatem, vt tradit Purpuratus, in l.
edita, numer. 101. C. de edendo Gui-
do Papa, quæstione. 103. num. 4. Cra-
uera, consil. 120. numer. 5. & sequitur

nouissimè Thesaurus, quæstionum fo-
rensiū, q. 8. n. 4.

Quibus sic suppositis, dubium est, si
reconuentio sit eiusdem naturæ, &
habeat connexitatem, an sæcularis iu-
dex sit competens ad admittendam
dictam reconuentioem, vel an sit re-
mittenda ad iudicem ecclesiasticum,
& pro iudice ecclesiastico facit, quia
reconuentio licet sit admittenda, vt
in capit. 1. de mutuis petitionibus au-
thentica. Et consequenter, C. quo-
modo, & quando iudex, illud intel-
ligitur inter personas eius-
dem fori, & cum partes tam actor,
quàm reus, sunt vel fori sæcularis, vel
ecclesiastici, non verò, quando vnus
est vnus fori, alter est alterius. Et istā
opinionem sequitur Marianus Soci-
nus, in capit. ex literis, in 5. art. num.
24. & 32. de mutuis petitionibus, vbi
dicit, quod quælibet opinio est satis
defensibilis, sed hæc quæ facit pro iu-
dice ecclesiastico est magis æqua;
pro cuius confirmatione plurima ip-
se aducit, in capit. 1. fallentia. 6. nu-
mer. 21. & 27. & 28. & 42. de foro cõ-
petenti. Morla, in emporio iuris, tit.
2. de iurisdictione, quæstione, 13. per
totam.

Sed pro iudice sæculari est com-
munis, & recepta opinio, qui iustè po-
test admittere exceptionem, recon-
uentioem contra clericum, quando
est eiusdem generis, & facta probatio
ne elideretur intentio actoris, & sic
non obstante exceptione declinato-
ria fori potest iudex sæcularis proce-
dere, & si inhibeat per iudicem ec-
clesiasticum, interponat appellatio-
nem protestando auxilium Regale, &
sic per viam violentiæ omnia repon-
tur. Et hanc opinionem tenet glos.
in capit. fin. de exceptionibus libr. 6.
Bartol. in authentica, & consequen-
tè, quæstione penultima. vbi dicit Al-
bericus, quo de æquitate, & secundū
communem, opinio ista obseruatur, &
de communi attestatur Decius, in
cap.

Secunda pars, tract. de cognitione

capit. at si clerici, numer. 25. de iudicijs, versicul. communis tamen opinio, post Baldum, & Ancharranum, qui dicit, quod ab hac opinione, non est recedendum, Aufredus, in Clementina. 1. regul. 2. falentia. 3. de officio ordinarij, Decius, in. l. & est receptum. ff. de iurisdictione omnium iudicum. Marianus Socinus, qui late prosequitur istam opinionem in capit. ex literis, art. 5. numer. 24. & 31. de muris petitionibus, vbi dicit, quod quælibet opinio est defensibilis, tamen, quod hæc sit verior. Idem tenet Socinus, in dict. capit. at si clerici, de iudicijs, Alexander, in additionibus ad Bart. in dict. authent. & consequenter, dicens comunem, & sequitur Maranta, de ordine iurisdictionem, 4. p. distinctione. 6. numer. 45. & in repetitione legis si actor, num. 43. de procuratoribus, vbi dicit hoc esse introductum ratione æquitatis de qua in dict. authentic. & consequenter, & in. l. cum Papinianus, in fin. C. de sentent. & ibi: * *Cuius in agendo quis servat arbitrium, eundem habere iudicem contra se non de dignetur.* * l. 1. & per totum. ff. quod quisque iuris in alterum statuit, eo iure ipse utatur, & ita observatur, vt tradit Afflictis, decis. 173. & de practica, & observantia Senatus tradit Gaspar Thesaurus, filius Antonij Thesauri, Senator Sabundix, quæstionum forensium, in quæstione. 98. numer. 3. & ita esse tenendum, quando agitur de re meré profana, & reconuentionio est ratione eiusdem negotij, vel pro rebus quarum causa est connexa iuxta Baldi opinionem, in authentic. auita, versicul. Quintò quæritur, C. Ne filius pro patre. Et ita dicit iudicatum, & resolutum per patrē suum, anno 1591. Mai. 14. Et sequitur Franciscus Viuius, libr. 1. decis. 49. Et in nostra Hispania, ita video sine controuersia observatam, in omnibus tribunalibus, & sic iudex ecclesiasticus faciet vim, si

impediat per censuras, vt iudex secularis, non procedat in dicta reconuentione ex eo, quod clericus opofuit declinatoriam fori.

Si verò iudex laicus in reconuentione condemnet clericum, non potest aduersus eum procedere exequendo suam sententiam, sed debet per requisitoriam agere, vt tradit Afflictis, decis. 173. numer. 2. Et ita dicit observari Franciscus Viuius, libr. 1. decis. 49. numer. 6. Et quid si laicus fidei iussor soluat pro clerico, vide ibi, num. 7. vbi dicit, quod coram iudice seculari est conueniendus. Vltimò aduertendum est, quod in tantum iudex secularis est iudex competens, quando clericus comparet pro suo interesse coram eo, quod si contingat clericum esse minorem, 25. annorum, potest illidare curatorem ad litem, ne acta processus sint illusoria. Ita Oldradus, conf. 59. Aufredus, in tractatu de potestate seculari super ecclesiasticis personis, regul. 2. numer. 29. vers. 20. fallit in clerico minore. Rota Romana, decis. 204. clericus minor, & tenet Franciscus Viuius, decis. 387. num. fin. libr. 2. Et licet talis clericus oponat fori declinatoriam, non est audiendus, quia tunc non agitur contra eum, neque exercetur iurisdiction secularis contra eius personam, sed solum legitimatur eius persona, ne iudicium reddatur illusorium, ex regula text. in. l. 2. ff. de iurisdictione omnium iudicum, vbi traditur, quod ille cui iurisdiction est concessa conceduntur omnia, sine quib⁹ iurisdiction exerceri non potest, quod contingit in nostro casu. Vt dicam latius, quæstione. 68. vbi alijs fundamentis exhortatur hæc quæstio.

SUMMARIVM.

- 1 Sententia prima, non exequitur de iure canonico, in causis ordinarijs.
- 2 Capit. tua, cl. 2. de decimis, declaratur.

3: Apr

- 3 Appellatio in causa decimarum, non habet effectum suspensiuum.
- 4 Causa decimarum est summaria contra debitorem.
- 5 Concordia refertur pro declaratione questionis.
- 6 Practica refertur huius Archiepiscopatus in litibus decimarum.
- 7 Iudex ecclesiasticus, non est competens contra debitorem decimarum, ex locatione.
- 8 Decima sunt in dominio Ecclesia, & gaudent priuilegio fori.
- 9 Successor in fructibus, an teneatur ad solutionem decimarum.
- 10 Decima est ius reale, & transit cum fructibus.
- 11 Decima perfertur tributo Regis, & gabellario, & locatoribus, * de la octaua parte del vino, y azeyte.
- 12 Casus defacto circa solutionem decimarum refertur.
- 13 Decima debentur Ecclesia, ubi Sacramenta administrantur, & pradia sunt sua.
- 14 Lex. 7. tit. 20. practica 1. declaratur.
- 15 Iudex tenetur decimas soluere ubi pradia sita sunt.
- 16 Decima debentur ex semine furtiu.
- 17 Persona, non debet considerari in solutione decima, sed fundus.
- 18 Decima animalium debentur, ubi animalia pascuntur.
- 19 Decima diuiditur, si pascua diuidantur.
- 20 Lex. 20. tit. 9. part. 1. declaratur.
- 21 Capit. cum sint homines. de decimis declaratur.
- 22 Capit. cum contingat. de decimis declaratur.
- 23 Capit. fin. de parrochis, declaratur.
- 24 Lex. 6. & 7. tit. 20. part. 1. declaratur.
- 25 Parrochus Ecclesia predialis habet fundatam suam intentionem, etiam contra Episcopum.
- 26 Decima prediales, si possideantur ab alio, quam a suo parrocho, ubi pradia sita sunt, iniuste possidisse creditur.
- 27 Capit. ad decimas, de restitutione spoliatorum, lib. 6. declaratur.
- 28 Decima sunt realissime prestationes.
- 29 Decimandi ius, est reale, & sequitur rem, & non personam.
- 30 Prouatio per visum oculorum, est probatio probata.
- 31 Testes ubi pradia sita sunt, presumuntur scire rei qualitatem.
- 32 Ciruelos es lugar abadengo, y no realengo en sus principios.
- 33 Locaque sunt de abadengo considerantur in solutione decimarum.
- 34 Constitutio decimalis ponderatur.
- 35 Abadengo, tira a realengo.
- 36 Consuetudo immemorialis est quasi alterum ius naturale.
- 37 Immemorialis est: potentior priuilegio.
- 38 Immemorialis difficilius collitur, quam priuilegium.
- 39 Immemorialis supponit tempus infinitum.
- 40 Si ab infinito finitum, demas, quod remanet erit infinitum.
- 41 Immemorialis nunquam censetur exclusa.
- 42 Immemorialis habet vim legis.
- 43 Mutatione persona, non mutatur qualitas rei.
- 44 Ius percipiendi decimas, non mutatur, mutatione persona.
- 45 Possessio, non presumitur mutata.
- 46 Possessio continuatur, licet persona mutetur.
- 47 Solutio tributi, non alteratur mutatione persona.
- 48 Pensionis solutio, non alteratur mutatione persona.
- 49 Mutatione fructuum, non mutatur qualitas possessionis in re subrogata.
- 50 Fructuum species licet mutetur, non mutatur possessio.
- 51 Vna eadem res, non debet diuerso iure censi.
- 52 Doçabo se deue al señor, mutatione persona, & mutatione fructuum.
- 52 Cav. commissu. de decimis declaratur.

Secunda pars, tracta. de cognitione

- 54 Qui ab antiquo possidet, semper praesumitur possidere.
- 55 Terra qua decimalis erat licet transeat in personam privilegiatam, retinet primam naturam.
- 56 Religiosi exempti teneantur solvere decimas, sicut sui predecessores soluebant.
- 57 Possessio percipiendi decimas contra ius commune debet esse quadragenalis cum titulo, vel immemorialis, etiam contra Episcopum.
- 58 Possidens iniuste cui obstat exceptio proprietatis, peccat retinendo possessionem.
- 59 Possessio titulata praefertur.
- 60 Capit. 1. de prescriptionibus, lib. 6. declaratur.
- 61 Ecclesia contra Ecclesiam praescribens decimas debet probare possessionem, 40. annorum.
- 62 Ad excludendam immemoriam requiritur alia immemorialis.
- 63 Immemorialis praescriptio, qualiter probetur.

QVAESTIO. 55.

Vtrum iudex ecclesiasticus faciat vim, exequendo suam sententiam in causa decimarum, appellatione remota.

DE Iure canonico, ut sepius diximus, non exequitur prima sententia, imò admittenda est appellatio, ut in Clementina, 1. de re iudicata, cap. non solum. de appellationibus, lib. 6. Et sic videtur dicendum, iudicem ecclesiasticum vim facere exequendo suam sententiam in causa decimali appellatione remota, quia in dubio appellatio admittenda est.

Sed contra debitorem decimarum, & pro iudice ecclesiastico, est text. in

capit. tua, el. 2. de decimis in fin. i. i. * Appellatione remota compellas. * Et pro hac opinione consuluit Federicus de Senis, consil. 81. & sequitur Rebuffus, in tractatu de sent. prouisi. & in tractatu de sent. execut. & in tractatu de decimis, questione. 15. numer. 21. ubi dicit, quod appellatio in causa decimarum, non habet effectum suspensiuum, sed deuolutiuum, & sic sequitur, quod iudex ecclesiasticus, non faciat vim, exequendo suam sententiam appellatione remota. Quam opinionem sequitur Franciscus Viuius, libr. 1. decis. 73. ubi dicit, quod ita iudicauit Regia Audientia Apuleia, anno. 1583. praestita cautione de restituendo in casu retractationis: quia causa est summaria, contra debitores decimarum. Et sic in simili casu iudicatum fuit per viam violentiae, in Regali Chancellaria Pinciana, ut tradit Gomez de Leon, decis. 20. & in decis. 22. resoluit, quod omnia innouata post appellationem sunt reuocanda.

Sed resolutio, haec in nostra questione, non est absolute vera, quia est distinguendum, nam aut decimae petuntur contra ipsum debitorem, vel est controuersia, & inter duas personas, vel Ecclesias, super ius decimandi, & tunc, si loquimur contra ipsum debitorem, sententia exequenda est appellatione remota. Ut supradictum est, & docet Gracianus, decis. 100. numer. 4. & decis. 53. Viuius, decis. 73. & nouissimè Sigismundus Scacia, in tractatu de Appell. questione. 17. limitat. 18. numer. 3. Si vero sententia feratur fauore vnius ex litigantibus, qui vterque intendit decimas ad se pertinere, tunc illa sententia non est exequenda, sed appellatio est admittenda. Ut resoluit Gracianus, ubi supra, decis. 100. numer. 5. ubi num. fin. dicit ita fuisse iudicatum, idem tenet Ioannes Aloisi, collect. 192. ubi bene explicat materia decimarum, & an sit sol-

soluende, * *del açucar en caña, ò fabricado. Y la practica deste Arcobispado, q guarda el Contador mayor de rentas decimales, es, que se arrienden indifferente, y los diezmos se pongan en secresto, sin perjuizio de las partes en posesion, y en propiedad: y si huviere sententia condemnatoria, se executa cõtra el dezmero principal, y en quanto a los demas interesados a los diezmos, se otorga la apelacion, y los diezmos estan secrestados, y en esta forma lo he sentenciado yo, como Aseßor de la dignidad Arcobispal, en las causas decimales.* * Et sic secundum hanc distinctionem, est exequenda, vel non, sententia decimarum, quòd est uenti tenendum.

7
Laiens con-
ductor deci-
marum corã
quo iudice
cõueniatur.

Solet etiam controuerti, an iudex ecclesiasticus sit competens, contra laicum conductorem decimarum, ad procedendum contra eum, per censuras, vt soluat præcium conuentum pro locatione. In qua re noster Couarruias, pract. quæst. capit. 35. numer. 2. verlic. Quartò, tenet talem conductorem conueniendum esse corã iudice sæculari, nisi se submiserit iurisdictioni ecclesiasticæ. Idem tenet Gutierrez, libr. 1. canonicarum, cap. 34. numer. 49. & Azeued. in l. 10. tit. 10. numer. 59. lib. 4. recopilationis. Et ego dixi libr. 3. commun. quæstion. 822. num. 76. quia decimæ dum sunt in dominio Ecclesiæ gaudent priuilegio fori. l. 56. tit. 6. part. 1. secus post quam sunt alienatæ, & translatae alio titulo, in laicum: quia tunc isti laici coram iudice laico sunt conueniendi, vt hodie est dispositum in constitutione Synodali, 1. titul. de foro cõpetenti, facta à domino Cardinali, D. Bernardo de Roxas y Sandoual. Et si conueniantur coram iudice ecclesiastico, erit notorius articulus violentiæ, vt colliges ex traditis per Gomez de Leon, decis. 49. per totam, & explicat Gracianus, discept. forensiũ, cap. 238. numer.

Et hæc nostra principalis opinio,

non solum procedit, & habet locum contra debitorem decimarum, sed etiam aduersus eum, qui successit in fructibus iam maturis, vel collectis, quia decima est ius reale, & transit cũ prædio, & cum onore, vt in cap. dilecti filij, capit. cum sint homines, capit. de terris, de decimis, & in terminis docet Sanctus Thomas, secund. secund. quæstione. 33. artic. 2. ad 4. & pro hac sententia consuluit Socinus Senior, consil. 268. num. 1. volumine. 2. Et Franciscus Viuius, libr. 1. decis. 4. numer. 3. & 4. quòd ampliat, numer. 5. etiam aduersus Regis tributum, quia decima perfertur, vt tradit Soto, de iustitia, & iure, lib. 9. quæstione. 4. art. 2. ad arg. quòd est notandum, * *para la paga de la octaua parte del vino, y azeite, que nueuamente se paga de millones a su Magestad, y para las alcaualas, y tributos.* * Quia decima perfertur his præstationibus, vt ipse resoluit, quia est onus Reale, & est à fixum rei, & fructibus, sicut lepra leproso.

Ex qua resolutione referam casum mihi defacto contingentem, inter parrochos huius ciuitatis, & parrochum Ecclesiæ de Ciruelos, qui pretendit ad eum pertinere decimam omnium fructuum, vicinorum huius ciuitatis, ex fructibus collectis in decimatorio dictæ parrochiæ: quia decima sequitur rem, & non possessorem, & sic siuè bona possideantur à vicinis Toleti, siuè de Ciruelos, adhuc decima est soluenda parrocho, in cuius territorio bona sunt sita, considerato prædio, & non persona, vt in capit. fin. de parrochis. Et quia casus iste fuit valde controuersus, in quo obtinui duas sententias pro parrocho de Ciruelos, referam fundamenta meæ allegationis, in quibus nititur iustitia parrochi, & capellanorum nouorum Regum huius ciuitatis, ad quos pertinet nouenum in dictis fructibus, * *por las tercias de su Magestad, de que tienen merced.*

Et

10

11

12

Casus defacto super decimis referatur.

Secunda pars, tracta. de cognitione

13 Et primò confirmatur hæc senten-
tia, quia decimæ Ecclesijs, & parro-
chijs dantur, in quibus diuina officia
audiuntur, & Sacramenta Ecclesiæ
percipiuntur, cap. ad Apostolicæ, de
decimis, ibi: * *illi Ecclesia reddantur,*
in qua ecclesiastica percipiuntur Sacra-
menta. * Vbi notat glos. Abb. & Hof-
tensis. Idem probatur in capit. deci-
mis, 16. quæstione, 1. cap. quæstisti, eo-
dem tit. ibi: * *Plebitus tantum ubi sacro*
santa Baptismata dantur, debent, * &
ibi: * *Vbi eorum infantes baptizantur,*
24 & ibi: * *Et per totum anni circulum Mis-*
sam audiant. * Et in l. 7. tit. 20. partit.
1. ibi: * *Deuen ser dados a las Iglesias pa-*
rochiales, a los clerigos que las sirven. *
Et in terminis tradit, & resoluit Go-
mez de Leon, centuria, 77. & si hoc
procedit propter solam administra-
tionem Sacramentorum, quanto ma-
gis ubi non solum administrantur Sa-
cramenta, sed decimæ sunt prædiales,
15 quæ percipiuntur ex fundo sito, in te-
rritorio illius Ecclesiæ, vt in cap. fin.
de parrochis, cap. de terris, de deci-
mis. Quæ decimæ dandæ sunt à iusto
possessore rei, sed etiam à prædone, &
violento possessore, etiam Iudeo, Sar-
raceno, & heretico, & etiam si semi-
net ex semine furtiuo: quia istæ deci-
mæ prædiales, non dantur ratione per-
sonæ, sed ratione prædij, vt in dicto
cap. de terris, & tenet Marta, de iuris-
dictione. 2. part. cap. 43. numer. 3. &
17 sic in nostro casu, non debet conside-
rari persona an sit ciuis huius ciuita-
tis, vel alienigena, sed fundus situs. in
decimatorio parrochiæ. Quæ senten-
tia non solum vera est in decimis præ-
dialib⁹ ratione rei, sed etiã in decima
animalium, & sic debet considerari te-
rra, sub cuius parrochia animalia pas-
cuntur, & ibi debent solui. Et si per
medietatem anni pascuntur in vna
parrochia, & per aliam medietatem
in alia, decimæ diuidendæ sunt inter
18 eandem parrochias, vt in capit. fin. 1.
quæstione, 3. argumento textus, in ca-

pit. relatum, in fin. de testamentis, &
est singularis lex Partitæ, 29. tit. 9. par-
tit. 1. ibi: * *Pero si acaciere, que el gana-*
do paxcala metad del año en el Obispado
donde son sus señores, è la otra metad en
otro, partanse los diezmos por medio en
estos dos Obispados. * Et tradit Rebuf-
fus, in tractatu de decimis, quæstione
8. numer. 11. & 13. Quòd quidem pro-
cedit ratione fundi, & terræ, & rei si-
tæ, sine aliqua consideratione perso-
næ. Et licet antiquitus fuisset ingens
quæstio, & contentio, super solutio-
ne decimarum, & cui Ecclesiæ debe-
rentur, an ubi parrochianus audit di-
uina officia, vel ubi prædia sita sunt,
vt cauetur in capit. cum sint homines
18. de decimis, ibi: * *Non est facile no-*
bis super hoc certum dare responsum, cū
auctoritates Sanctorum Patrum etiam
sint diuersa. * Vt tradit Puteus, decis.
176. numer. 6. volum. 3. Sed hodiè illa
ingens pugna est iure certo decisa, vt
decimæ prædiales pertineant ad Ec-
clesiam, & rectorem in cuius parro-
chia, & decimatorio prædium est situ-
text. in capit. 1. cap. Apostolicæ, cap.
peruenit. cap. cum contingat, de deci-
mis, ibi: * *Cum perceptio decimarum ad*
parrochiales Ecclesias pertineat. * Vbi il-
lud notat glos. verbo, de iure cōmu-
ni. Et est text. elegans, in dict. cap. fin.
de parrochis, ibi: * *Itaque, quòd si agris*
in eorum parrochia constitutis fructus
percipiunt ratione prædiorum decima sol-
uantur. * Vbi illud etiam notat glos.
23 verbo, prædiorum, dicens, quòd deci-
mæ prædiales, debent dari Ecclesiæ in
cuius parrochia prædia sita sunt, text.
in cap. quoniam. 13. eodem tit. ibi: *
Respondemus, quòd si terra, quæ arabiles
sunt, intra certam alicuius Ecclesia par-
rochiam fuerint, decimas earum, eidem
Ecclesia facias assignari. * Quæ con-
clusio, & resolutio probatur de iure
nostro Regio, in l. 6. & 7. tit. 20. partit.
1. ibi: * *Prædiales diezmos pertenecen a*
las Iglesias parrochiales, y a los clerigos
que las sirven. * Vbi Gregorius, verbo,
24 * *a las*

* *á las Iglesias*, * tenet nostram conclusionem, quod decimæ prædiales debeantur de iure Ecclesijs, in cuius parrochia situm est prædium. Idem docet Rebuffus, in tractatu de decimis, quæstione. 3. numer. 32. Mieres, de maioratu, 1. part. quæstione, 58. numer. 15. Gutierrez, secund. part. Canonicarum quæstio. capit. 21. numer. 54. vbi hanc dicit communem opinionem, quam ego secutus sum, lib. 2. practicar. communium, quæstion. 458. numer. 25. & 34. quæ conclusio procedit etiam contra proprium Episcopum, quia aduersus eum parochus, in prædijs, in sua parrochia sitis, habet de iure communi fundatam intentionem, vt docet Rebuffus, supra quæstione, 7. numer. 4. & ita fuit decisum, anno. 1581. contra nostrum Archiepiscopum Toletanum, in quadam causa decimali oppidi de Yepes, vt tradit decisio Rotæ Romanæ, 2. parte, decisione. 163. numer. 1. quam sententiam probat textus, si bene eius sensus perpendatur, in capit. 1. de præscriptionibus, libr. 6. & in capit. fin. de verborum significatione, quæ iura locuntur contra Episcopum.

26 Quæ conclusio in tantum est vera, & procedit, quod si alius, quam proprius parochus, vbi prædia sita sunt, possideat decimas, iniuste, & absque iure eas occupasse præsumitur, tex. in c. fin. de parrochis, c. ad decimas de restitutione spoliatorum, ibi: * *Quia eas occupasse iniuste verisimiliter præsumitur, cum proueniant ex prædijs intra alienam parrochiam constitutis, sit quæ manifestum eas de iure communi ad eandem Ecclesiam pertinere.* * Et est ratio secundum Baldum, cōf. 419. vol. 1. quia decimæ prædiales sunt realissimæ præstationes, & sic sequuntur ius prædiale, & eius parochum, sicut lepra leprosum, & hominem umbræ, arg. tex. in l. 1. & fin. C. sine cēsu, vel reliquis, & tradit Aymon, cōf. 206. n. 8. & 9. vol. 1. vbi dicit, quod ius decimandi, est ius Reale,

& sic debet semper considerari Ecclesia sub cuius territorio prædium est situm, non verò persona, ita Sforcia Oddi, cōf. 21. numer. 5. vbi dicit, quod non consideratur persona à qua terræ laborantur in solutione decimarum, sed prædium sub cuius parrochia situm est. Ex quibus comprobatur, dictum parochum oppidi de Ziruelos, habere fundatam suam intentionem, contra omnes vicinos huius ciuitatis Toleti, qui percipiunt fructus in terris, & decimatorio illius beneficii, prout sunt possessiones super quibus decimæ petuntur, vt clarè manifestatum fuit per inspectionem oculorum, quæ dicitur probatio probata, & magis concludens, quam prouatio auditus, l. si irruptione, §. ad officium. ff. finium Regundorum, maximè, quia testes examinati sunt in collæ dicti oppidi de Ziruelos, vbi prædia sita sunt, qui facilius præsumitur scire illud, quod attestantur, l. 1. §. 2. de fluminibus, Zafius, cōf. 16. Mod. de finibus, capit. 51. numer. 2. Baldus, cōf. 355. libr. 3. Sforcia Oddi, cōf. 21. numer. 9. cum sequentibus. Maximè, quia dicta dezmeria est de Abadengo, vt tradit Pater Mariana, Societatis IESV, libr. 11. de la historia de España, capit. 6. numer. 20. colum. 3. * *adonde dize, que el lugar de Ziruelos fue lugar de la Orden de Calatrava, y que alli fue muerto, y sepultado el Abbad Raymundo: y que el Conuento que primero fue en Calatrava se pasó a Ziruelos.* * Et quando loca sunt de Abadengo, est consuetudo immemorialis huius Archiepiscopatus, vt decimæ debeantur parrocho in cuius parrochia prædia sita sunt, * *porque lo Abadengo, uirra a lo realengo,* * vt cauetur in constitutione decimali huius Archiepiscopatus, ibi: * *No siendo tierra de Abadengo, porque es caso, y costumbre general en esta ciudad, de tiempo inmemorial a esta parte, sin contradicion ninguna.*

Hb na;

Secunda pars, tracta. de cognitione.

na, y assi se ha usado, y executado, y sentenciado en las Audiencias de los Vicarios, & Contador del reuerendissimo Arçobispo de Toledo, como de otros juizes Apostolicos. * Et hæc consuetudo immemorialis, est quasi alterum ius naturale, quod immutari, non potest, vt docet eleganter Baldus, consilio, 439. in fin. numero. 8. & 9. Molina, de Hispanorum primogenijs, libr. 2. capit. 2. numer. 21. vbi dicit, quod non solum habet vim priuilegij consuetudo immemorialis, sed quod est potentior priuilegio, & quod difficilius tollitur, quam priuilegium. Idem tenet Petrus Bimius, consilio, 33. numer. 20. & consil. 37. numer. 3. libr. 1. Ergo si mutari, neque tolli potest, & est potentior priuilegio quomodo elidi, vel mutari possit per venditionem fundorum, & per mutationem personarum, quod est quid temporale, & immemorialis consuetudo supponit tempus infinitum, & sic vltra mille annos, vt resoluit Velazquez de Auendaño, in l. 41. Tauri, glos. 1. numer. 17. Menochius, de arbitr. libr. 2. centuria, 1. casu. 3. numer. 7. Couarruias, in regula. posses. 2. part. §. 3. numer. 6. Menchaca. libr. 2. controuersiarum illustrium, capit. 89. numer. 6. & 7. Molina, supra, capit. 6. numer. 46. Oldradus, consil. 254. numer. 18. vbi dicit: quod si ab infinito finitum demas, quod tempus, quod remanserit erit etiam infinitum. Et sic cum parrochi de Ciruelos habeant immemorialem pro se, & ius commune, in prædijs sitis in suo territorio, sequitur, quod ad eos, & non ad parrochos huius ciuitatis decimæ pertineant, ita contra Archiepiscopum Toletanum fuit iudicatum, pro parrocho de Ocaña, vt tradit Seraphinus. 1. p. decis. Rotæ in decis. 802. & decis. 899. maximè, quia immemorialis consuetudo semper viget, & nunquam censetur exclusa, quando est legitimè

causata, ita Baldus, in l. vnica, C. de annali exceptione Angelus, in. omnes, C. de præscriptione, triginta, vel quadraginta annorum. Mieres, de maioratu, 4. part. quæstione. 20. numer. 51. Couarruias, libr. 3. var. cap. 13. numer. 15. Becius, decisione, 39. numer. 12. Mascardus, de probationibus, volumine. 3. conclusion. 1215. numer. 55. Gutierrez, libr. 3. practica. quæstione. 76. numer. 24. Otalora, de nobilitate, 3. part. capit. 7. numer. 11. Velazquez de Auendaño, vbi supra, glos. 1. numer. 6. Rolandus à Valle, consil. 21. numer. 33. libr. 2. Mandelus, consil. 69. numer. 93. libr. 1. Bursatus, consil. 23. numer. 21. libr. 1. Ergo cum immemorialis consuetudo habeat vim legis, & priuilegij, & sit immutabilis sicut ius naturale, sequitur, quod non sit sublata ex eo, quod per decem annos, parrochi huius ciuitatis percipiant decimam horum vicinorum Toleti, quas colligerunt in dicto oppido de Ciruelos: quia in iuribus Realibus mutatione personæ, non mutatur qualitas rei, l. 2. §. ex his verbis, ff. de verborum. Et ius percipiendi decimas, non mutatur propter mutationem personæ, cum prædium consideretur, quod non mutatur. Vnde qui semel fuit in possessione, semper præsumitur esse, etiam si persona vel res possessionis mutetur, & varietur. Ita Hostiensis, in capit. cum ad sedem, de restitutione spoliatorum, lege tertia, §. quod si seruus, verficulo. nam constat possidere, ff. de acquirenda possessione. Ita singulariter Guido Papæ, decisione 629. numer. 3. & 8. titul. de possessione, folio mihi. 932. vbi dicit, quod possessio que fuit in aliqua re quæsitæ respectu vnus personæ, continuatur respectu alterius, quia mutatione personæ, non mutatur qualitas rei, vt dicimus de possessore rei tributariæ, cuius possessio, & solutio tributi non mutatur

48 tatur mutatione personæ, l. 1. & fin. C. sine censu, vel reliquis. Et sic successor in beneficio sup quâdo est pñsio-
 49 imposita tenetur ad solutionem pensionis. Ita Gigans, de pensionibus, quæstione, 39. & quæstione, 44. numer. 5. & consil. 138. Tiberius Decianus, consil. 37. volumine, 2. Ioannes Garcia, de expensis, capit. 11. numer. 51. & similiter in casu conuerso, neque mutatione rei, mutatur possessio percipiendi decimam, quia si aliquis habeat possessionem percipiendi triticum ex aliqua terra, si postea reddigatur ad aliâ speciem fructuum, potest allegari possessio in re quæ nunquam fuit decimata, cum procedat ex illo fundo, ex quo decimæ percipiebantur, ita eleganter Couarruias, practicar. quæstion. capite. 37. numer. 5. vbi dicit, quod possessio in vna speciei fructuum, quæ procedit ab vna radice, prodest ad aliâ fructuum species, & licet nouiter fructus ad culturam reddigantur, non potest aduersus eam allegari, quod non sit in possessione, ex eo, quia mutata est fructuum species. Quæ sententia est singularis prout ipse refert in iudicio possessionis, & illam opinionem sequitur Cephalus, consil. 408. volumine. 3. numer. 53. & 54. & est decisio Rotæ Romanæ, 2. part. decisione. 17. numer. 10. & fin. vbi dicitur, ita fuisse iudicatum. Pro qua sententia est textus, singularis, in capit. cum in tua. 30. de decimis, vbi textus assignat rationem: quia vna eadem que res non potest diuerso iure censeri. l. cum qui ædes, ff. de usufructibus. Et ita nuper consului domino Marchioni de Montemayor, quia deducebat doçabum ex fructibus vinearum quæ fuerunt abscissæ, & redditu, ad alios fructus panis, ordei, oliueta, de quibus fructibus debet deducere doçabum, iudicio possessionis. Pro qua sententia est optimum

consilium Burgos de Paz, fin. num. 8. qui loquitur de Comite de Monterey, & vide Gutierrez, libr. 2. canonicarum, capite, 21. numer. 80. Mieres, de maioratibus. 2. part. quæstione. 10. numer. 30. Azeued. in. l. 2. titulo. 5. numer. 4. & 9. libr. 1. recopilationis. Et est bonus textus in capit. commissum, de decimis, ibi: ** Et sicut etiam de pasquis olim decimæ per soluebantur, ita & de eisdem ad frugum fertilitatem translatis, decimas volumus, sine diminutione per solui.* * Et sic nec mutatione personæ, neque mutatione rei, variatur ius decimandi, & qui ab antiquo possidet, semper dicitur possidere, etiam si fructus varientur. Idem resoluit Azeuedo, in. l. 3. numer. 13. libr. 1. recopilationis, vbi dicit, quod terra, quæ decimalis erat, licet transeat in clericum, vel aliam personam priuilegiatam, debet decima solui vbi antea soluabatur, quia cum sit ius Reale transit cum onere, capite pastoralis, vbi glossa de decimis, & ius Reale, sequitur fundi possessorem, etiam priuilegiatum, vt diximus supra quæstione, 50. numero. 34. ita Rebuffus, de decimis, quæstione. 5. numer. 20. Vbi dicit, quod religiosi exempti tenentur soluere decimam de possessionibus ab eis quæsitis, quibus antea erant decimales, quod procedit ex ratione de qua supra, quia iniuribus Realibus mutatione personæ, non mutatur qualitas rei. Et ita nouissimè fuit iudicatum in Rota, apud Prosperum Farinacium, decisione, 190. per totam.

Nec huic resolutioni aliquid obstat probatio possessionis perceptionis decimarum per quinque annos, quia ipsa non est sufficiens ad inducendam veram possessionem, neque ad excludendum ius proprietatis decimandi, quia nihil commune habet possessio cum proprietate,

52 Doçabo, quâdo se de ue al señor, mutatione fratrū.

Hh 2 te,

Secunda pars, tract. de cognitione

58 te, vt in. lege naturaliter, §. nihil commune, ff. de acquirenda possessione. Menochius, de recuperanda possessione, remedio 1. nu. 364. & 366. vbi dicit, quod probans proprietatem in decimis excludit probantem possessionem, & quod magis est, non potest quis, sine animæ periculo, agere remedio possessorio, quando in iudicio proprietatis res de qua controuersia est ad eum, non pertinet. Ita Sarmiento, lib. 2. selectarum, cap. 13. num. 5. Gutierrez, consil. 6. numer. 12. maxime, quia illa non est propriè possessio, sed intrusio, & detentio, ex traditis per Gomecium, in. l. 45. num. 6. vbi dicit, num. 11. quod detentori, non dantur remedia possessoria. Quæ sententia verissima est, maxime, quando possessio aduersarij est titulata, quia vt dicit Baldus, in. l. qui accusare, in fin. C. edendo, quod semper possessio titulata præfertur, tanquam magis iustificata, & quæ cohæret titulo, idem Baldus, in. l. data opera, in fin. C. qui accusare, non pos. vbi dicit, quod tanto iustior est possessio, quanto magis à proprietate causatur, & in eo qui habet titulum præsumitur antiquior, vt tradit Ripa, in repetitione, l. naturaliter, §. nihil commune, numer. 10. vbi Rebuffus, in. 3. resolutione dicit, quod agens interdicto recuperandæ possessionis, non tenetur probare se possidisse eo momento quo fuit spoliatus, sed sufficit, quod probet se aliquando possidisse, pro qua sententia adducit textum in. c. olim, el. 3. de restitutione spoliatorum, quia possessio antiqua præsumitur continuata, & Iunior præsumitur vitiosa, & Clandestina, & furtiuè obtenta.

Nec superiori resolutioni obstat præscriptionis exceptio, in qua fundatur parrochi huius ciuitatis: quia ipsa non est specialis in dicto loco de Ciruelos, vbi prædia sita sunt, sed generalis in hoc Archiepiscopatu, &

60 cum ius resistat, requiritur quadragenaria cū titulo, vel immemorialis, vt probat text. in c. 1. de præscrip. lib. 6. ibi: * *Vbi tamen est ei ius commune contrarium, vel habetur præsumptio contra ipsum, bona fides, non sufficit, sed est necessarius titulus, qui possessori causam tribuat præscribendi, nisi tanti temporis alleguetur præscriptio, cuius contrariū memoria non existat.* * Ecce vbi Bonifacius Octauus resoluit, Episcopo præscribenti decimas, non prodesse bonam fidem, si ius commune ei resistat, nisi titulus cum quadragenaria præscriptione concurrat, vel immemorialis, sine titulo subsistat, ex parte ipsius, vbi illud notat, glos. verbo legitimè. quæ interpretatur quadraginta annorum, vt in cap. de quarta, de præscriptionibus, & sic ex illo text. notat ibi Geminianus, n. 3. & 4. quod præscribens decimas, contra ius commune, debet habere titulum, & bonam fidem, & possessionem quadragenariam, vel immemoriam, ex quo text. illud etiam notat Rebuffus, de decimis, q. 13. n. 80. vbi dicit, quod Ecclesiam præscribens decimas tenetur probare possessionem quadragenariam, cum titulo, & bona fide, & quod sic debent intelligi iura loquentia de præscriptione decimarum, quando ius resistit, ita explicat, & intelligit illum textum, Couar. lib. 1. variarum, c. 17. num. 7. & in 4. part. 2. §. 5. num. 2. Cacheranus, decisione. 116. numer. 11. vbi dicit, quod debet allegari, & probari titulus, vbi ius commune resistit, vel tempus cuius contrarij non existat memoria, ita Padilla, in. l. 2. numer. 19. & 21. C. de seruitutibus, & aqua. Et hanc opinionem defendit Iosephus Ludouicus, decisione. 72. numer. 21. & 23. part. 2. quia immemorialis habet vim tituli, & præsumitur bona fides, vt tradit Rolandus, consil. 89. numer. 11. & 13. volumine. 2. Capicius, decis. 4. numer. 12. vbi dicit in tantum esse verum, quod non sufficeret ceteraria præ-

præscriptio, quando præscribens habet contra se ius commune, quæ omnia deficiunt in nostro casu. & sic iudicandum est favore illius, qui habet ius commune, & iuris præsumptionem pro se.

62

Rursus comprobatur hæc nostra sententia, quia licet aduersarij haberent quadragenalem possessionem, seu præscriptionem cum titulo, ad huc erant excludendi, à dicto iure percipiendi decimas, quia textus, in d. c. 1. de præscriptionibus, solum procedit, quando resistit ius commune, & non est alia prohibitio consuetudinis immemorialis, prout habent omnes terræ quæ dicuntur, * *de Abadengo*, * quia tunc non sufficeret quadragenaria, sed requiritur alia immemorialis contraria, quia quælibet res ex eisdem causis tollitur, ex quibus fuit orta, ut in capit. Ecclesia sutrina, de causa possess. & proprietatis, ubi contra ius causatum, & perfectum, non admittitur minus tempus, quam quo ius illud præscribi potuit, ibi: * *Ius eligendi propter breuitatem temporis, usque ad præscriptionem legitimam, non produci sibi acquirere potuerunt*. * Quam opinionem tenet Felinus, in cap. cum accessissent, numer. 21. de constitutionibus, ubi dicit, quod possessio, non præscripta legitimo modo, & tempore, non tollit præcedentem præscriptam: quia quælibet res, per quasunque causas nascitur, per easdem dissolvitur, ut tanto tempore, quanto perficitur præscriptio, vel consuetudo destruat, pro qua sententia est text. singularis, in capit. cum de beneficio, de præbendis, libr. 6. ibi: * *Quod tanto tempore, ab uno, vel pluribus secularibus clericis institutis, in eo rectoribus existit, continuo, ac pacifice gubernatum, ut præscriptio legitima sit completa*. * Vbi glossa, verbo, ab uno, illud notat, & nouissimè sic intelligit illa iura doctissimus Ioannes Garcia, in tractatu de nobilitate, glossa. 6. in princi-

pio, numer. 58. & 61. ubi annexit pulchra verba, ibi: * *Quia nouus superueniens status, habet contra se ius illud causatum, & perfectum, consopita iam illa veteri præscriptione, qua præsumebatur seculari, sit profecto, ut contraria præscriptio, contra hoc secundum ius non possit perfici, nisi alterius quadraginta annis, quia hæc præscriptio est contra ius causatum*. * Et ultra eum confirmat suam opinionem, & nostram sententiam, decisio Rotæ. 2. tit. de præbendis, numer. 3. fol. 221. in nouis, ubi resoluitur, quod præscriptio quadragenaria iam causata, tollitur per secundam quadragenariam præscriptionem, ut in dict. cap. de beneficio, & in cap. accedentibus, in fin. de excessibus Prælatorum. Quam sententiam hodiè confirmat, lex. 1. tit. 21. libr. 9. recopilat. ibi: * *Mostrando su derecho, por prescripción inmemorial*. * Quod debet probari interuenientibus pluribus requisitis. Primò, quod testes habeant, 54. ann. & deponant formalitèr, quod illud semper audierunt, & viderunt, & quod ita est, & fuit semper publica vox, & fama, & opinio, & quod non extat memoria in contrarium. Ita Burfatus, consil. 160. numer. 24. vol. 2. Velazquez de Auendaño, in l. 41. Tauri, glossa. 12. n. 2. Matienço, in l. 1. tit. 7. glossa. 9. n. fin. lib. 5. recop. decis. Pedemontana. 101. n. 16. ubi ponitur forma, & in l. si arbiter, ff. de probationibus, ubi glossa. & in cap. 1. de præscriptionibus, lib. 6. & in l. 15. tit. 31. parti. 3. & tradit Otalora, de nobilitate, 3. part. cap. 7. numer. 4. Molin. de Hispan. primigenijs, lib. 2. quæstione. 20. qui tradit formam probandi immemoriam. Idem Velazquez, ubi supra, glossa. 8. numer. 2. ubi resoluit, quod etiam requiritur frequentia actuum, & quod testes circa ipsum actum sint contestes in tantum, quod non sufficiet, quod sint singulares, ut docet Alexan. consil. 104. n. 7. vol. 3. Decius, consil. 275. n. 11. Aymon. conf. 134. n. 10. Cor

63

Hh 3 neus,

Secunda pars, tracta. de cognitione

reus, consil. 89. libr. 1. Auendaño, in suo dictionario, verbo, * *costumbre*. * Et visis his fundamentis, ita pro hac iuris allegatione, in prima, & secunda instantia iudicatum fuit, & cum ad Romanam Curiam, causa in gradu appellationis fuisset reducta, fæderi cõcordia finita fuit.

QVÆSTIO. 56.

Vtrum iudices ecclesiasticus faciat vim, inhibendo iudici seculari, ut non procedat in causa decimarum super quãtitate, an debeantur decem, vel minus ratione consuetudinis, vel facti.

SOlet multotiès lis agitari, inter locatores decimarum cum debitoribus ipsarum, coràm iudice ecclesiastico, super solutione quantitatatis decimæ, qui confitentur debitũ decimale, negant verò integram decimam deberi: quia iam est soluta certa quantitas, & quòd non debetur plùs, & sic non est dubium super iure decimadi, sed super facto, & quãtitate, an tãtũ debeat pro decima, sicut petitur, & oponitur exceptio declinatoria, à debitore, allegans transactionẽ, vel pactum, de non petendo, & sic quòd causa non debet tractari, coram iudice ecclesiastico, sed coram iudice laico super solutione certæ quantitatatis. Vnde dubiũ vertitur, an iudex ecclesiasticus faciat vim, cognoscendo de hac quæstione facti, vel inhibendo iudici seculari, & pro ecclesiastico faciũt tradita p̃ Aufredũ, discep. for. cap. 238. nu. 16. Sed Et pro iudice Regio facit: quia quæstio quantitatatis decimarum, est temporalis, vt tradit Ancharranus, in regula, ea quæ, n. 12. versic. in contrariũ, de reg. iur. lib. 6. quia isti fructus, qui ex spiritualibus pro-

ueniunt, possunt vendi. Et locari, capit. nostra, de locato, c. fin. ne Prælati vices suas. Et supposito, q̃ decimæ debentur, & quòd lis, nō vertitur super iure decimandi, sed solũ super quantitate, sequitur iudicẽ ecclesiasticum in hac re, quæ consistit in tẽporalitate, nullam habere iurisdictionẽ, cum debitor se fundat in priuilegio, vel in aliqua transactione, quia quantæ decimæ debeantur, siuẽ ex priuilegio, siuẽ ex trãsactione, vel præscriptione, est quæstio facti. Ita Federicus de Senis, consil. 23. Couarr. pp. q. c. 35. nu. 2. Gomecius, in c. si annum, n. 15. & 16. de iudicijs, lib. 6. Aufredus, de potestate seculari, super ecclesiast. person. reg. 3. n. 12. Bart. in l. Titia, vbi Barbo. ff. solut. matr. & in l. 2. ff. de iurisdictione omnium iudicum, l. omni nouatione, C. de sacrosanctis Ecclesijs. l. quoties. C. de iudicijs. Vbi tenet, quòd iudex secularis potest cognoscere de quæstione facti rei ecclesiasticæ. Et aliàs Christiani essent deterioris conditionis, quã Iudæi, & Pagani, qui probant eorum matrimonia, coràm illorum potestate, cum sit quæstio facti. Ita Capicius, decis. 7. n. 2. & consil. 258. Vancius, de nullitate ex defectu iurisdictionis, num. 54. versic. quamuis per transacta, singul. 96. & 58. & hanc dicit communem opinionem Couarr. in Epitome de Sponsalibus, cap. 8. §. 12. n. 3. & pro confirmatione huius opinionis, & distinctionis plura, tradit Sese. 2. p. in decis. Arag. decis. 162. vbi disputat quando laicus iudex possit cognoscere de decimis, & primitijs, quando vergit quæstio facti, & non iuris, qui est omnino videndus, & quòd in hoc valeat consuetudo laicorum resoluit Queuedo, de cis. 205. n. 2. & in quæstione proposita, idem tenet Marta, de iurisdictione. 2. p. c. 43. n. 56. & 73. & sic declarandum est iudicem ecclesiasticum vim facere, inhibendo iudici seculari.

QVÆ-

QVÆSTIO. 57.

Vtrum iudex ecclesiasticus faciat vim, procedendo per cēsuras contra clericum, vel mulierem pro debito civili,

IStam quæstionem mouet, & resoluit Gomez de Leon, en la decis. 14. vbi dicit iudicem ecclesiasticum vim facere, procedendo per cēsuras contra clericum pro debito civili, & quod ita in Regali Chancelleria Pinciana fuit iudicatum, cum processus remitteretur per viam violentiæ, ad instantiam clerici, licet varijs sententijs, in diuersis aulis causa fuit agitata. Et illius opinionem ego sequor, lib. 2. præst. quæst. commun. cōtra comm. quæst. 701. nu. 10. pro qua sententia, potest ponderari sacrum Concilium Tridentinum, cap. 3. ses. 25. ibi: * *In causis vero iudicialibus, mandatur omnibus iudicibus ecclesiasticis, cuiuscumque dignitatis existant, ut quandoque executio Realis, vel personalis, in qualibet parte iudicij, propria autoritate ad ipsos fieri poterat, abstineant se, tam in procedendo, quam diffiniendo à censuris ecclesiasticis, seu interdito, sed liceat eis si expedire videretur.* * Et licet textus ille loquatur generaliter, à fortiori procedit contra clericum, & mulierem, qui cum non possint pro debito civili incarcerari, nō possunt excommunicari, etiam si prius actum sit via executiua. Et sic regula est, ut non procedatur per cēsuras, & exceptio est, nisi expedire videbitur. Quod malè iudices ecclesiastici hodie obseruant, quia generaliter procedunt per cēsuras contra clericos, & reliquas personas, non seruata forma Concilij. Et pro debito civili semper incarcerantur clerici licet sint diuites, & nobiles,

quod nunquam iuri, neque rationi consonum mihi videtur, sed totum contrarium, ex traditis per Gomez de Leon, & vide Gutierrez, de iuramento confirmatorio, 1. part. capit. 17. numer. 9. qui declarat illum textum Concilij Tridentini, cuius decisio seruanda est. Ex quibus concludo, quod si iudex ecclesiasticus procedat per cēsuras contra clericum pro debito civili, vel contra mulierem, omissa via executiua, quod interposita appellatione per viam violentiæ, omnia reponentur, ut factum fuit in dicta decisione. Idem que est dicendum si iudex ecclesiasticus per cēsuras procedat contra laicum in casibus in quibus de iure potest procedere, faciet vim, quia prius debet procedere per captionem pignorum, & via executiua, & in subsidium per cēsuras, ut in dicto decreto, est sanctè dispositum.

SVMMARIVM.

- 1 **E**piscopi familia gaudet priuilegio fori, secundum plures.
- 2 Cap. fin. de officio Archidiacon. ponderatur.
- 3 Doctores pro prima opinione referuntur.
- 4 Vicarij familia gaudet priuilegio fori.
- 5 Familia Episcopi conducta salarie, nō gaudet fori priuilegio.
- 6 Commensalis Episcopi nullus presumitur.
- 7 Commensalitas semper presumitur durare, licet commensalis, non semper commendat.
- 8 Lex. 51. tit. 6. part. 1. declaratur.
- 9 Sententia Senatus refertur in quæstione proposita.
- 10 Contraria opinio defenditur, ex capit. 6. ses. 23. Concil. Trident.
- 11 Qualitates Concilij sunt necessaria, ut aliquis gaudeat fori priuilegio.
- 12 Lex. 1. tit. 4. lib. 1. recop. ponderatur.
- 13 Qualitates Concilij Tridentini sufficiunt alternatiue.
- 14 Practica refertur, & quid seruandū.

Hb 4 15 Fran-

Secunda pars, tracta. de cognitione.

- 15 *Franciscus Suarez, religiosus Societatis Iesu, laudetur.*
- 16 *Consuetudo dat iurisdictionem.*
- 17 *Consuetudo consistit in facto, & facta non presumuntur.*
- 18 *Iuriscriptio standum est.*
- 19 *Lex Partita, non loquitur de privilegio fori, sed de alijs.*
- 20 *Decisio Senatus refertur.*

QVÆSTIO. 58.

Vtrum iudex ecclesiasticus faciat vim, inhibendo iudici seculari, ut non procedat contra laicum commensalem Episcopi, vel eius Vicarij.

E piscopi familia, fori privilegio gaudet, absque aliquo dubio, tam in civilibus, quam in criminalibus, quæ non potest conveniri coram iudice seculari, text. in capit. fin. de officio Archidiaconi. Lex. 36. Codicis Theodosiani, tit. de Episcopis, & clericis, ibi: * *Quos gradus clericatus, & quod non minus est sanctior vita defendit.* * Et in authentic. de sanctis. Episcopis, volum. 9. nouella, 123. alia iura tradit Franciscus Suarez, in defensione fidei, libr. 4. de immunitate, capit. 29. numer. 3. & Archidiaconus Ioannes Andræas, Abbas, & Felinus, in capit. 2. de foro competentis, ubi Abb. dicit esse communem opinionem, Antonius de Nigris, qui plures refert, in extrauaganti Clementis, Septimi, de vita, & honestate clericorum, numer. 21. ubi ampliat illud procedere etiam in familia ipsius Vicarij Episcopi, quia semper clerici familia est privilegiata, sicut ipse, & per consequens debet gaudere fori privilegio, gloss. in capite clericum, 11. questione. 1. Baldus, in l. 2. C. de Episco-

pis, & clericis. Maranta, de ordine iudiciorum, 4. part. distinctione. 11. numer. 4. quod declarat Archidiaconus, in capit. Ecclesiarum seruof. 12. questione. 11. ut non procedat; quando pro aliquo salario, vel stipendio familia est conducta. Et ita dicit, quod vidit declarari in varijs causis Franciscus Viuius, libr. 1. decis. 116. numer. 2. ubi numer. 3. dicit, quod in dubio nullus presumitur commensalis Episcopi, nisi probetur, ut seruat Rota Romana, teste Gomecio, in regul. Chancellaria, de impetrantibus beneficia vacantia, per obitum familiaris Cardinalium, questione, 13. col. 4. sed semel probata commensalitate, semper presumitur durare, licet commensalis, non semper comedat, ut tradit Cretensis, decis. 16. alias. 224. de scriptis, numer. 2. Vltimo pro hac sententia est text. de iure Regio, in l. 51. tit. 6. part. 1. ibi: * *Es la misma franquiza, que han ellos, han sus homes, e aquellos que moran con ellos en sus casas, e los siruen.* * Et sic privilegia clericis concessa, extenduntur ad suos famulos, quam opinionem sequitur Gramaticus, voto. 33. numer. 20. & 11. Doctores pro hac opione refert Menoch. centuria. 6. calus. 562. numer. 7.

Ex quibus constat iudicem ecclesiasticum vim non facere, procedendo per censuras contra iudicem secularem, ut se inhibeat à causæ cognitione, contra commensalem Episcopi, vel eius seruitorem, & famulam. Sed pro iudice seculari, est opinio Federici de Senis, consil. 3. numer. 9. & Abb. & Felinus, & Aretinus, in capit. c. de foro compet. Capicius, decis. 12. ubi hanc dicit magis commune, & pro ea iudicauit Senatus Pedamontanus, ut tradit Thesaurus, decis. 22. & Viuius, decis. 11. & Alexand. Trentasinq. lib. 2. resol. in resol. 1. de foro competentis, numer. 2. pro qua facit decretum Concilij Tridentini, cap. 6. sess. 23. ubi ad hoc, ut aliquis gaudeat

- 11 deat fori priuilegio debet esse prima
tonfura initiatus, & obtinere benefi-
cium ecclesiasticum, aut clericalem
habitu, & tonsuram deferens, vel
12 licui Ecclesiæ de mandato Episcopi
inferuiat, vt hodiè cauetur, in l. 1. tit.
4. lib. 1. recopilationis Auendaño, in
capit. prima. 1. prætor. capit. 22. num.
11. Salcedo, ad Bernardum Diaz, cap.
62. Gutierrez, practicar. quæstion. capit.
26. numer. 33. & libr. 1. pract. quæstio.
7. fray Manuel Rodriguez, de regula-
ribus, 1. tomo. quæstione. 18. artic. 6.
Et sic cum sit qualitas Concilij Tri-
dentini, quòd debeat Ecclesiæ defer-
uire de mandato Episcopi, non suffi-
13 ciet, vt deferuiat Episcopo, vel eius
Vicario, nisi habeat qualitates Con-
cilij, vel saltem vnã, quòd erit suffi-
ciens, cum Concilium loquatur al-
ternatiuè, & non copulatiuè, vt decla-
rat Gutierrez, supra dict. quæstione.
7. Ex quibus colliges iudicem eccle-
siasticum, vim facere, inhiibendo iudi-
ci sæculari per censuras, si Episcopi
commensalis non sit ordinatus, & ha-
beat aliquam qualitatem Concilij,
quia non sufficiet, quòd sit commen-
salis, & seruiat gratis, si sit merè laicus
& ita video praticari in seruitorib⁹,
14 & commensalibus nostri Archie-
piscopi Toletani, qui in ciuilibus, &
criminalibus conueniuntur coram
iudice sæculari. Nec text. in cap. fin.
de officio Archidiaconi, probat illud
ad quòd allegatur, vt constat ex ver-
bis illius, & post hæc scripta, illud ad-
uertit Franciscus Suarez, religiosus
Societatis Iesu, vir doctus, & in omni-
bus satis versatus, religione, & erudi-
tione plenus, in libro defension. fi-
dei Catholicæ, lib. 4. de immunitate
ecclesiastica, capit. 29. numer. 9. vers.
Vltimò verò, vbi mouet nostram quæ-
stionem, & ex decreto Concilij Tri-
dentini resoluit, has personas, non
15 gaudere priuilegio fori, nisi concu-
rant qualitates Concilij, quòd limi-
tat, quando esset consuetudo cognos-

cendi, vt obseruatur in familiaribus
Cardinalium, vt tradit Iulius Clarus,
receptarum sententiarum, §. vltimo,
quæstione. 35. num. 27. Sed cum con-
suetudo consistat in facto, & sint ne-
cessariæ aliquæ qualitates, vt in glos.
legis. 2. C. quæ sit longa consuetudo,
prius videnda est talis consuetudo,
quàm iudicanda, maximè, quia Con-
cilium Tridentinum nihil loquitur
de consuetudine, & sic iuri scripto stā-
dum est. Et ita sunt intelligenda, &
temperanda tradita per Bobadillam,
in sua Politica, 2. part. capit. 17. num.
97. Farinacius, tit. de inquisitione, q.
8. capit. 46. Quibus non obstat lex par-
titæ de qua supra, quia non loquitur
de priuilegio fori, sed de alijs priuile-
gijs, & exemptionibus clericis con-
cessis, vt in exemplis dictæ legis Par-
titæ facillè demonstratur, vbi Grego-
rius, verbo, * *que moran con ellos*, * il-
lud notat, & tenet Couarruias, pra-
cticar. cap. 35. numer. 2. & 17. Docto-
res refert, & sequitur pro hac opinio-
ne Menochius, vbi supr. num. 4. The-
saurus, decis. 22. vbi dicit ita fuisse iu-
dicatum, & sequitur Nata, consil. 576.
à numer. 3.

SYMMARIUM.

- 1 **C**lericus est persona publica de eo
consecrata.
- 2 Defensio clericorum ab iniurijs est cau-
sa publica.
- 3 Clerici habent priuilegium miserabi-
lium personarum.
- 4 Casus defacto, & resolutio quæstionis
traditur.
- 5 Sacrilegium dupliciter potest conside-
rari.
- 6 Sacrilegi pæna, contra laicum coram
iudice ecclesiastico est tractanda, pæ-
na verò delicti, coram iudice sæcula-
ci.
- 7 Sacrilegi pæna est mixti fori.
- 8 Iudex laicus, est competens ratione de-
licti ad pænam corporalem, ecclesiasti-

Hh 5 cus

Secunda pars, tract. de cognitione

cus, ad penam ecclesiasticam sacrile-
gi.

9 *Distinctio auctoris in questione propo-*
sita traditur.

10 *Præuentio habet locum in pænâ sacrile-*
gi.

11 *Pænâ sacrilegi est, 1200. maravedis*
de stylo huius Curia.

12 *Fiscalis potest querelare contra lai-*
cum, qui commissit delictum sacrilegi
contra clericum.

13 *Sacrilegi pænâ de iure Regio tradi-*
tur.

14 *Lex. 7. tit. 18. part. 1. declaratur.*

15 *Sueldos como se entienden para*
el sacrilegio.

16 *Solidi. 96. faciunt libram.*

17 *Sacrilegium est realè, & verbalè.*

18 *Laicus non potest puniri coram iudi-*
ce ecclesiastico, pro sacrilegio verbali,
idest pro iniuria verbali facta cleri-
co.

19 *Excommunicatio de qua in c. si quis*
suadente diabolo, nõ procedit in iniuria
verbali clerico facta.

20 *Factum requiritur idest manus inie-*
ctio, ut procedat dispositio capituli, si
quis suadente Diabolo.

21 *Decisio Senatus referitur.*

QVAESTIO. 59.

Vtrum iudex ecclesiasticus fa-
ciat vim, procedendo contra
laicum iniurantem clericum,
& ad quem pertineat puni-
tio delicti, & sacrilegi.

Clericus est persona publica,
Deo consecrata, cuius iniu-
riam quilibet potest vindica-
re, tex. in. l. si quis in hoc genus, §. sic
que, C. de sacrosanctis Ecclesijs, * *sic*
que cunctis laudabilè, factas Sacerdoti-
bus, aut ministris iniurias, veluti crimen
publicum prosequi. * Ex quibus verbis

ponderauimus, libr. 4. commun. quæ-
stione. 1. numer. 1036. clericos defen-
dere ab iniurijs, & violentijs illis illa-
tis, esse causam publicam, & ad Regē,
suosque integerrimos Senatores per-
tinere illorum defensio, & protectio,
maximè cum habeant priuilegium
personarum miserabilium, de quibus
in. l. 1. C. quando Imperator, vt tradit
Afflictis, decis. 257. vbi additionator
Franciscus Viuius, decis. 27. numer.
1. lib. 1. dicit illud procedere agendo
ciuilitè, aut criminalitè, & sic nimi-
rum si clericus habeat electionem, vt
possit conuenire laicum in foro sæ-
culari, vel ecclesiastico, vt tradit Ioā-
nes Vincencius, de Anania, allegatio
ne, 146. lib. 2. & quod sit locus præue-
ntioni tradit Guido Papæ, decis. 562.
numer. 3. & quod vterque iudex pos-
sit procedere, siuè delictum sacrilegi
sit commissum, in Ecclesia, vel con-
tra clericum, tradit Amat. de Syno-
do, numer. 171. Iulius Clarus recep-
tarum sententiarum, §. fin. quæstion.
36. versiculo. Sed quæro quid. Salce-
do, in practica canonica ad Bernar-
dum Diaz, capit. 87. versicul. alij verò,
& quod ita fuit iudicatum in Regia
Audientia Apuleiæ, anno. 1584. tra-
dit Franciscus Viuius, lib. 1. decis. 27.
numer. 3. & post hæc scripta, idem te-
net Petrus Zeuallos, in suis resolutio-
nibus criminalibus, casu. 194. vbi latè
& doctè prosequitur hanc quæstio-
nem. Et quod opposita declinatoria
fori fuit causa retenta in dicta Regia
Audientia, anno. 1590. quia nun-
quam remissio causa fit per Regios
iudices, vt tradit Ioannes Besanius,
in consuetudine Albanæ, consuetu-
dine. 3. articul. 9. Alij verò distinguunt
quod, aut sacrilegium oponitur per
viam actionis & querelæ, & tunc de-
bet proponi coram iudice sæculari,
vel per viam exceptionis, ad condem-
nationem sacrilegi, & tunc coram
iudice ecclesiastico, vt tradit Cardi-
nalis, in Clementina. 1. §. ciuitas de
poenis

pœnis, vbi dicit, quod clericus iniuriatus à laico, debet agere coram iudice ecclesiastico ad pœnam sacrilegij, verum ad pœnam inter esse iniuriarum, per modum actionis, agere debet coram iudice sæculari.

7 Alij verò generalitèr tenet, quod cum pœna sacrilegij sit mixti fori, quod est causa terminanda coram iudice sæculari, qui est index delicti, & sacrilegij. Ita Igneus, in. l. necessarios. §. nō aliās, in verbo, sed cum pleriquè, numer. 35. ff. ad Syllanum Et docet Socinus, in cap. cum sit generale, de foro competenti, numer. 16. Rolandus à Valle, consil. 24. numer. 13. volum. 2. Salcedo, sup. versic. sunt tamen.

8 In qua re Marta, de iurisdictione 2. part. cap. 43. numer. 2. & capit. 17. numer. 16. resoluit, quod quando agitur ad pœnam corporalem ratione delicti, tunc iudex laicus, est verus iudex. Si verò agatur respectu pœnæ spiritualis, * *para dar penitencia saludable*, * tunc ecclesiasticus debet cognoscere, vt in capit. quisquis. 17. quæstione. 4. & tandem resoluit, quod est crimen mixti fori, & est locus præuentioni, vt in capit. proposuisti, de foro competenti, vt tradit Marta, sup. de iurisdictione, 2. part. cap. 11. vbi plura congescit.

9 Ego verò in hac varietate opinionum, ita iudicarem, quod aut sacrilegium committitur inter laicos, & tunc iudex sæcularis cognoscit, vt tradit Abbas, & Doctores, in dict. cap. cum sit generale, de foro competenti, per illum textum, Clementina. 1. de pœnis, & hanc dicit communem opinionem Mantua. consil. 266. Iulius Clarus. libr. 5. receptarum sent. §. fin. quæstione, 37. versic. Vltèrius, & ita obseruatur in Regno Franciæ, quod iudex laicus cognoscit de crimine sacrilegij, vt traditur in præctica Milei, numer. 17. vbi refert se fecisse suspendi quendam, qui ab Ecclesia abstulerat

vas Sacræ Eucharistiæ, quem refert Salcedo, suprà in principio, vbi in versic. Apud, dicit, quod apud Hispanos, iudices ecclesiastici cognoscunt de punitione huius criminis, ad quod ponderat legē. 10. tit. 18. par. 1. vbi ponitur pœna aduersus sacrilegos.

10 Vel sacrilegiū cōmittitur per laicū contra clericum, & tunc etiam est subdistinguedum, quod aut iudex ecclesiasticus agit de punitione sacrilegij, & est iudex competens si præuenit in causa, vt docent Couarruu. & Azeu. quos refert, & sequitur Gutierrez, libr. 3. pract. quæst. 1. numer. 14. vel agit de punitione delicti ad instantiam, & quærelam clerici, & tunc causa est remittenda ad iudicem sæcularem, vt docet Marta, sup. 2. part. capit. 27. numer. fin. vel est retinenda in Curia Regis, quando causa remittitur per viam violentiæ, ex traditis in dict. decis. 27. Francisci Marci, Quod quidem idem obseruatur in hac Curia ecclesiastica, vbi causa sacrilegij, quæ non excedit 1200. marauedis, agitur coram ordinario, causa verò criminis ad vindictam, contra laicum tractatur coram iudice sæculari. Et ita pluriès vidi iudicatum, per. 29. annos, per quos in hac Curia Toletana, exercemus officium aduocationis, ad laudem, & gloriam omnipotentis Dei. Quam resolutionem nouissimè tradit Petrus Zenallos, sup. casu. 194. ex numer. 5. & Gutierrez, libr. 3. pp. quæstione. 1. numer. 15.

12 Si verò clericus iniuriatus personalitèr, noluerit suam prosequi iniuriam, tunc ad instantiam fiscalis potest iudex ecclesiasticus ad punitionem sacrilegij procedere: quia Ecclesia offenditur, ex iniuria clerico illata, vt in capit. 2. vbi glos. de foro competenti, vt tradit Salcedo, vbi suprà, versic. ex hac sanè, capit. si is qui. 23. quæst. 4. c. Salonitaniæ, 44. distinctione, Doctores, in cap. fin. de maledictis. Franciscus Viuius, dict. decis. 27. numer. 6. versic.

Secunda pars, tracta. de cognitione.

verficulo. Et hinc est.

- 13 Poena verò sacrilegij de iure ciuili traditur, in. l. 7. tit. 8. partit. 1. quæ singularis est, ibi: * *Tercio, ò daño faciēdo à algun clerigo en su persona, deuenle fazer la enmienda, segun dize en la tercera ley antes desta. Mas si alguno lo matare deue auer otra pena, ca si mataſe clerigo de Missa, deue pechar por el sacrilegio ſeis cientos ſueldos: è si mataſe clerigo de Euangelio, quatro cientos ſueldos: è si fuere de Epistola trezientos, è si mataſe monja, ò otro home de Religion, quatro cientos ſueldos: è si mataſe obispo, noue cientos: y estos ſueldos se entiendan por maravedis.* * Vbi Gregor. dicit, quòd marapetinus sit aureus, & quòd aureus, & solidus idem est, quòd. 96. & faciunt libram auri. Et quòd sit idem aureus, & solidus, tenet glos. in. l. fin. ff. de in ius vocando, verbo, aureos.
- 14 Poena verò sacrilegij in foro ecclesiastico, est promodo, & consuetudine regionis, vt docet ipse Salcedo, verbo, poena verò.
- 15 Quæ omnia sunt intelligenda, quādo sacrilegium est reale, secus verò verbalè, quia per verba iniuriosa, nō committitur sacrilegium, neque laicus est puniendus, neque conueniendus coram iudice ecclesiastico, vt tradit Syluester, verbo, sacrilegium, in fin. Couarruias, lib. 1. variarum, cap. 11. numer. 5. imò nec inciditur censura, capit. si quis suadente Diabolo, vt notat Couarruias, & Salcedo, supr. quia requiritur factum, ibi. * *Manus iniecerit.* * Et secundum hanc distinctionem per me traditam, potest iudicari casus violentiæ per viam recursus. Et nuper ita fuit iudicatum in Regali Chancellaria Pinciana, 24. Ianuarij, anno. 1615. cum fiscali ecclesiastico huius Archiepiscopatus in causa D. Ioan Fernandez de las Barce-
- 16 nas, & forma decreti Regalis Audientia talis est.
- 17
- 18
- 19
- 20

AUTO DE LA
Real Audiencia de Valladolid.

Entre don Iuan Fernandez de las Barcenas, vezino de la villa de Torajjos. Y Bartolome Rodriguez su procurador de la vna parte, y el fiscal ecclesiastico de la Audiencia Arçobispal de Toledo, de la otra.

VISTO Este processo, y autos tos del, por los señores, Presidente, è Oidores desta Real Audiencia en Valladolid a veyte y quatro de Enero, de mil y seyscientos y quinze años: dixeron, que el Vicario general de la ciudad, y Arçobispado de Toledo, que deste pleyto conocio en conocer, è proceder en el contra el dicho don Iuan Fernandez de las Barcenas, hizo fuerça: la qual alçando, y quitando, dauan, y dieron por ninguno, y de ningun valor, y efecto, todo lo en este pleyto fecho, y procedido por el dicho Vicario; y mandaron dar prouision del Rey nuestro señor, a la parte del dicho Iuan Fernandez de las Barcenas, para que el dicho Vicario no conozca mas de la dicha causa, y absuelua a las personas que sobre ello vuiere descomulgadas, y alce las censuras, y entredicho que huuiere dado, è puesto libremente, y sin costa alguna, y remetieron este dicho pleyto, y causa a la justicia seglar, que del pueda, y deua conocer, para q llamadas, y oydas las partes, haga justicia. Y en quanto al dicho Vicario mando, que el dicho dō Iuan Fernandez de las Barcenas pareciesse ante el, personalmente, para darle

darle penitencia saludable, no hizo fuerça, y se lo remitieron. El qual dicho auto original, cuyo traslado es este, està señalado de las rubricas, y señales de las firmas de los señores dō Gregorio de Touar. Don Andres de las Infantas. Velenguer Daoyz: Don Antonio de Castro y Andrada, Oidores de la dicha Audiencia. Y en fe de llo, yo Pedro de Carandona clérigo escriuano de Camara della, lo firmo.

Conforme a este auto, consta, que el juez ecclesiastico no pudo conocer de la dicha causa, y que la descomunión fue dada por juez incompetente. Dudose, si el dicho don Iuan Fernandez tuuo necesidad de nueva absolucion, auiendo se remitido la causa al juez seglar, dentro de los ochenta dias, por los quales fue absuelto a reincidencia, y el Fiscal pretende, que reincidio, passados los ochenta dias. Y esto parece que tiene Bobadilla, in sua Politica, lib. 2. capit. 19. numer. 46. adonde dize: que aunque de rigor no es necessaria absolucion segunda, despues del auto de la Real Audiencia: pero, que se dene absolver (satisfacta parte) aunque la descomunión sea, à iure, vel ab homine. Lo qual no parece iuridico, porque el descomulgado ya fue absuelto por los ochenta dias: y dentro dellos se determinò la causa, y se remitió al seglar, y no huuo nueva causa de inobediencia, ni contumacia, la qual se purgò con la inhibición, y absolucion, y cesò el pecado, sin el qual no puede caer descomunión, y la absolucion à reincidencia, es respeto de los ochenta dias, para que passados incurra, lo qual supone, ò porq̃ dentro dellos no se lleuò el proceso, ò porque se declarò, que el juez ecclesiastico no hazia fuerça, que es el caso que puso Bobadilla, porque en estos casos reincide: Pero auiendo se determinado la causa dentro de los ochenta dias, y antes de la reinci-

dencia, remitiendo la determinación al juez seglar, no queda materia en q̃ pueda caer excomunión, y esto me parece mas juridico. Salua correctione sanctæ Matris Ecclesiæ, cui omnia subiicimus.

QVÆSTIO. 60.

Vtrum iudex ecclesiasticus faciat vim, procedendo contra laicum, ad quærellam clerici, transacto anno à die sacrilegij, vel iniuriæ.

Actio iniuriarum de iure civili præscribitur transacto anno, l. si non conuicij, C. de iniurijs. lex. 22. tit. 9. partit. 7. vbi Greg. Et ego dixi, libr. 2. pp. quæstione. 679. & tradit Prosperus Farinacius, tit. de inquisitione, quæstione. 106. ampliatione. 21. Plaça, de delictis, libr. 1. quæstione. 24. numer. 7. Antonius Gom. libr. 3. variarum, tit. de iniurijs, num. 15. Iulius Clarus, receptarum sententiarum, §. iniuria, versicul. Tollitur. Quæ decisiones procedere etiam de iure Canonico traditur, in decis. Rotæ Romanæ, decis. 2. alias, 204. tit. de iniurijs, in nouis. Vbi concluditur, quòd per lapsum anni, non solum tollitur actio iniuriarum, sed omnis obligatio naturalis, & civilis, quam opinionem tenet Capola, consil. 7. caus. crim. numer. 2. Corrad. tit. de iniurijs, numer. 29. Et ita fuit iudicatum per decisionem Alexandrij Ambrosij, 1. part. decis. Perusina, 21. num. 16. quæ dicuntur decisiones fori Episcopalis. Et cum iste casus nuper defacto mihi contigisset, pro quodam clerico oppidi, de Valdemorillo, qui transacto anno accusabatur, à quodam laico, & alter clericus transacto anno, intentabar actionem iniuriarum contra

Secunda pars, tracta. de cognitione

4 tra laicum, ita iudicauit dominus Licenciatus Ioannes Delgado y Agüero, Vicarius Generalis huius Archiepiscopatus, literis, virtute, & nobilitate præclarus, qui visa dicta decisione Rotæ, noluit amplius procedere in dicta causa. Et sic si clericus accuset laicum transacto anno, non est audiendus, & similiter si laicus accuset clericum. Et si aliter iudex ecclesiasticus procedat, faciet vim, & omnia reponentur, tam ad petitionem laici, quam clerici, qui etiam potest implorare Regis auxilium, vt defacto pro clerico resoluit Franciscus Marcus, decis. 30. num. 5 lib. 1. vbi dicit, quod ita obseruatur in sacro consilio, teste Afflictis, decis. 24. Vincencius de Franchis, decis. 163. prim. part. numer. 2. & 19. quod tene menti pro confirmatione similis practicæ nostræ Hispaniæ, in dictis cognitionibus per viam violentiæ. Idem tenet Franciscus Viuius, lib. 1. decis. 55. numer. 5. vbi allegat alia fundamenta pro nostra opinione.

SUMMARIVM.

- 1 **T**ertiarij videntur assimilari religiosis.
- 2 Votum castitatis est principale in Monachatu.
- 3 Monachus esse, non potest aliquis, sine voto castitatis.
- 4 Sine castitate omnia opera sunt imperfecta.
- 5 Votum castitatis perpetuum, omnes alios actus monasticos complet.
- 6 Voto castitatis accedit votum obedientiæ.
- 7 Obedientia, virtus est.
- 8 Melior est obedientia, quam victima.
- 9 Extravagant. Sixti Pape ponderatur.
- 10 Fratres tertij ordinis sancti Francisci, vtuntur privilegio clericorum.
- 11 Nicolai Quarti, privilegium ponderatur pro hac opinione.

- 12 Plura sunt hominum genera.
- 13 Alius, alia, aliud, reperit similia.
- 14 Fratres tertij Ordinis, non debent vexari per iudices laicos.
- 15 Contraria opinio, in questione proposita defenditur.
- 16 Fratres tertij Ordinis, non proficiuntur religionis voti solemnia.
- 17 Fratres tertij Ordinis, habent particularem modum viuendi.
- 18 Practica, & Senatus sententia referuntur.
- 19 Tertiarij neque sunt verè religiosi, neque personæ ecclesiasticæ.
- 20 Trias vota sunt necessaria in religione, quæ deficiunt in istis fratribus.
- 21 Fratres tertij Ordinis sunt, sine Rege, sicut locusta.
- 22 Fratres solum habent quandam apparentiam religionis, sed non essentiam veritatis.
- 23 Fratres deberent secretè habitum portare.
- 24 Privilegium exemptionis fori, solum clericis est concessum.
- 25 Bulla Leonis decimi, confirmat nostram opinionem.
- 26 Cap. 6. sess. 23. Concilij Tridentini ponderatur pro hac opinione.
- 27 Tertiarij neque habent beneficium ecclesiasticum, neque consuram.
- 28 Doctores pro hac secunda opinione referuntur.
- 29 Tertiarij sunt conueniendi coram iudice seculari.
- 30 Practica antiqua procedendi contra istos refertur.
- 31 Nicolai privilegium, fuit reuocatum per Bullam Leonis Decimi.
- 32 Bologneti consilium reprobat.
- 33 Quæ differunt secundum plus, & minus, non differunt substantia.
- 34 Bobadilla opinio defenditur.
- 35 Tertiarij tenentur ad onera publicæ sicut laici.
- 36 Lex. 19. tit. 4. lib. 4. ordinamenti declaratur.
- 37 Lex. 1. tit. 14. lib. 6. recopilationis declaratur.

38 *Resolutio in questione proposita re-*
fertur.

QVAESTIO. 61.

Vtrum iudices ecclesiasticus fa-
ciat vim, inhibendo iudici
seculari, vt non procedat in
causa contra profitentes ter-
tium Ordinis sancti Fran-
cisci, vel beatas.

Hodiè in nostra Hispania, mul-
tum viget hoc genus beata-
rum, & illorum, qui tertium
Ordinem sancti Francisci profiten-
tur, qui deferunt habitum longiorem
illius religionis, & faciunt certo mo-
do votum obedientiæ, & castitatis,
etiam cum propria vxore certis die-
bus, & se abstinere à carnibus, & fa-
ciunt alia similia: & sic videntur assi-
milari personis ecclesiasticis, & reli-
giosis. Vnde meritò dubitatur apud
Doctores, an istæ personæ, tam ciui-
litér, quàm criminalitér, sint conue-
niendi, & puniendi per iudicem sæ-
cularem: an verò illorum causæ sint
tractandæ coram iudice ecclesiasti-
co. Et pro iudice ecclesiastico facit,
quia votum castitatis est principale
in Monachatu, & sine ea in æternum
nullus potest esse Monachus. Et cum
castitatis votum sit tam excellens, ho-
minem à vita mundana eximit, & fa-
cit eum effici de portione Dei, vt am-
plius laicus dici non possit, c. cui por-
tio. 11. quæstione. 1. vnde diuus Hiero-
nymus, 33. quæstione. 5. capit. hoc so-
lum, dicit, quòd sine virginitate, seu
castitate omnia opera sunt imperfe-
cta. Et meritò votum castitatis per-
petuum, omnes alios actus monasti-
cos complet, & omnibus perfertur, &
eximit à vita mundana, & laicali. Se-

cundò, quia voto castitatis accedit
etiam votum obediëntiæ, quòd etiam
est valdè potens, ad eximendum ali-
quem à vita laicali, quia obedientia
virtus est, vt dicit sanctus Thomas, se-
cunda, secunda, cap. 3. ad 3. C. in sunt,
93. distinctione, & sic dicitur, quòd
melior est obedientia, quam victima,
c. sciendum. §. obedientia, 8. quæst.
1. capit. illud, de maiortate, & obedi-
tia. Et sic cum isti se eximant à vita
mundana, debent vti ecclesiastorum
priuilegijs, & coram iudice ecclesiasti-
co conueniri debent, & non coram
sæculari. Ita Felinus, in capit. 2. de
foro competenti, numer. 9. versicul. 2.
limita, vbi Antonius de Butrio, & in
cap. 1. de obligat. ad ratio tinitia. Car-
dinalis, consil. 18. Ioannes de Capi-
strano, in tractatu defensorio tertij
Ordinis. Petrus Vbaldus, infra citan-
dus, dicens hoc esse decisum, per quã-
dam extrauagantem Sixti Papæ, inci-
pientem. In sacrosancta Romana Ec-
clesia. Et hanc sequitur Bolognetus,
consil. 22. per totum, vbi numer. 32. di-
cit se non vidisse dictam extrauagan-
tem. Eandem opinionem tenet Ioan-
nes de Castro, in tractatu, de excom-
municatione, casu. 14. in tho. 14. tra-
ctatum anno, 1584. Et pro hac opi-
nionem consuluit Beatus Ioannes de
Capistrano, vt refert Franciscus Vi-
uius, lib. 1. decisione. 49. numer. fin.
versic. in contrarium verò. Marcus
Antonius Eugenius, consil. 26. num.
64. licet dicat, quòd nunquam villo
tèpore vidit hoc receptum. Et hanc opi-
nionem, quòd isti fratres tertij Ordi-
nis sancti Francisci, vtantur priuile-
gio clericorum, tenet Baldus, in l. sem-
per, §. quibusdam, de iure immunita-
tis, Bart. in l. 2. §. fin. de pœnis. Zaua-
rela, & Lopus, in Clementina. cum ex
eo, de sententia excommunicationis.
Vbi sequitur hanc opinionem. Idem
Zabarella, in cap. si diligenti, de foro
competenti. Antonius de Butrio, in
capit. 2. eod. tit. Causal. in sua summa,
vbi-

Secunda pars, tract. de cognitione

verb. excommunicato Aufredus, de potestati ſæculari, regul. 2. numer. 39. Petrus Vbald. de Cano. Episcop. & parochiali, quæſtione. 17. numer. 12. & 20. & vltra dictas rationes fulcitur hæc opinio ex quodam priuilegio Nicolai, 4. in quo disponitur, vt nullus poſt illius fraternitatis ingreſſum, eãdem valeat egredi: quaſi aperte ſentiat Pontifex, quòd ingredientiſ illum ordinem egrediuntur ſæculum, & per conſequens deſinunt eſſe perſonæ ſæculares, capit. cum ſecluſum, de iure patronatus, & ſic debent dici perſonæ eccleſiaſtica, cum ſint plura hominum genera, capit. duo, 12. quæſtione, 1. Maximè, quia in dicto priuilegio, Nicolai Papæ, clarè videtur hoc, terceros eſſe religioſis aſſimilandos, dum dicit eos poſſe habere tranſitum ad aliam religionem approbatam, quia dictio, * *alia*, * oſtendit illam quoque eſſe religionem. c. ſedes, vbi gloſ. de reſcriptis. Doctores, in. l. 3. C. de ſeruis fugitiuis. Vbi illa dictio, eſt repetiua ſimilium. Et Ruſſus in eo priuilegio cauetur, quòd ſi fratres, vel ſorores tertij Ordinis vexentur per poteſtates, & Rectores locorum, vbi habent domicilia, quòd eorum miniſtri adeant Episcopos locorum. Ex quibus verbis videtur Pontifex eos eximi à ſæculari iuriſdictione, & eos reponi ſub Eccleſia.

Sed his, & alijs non obſtanti- bus, contraria opinio vera eſt, & tenèda, & ita practicatur, quia iſti tertij, non dicuntur propriè religioſi, neque regulares, cum non profiteantur tria vota ſubſtantialia cuiuslibet religionis approbatæ, paupertatem, caſtita- tem, & obedientiam. Et licet aliqua promittant, non dicuntur propriè habere regulam, ſed potiùs quãdam modum viuendi (licet modus ſit approbatus a Papa, vt tradit Lelius de Zanchis, in tractatu. de priuileg. eccleſiaſticis, priuilegio. 121. numer. 4.) Et ideo nihil valet eorum habitus, quia

eſt potiùs quãdam apparientia inha- bitu, quam exiſtentia, vt dicit Sebaſ- tianus de Neapolitanis, in additioni- bus ad Ioannem Andræam de Nigris, in capit. Regni. 200. numer. 7. quem refert, & ſequitur Franciſcus Marcus, libr. 1. deciſ. 49. numer. fin. & dicit, nu- mer. 10. ita fuiſſe iudicatum, 23. Mar- tij, anno. 1589. contra Vicentiam Moſ- cam, tertiarium Ordinis ſancti Fran- ciſci, quæ allegabat declinatoriam fori. Quia licet iſti dicantur habere quãdam viuendi modum, à ſancta ſede Apoſtolica approbatum, ille ta- men non eſt propriè regula, ſed viuendi modus, & ſic nec ſunt verè religioſi, neque eccleſiaſtica perſonæ. Ita docet Federicus de Senis, conſil. 150. Calderinus, conſil. 7. tit. de foro com- petenti. Socinus Senior, conſil. 245. vbi dicit, quòd ſi ſtatus ipſorum con- ſideretur, non videtur accedere ad vi- tam eccleſiaſticam: ad quam ſunt ne- ceſſaria illa tria vota religionis, & illi non obſeruant paupertatem, cum ha- beant proprium in particulari, neque caſtita- tem cum habeant vxores, eiſq; vtantur ad liuitum, neque obedi- entiam cum non habeant ſuperiorem: ſed ſunt ſine Rege, ſicut locuſtæ, vt in iunili notatur in capit. ſi veteres, 16. quæſtione. 1. imò ne poſſunt omni- no ſeruare obedientiam: quia cum habeant vxores, non habent omni- modam poteſtatem ſui corporis, cap. non debet, de conſanguinit. & affini- tate. Et ob hanc cauſam dixit Bal- dus, in dict. l. officiales, in fin. hauitum iutorum habere accidentia, ſine ſubie- cto, & ſic nihil valere, cum ſit potiùs quãdam apparientia in hauitu, quam eſſentia, & realitas in effectũ. Vnde merito, nec perſonæ eccleſiaſtica, ne- que religioſa propriè appellari poſ- ſunt, & profeſſio melius eſſet, vt dictũ hauitum ſecrete portarent. & non pu- blice, quia efficiuntur inhabiles, & in- capaces officiorum publicorum, & ſic nec tempore belli, nec pacis pro- ficiunt

ficiunt Reipublicæ temporali, & multoties degenerant, & apostatantur, vt quotidie vidimus.

24 Rursus confirmatur nostra sententia: quia priuilegium exemptionis fori, solum reperitur concessum clericis tantum, (vel de iure positiuo, in c. 2. de maiori-
tate, & obedientia. Alciatus, in c. cum non ab homine, de iudicijs. Medina, in tractatu, de re-
stitutio q. 25. disputat. 2. Couarr. c. 31. practi-
carum, sub num 1. Palacios, in. 4. dis-
tinctione. 25. disputat. 3. circa finem. Hostiensis, in sua summa, lib. 3. tit. de
immunitate Ecclesiæ, §. sed neq; alia, in fin. vel de iure diuino,) secundum
glosam, in capit. si Imperator, 96. dis-
tinctione Rota, decis. 440. in antiquis. Et in decis. 2. de consuetudine, in an-
tiquioribus, Felinus, in dict. capit. 2. de maiori-
tate, & obedientia. Sed sic est quod isti fratres, seu tertiarij, non
sunt clerici, neque religiosi, ergo non debent habere priuilegium, & exem-
ptionem fori. Quod hodie clarè con-
firmatur ex bulla Leonis. 10. in Con-
cilio Lateranense, numer. 11. quæ in-
cipit, dum inter mentis arcana, vbi
clarè statuitur, quod huiusmodi fra-
tres tertij Ordinis habitantes in pro-
prijs domibus possunt conueniri co-
ram iudicibus laicis, non obstante pri-
uilegijs illis concessis collegialiter
viuentibus. Et sic non est amplius de
hoc dubitandum, cum causa sit, iudi-
tio Ecclesiæ decissa.

26 Pro qua sententia potest pondera-
ri decretum sancti Concilij Tridenti-
ni, c. 6. sess. 23. & c. 12. sessione. 24. vbi
apertè resoluitur, quod clerici in mi-
noribus constituti, priuilegio fori
gaudere, non possint, nisi obtineant
aliquod beneficium, vel de mandato
Episcopi alicui Ecclesiæ inseruiant.
Ergo si clerici primæ tonsuræ, non
gaudent fori priuilegio, multo minus
debent gaudere isti, qui nec sunt cle-
rici, nec habet tonsuram ex sua institu-
tione, neq; beneficiū ecclesiasticū de-

tinēt: & in proprijs terminis istam o-
pinionem tenent Doctores antiqui,
quos citat Petr. de Vbald. d. q. 17. n. 4. idē de canonica parrochiali, c. 9. n. 4.
glo. in Clemēt. 1. verb. obediētia, de re
religiosis domibus, quā sequitur Bal-
dus, in l. placet, n. 5. vers. q. de forori-
bus, C. de sacrosanct. Eccles. lex offi-
ciales, C. de Episcopis, & clericis. Et
pro hac opinione cōsultuit ipse Bald^{us}
vt refert Corne. cōf. 205. vol. 1. vbi te-
net istos conueniri posse corā iudice
laico, & ab eo puniri ratione delicti.
Idē voluit Federic. de Sen. cōf. 150.
vbi dicit hos, non esse personas eccle-
siasticas, nec sub esse Episcopo. Et Cal-
derin. cōf. 7. de foro cōpetenti, vbi di-
cit hāc esse veriorē opinionē, quam
tenuit Abb. in c. causamq; n. 2. de iu-
dicijs, & in c. 2. n. 11. de foro cōpeten-
ti, Angel. cōf. 218. & Bartolomeus So-
cinus, cōf. 245. lib. 2. & Staphyleus, de
literis gratiæ, & iustitiæ, tit. de rescrip-
tis, in form. breu. n. 93. & 95. Marian.
Socin. Senior, in c. 2. de foro cōpeten-
ti, & tenet Gracianus, discept. foren.
2. p. c. 236. n. 34. Et hāc dicit magis cō-
munē opinionē, siuē in numero, siuē
in pondere, Marcus Antonius Euge-
nius, lib. 1. c. 26. n. 18. & 27. vbi dicit,
q. ita obseruatur in ciuitate Perusina,
ætate Bartuli, & quod quotidie serua-
re vidimus, vt huiusmodi fratres ter-
tij ordinis, coram iudicibus laicis es-
se conuentos in ciuilibus, & in crimi-
nalibus. Et num. 40. respondit priui-
legio Nicolai, & dicit. n. 49. sublatum
fuisse per bullam Leonis Decimi, in
Concilio Lateranensi. Vbi etiam re-
probat consiliū Ioannis Bologneti,
22. qui nu. 6. restringit suam opinio-
nem, quando cresceret multitudo is-
torum, & magnam partem ciuitatis
occuparent, argumento textus, in c.
sugestum de decimis, quæ restrictio,
non est vera, quia si ipsi essent verè re-
ligiosi, licet occuparent maiorem par-
tem ciuitatis, gauderent priuilegio
fori, quia ea quæ differunt secundum

li plus